

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

*Unutulmayan
Burdurlular*

1.SEMPOZYUMU
BİLDİRİLER

17 ARALIK 2010

T.C. Burdur Valiliği
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

UNUTULMAYAN BURDURLULAR
I. SEMPOZYUMU

BİLDİRİLER

17 Aralık 2010

EDİTÖR: Mehmet TANIR

Burdur - Aralık 2011

"Kitabın Telif ve yayın Hakları T.C. Burdur Valiliği İl Kültür ve
Turizm müdürlüğüne aittir. İzinsiz çoğaltılamaz."

Redaksiyon:

Hùlya KÖKTEN

Alper URHAN

Fotoğraflar:

Ali DENİZ

İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùğü Arşivi

ISBN : 978-605-359-536-6

Birinci Baskı- 1250 Adet

Basım Yeri ve Tarihi: Özışık Basım Yayın Dağıtım - Aralık 2011

Matbaa : Arzu Ofset Tarsus/MERSİN

İletişim Bilgileri: Burdur Valiliğı İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùğü

0248-2322210

0248-2337018

Katkıda Bulunanlar : Fatma ERGÜN

Sùleyman YAMAN

Şinasi VARLIK

Birol YILMAZ

H.Ali EKİNCİ

İl Özel İdaresinin katkılarıyla

**Burdur Valiliğı İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùğü tarafından hazırlanarak
bastırılmıştır.**

ÖNSÖZ

Toplumlar öz değerlerini doğru kavrayıp, yaşattıkça ve geleceği geçmişin kültürü üzerine bina ettikçe güçlü olarak yaşayacaktır.

Burdur; sadrazamlar (Başbakan), bürokratlar, bilim adamları, sanatçılar, edebiyatçılar gibi pek çok önemli şahsiyeti yetiştirmiş bir ildir. Düşünürler, bilim adamları, sanatçılar toplumun lokomotifidir, hafızasıdır. Onlara sahip çıkmak, kültüre toplumsal hazinemize sahip çıkmaktır. Burdurlu birkaç önemli şahsiyeti saymak gerekirse; Şeyh Sinani Rumi Burduri (Müderri), büyük bilginlerdendir. Fedayi Mehmet Dede, 16.yy. tasavvuf şairidir. Molla Sinan Burduri (Müderri), Halil Hamid Paşa 1782 yılında sadrazam olmuştur. Halil Efendi Burduri (Muhaddis), Küçük Şeyh Mustafa Efendi, Hattat Kayışzade Hafız Osman Efendi, Şair Mehmet Akif Ersoy'un damadı Ömer Rıza Doğrul ve daha pek çok örnek isim verilebilir.

Ufuktaki her deniz feneri; rotasını yitirmiş gemilere yol gösterici, bir limana ulaştırıcı rehber ve bir umut demektir. Bu tür sempozyum çalışmaları genç kuşağa kendi kültürünü anlama fırsatı verirken kendi kimliğinin, ideallerinin farkına varmasında önemli rol oynar.

Sivil toplum kuruluşlarıyla kamu kurumlarının birlikte gerçekleştirdikleri faaliyetler sivil oluşumları destekler ve toplumsal katılımı artırır.

Bu sempozyumun gerçekleştirilmesinde önemli rol oynayan Burdur Kültür ve Turizm Derneğine, Burdur Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne, Burdur Belediye Başkanlığına, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine, İl Özel İdaresine ve " Unutulmayan Burdurlular 1. Sempozyumu"nun kitaplaştırılmasını sağlayan İl Kültür ve Turizm Müdürü Mehmet TANIR'a teşekkür ediyor, kitabın kültürümüze ve üretken "değer şahsiyetlerin" yaşatılmasına önemli bir katkı sağlamasını diliyorum.

Süleyman TAPSIZ
Burdur Valisi

ÖNSÖZ

Toplumsal bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, örf ve adetlerden oluşan, düşünüş birliğini oluşturan gelenek durumundaki her türlü yaşayış, düşünce, sanat kısacası tüm birikimlerine kültür denmektedir. Yine kültür, önceki kuşakların gelişimlerini, birikimlerini yeni kuşaklara, geliştirerek aktarma sürecidir. Değerler, semboller, inançlar, normlar, halk yordamı ve örfler, tabular-yaptırımlar ile kanunlar kültürü oluşturan öğelerdir.

Geçmişte kültürün oluşmasında, insanlığın ortak değerleri olan sanata, edebiyata, siyasete, müziğe, felsefeye, ekonomiye dair bilimi, inandığı değerleri, örf ve adetlerini dikkate alarak katkı sağlayan önemli şahsiyetler var olmuştur. "Unutulmayan Burdurlular 1. Sempozyumu" ilk defa düzenlenmiş olup, devamı geleceğinden ayrı bir öneme sahiptir. Bu sempozyum kitabının kültürün yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir belge niteliği taşıdığına inanıyorum.

Bu kitap ve bu tür kitaplar yeni doğan çocuğun elinde bir tutam umut, "ideal çiçeği" olacak, geçmişine gururla ve geleceğe güvenle bakmasını sağlayacaktır.

Sempozyum bildirileriyle, Teke Yöresi kültürünün üretilmesinde ve yaşatılmasında etkili olan insanlardan bir nefes hissedeceğiz.

Özelde Burdur'a, genelde Türkiye ve tüm insanlığa değer katmış yararlı hizmetler vermiş şahsiyetleri rahmetle anıyoruz. Onlara verilen değer bir sembolü olarak bu sempozyum kitabını insanlığın yararına sunmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bir sivil toplum kuruluşu olarak "Burdur Kültür ve Turizm Derneğinin" bu sempozyumun gerçekleşmesinde aldıkları önemli fonksiyondan dolayı yönetim kuruluna teşekkür ediyorum. Ayrıca İl Kültür ve Turizm Müdürlüğümüz sempozyumun her aşamasında yer alarak sempozyumun gerçekleşmesinde önemli rol oynamıştır.

Ayrıca; Sayın Valimiz Süleyman TAPSİZ'a, Burdur Milletvekili Sayın Bayram ÖZÇELİK'e, Burdur Belediye Başkanı Sayın Sabahattin AKKAYA'ya, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine, İl Özel İdaresine, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğümüz personeline ve katkısı olan herkese teşekkür ediyorum.

Mehmet TANIR
İl Kültür ve Turizm Müdürü

SEMPOZYUM PROGRAMI

BURDUR KÜLTÜR VE TURİZM DERNEĞİ

UNUTULMAYAN BURDURLULAR

I. SEMPOZYUMU (17 ARALIK 2010)

ONUR KURULU

Süleyman TAPSIZ (Burdur Valisi)
Sebahattin AKKAYA (Burdur Belediyesi Başkanı)
Prof. Gökay YILDIZ (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörü)

DÜZENLEME KURULU

Hüseyin ÖZEREN (Kültür ve Turizm Derneği Başkanı)
Mehmet TANIR (İl Kültür ve Turizm Müdürü)
Mehmet ORAL (Afet ve Acil Durum Müdürü-Dernek Başkan Yardımcısı)
İbrahim ŞİMŞEK (İl Özel İdaresi Genel Sekreteri-Dernek Üyesi)
Yrd. Doç. Dr. Şevkiye KAZAN NAS (MAKÜ Teke Yöresi Kültürü Uygulama ve
Araştırma Merkezi Müdürü)
Yrd. Doç. Dr. Zeki NACAKÇI (MAKÜ-Öğretim üyesi)
Halis AKKAYA (Burdur Belediyesi-Kültür ve Sosyal İşler Müdürü)
Av. Ömer ÇETİN (Dernek Genel Sekreteri)
Yusuf ALTINDAL (Öğretim Üyesi-Dernek Saymanı)
Sadık ÇELİKEL (İşadamı -Dernek Üyesi)
Ethem BABACAN (İşadamı- Dernek Üyesi)
Bayram SUNA (İşadamı -Dernek Üyesi)
Şinasi VARLIK (Şube Müdürü)

BİLİM KURULU

Prof. Gökay YILDIZ (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Zeki YILDIRIM (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
Prof. Dr. Abide DOĞAN (Hacettepe Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Şevkiye KAZAN NAS (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Zeki NACAKÇI (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Hülya YAZICI OKUYAN (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Cem ŞAKTANLI (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
Hamit ÇİNE (Halkbilimci-Sanatçı)

SEMPOZYUM SEKRETARYASI

Arş. Gör. Sedat KARAGÜL
Arş. Gör. Yasemin Gül GEDİKOĞLU
Hüseyin YAYLA
Tuncay BUZKAN

AMAÇ

Türk kültürünün türlü zenginlikleriyle dolu olan Anadolumuzun her bölge ve yöresinde olduğu gibi, göller, güller ve gönüller diyarı Burdur ve yöresinde de folklorun ayrı bir önemi vardır. Burdurumuz'un unutulmayan değerleri, saz ve söz ustalarımız, buna örnek olarak gösterilebilir. Bu ustalarımız arasında, Fakir BAYKURT, İbrahim Zeki BURDURLU, Ahmet YAMACI, Hamit ÇİNE, Sümer EZGÜ, Salih URHAN, Rahmi UĞUR, Kemal CANER, Osman AKKOÇ ve daha birçoğunu sayabiliriz.

İbrahim Zeki Burdurlu, “Teke Yöresi'nin Kültür Başkenti” diye adlandırılan Burdur'un en büyük edebi şahsiyetlerinden birisidir. O, asıl soyadı “Öcal” olmasına rağmen eserlerinde “Burdurlu” soyadını kullanacak kadar Burdur âşığıdır. İşte bu yüzden bu sempozyumdaki amacımız, Burdur'un en büyük değerlerinden biri, çok yönlü şair, aynı zamanda folklor araştırmacısı olan İbrahim Zeki Burdurlu'yu, saz ve söz ustalarından Ahmet YAMACI, Kadir TURAN ve Emin DEMİRAYAK'ı, gelecek kuşaklara tanıtmaktır. Bu sempozyum aracılığıyla bir taraftan kültür değerlerimiz hatırlanırken diğer taraftan da gelecek kuşaklara "model insanlar" sunma fırsatı sağlanacaktır.

AÇILIŞ VE PROTOKOL KONUŞMALARI

Burdur Kültür ve Turizm Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin ÖZEREN'in konuşmaları

Sayın Valim, Kıymetli Misafirler...

Burdur açısından bir ilk Unutulmayan Burdurlular 1. Sempozyumuna hoş geldiniz. **Burdur Kültür ve Turizm Derneği** olarak Burdur'un kültürüne ve turizmüne sahip çıkmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

Burdur zengin bir mirasa ve turizm değerlerine sahiptir. Burdur'un antik şehirleri ne kadar önemliyse, hanları, konakları, Ulu Camisi o kadar önemlidir. Dünün gelenek ve görenekleri bu güne ve geleceğe ışık tutacaktır. Bu sempozyumda Burdur'un kültürünün meydana gelmesinde ve yaşatılmasında katkı sağlayan İbrahim Zeki Burdurlu, Ahmet Yamacı, Kadir Turan, Emin Demirayak üzerinde durulacaktır. Dernek Yönetim Kurulu olarak İlk faaliyetimiz Burdur türkülerinin **Oda Orkestrası** tarzında düzenlendiği "**Burdur Suiti**" olmuştur. Bu suitele Burdur'un türkülerini ulusal ve uluslararası sahada insanların beğenisine sunma şansı olmuştur. İkinci faaliyetimiz Burdur Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Burdur Belediyesi, İl Özel İdaresi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesiyle birlikte düzenlediğimiz şu anda açılışını yaptığımız sempozyum olmuştur. Burdur'un tarihini kültürünü yaşatmak için sivil toplum kuruluşu olarak, sivil ve devlet kurumlarıyla birlikte Sayın Valimiz Süleyman TAPSIZ'ın himayelerinde bu sempozyumu düzenlemekten gurur duyuyoruz. Derneğimiz adına, Sempozyumun başarılı geçmesi dilekleriyle herkesi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Hüseyin ÖZEREN
Burdur Kültür ve Turizm Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

İl Kültür ve Turizm Müdürü Mehmet TANIR'ın Konuşmaları

Sayın Valim, Protokolün Değerli Üyeleri, Kıymetli Misafirler...

Gerçekleştirilen **"Unutulmayan Burdurlular 1. Sempozyumuna"** hoşgeldiniz.

Bu sempozyum, Sayın Valimiz Süleyman TAPSIZ'ın himayelerinde Burdur Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğümüz, Burdur Belediye Başkanlığımız, Mehmet Akif Ersoy Üniversitemiz, İl Özel İdareemiz katkılarıyla Burdur Kültür ve Turizm Derneğimiz tarafından gerçekleştirilmektedir. Uzaktan katılarak bildirileriyle bizleri onurlandıran değerli katılımcılara sempozyumu izlemeye gelen başta sayın Valimize, protokolün değerli üyelerine, Burdur'un değerli halkı olan sizlere öğrencilerimize basınımızın güzide çalışanlarına katılımlarından dolayı ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bu sempozyum Burdur Kültür ve Turizm Derneğinin ilk ve farklı bir sempozyum faaliyeti olma özelliği de taşımaktadır.

Sipsi ustaları, sanatçılar ve Milli Eğitim mensupları da bizleri desteklediler. Hep birlikte bir ilke imza atıyoruz. Burdur'un yetiştirdiği önemli şahsiyetleri ilk defa her yıl bir başka şahsiyet olmak üzere sempozyum konusuna dahil edilerek anılacak, kişilikleri, kültüre, edebiyata, müziğe ve sanata yaptıkları katkılar gün yüzüne çıkarılarak kayıt altına alınacaktır. Bu bilgiler insanımızla paylaşılacaktır.

Böylece üreten insanlara verilen değer artacak, kültürel birikimler gelecek kuşaklara taşınacaktır.

Çınarın dalları kökleri var olduğu müddetçe yeşil ve güçlü kalır. Kültürünü koruyan ve geleceğe taşıyan milletler de payidar olacaktır. Burdur'un yetiştirdiği önemli kişiler kendi illerinin ve ülke kültürünün güçlenmesini sağlamıştır. Edebi şahsiyetlerden İbrahim Zeki Burdurlu, saz ve söz ustalarından Ahmet Yamacı, Kadir Turan ve Emin Demirayak sempozyum konusu olarak seçilmiştir. Hiçbir sanatçı ve şahsiyet diğerinden daha az önemli değildir ilkesiyle hareket edilmiştir.

Edebi şahsiyetler, saz ve söz ustalarının pek çok yönleri ve eserleri vardır.

Ancak İbrahim Zeki Burdurlu'yu şair kişiliği ve "Burdur'daki Evimiz" adlı şiir kitabıyla,

Ahmet Yamacı'yı derlemeci, Türkiye'ye mal olmuş sanatçı kişiliği ile ve 500'den fazla derlediği eserlerle, Kadir TURAN'ı curadaki ustalığı, kendi eserlerini icrası, “Keziban Yenge” ve “Çek Deveci Develeri Engine “türküsüyle,

Emin DEMİRAYAK'ı sipsi icrası, sesi, “Şu Dirmil'in Çalgısı” ve “Kahbe Gençlik Geldi Geçti” türküsüyle ön plana çıkan yönleri olduğunu söylemek, eksik ama tarif açısından doğru olsa gerektir.

Bu önemli şahsiyetleri, din adamlarını, edebi şahsiyetleri, devlet adamlarını, ekonomistleri, siyasetçileri, zanaatkarları, eğitimcileri ve Burdur'un yetiştirdiği her ne kim varsa saygıyla anıyorum.

Bugünün başka bir anlamı daha var.

Teke müziğinin baştacısı sipsi sazını icra eden mahalli sanatçılar il genelinde ilk defa bir araya getirilecektir ve birlikte halk konseri vereceklerdir.

Müdürlüğümüz olarak Teke müziğine değer veriyor ve sanatçıların kültürümüzün özellikle müzik kültürünün yaşatılmasındaki rolünü önemsiyoruz.

Bu sempozyumun gerçekleşmesini sağlayanlara ve izleyicilere teşekkür ediyor sempozyumun başarılı geçmesini diliyorum.

Konuşmamı İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinden sizler için seçtiğim bazı kıtaları sunarak bitirmek istiyorum.

Kıbrıs'ta yazdığı ve duygularını ifade eden "İstiklal Marşı'nı Söylerken" şiirindeki bazı kıtalar oldukça coşkuludur.

İstiklal Marşı'nı Söylerken

Durduk, uçan yüreklerimizle
Durduk, minikleşen Akdeniz'de
İşte Türkiye bir adım...
Yakınlık bir anaca dost içimizde
Renk renk bir bayrak altı her yerimiz
Durduk, önümüzde vatanlaşan Akdeniz.

Yanımızda Türk atalar cenk cenk
Zorlu güçleriyle dağılıyorlar
Bir daha kesiliyor ayaklarımız Kıbrıs'tan
Bir daha kaynaşyoruz hepimiz ruhlarca
Bir sönmez ülkü buluyoruz engin bayrakta
Kan çiçekleriyle gülüyoruz zengin bayrakla

Durduk, uçan yüreklerimizle
Türkiye, damarlarımızda kan
Durduk, daralan Akdeniz'de
Marşımız, ses ses yüceleşen dağ gibi
Maviliği bir yönden an an katlayarak
Açıyoruz yerine ondan büyük bir bayrak

Yine “Spiker” adlı şiiriyle onun diliyle vatan hasretini yüreklerimizde hissediyoruz.

Spikere

Spiker, canım spiker
Bir daha söyle
Söyle,söyle bir daha;
"Burası Türkiye
Türkiye, Türkiye "

Söyle Ankara'nın taşına
Sil sil gözlerimin yaşını
İstanbul, ne âlemde
Bursa'dan geç
Dur, efece izmir'de

Van'dan ne haber?
Günaydın ey doğu yaylalar...
Erciyes'ten Ağrı'ya çek bir tel
Çal, kalsın Anadolu halaya.

Öp kelimelerle alnından
Gaziantep'in Adana'nın
Karacaoğlan, Karacaoğlan!..
Gel Mevlana'ya Konya'ya
Bekle bir yürek cenneti günaydınımdan.

Söyle canım kardeşim
Haber ver haberlerin içinden
Giydir hasretimi sözlerinle
Ben de gezeyim şehir şehir
Bitmesin haberler n'olur spiker.

İn bir hızla Burdur'a
Gül topla ordan bana bir yumak
Bir halı çiçeği olsa da yeter.
Yalnız ikisi de al olmalı kan gibi al
Burda bana her al, büyük bir bayrak.

Burdur'a ithafen yazılan şiirinde.

Spikere

Spiker, canım spiker
Bir daha söyle
Söyle, söyle bir daha;
"Burası Türkiye
Türkiye, Türkiye "

Söyle Ankara'nın taşına
Sil sil gözlerimin yaşını
İstanbul, ne âlemdede
Bursa'dan geç
Dur, efecede izmir'de

Van'dan ne haber?
Günaydın ey doğu yaylalar...
Erciyes'ten Ağrı'ya çek bir tel
Çal, kalksın Anadolu halaya.

Öp kelimelerle alnından
Gaziantep'in Adana'nın
Karacaoğlan, Karacaoğlan!..
Gel Mevlana'ya Konya'ya
Bekle bir yürek cenneti günaydınımından.

Söyle canım kardeşim
Haber ver haberlerin içinden
Giydir hasretimi sözlerinle
Ben de gezeyim şehir şehir
Bitmesin haberler n'olur spiker.

İn bir hızla Burdur'a
Gül topla ordan bana bir yumak
Bir halı çiçeği olsa da yeter.
Yalnız ikisi de al olmalı kan gibi al
Burdur bana her al, büyük bir bayrak.

Burdur'a ithafen yazılan şiirinde;

Burdur

Her sabah işlenir göksel bir halı
Masmavi göllere al al şafaktan
Doğa, yürek yürek iplikleşerek
Süzülür dokuya sonsuz yumaktan

Halıya çörekle nefes nefese
Gelir tezgah, çıkırık yine hevese
Bir gül için kırk kit düğüm ol dese
Renkler havalanır kadın parmaklardan

Burdurlu dimlitle pancara şeker
Şıralı bağlarla güneşten akar
Gül kiraz, gül elma sonsuza bakar
İnsan sevgiyle Burdur yanaktan.

Efendim, sempozyumun başarılı geçmesi
dileğiyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.
Tekrar hoş geldiniz.

Mehmet TANIR
İl Kültür ve Turizm Müdürü

Rektör Yardımcısı Sayın Zeki YILDIRIM'ın Konuşmaları

Ben bu şehirde 37 yıldır yaşıyorum ve 37 yıldır bu şehrin aşığıyım. Şiirler yazıyorum. Neşir yazıları yazıyorum. Her zaman Burdur şiiri yazmak hayalim yıllardan beri ama bir türlü ikinci dörtlüğe geçemedim. Çünkü o kadar derin işleniyor ki hiçbir kelime mısra Burdur'u yeterince tanımlamıyor. Teke'den başladım, gölden anlattım ama hiçbir kelime Burdur'u anlatmaya yetmiyor. Böyle özel bir coğrafyada bulunmaktan böyle güzel bir toplantıyı düzenlemekten gurur duyuyorum. Hepinize hoş geldiniz diyorum.

Zeki YILDIRIM
MAKÜ Rektör Yardımcısı

Burdur Belediye Başkanı Sebahattin AKKAYA'nın Konuşmaları

Çok Değerli Misafirler, Değerli Dostlar,

Öncelikle hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyor ve böyle bir sempozyumun gerçekleşiyor olmasından duyduğum memnuniyeti ifade etmek istiyorum.

Gerçekten Burdur kültürüyle tarihiyle derinden ele alınması gereken güzel bir şehir. Bugün tüm Anadolu şehirlerinde kültür varlıklarını, tarihi eserleri ortaya çıkarmak gibi bir yarış var. Biz de bu yarışın içerisindeyiz. Onun için Burdur'umuzun tarihi güzelliklerini ortaya çıkarabilmek ve bunları tanıtabilmek için yoğun bir gayretin içerisindeyiz. Biz de devamlı Burdur'u tanıtmayı hedefliyoruz.

1300 yılında Ulu Cami'nin yapılmasıyla tescillenen ve hemen arkasından Muzafferiye Medresesi'nin de tesis edilmesiyle mevcudiyetinden bahsettiren Burdur, 1839'da Kütahya'ya bağlı unutulmuş bir kasabaydı. Böyle olmadığını biz Üniversitemiz önderliğinde ortaya koymak istiyoruz.

Ben burada Ekrem Kaba'ya sevgilerimi saygılarımı gönderiyorum. Ona teşekkür ediyorum. Bir hizmeti icra etti. 1839 ve 1914 depremine kadar bu tüm şeriye sicillerini temin ederek onların kopyalarını ciltlemek suretiyle bu gün kütüphanemize teslim ettik ki bu 13-14 ciltlik bir belge, bu belge içerisinde Burdur'un bilinmeyen tüm yönlerini bulmak mümkün. İşte bu noktada Üniversite'deki araştırmacılarımıza büyük bir görev düşüyor. O tarihi belgelerin incelenmesiyle bilinmeyen pek çok şey ortaya çıkacak. 1326 Konya Maarif Salnamesi'nde Burdur'la ilgili çok önemli bilgiler buluyoruz.

Burdur 25 mahalle, 25 camii, 35 medrese, 49 tabakhane, 7 tane yağhane ve gülyağı imalatı yapılan yerler , bakırcılığın, dokumacılığın çok önde olduğu yerlerdir. Avrupai anlamda ilk mekteplerin tesis edildiği döneme bakıyoruz. Beş tane o zamanki adıyla iptidai mektep yani ilkokul açılmış. Yine bu dönemde Türkler'le - Müslümanlar'la iç içe yaşayan Rumları ve Ermeniler'i görüyoruz. 3500 Rum -1500 Ermeni, 20.000 Türk nüfus. Yani 1326 salnamesinde yine Burdur'un merkez nüfusu 25.000. Ben 1960 yılında ilkokul 3. sınıfta okurken hatırlıyorum, Burdur'un nüfusu 25.372 idi. Peki ne oldu da bu insanlar dağıldı. İşte bu çok önemli. 1914 depremi Burdur için bir milat. Depremde binaların % 80'i yıkılıyor. %20'si kullanılamaz bir halde. 1500 insan ölmüş. Burdur fevkalade göç vermiş ve felaketler birbirini takip etmiş. 1914 deprem yine 1914 1. Cihan Harbi eli silah tutan herkes cepheye gitmiş. Bir daha dönmemiş Yemen türküsünde olduğu gibi. Aynı sene felaketler bir birini takip ediyor dedik, çekirgeler saldırıyor. Bir gün içerisinde mahsul kalmamış. Burdur'da insanlar aç kalmış. Bir sene sonra yangın çıkmış ve 150 tane dükkan yanmış. Burdur'da insanlar perişan olmuşlar. Harp yılları ve Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde 13.000 nüfusu olan Burdur. Burdur'da bu tabloya rağmen ilim, hikmet milli eğitim fevkalâde iyi bir noktada imiş.

Biz o dönemde yetişen ilim adamlarını bugün maalesef genç nesillere anlatamıyoruz. İnşaalâh bu sempozyum ve daha sonra devam edecek sempozyumlarda bu değerlerimizi tanıtmaya fırsatını buluruz. Burdur'da Aşık Recai'yi, Kemali Babayı kim duydu? Bence o dönemde Ahmet Hamdi Tanpınar nasıl Bursa'yı anlatmışsa Divan şairi Nedim nasıl İstanbul'u, Burdur ilini ilk anlatan kişi Kemali Baba'mızdır. Kemali Baba:

“Burdur İlini görmek gerek/ Her yanların sormak gerek” diyor.

Bundan 250 yıl önce birçok önemli ilim adamlarımız, siyaset adamlarımız ve paşalarımız var. Derviş Mehmet Paşa Burdurlu sadrazam. Tarihte Burdur'da 4 tane Sadrazam Derviş Mehmet Paşa'dan bahsediliyor. Yine bunlardan bir tanesi olan Burdurlu Derviş Mehmet Paşa Oluklaraltı'nda kütüphane yaptırmış. 1800 yıllarının başında 4500 tane eser vardı burada. Biz bu kütüphaneyi bulduk satın aldık. Burdur Belediyesi olarak oranın restorasyonunu yapıyoruz.

Yine Sadrazam Halil Hamit Paşa Burdurlu'dur ve kendi adına da bir kütüphane yaptırmıştır. O kütüphanede o gün için 500 tane eser mevcuttur. Mustafa Şeref bugün bir caddeye ismi verilmiştir. Ama hiç kimse Mustafa Şeref Bey'in Burdurlu olduğunu bilmez. Meclis-i Mebusan Nazırlığında ve Cumhuriyet dönemi Atatürk'ün bakanlarından çok değerli Ord. Prof. Şeyh Sinan Mehmet Tahir Efendi'nin "Osmanlı Müellifleri" adlı eserinde kayıtlı tescilli bir ilim adamı olduğunu görüyoruz. Yine aynı eserinde tescilli Halil Efendi, Çeşmecizade, biraz daha yakına geldiğimizde Hatipzade Mehmet Refet Efendi, 1945'te vefat etmiştir. Onun çok değerli iki oğlu ve biri dünya çapında hadis profesörü Mehmet Hatipoğlu diğeri de Türk tasavvuf müziği şeflerimizden Ahmet Hatipoğlu. Prof. İbrahim Kafesoğlu evet müzik ve folklor alanında Hamit Çine'miz, Salih Urhan'ımız, Ahmet Yamacı'mız, Kadir Turan'ımız daha isimlerini burada söyleyemediğimiz pek çok değerimiz ve edebiyat sahasındaki değerlerimiz İbrahim Zeki Burdurlu, Fakir Baykurt, İsa Kayacan. Bunlar bizim iftiharla bahsettiğimiz değerlerimiz. İnşallah Üniversitemiz, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğümüz, Burdur Kültür ve Turizm Derneğimiz ile iş birliği içinde bu değerlerimizi inceleyeceğiz.

Hepinize saygılarımı sevgilerimi sunuyorum.

Sabahattin AKKAYA
Burdur Belediye Başkanı

Sayın Valimiz Süleyman Tapsız'ın Konuşmaları

Değerli Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Sipsinin sesinden Burdur'un, Teke Yöresi'nin, Anadolu'nun, yağmurla ıslanmış topraklarının taze kokusunu bir kez daha yüreğimizde hissettik.

Sesler farklı da olsa, çalgılar farklı da olsa, yöreler, notalar farklı da olsa, her türkü, her ezgi üzerindeki musiki değerle birlikte Anadolu'nun kokusunu taşıyor. Bizim türkülerimiz sıcak bir ekmekten, buğusu tüten bir somundan, Anadolu'dan, analar yurdundan bir parçadır.

Anadolu, değişik kültürleri sinesinde barındıran dünyada eşine az rastlanır bir güzel yurttur.

Çeşitli şekillerde dile gelen kültürümüz; bazen bir gelin ağlatması, bazen yaylaya göçün hikayesi, bazen de çuvaldaki kök boyanın meydana gelişini olarak çıkacaktır karşımıza.

Ya da İbrahim Zeki Burdurlu'nun, Emin Demirayak'ın, Kadir Turan'ın, Ahmet Yamacı'nın dizelerinden oluşan, Burdurlu'nun telinde nağmeleşen bir türkü olup dökülecek yüreğimize. Yüreğimize dökülen türküler yar üstüne, gurbet üstüne, turna üstüne, dağ üstüne.

Türkülerimiz; Burdurlu'nun, yöre aşıklarının, ozanlarının telinde; renk, şekil ve biçim kazanarak yankılanacaktır dilden dile, telden tele, gönülden gönüle. Kültür değerlerimiz fire vermiş olsa da söz, dil ve tel aracılığıyla günümüze kadar ulaşmıştır.

Geçmişten bugüne kadar gelen kültür değerlerimizin yaşatılması ve yaygınlık kazanmasında şairlerimizin, sanatçılarımızın, halk ozanlarımızın etkisi oldukça büyüktür. Zira onlar yaşayan kültürün ta kendisidir. Elbette yaşadığı kültürünü çeşitli vesilelerle dile getirerek hayatta kalmasını sağlamak için mücadele verecektir.

Değerli Konuklar,

Onun içindir ki;

Sabahınan esen seher yelini dinlediğimizde, Yozgattan Nida Tüfekçi'yi, Gemilerde talim var'ı dinlediğimizde, İstanbul'dan Recep Kırıcı'yı Çift Jandarma geliyor Kaymakam Konağından, diyorsa Muş'tan Duriye Keskin'i Yenge Yenge Kezban Yenge diyorsa, Burdur'dan Kadir TURAN'ı Denizin Dibinde Hatçem, demirden evler, diyorsa, Burdur'dan İbrahim Can'ı İndim havuz başına, telgrafın telleri, bir dalda iki kiraz, çay benim çeşme benim diyorsa, Ahmet Yamacı'yı hatırlıyoruz.

Yemen türküsünü dinlediğimizde, hangi ilden, hangi yöreden olursak olalım, her birimizin gönül dili titriyor. Sarı gelin türküsünün ezgilerini işittiğimizde her birimiz 'işte bu bizim türkümüz' diyoruz. Toroslar'ın, Kaçkarlar'ın, Süphan'ın, Ağrı'nın yüksek zirvelerinden kopup gelen ezgiler de aynı derecede yüreğimize hitap ediyor.

Değerli Konuklar,

İnsanlığın bugünü dünün mirası üzerine oturmaktadır. Bizi anlamlı kılan değerlerimiz, kültürel birikimimizdir. Halk kültürü, bir kültüre ait olmanın sözel ve geleneksel bütün yönlerini içerirken yeni kazanılan değerleri ve yaşayışları da kapsamaktadır. El sanatları, toplumsal uygulamalar, gösteri sanatları, halk bilgisi, sözlü anlatımlar kültürün yansımalarıdır.

Tarih içerisinde milletleri ileriye taşıyan, köklerini sağlamlaştıran, bilimsel, ekonomik, sosyal kültürel ve sanatsal yönden geliştiren önemli şahsiyetler olmuştur.

Mimar Sinan hanlar köprüler, camiler, evler yaparken Yunus Emre gönüller yapmıştır.

Edebi şahsiyetler dili ve söz sanatını etkili kullanan kişilerdir. İlimizden de pek çok ilim adamı, din adamı, bürokrat, siyaset adamı, iş adamı, edebi şahsiyet, saz ve söz üstadı, yetişmiştir.

Kültür; yaşanan, yaşatan ve yaşayan varlık olarak geçmişten geleceğe sürekliliktir. Her kültür olgusu kültürün bütünü gibi doğar, gelişir, kaybolur veya yeni fonksiyonlarla genişler ve gençleşir.

Kültür toplumsaldır. Kişi, içinde yaşadığı toplumun kültüründen soyutlanamaz. Kültür tarihseldir, uzun bir yaşam dilimi içinde olgunlaşır.

Kültür bir yaşam biçimi, bir toplumsal davranıştır. Bu olguda bir süreç içinde, bir tarih çanağında oluşur.

Türk kültürü; belirli bir coğrafyayla sınırlandırılmayacağı için göçüp yerleştikleri, devlet kurup egemen oldukları ülkelerin tümünü kapsamaktadır.

Her edebi gelenek, belli bir kültür birikiminin, dünya görüşü ve inanç sisteminin, yaşam biçiminin sanatçılar tarafından özümlemlenip, yorumlanmasıyla özgün anlatımlara kavuşur. İşte Burdur için bizim için özgün anlatımları olan önemli şahsiyetlerden; İbrahim Zeki Burdurlu, Ahmet YAMACI, Kadir TURAN ve Emin DEMİRAYAK bu kişilerden bazılarıdır.

Burdur'da Mevlana Sokağı'nda

O döşeme taşlı, dar hayatlı

İki göz odalı evde

Bindokuzyüzyirmiikide

Hayata gelmişim

Mısralarıyla doğduğu yeri ne güzel anlatmıştır, İbrahim Zeki

BURDURLU.

Ceyhan, Ankara, Sivas, Burdur, Kıbrıs ve İzmir'de öğretmenlik yapmış ve muhteşem şiir kitapları yayımlanmıştır.

TRT Ankara ve İstanbul Radyolarında görev yapan Tefennili Ahmet Yamacı, 500' den fazla türkü ve 150 kadar da Oyun havası derlemiştir.

Hayatı boyunca eğitimci, Halk müziği sanatçısı ve derlemeci olarak ülkemize sayısız katkılarda bulunmuştur.

Derlediği Türkülerden bazıları şunlardır:

Armut Dalda Esniyor
Asmalıdır Evimiz
Bahçalarda Bir Kuzu
Eli Elekli Gelin
Yayla Yollarında Yürüyüp Gelir
Evlerim Evlerim Yaman Evlerim
Bir Dalda İki Kiraz
Çay Benim Çeşme Benim
İndim Havuz Başına
Telgrafın Telleri
İndim Havuz Başına
İndim havuz başına
Bir kız çıktı karşıma
Sevda nedir bilmezdim
O da geldi başıma

Kadir TURAN (TÜREN) ise, Yörük "Türk" dilini en iyi kullanan bir ozandır. Kadir Turan sazının ustası bir aşıktır. Emin DEMİRAYAK sesiyle ün kazanmıştır. Bilinen en gözde türküleri:

Şu Dirmil'in Çalgısı
Şu Dirmil'in çalgısı
Dağlara vurdu yangısı
Şu gelenler içinde a canım
Benim yarım hangisi

Altın yüzüğüm var benim
Parmağıma da dar benim
Şu gidenler içinde a canım
Orta da boylu yar benim

Çekirgenin uçtuğunu
Gelinlerin coştüğünü
Coşkun olan gelinler a canım
Kendisi salları da peşkirini

Değerli Konuklar,

Maalesef, günümüz insanı artık düşte görülen bir güzelin sevda şiirleri yerine, daha somut, yeni toplumun yarattığı yeni insan tipinin özlemlerine cevap verecek yeni duyuşlarla örülüp yeni şiirler istiyor.

Burdur, Teke Yöresi kültürünün merkezi ve bu kültürün de Anadolu'ya açılan kapısı durumunda olduğu için ayrı bir önem taşımaktadır.

Kültürüne sahip çıkan, onu koruyan ve yaşatan bir toplum, daima birlik ve beraberlik, içinde sonsuza kadar vatan sevgisiyle ve dayanışma içinde yaşar.

Milletlerin hayatında ve geleceğinde mazinin yani geçmişin önemi çok büyüktür. Geçmişini, yani tarihini-kültürünü bilmeyen, bir millet, halini yani bugününü rahatça yaşayamaz ve istikbali için sağlam planlar yapamaz.

Mazimize vakıf olabilmek için de tarihimizi-kültürümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.

Tarih bir ayna gibidir. İnsan ona bakarak ondan ibret alarak halini ve istikbalini ona göre tanzim eder. Konusunda uzman olmayan bir tabibin zararı, sadece hastalarına, bilgisiz mimarın yaptığı binalara; bilgisiz avukatın zararı, sadece davasına ait olur. Ama tarihini-kültürünü bilmeyen, mazarini tanımayan bir idarecinin zararı ise, bütün millete olur.

Tarihi olmayan milletler, mutlu milletler değildir. Çünkü örnek bir geçmiş ve araştırarak arşiv derdi yoktur. İftihar edip koruyup kollayacak devasa abideleri yoktur. Ama biz Allah'a şükürler olsun, şanslı bir milletiz. İncelenecek vesikalarımız, şahıslarımız o kadar çok ki asırlarca çalışsak bitiremeyiz.

Bize çok şerefli bir mazi ve eşsiz eserler bırakan ecdadımızı yeni nesillerimize tanıtmak ve onlardan güzel örnekler sunmak istiyoruz. Milletimizin geleceği parlaktır. Yeter ki geçmişinden örnek ve ibret alarak ileriye doğru cesur adımları atabilelim.

Burdur'da Burdur alacasını ve sipsiyi unutmak, Isparta'da halıyı unutmak, Uşak'ta kilimi unutmak, Toroslardaki yaylalarımızda; yazmasındaki oyaı, mendilindeki nakışı, Halılarda deseni, çoraplarda ilmeği, kumaşlarda nakışı, Türkülerimizde hasreti sevgiyi unutmak kültürünü unutmak olacağından, kültürümüze sahip çıkmak gerekmektedir.

Değerli Konuklar,

Sivil toplum kuruluşları toplumsal mutabakatı sağlayan, gönüllülük esasına dayanan ve toplumsal katılımı sağlayarak ülkenin gelişmesine katkı sağlayan kuruluşlardır.

Burdur Kùltür ve Turizm Derneği yeni kurulmasına rağmen gerek hazırladığı "Burdur Sùit" gerekse, Valiliđimiz kamu kurumlarıyla gerçekteştirdiği "Unutulmayan Burdurlular 1. Sempozyumu" ile çok önemli faaliyetler gerçekteştirmektedir.

Bu sempozyumun düzenlenmesinde, aktif çalışmalarından dolayı dernek yönetimini, sempozyum düzenleme kurulunu ve emeiği geçen kùltür dostlarını kutluyorum.

Ayrıca İl Kùltür ve Turizm Müdürü Mehmet TANIR'a, Sempozyuma; Mehmet Akif Ersoy, Hacettepe, Dokuz Eylül ve Çanakkale 18 Mart Üniversitelerimizden katılan çok değerli araştırmacı ve akademisyenlerimizle Üstad Salih URHAN'a şimdiden teşekkür ediyorum. Saygı ve sevgilerimle.

Sùleyman TAPSIZ
Burdur Valisi

I. OTURUM

BURDUR'UN EDEBİ ŞAHSİYETLERİ

BURDURLU'NUN HAYATI VE ÇALIŞMALARI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER İBRAHİM ZEKİ

Hüseyin TUNCER*

İbrahim Zeki, 19 Ağustos 1338/1922'de Burdur'un Üç Dübek Mahallesi Mevlâna Sokağı'ndaki evlerinde dünyaya gelir; altı yaşına kadar bu mahallede kalır, sonra Konak Mahallesi'ne taşınırlar. Babası Burdur'da Leblebicioğulları'ndan Nuri Efendi'dir. Nuri Efendi, medrese öğrenimi görmüş, 1930'lu yıllara kadar ilkokul öğretmenliği yapmış, aynı zamanda hafız ve aydın bir kişidir. Annesi ev hanımı Hatice Hanım'dır. Bu evlilikten üç oğulları olur: Niyazi, Enver ve İbrahim Zeki.

İbrahim Zeki, çocukluk yıllarını Burdur'da geçirir. İlköğrenimini Burdur Gazi İlkokulu'nda (1933), orta öğrenimini Burdur Ortaokulu'nda (1936) ve İstanbul Erkek Muallim Mektebi'nde tamamlar (1940). Meslek hayatına Seyhan/Ceyhan Mustafabeyli Köy İlkokulunda stajyer olarak başlar. 30.09.1940-09.11.1941 tarihleri arasında bu okulda çalışır. Bu arada sınavla Gazi Terbiye Enstitüsüne girer. Gazi Terbiye Enstitüsünün Türkçe Bölümü'nü 1942-1943 ders yılında bitirir. Ankara Atatürk Lisesi Türkçe öğretmenliğine atanır. 30.09.1943-05.10.1943 tarihleri arasında kısa bir süre burada çalışır. Ardından Sivas Ortaokulu Türkçe öğretmenliğine atanır. 12.10.1943-3.11.1943 tarihleri arasında bu okulda çalışırken askere gider. 1 Mayıs 1944'ten 16 Mart 1945'e kadar 20. Kolordu 52. Tümen İstihkâm Bölüğünde, 22 Mart 1945'ten 31 Mart 1946'ya kadar Kayseri-Zincirdere Erbaş Hazırlık Okulu'nda

* Yrd. Doç. Dr. Hüseyin TUNCER (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Türkçe öğretmeni olarak hizmet verir ve terhis olur. Askerlik dönüşü Burdur Ortaokuluna Türkçe öğretmeni olarak atanır. 22.4.1946-05.01.1950 tarihleri arasında burada görev yapar. Okul-Aile dergisini yönetir. Bu sırada Âdile Hanım'la evlenir (02.10.1947). Bu evlilikten üç çocuğu olur. İlk çocuğu 4

Temmuz 1948'de doğan Nursun (Güçlü)'dur. Matematik öğretmeni olan Nursun Güçlü,

Ankara Çankaya Lisesinden emeklidir. (Nursun Hanım'ın iki kızı vardır: Bürge /Çavuşoğlu bilgisayar uzmanı, Günce ise Siyasal Bilgiler mezunudur. Şu anda Şekerbankta çalışmaktadır.) İkinci çocuğu Nuriye (İpekoğlu, 31 Mayıs 1951 doğumlu) Ege Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi mezunudur. Sağlık Bakanlığından emeklidir. (Nuriye Hanım'ın Çağın adlı çocuğu Orta Doğu Makine Mühendisliği mezunudur.) Üçüncü çocuğu olan Nuri Burdurlu (25 Ağustos 1955 doğumlu) ise Ege Üniversitesi Makine Mühendisliği mezunudur, evlidir, çalışmakta olduğu TMO'dan emekli oldu, özel bir şirkette çalışmaktadır.

Doğduğu yeri çok seven İbrahim Zeki, 'Öcal' soyadı yerine, 'Burdurlu' sıfatını kullanır. 'Toprak İnsanları', 'Toprağın İçindeki Toprak'la devam eden eserlerinde ve yazılarında BURDURLU imzasını kullanır. Resmîyetin dışında İbrahim Zeki BURDURLU olarak bilinir. 1940'larda başlayan yazı hayatında dergi ve gazetelerindeki yazılarında İbrahim Zeki BURDURLU adını kullanır.

İbrahim Zeki, 1950 yılında Kıbrıs'a öğretmen olarak gider. 22.11.1950-01.09.1954 tarihleri arasında dört yıl Kıbrıs'ta çalışır. Önce Lefke ve Lefkoşa'da Türkçe öğretmenliği yapar. Türk kültürü ve edebiyatına katkılarından rahatsızlık duyulduğu için, Rumlar tarafından Magosa'ya gönderilir. Kıbrıs'ta Türk Lise ve Kolejlerinde Türk Dili dersleri okutan İbrahim Zeki, yazı hayatına da devam eder, Lefkoşa Türk Lisesi'nde Çığır, Mağusa Namık Kemal Lisesi'nde Namık Kemal dergilerini çıkarır; Türkiye'deki dergi ve gazetelere şiir ve yazılar gönderir. Kıbrıs'ta çıkmakta olan 'İstiklâl/Edebiyat Sayfası', Hürsöz, Bozkurt /26 Ekim 1951-11 Ocak 1954/ gazetelerinde yazılar yazar. Bozkurt gazetesinde Kıbrıs'taki Filiz adlı romanı tefrika edilir (1962-1963). İbrahim Zeki, 2 Şubat 1952'de Kıbrıs'ta düzenlenen şiir gecesine katılır. Geceye katılan şairler (Mustafa İzzet Adiloğlu, Urkiye Mine Balman, Taner Fikret Baybars, Cevdet Hüseyin Çağdaş, Ahmet Cemal Gazioğlu, Engin Gönül, Pembe Marmara, Özdemir Mustafa Özön, Hami T. Ozsaruhan, Cem Sual, Özker Yaşın, Selma Yusuf),üçer şiir okurlar, bu şiirler İlk Demet adı altında, İbrahim Zeki Burdurlu'nun sunuş yazısıyla yayımlanır.

Türkiye'ye döndüğünde 28.11.1956'da eski görev yeri olan Burdur Ortaokulunda iş hayatına devam eder. 01.11.1963'te Aydın Ortaklar İlköğretmen Okulu'na Türkçe öğretmeni olarak atanır. 5439 sayılı kanuna göre İzmir Eğitim Enstitüsü'nde görevlendirilir. 31.03.1964-05.05.1977 tarihleri arasında burada edebiyat öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak çalışır ve emekliye ayrılır. Çeşitli dergi ve gazetelerde (Ağaç, Bozkurt, Çağrı, Doğu, Erciyes, Fikirler, Görüşler, Güney Edebî Dergi, Halkbilgisi Haberler Mecmuası, Halkevleri Dergisi, Hisar, Hürsöz, İlköğretim, İstanbul, İstiklâl (Edebiyat Sayfası), Kaynak, Kervan, Kovan, Küçük Dergi, Millet, Namık Kemal, Mülkiye, Olay, Sanat ve Edebiyat, Su, Şadırvan, Türk Dili, Türk Folklor Araştırmaları, Türk Kadını, Türk Yurdu, Türk'e Doğru, Ufuklar, Ulus(Güzel Sanatlar Sahifesi), Uyanış, Ülkü, Varlık, Yaratış, Yarım Ay, 20. Asır, Yeni Defne Yenilik, Yücel vb.) yazı yazmayı sürdürür.

Son devrede 1979-1982 yılları arasında Kıbrıs'ta çıkmakta olan 'Olay' dergisinde masal, öykü, şiir ve eleştiri yazıları çıkar. 1976'da "Akdeniz'in İnsan Çiçekleri" romanıyla Peyami Safa Roman Yarışması'na katılır ve ikincilik ödülünü kazanır. 1978'de "Memiş Can" adlı romanı yayımlanır. 1979'da Milliyet'te çocuk öyküleri yazmaya devam eder. "Anılardan Öyküler" kitabını yayımlar (1979). Kalp rahatsızlığı geçiren İbrahim Zeki, sağlığına özen göstermesine karşın, 27 Temmuz 1984'te İzmir'de vefat eder. Kabri, İzmir'in ilçesi Karşıyaka, Örnekköy mezarlığındadır. Ailesi İzmir'de yaşamaktadır.

İbrahim Zeki BURDURLU, daima temiz ve şık giyinirdi. Sürekli saç ve sakal tıraşına dikkat eder ve temiz bir şekilde dolaşırdı; düz saçlarını arkaya tarar ve gözlük kullanırdı. Sessiz ve sakindi. Çevresindekilere sevgi ve saygıyla yaklaşırdı. Yemesine, içmesine dikkat ederdi. Çoğu zaman yemeklerde ekmek yemezdi. Doğduğu yere bağlı, Atatürkçü ve yurt sever bir insandı. Toprak, insan, tabiat ve folklorla tutkusu belirgindi. Günlerini geçirdiği İzmir Eğitim Enstitüsü'nün bakımlı bahçesinde, ruhunu okşayan güzellikleri bulurdu. Bu güzellikler daha sonra şiirlerinde karşımıza çıkardı. Okuma ve yazmayı seven, üretken, çalışkan bir insandı. Ailesi, öğrencileri ve yurt çocukları için sıcak bir yüreği vardı, kimseye kızmaz ve kimseyi kırmamaya Şaik Gökyay, Turgay Gönenç, Nahit Ulvi Akün, Mustafa Şerif Onaran, Fakir Baykurt, Necati Cumalı, Behçet Necatigil, Yaşar Nabi, Oktay Akbal, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Özker Yaşın, Abbas Sayar, Rüstü Şardağ, Nazan Güntürkün, Nihat Sami Banarlı, Beşir Göğüş, Osman Atilla, Samim Kocagöz, Talip Apaydın, Emin Özdemir, Adnan Binyazar, Enver Naci Gökşen, Şinasi Özdenoğlu, Nermi Uygur, İskender Cenap Ege, Ayhan Hünalpb vb... isimlerin yer aldığını görürüz.

özen gösterirdi. Uysal mizacıyla örtüşen şairliğini hiç öne çıkarmaz, duygu yoğunluğunu içinde sessizce yaşardı. İyi bir baba, başarılı bir eğitimci, bilgili, kültürlü ve uygar bir şair ve yazardı. Son yıllarında dede olmanın sevinciyle yoğun ölçüde çocuklara yöneldi; onlar için eğitici ve öğretici kitaplar yazdı.

İbrahim Zeki, ilk şiirini Servet-i Fünun/Uyanış dergisinde yayımlar (1937-1938 ?). Öğrencilik yıllarında yazı hayatına girmiş olur. Ahmet Kutsi Tecer'in yönettiği Ülkü dergisinde 1941-1945 yılları arasında şiirler yazar. Bu devre yazmış olduğu şiirlerde Halk Şiiri geleneğinden yararlandığı gözlenir. Bu anlayışın ürünlerini "Toprak İnsanları (1945), Toprağın İçindeki Toprak (1946)" adlı şiir kitaplarında bir araya getirir.

Burdur'a tutkun olan ve Öcal soyadını resmîyetin dışında kullanmayan İbrahim Zeki, 'Burdurlu' sanını soyadı olarak kullanır ve kitaplarında "İbrahim Zeki Burdurlu" imzasını tercih eder. "Burdur'daki Mahallemiz (1947), Keloğlan (1949), Basık Tavan (1950), Bir Köyden Bir İnsan (1951)" şiir kitaplarını yayımlar.

1950'de Kıbrıs'a giden İbrahim Zeki, yavru vatana ilişkin duygu yoğunluğunu "Lefkoşa (1953), Minnacık Ada (1954), Günaydın Yavru Kıbrıs (1959)" adlı şiir kitaplarında toplar. Kıbrıs'ta bulunduğu yıllarda Kıbrıslı sanatçılarla dostluk kurar. Halen ismi dostları arasında anılmaktadır. Yakın dostları arasında Ömer Asım Aksoy, Cahit Külebi, Hikmet Dizdaroğlu, Orhan

İbrahim Zeki, Kıbrıs'ın millî şairi kabul edilen Özker Yaşın'la da yakın dostluk kurar. Özker Yaşın'ın "Kıbrıs'tan Atatürk'e" (1953) şiir kitabına bir önsöz yazar (Mağusa, Kasım 1953) ve kitabın Türkiye'de tanınmasını sağlar. 1952 yılında İngilizlerin Kıbrıs'ta açtığı radyo istasyonunda Özker Yaşın'la birlikte edebiyat programları hazırlarlar.

İbrahim Zeki, ülkesini ve ulusunu seven bir sanatçıdır. Atatürkçü bir şairdir. "Atatürk'üm" adlı şiir kitabıyla da bunu doğrular (1959). Yüce Atatürk'ün Amerikalı bir çiçekçinin "En çok hangi çiçeği seversiniz?" sorusuna "Al karanfil!" deyişinden yola çıkan İbrahim Zeki, bu kitabın sonuna "Al Karanfil" oratoryosunu yazar (s.39-47). Bunu "Atatürk Şiirleri Antolojisi" (1967) izler.

İbrahim Zeki, 1968 yılında "Lefkoşa, Minnacık Ada, Günaydın Yavru Kıbrıs" şiir kitaplarından seçtiği ve yeniden yazmış olduğu şiirlerle "Açıyor mu Kıbrıs'ın Gülleri" adlı şiir kitabını yayımlar. Böylece 1950-1954 yılları arasında yaşadığı Kıbrıs'a karşı özlem duygularını dile getirir.

İbrahim Zeki, Günaydın Anneciğim (1966) adlı şiir kitabında, vatan, bayrak, özgürlük duygusuyla iç içe ana sevgisini de işler. Aynı doğrultuda Köroğlu Destanı (1965), Pamuk Bacı (1965), Ömürsün Nasrettin Hocam (1965), Keloğlan Masalları (1966)'nı yayımlar, eğitici ve öğretici çalışmalarını sürdürür. Bunları Leylek Dadı (1967), Altın Perçem, Sırma Saç (1967) kitapları izler.

1960'lı yıllarda çocukların düş dünyasına yönelen İbrahim Zeki, çocukların ruh ülkesini, Nur Güzeli (1963), Dileği Gerçekleşmeyen Kız (1963), Güllü Padişah (1963), Sihirli Gül (1963), Mavi Pullu Balık (1964), Üç Yumukla Üç Yumak (1964)'la süsler.

İbrahim Zeki, eğitici yönleriyle dikkat çeken öğretmen şair ve yazarlarımızdandır. Öğretmenlik mesleğini çok sever; yüreğini, bu mesleğe adanmış insanlara verir. Şiirimizde Öğretmen (1965), Öğretmen Şairler Antolojisi (1966), bu anlayışın verimleridir.

O, Aydın Ortaklar İlköğretmen Okulu'ndan İzmir eğitim Enstitüsü'ne geldikten sonra, İzmir Eğitim Enstitüsü'nün çıkarmış olduğu Uyanış adlı 'aylık bilim, sanat ve eğitim' dergisine katkıda bulunur. İlk sayısı Mart 1963'te çıkmaya başlayan bu derginin dördüncü yılında 33. sayı ile birlikte, Mayıs 1966'dan sonra derginin sahibi ve mes'ül müdürü İbrahim Zeki Öcal'dır. Derginin 21-22. sayısında (Mart 1965) "Türkçe Uygulama Örnekleri", 24. sayısında "Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Kızılırmak Kıyıları ve Deniz Şiirleri", 41. sayısında "Hüküm Gecesi ile Sodom ve Gomore'de Bağlı Cümleler", 71-72. sayılarında "Ortaokullarda Türkçe Dersinin Özel Öğretimi" adlı yazılarını yayımlar. Bu arayışlar onu "Uygulamalı Cümle Çözümlemeleri" (1967) ve "Ortaöğretimde Türkçe Öğretimi" (İrfan Kantarcı ile, 1972)'ne götürür. Böylece ders kitapları yolunda yoğunlaşma gösterir. Uygulamalı Türkçe Kompozisyon (I-II, 1965, 1967) kitabı, öğrenci çalışmalarıyla bütünleşerek ortaya çıkar.

İbrahim Zeki'nin Uyanış dergisinde şiir ve değişik konularda çok sayıda yazıları çıkar. Dergi 1975'ten itibaren iki ayda bir çıkmaya başlar. 1976 yılının Mayıs-Haziran'ına kadar 133-134 sayı çıkmış olur. Bu derginin İbrahim Zeki'nin çalışmaları açısından büyük önemi olduğu kanısındayız. İzmir Eğitim Enstitüsü Uyanış Dergisi Yayınları adı altında onun: "Uygulamalı Türkçe Kompozisyon I-II, Uygulamalı Cümle Çözümlemeleri, Atatürk'üm, Şiirimizde Öğretmen, Öğretmen Şairler Antolojisi, Romancılığıyla Reşat Nuri Güntekin, Ortaöğretimde Türkçe Öğretimi" adlı kitapları çıkar.

İbrahim Zeki'nin şiir ve yazıları: Ağaç, Bozkurt (Kıbrıs, 1951-1954), Çağrı (Lefkoşa/1961), Doğu, Erciyes (1946-1949), Fikirler (1947-1950), Görüşler (1941), Güney Edebî Dergi (1948), Halkbilgisi Haberler Mecmuası (19419, Halkevleri Dergisi (1971), Hisar (1950-1957), Hürsöz (Kıbrıs, 1951-1954), İlköğretim (1962), İstanbul (1943-1946), İstiklâl (Kıbrıs, 1951-1954), Kaynak (1948-1956), Kervan, Kovan (1943-1947), Küçük Dergi (1952), Millet (1942-1944), Mülkiye (1955), Namık Kemal (Mağusa 1950-1954), Olay (Kıbrıs/1979-1982), Sanat ve Edebiyat, Su (1961-1969), Şadırvan (1949), Türk Folklor Araştırmaları (1950, 1962, 1967, 1969), Türk Dili (1951-1955, 1961, 1967, 1970, 1976, 1979, 1980), Türk Kadını, Türk Yurdu (1961, 1967), Türk'e Doğru, Ufuklar (1952-1953), Ulus (Güzel Sanatlar Sahifesi), Uyanış (1963-1976), Ülkü (1941-1949), Varlık (1944, 1954-1967, 1975, 1979), Yaratış (1944-1946), Yarım Ay, Yeni Defne (1984), Yenilik (1952-1957), 20. Asır, Yücel (1948-1956) vb... dergilerde yayımlanır.

Eğitimci, şair ve yazar olan İbrahim Zeki, araştırma yazıları ve eleştirileriyle de edebiyatımıza ışık tutan bir sanatçımızdır. Onun sanat ve yazı hayatı; okul devresi, Burdur, Kıbrıs ve İzmir devresi olmak üzere, dört kısımda ele alınabilir. Öğrencilik yıllarını İstanbul ve Ankara'da geçiren İbrahim Zeki, bu dönemde hazırlık sürecini yaşar, ilk şiir ve yazı denemeleriyle edebiyat hayatına atılır. Burdur devresinde, Türkçe öğretmenini olarak görev yapar, "Toprak İnsanları, Toprağın İçindeki Toprak, Burdur'daki Mahallemiz, Keloğlan, Basık Tavan, Bir Köyden Bir İnsan" adlı şiir kitaplarını 1945-1951 yılları arasında yayımlar. Kıbrıs devresinde, yavru vatana kucak açar, edebiyata ve kültürel hayata ilişkin çalışmalarına devam eder, "Lefkoşa, Minnacık Ada, Günaydın Yavru Kıbrıs" kitaplarını bu devrede yazar. Kıbrıs'ta kaldığı 1950-1954 yılları millî duygularla yüklü olduğu etkin bir dönem olarak dikkat çeker. İzmir'deki son devresi, İbrahim Zeki'nin olgunluk ve verimlilik dönemidir. Büyük kentin olanaklarından yararlanır. "Atatürk'üm, Sev Beni, Açmıyor mu Kıbrıs'ın Gülleri, İzmir'in Mor Atları" şairin bu devrede yazdığı kitaplar olarak görülür. Onun masal, çocuk kitapları, eğitici ve öğretici kitapları, roman, öykü, inceleme, antoloji ve ders kitapları İzmir devresinde ortaya çıkar.

İbrahim Zeki, 1966'da Türk Dil Kurumu'na 752 kütük numarasıyla kayıtlıdır. Yönetim kurulu üyeliği yapmış ve toplantılara (8-11 Temmuz 1978'de asil üye olarak XVI. Türk Dil Kurultayı'na; 7-8 Temmuz 1979'da ise, IV. Olağanüstü Türk Dil Kurultayı'na) katılmıştır. Dil ve edebiyata bir bütün olarak bakar, dilde sadeleşmeden yanadır. Günlük yaşantısında konuşma diline bağlı kalan sanatçı, yazılarında öztürkçe sözcüklere yer verir. Dilini, ülkesini ve ulusunu seven bir kişidir. Sessiz ve sakin yaşantısında edebiyat ve sanat

dünyamıza çok sayıda eserler kazandırır. Onun çalışmaları şiir, inceleme, eleştiri, antoloji, masal, eğitici ve ders kitapları bağlamında karşımıza çıkar.

Eserleri:

A. Şiirleri:

1. Toprak İnsanları, Ülkü Basımevi, Ank., 1945, 99 s.(Üç bölümden oluşan kitapta 44 şiir yer almaktadır).
 2. Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı, Cumhuriyet Basımevi, Burdur, 1946, 56 s.; 1948, Burdur, 52 s.(İki bölümden oluşan kitapta 27 şiir yer almaktadır).
 3. Burdur'daki Mahallemiz, Cumhuriyet Basımevi, Burdur, 1947, 79 s.(Üç bölümden oluşan kitapta 21 şiir yer almaktadır).
 4. Keloğlan, Yeni Burdur Basımevi, Burdur, 1949, 46 s. (Kitapta 26 şiir yer almaktadır).
 5. Basık Tavan, Yeni Burdur Yayınevi, Burdur, 1950, 79 s.(Üç bölümden oluşan kitapta 50 şiir yer almaktadır).
 6. Bir Köyden Bir İnsan, Yeni Burdur Basımevi, Burdur, 1951, s.(Kitapta 44 şiir yer almaktadır. Şair, kitabına Toprak Ana adını verdiğini belirtir. Toprak Ana'nın Destanı adı altında topladığı bu çalışması hakkında Behçet Kemal Çağlar, Burdurlu'nun uzunca bir destan yazmakta olduğunu belirtmektedir/ Şadırvan, nr.19, 15 Temmuz 1949. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Toprak Ana adlı kitabından dolayı, bu adı kullanmaktan vazgeçer)
 7. Lefkoşa, Bozkurt Matbaası, Lefkoşa, 1953, 32 s.(Kitapta 17 şiir yer almaktadır).
 8. Minnacık Ada, Bozkurt Basımevi, Lefkoşa, 1954, 32 s.(Kitapta 19 şiir yer almaktadır).
 9. Günaydın Yavru Kıbrıs, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa, 1959, 63 s.(Kitapta 44 şiir yer almaktadır).
 10. Atatürk'üm, Yargıçoğlu Matbaası, Ank., 1959, 32 s.; İzmir Eğitim Enstitüsü Uyanış Dergisi Yayınları, İzmir, 1964, 48 s.; Karınca Matbaacılık Kollektif Şirketi, İzmir, 1967, 48 s.(Kitapta 18 şiir yer almaktadır); Karınca Matbaacılık Kollektif Şirketi, İzmir 1971, 48 s.; Yayıtaş Yayınları, İzmir, 1976, 46 s.(Kitapta 15 şiir yer almaktadır).
 11. Sev Beni, Karınca Matbaacılık Kollektif Şirketi, İzmir, 1966, 63 s.(Kitapta 42 şiir yer almaktadır).
 12. Günaydın Anneciğim, Karınca Matbaacılık Kollektif Şirketi, İzmir, 1966, 48 s.
- (Çocuklara yönelik eğitici ve öğretici şiirler içeren bir kitaptır. Kitapta 35 şiir yer almaktadır).

13. Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, Karınca Matbaacılık Kollektif Şirketi, İzmir, 1968, 100 s. (Lefkoşa, Minicik Ada, Günaydın Yavru Kıbrıs kitaplarından seçilen şiirler ve yeniden yazılmış olanlarla birlikte, kitapta 59 şiir yer almaktadır).

14. İzmir'in Mor Atları, Karınca Matbaacılık Kollektif Şirketi, İzmir, 1976, 64 s. (Kitapta 48 şiir yer almaktadır).

B. Küçük Masallar:

1. Nar Güzeli, İzmir, 1963; Kardeş Yayınevi, İstanbul, 1962, 1978, 32 s. (Bu masal, Leylek Dadı, Akça Kız'la Gökçe Yiğit kitaplarında da yer almaktadır. Kitaptaki masallar: Nar Güzeli, Kömür Kedi).

2. Dileği Gerçekleşmeyen Kız, 1963; Kardeş Yayınevi, İstanbul, 1962, 1978, 32 s. (Akça Kız'la Gökçe Yiğit/1974 kitabında da yer almaktadır).

3. Güllü Padişah, 1963 (Kitaptaki diğer masal, Keloğlan); Altay Yayınevi, İstanbul, 1978, 32 s. (Akça Kız'la Gökçe Yiğit/1974'te masalın adı, Bülbüllü Padişahın Oğlu olarak yer almaktadır).

4. Sihirli Gül, 1963; Altay Yayınevi, İstanbul, 1978, 32 s. (Bu masal, Pamuk Bacı kitabında da yer almaktadır. (Akça Kız'la Gökçe Yiğit/1974'te masalın adı, Mutluluk Gülü olarak değiştirilmiştir).

5. Mavi Pullu Balık, Dağarcık Çocuk Yayınları, İstanbul, 1964, 48 s. (Akça Kız'la Gökçe Yiğit/1974 kitabında da yer almaktadır).

6. Üç Yumukla Üç Yumak, Dağarcık Çocuk Yayınları, İstanbul, 1964, 24 s.

7. Altınlı Yılan, Yaytaş Yayınları, Bornova/İzmir, 1978, 32 s. (Kitapta yer alan masallar: Altınlı Yılan, Üç Yumukla Üç Yumak, Ak Oğlan, Sihirli Armut, Dilli Bülbül).

C. Çocuk Kitapları Dizisi:

1. Bürge'yle İrge, Yaytaş Yayınları, Bornova/İzmir, 1977, 16 s.

2. Sümbül Çocuk, Yaytaş Yayınları, Bornova/İzmir, 1977, 16 s.

3. Üç Elma Kız, Yaytaş Yayınları, Bornova/İzmir, 1977, 16 s.

4. Yarım Horoz, Yaytaş Yayınları, Bornova/İzmir, 1977, 16 s.

5. Küçük Kız, Yaytaş Yayınları, Bornova/İzmir, 1977, 16 s.

6. İyi Yürekli Avcı, Yaytaş yayınları, Bornova/İzmir, 1977, 16 s.

D. Eğitici, Öğretici Kitaplar:

1. Keloğlan, Yeni Burdur Basımevi, Burdur, 1949, 46 s.
2. Ömürsün Nasrettin Hoca'm, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kollektif Şirketi, İzmir, 1965, 48 s.
3. Pamuk Bacı, Karınca Matbaacılık ve Kolektif Şirketi, İzmir, 1965, 1967, 48 s. (Akça Kız'la Gökçe Yiğit(1974) kitabında masalın adı, Apak Bacı olarak yer almaktadır. Kitaptaki Masallar: Pamuk Bacı, Dileği Gerçekleşmiyen Kız).
4. Koroğlu Destanı, 1965.
5. Keloğlan Masalları, 1966; Yaytaş Yayınları, İzmir, 1978, 71 s.(Kitaptaki masallar: Keloğlan Masalları, Dev Anası, İki Padişah, Kötü Kalpli Hasan, Nohut, Karga, Ali Cengiz Oyunları).
6. Ülkemin Efsaneleri, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kollektif Şirketi, İzmir, 1966, 50 s.; Tudem Yayınları, İzmir, 2007, 2008, 2009, 85 s.
7. Leylek Dadı, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kollektif Şirketi, İzmir, 1967, 47 s.(Kitaptaki Masallar: Leylek Dadı, Güllü Padişah).
8. Altın Perçem, Sırma Saç, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kollektif Şirketi, 1967, İzmir, 50 s. (Kitaptaki masallar: Altın Perçem, Sırma Saç; Mavi Pullu Balık, Deniz İçiren Ağaç Göçüren).
9. Üç Destan: Koroğlu, Karacaoğlu, Oğuz Destanı, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kollektif Şirketi, İzmir, 1969, 95 s.; İzmir, 1971, 96 s.; Altay Yayınevi, İstanbul, 1978.
10. Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ank., 1972, 89 s.(Kitaptaki masallar: Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış, Doru Tay Kız Yay; Bir Dal, Bir Yaprak Bal; Fesleğenci Kız; Sarı Köpek, Kara Kedi, Yılan Kız; Aslan Oğul, Tembel Kız).
11. Akça Kızla Gökçe Yiğit, Milliyet Yayınları, 1974, 231 s.
12. Güzel Fıkralar, Yaytaş Yayınları, İzmir, 1978, 68 s.
13. İyilik Kelebeği, Yaytaş Yayınları, İzmir, 1978.
14. Oğuz Destanı, Deli Dumrul (Atatürk'üm, 1967 arka kapakta basılacağı belirtilmiştir).
15. Aslan Oğul (Atatürk'üm/1967 arka kapakta basılacağı belirtilmiş. Kendi Bir Karış Aklı Üç Karış(1972)'ta Aslan Oğul adıyla yer almaktadır).

E. Romanları:

1. Akdeniz'in İnsan Çiçekleri, 1976 (Peyami Safa Roman Yarışması ikincilik ödülü).
2. Memiş Can, 1978; Tudem Yayınları, İzmir, 2007, 192 s.
3. Kıbrıs'taki Filiz (Demokrat İzmir'de ve Kıbrıs'ta Bozkurt gazetesinde tefrika edilmiştir. Bozkurt Gazetesi, Lefkoşa, 19.02.1962 - 04.05 1963, 34 tefrika) .

F. Öyküleri:

Anılardan Öyküler, Doğu Matbaası, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ank., 1979, 211 s.

Bu eser, Tudem Yayınları arasında, Anılardan Öyküler-1, İzmir, 2008, 112 s. ve Anılardan Öyküler-2, İzmir, 2008, 112 s. olarak çıktı.

G. İnceleme:

1. Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin, İzmir Eğitim Enstitüsü Uyanış Dergisi Yayınları, İzmir, 1971, 200 s.

2. Reşat Nuri Güntekin, Toker Yayınları, İst., 1977, 1998, 150 s.

3. Dilbilgisi Açısından Yapıtlarımız, Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kollektif Şirketi, İzmir, 1974, (Tümce Çözümlemelerinden Ayrı Basım) s.135-254

H. Antolojileri:

1. Şiirimizde Öğretmen, İzmir Eğitim Enstitüsü Uyanış Dergisi Yayınları, İzmir, 1965, 64 s.

2. Öğretmen Şairler Antolojisi, İzmir Eğitim Enstitüsü Uyanış Dergisi Yayınları, İzmir, 1966, 264 s.

3. Atatürk Şiirleri Antolojisi, İzmir Eğitim Enstitüsü Uyanış Dergisi Yayınları, İzmir, 1967, 243 s.

I. Ders Kitapları:

1. Uygulamalı Türkçe Kompozisyon, C:1, İzmir Eğitim Enstitüsü Ders Kitapları, İzmir, 1965, 226 s., 1965, 412 s.; 1966, 424 s.; 1970, Türkçe Kompozisyon adıyla, İzmir Eğitim Enstitüsü Ders Kitapları, İzmir, 1972, 443 s.; 1975, İzmir Eğitim Enstitüsü Ders Kitapları, İzmir, 413 s.

Uygulamalı Türkçe Kompozisyon, C:2, İzmir Eğitim Enstitüsü Ders Kitapları, İzmir, 1967, 1968; 354 s. ; Türkçe Kompozisyon adıyla, İzmir Eğitim Enstitüsü Ders Kitapları, İzmir, 1972, 443 s.; Türkçe Kompozisyon adıyla, İzmir Eğitim Enstitüsü Ders Kitapları, 1974, 361 s.

Uygulamalı Türkçe Kompozisyon, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971, 468 s.

2. Uygulamalı Cümle Çözümlemeleri, İzmir Eğitim Enstitüsü Ders Kitapları, İzmir, 1967, 216 s. "Tümce Çözümlemeleri ve İncelemeler" adıyla, İzmir Eğitim Enstitüsü Ders Kitapları, İzmir, 1974, 254 s.

3. Ortaöğretimde Türkçe Öğretimi (İrfan Kantarcı ile), Karınca Matbaacılık ve Ticaret Kollektif Şirketi, İzmir, 1972, 272 s.

İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN ESERLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

Abdullah ŞENGÜL

İbrahim Zeki Burdurlu, 1940 sonrası Millî Edebiyat'ın zevk ve anlayışını devam ettiren şair ve yazarlarımızdandır. Şair, yazar, folklor araştırmacısı ve nihayet eğitimci kişiliği ile çok yönlü bir insandır. Onun eserlerini bu çerçeveden ele almak gerekir.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun eserlerini altı ana başlıkta değerlendirebiliriz. Bunlar; şiir kitapları, çocuk edebiyatı ürünleri, şiir derlemeleri (antoloji çalışmaları), edebiyat araştırmaları, ders kitapları ve çeşitli konularda yazdığı makaleler şeklinde sıralanabilir. Çalışmamızı “İbrahim Zeki Burdurlu'nun Eserlerine Genel Bir Bakış” olarak sınırlamakla birlikte, ağırlığı şiirlerine vereceğiz. Ayrıca çalışmamızın sonunda İbrahim Zeki Burdurlu'nun yukarıda ana başlıklarını verdiğimiz eserlerini ihtiva eden “İbrahim Zeki Burdurlu Bibliyografyası”nı vereceğiz.

Ahmet Kutsi Tecer'in yönetiminde yayımlanan Ülkü mecmuasında neşrettiği şiirleri, bir anlamda onun sanat çizgisinin oluşmasını temin etmiş ve sonraki yıllarda halk şiiriyle zenginleştirilmiş yeni bir şiir arayışı sanatının esasını oluşturmuştur. Ülkü mecmuasının bir yayını olarak çıkan ilk şiir kitabı olan Toprak İnsanları'ndan itibaren bu gelişmeyi takip etmek mümkündür. Elbette sanat anlayışının oluşmasında Ülkü mecmuası ile birlikte Sanat ve Edebiyat, Millet, İstanbul, Fikirler, Şadırvan, Su, Hisar, Varlık, Türk Dili, Yücel, Görüşler, Yaratış, Halk Bilgisi, Erciyes, Güney, Türk Folklor Araştırmaları, Mülkiye, Çağrı, İlköğretim ve Türk Yurdu gibi Türk dili ve edebiyatı açısından son derece önemli dergilerin genel sanat anlayışlarının katkısı da unutulmamalıdır.

Başlangıçta şiirlerinde bireysel duyularını işleyen İbrahim Zeki Burdurlu, zamanla toplumsal meselelere yönelmiş, ilk şiirlerinde görülen çocukluk ve gençlik hatıralarına sıkı sıkıya bağlılık, zamanla yerini Atatürk sevgisine, Kıbrıs özlemine, memleket gerçeklerine bırakmıştır. Doğduğu ve yaşadığı yerleri, insan zenginliği ile beraber çabucak benimseyen İbrahim Zeki Burdurlu'nun eserlerinde bu yüzden yöresel renkler çok zengindir. Burdur'un yanı sıra bir süre yaşadığı Kıbrıs ve İzmir onun şiirlerindeki renklerin farklı tonlarını oluşturur.

* Doç.Dr. Abdullah ŞENGÜL : Afyon Kocatepe Üniversitesi

İlkini 1945'te ve sonuncusunu 1976'da yayımladığı on dört şiir kitabına imza atan İbrahim Zeki Burdurlu'nun kitapları basım tarihine göre değerlendirildiğinde hemen hemen hayatının her döneminde şiirin olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Özellikle 1945 ile 1954 tarihleri arasında şiir ilhamı çok zengin olan Burdurlu'nun bu sürede on şiir kitabı yayımladığını görüyoruz. 1959 ve 1966 yıllarında ikiye şiir kitabı neşreden Burdurlu'nun son iki kitabı 1968 ve 1976 yılında yayımlanmıştır.

Şiir kitaplarının basım tarihleri ile İbrahim Zeki Burdurlu'nun yaşam mücadelesi arasında doğrudan ilişki kurulabilir. Özellikle Burdur Ortaokulu'nda Türkçe Öğretmenliği (1946-1950), Kıbrıs'ta edebiyat öğretmenliği (1950-1954) ve Burdur Lisesi'ndeki edebiyat öğretmenliği (1955-1962) yaptığı yıllar, onun sanatı açısından son derece üretken olduğu yıllardır.

İlk şiir kitabı olan Toprak İnsanları'nda (1945) yer alan şiirler, askerlik dönüşü yayımlanmasına rağmen, askere gitmeden önce çeşitli sebeplerle bulunduğu Ceyhan, Ankara ve Sivas yıllarının birikimidir. Özellikle Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsü'ne devam ettiği yıllarda yakınında bulunduğu Ahmet Kutsi Tecer ve Ülkü mecmuası onun için ikinci bir okul hüviyetindedir. Nitekim, ilk kitabında yer alan ve tabiat (toprak) temasının işlendiği şiirlerinin büyük bir kısmı Ülkü mecmuasının yanında, Gençlik, Çığır, Dikmen, Bağ, Millet, Çınar, Yücel, Yarım Ay, Kovan, Ulus gibi çeşitli gergi ve gazetelerde yayımlanmıştır. Hikmet Dizdaroğlu, ilk kitapta yer alan kırk dört şiirden otuz ikisinin yukarıda isimlerini zikrettiğimiz dergilerde yayımlandığını söyler. Bu durum, İbrahim Zeki Burdurlu'nun şairliğinin ilk döneminde, çok farklı sanat çevrelerine girmeye çalıştığının bir işareti olarak görülebilir. Üç bölümden meydana gelen kitabın bölüm isimleri şiirlerin temasını az-çok sezdirir: "Toprak İnsanları, Bizim Köy, Burdur'daki Evimiz." Dizdaroğlu, bu ilk kitabı değerlendirirken kitabın bölümlerine verdiği ismin, şairin toprağın ve Burdur'un şiirini vermek arzusunda olduğunu gösterdiğini söyler.

Şairin ikinci kitabı, konu ve tema açısından Toprak İnsanları'nın devamı niteliğinde olan ve şairin 1941-1945 yılları arasında yazdığı yirmi yedi şiirden oluşan Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı isimli kalem tecrübesidir. Eser, toprak ve insan konusunu ele alan destanî bir üslûpla kaleme alınmıştır. Kısaca bu kitaba toprağın destanı da diyebiliriz. Söz konusu kitap iki bölümden ve yirmi yedi şiirden oluşmaktadır. Bir kısmı 1944-1946 yılları arasında yazdığı şiirlerden, bir kısmı ise ilk şiir kitabı olan Toprak İnsanları'nda yer alan şiirlerinden oluşan Burdur'daki Mahallemiz, İbrahim Zeki Burdurlu'nun üçüncü şiir kitabıdır. 1947 yılında yayımlanan bu kitaptaki şiirlerin önemli bir kısmı Ülkü, Sanat ve Edebiyat, Doğu, Çığır, Kervan, Erciyes, Türk Kadını, Ulus

gibi gazete ve dergilerde yayımlanmıştır. Dört bölümden oluşan kitapta işlenen konular genelden özele doğru bir sıralama takip eder: Burdur, Şairin doğup-büyüdüğü mahalle, dünyaya gözlerini açtığı, çocukluk hayallerinin mekânı baba evi ve hayatında iz bırakmış insanlardan renkli tablolar oluşturur. “Usta Mehmet Ağa, Hallaç Topal Ahmet, Bir Kuruşluk Şeker Veren Dükkâncı” ise bu genelden özele gidişin son basamağını oluşturur.

“Zaman zaman kendisine koştüğüm bu masal tipinin, bende bıraktığı geniş ve uçsuz sevginin eseridir” dediği ve Türk masallarının içinde bulunduğu Keloğlan, onun dördüncü şiir kitabının ismidir.

Keloğlan masallarını çocuklar için kaleme de alan İbrahim Zeki Burdurlu, “Onu, kayıtlı, şen durumuyla sevdim” diyerek, bu masal kahramanının yüzünde eksik olmayan gülümsemenin ve engin gönüllülüğünün hayatının bu döneminde kendisinin vazgeçemediği bir dostu olduğunu söyler. Yirmi altı şiirin bulunduğu bu kitapta şair, sevgi, hoşgörü ve engin gönüllülüğünün önemine işaret eder.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun beşinci kitabının adı Basık Tavan'dır. Uzakta Kalmış Günler, Vatana Doğru gibi bölümlerin yer aldığı kitap 1950 yılında yayımlanır. Elli şiirden oluşan bu kitabın genelde üç ana tema etrafında oluşturulduğu görülür. Eğitimi hariç ilk defa baba ocağından ayrılmanın verdiği özlemle, gurbet ve geçmişe özlem teması, bu kitapta yer alan şiirlerin önemli bir kısmını oluşturur. Kıbrıs'ta bulunduğu bu yılların Burdurlu'ya çağrıştırdığı ikinci önemli tema, memleket özlemidir. Kitapta işlenen bir diğer tema ise, aşktır. Bunlarla birlikte hemen hemen bütün kitaplarında karşımıza çıkan toprak ve insan temasını bu kitapta da işlenmeye devam etmektedir.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun altıncı kitabı olan Bir Köyden Bir İnsan yine toprak temasının yoğun bir şekilde ele alındığı bir kitaptır. 1946 yılında yazmaya başladığı ve 1950'de yayımladığı bu kitap tertip şekli bakımından diğerlerinden farklıdır. Bir film senaryosu gibi yazılan eserde kırk dört şiir yer almaktadır. Toprak, kitapta bir köylü kadının adıdır ve eser onun dünya görüşünü anlatır. Eserde üretkenlik, cömertlik, merhamet gibi özelliklerinden dolayı kadınla toprak arasında bir bağ kurulmaya çalışılır. Eserin sonunda kitabın yazılış hikâyesi ve adının nereden geldiğine dair bilgiler de yer alır. Burdurlu, “Kitabın Adı” başlıklı yazısında, aslında kitabın adını

¹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Toprak İnsanları*, Ülkü Basımevi, Ankara 1945.

¹ Hikmet Dizdaroğlu, “Toprak İnsanları”, *Yücel*, S. 113, Mart 1946, s. 32-33.

¹ Dizdaroğlu, “Toprak İnsanları”, *Yücel*, s. 34.

¹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı*, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1946.

¹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Burdur'daki Mahallemiz*, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1947.

¹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Keloğlan*, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1949, s. 47.

¹ Burdurlu, *Keloğlan*, s. 47.

'Toprak Ana' koyduğunu, kitabı yayınlaması için Yaşar Nabi Nayır'a gönderdiğini ve bu vesile ile Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın 'Toprak Ana' adlı bir kitabının yayınlanmakta olduğunu haberini alınca ismini değiştirdiğini anlatır.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun bu kitaptan sonra kaleme aldığı üç kitapta Kıbrıs ile ilgilidir. Yaşadığı mekânı çok çabuk benimseyen Burdurlu, bu üç kitapta Kıbrıs'ı değişik yönleriyle ele alır.

Bu serinin ilk kitabı 1953'de yayımlanan Lefkoşa isimli çalışmasıdır. On yedi şiirin yer aldığı kitapta Lefkoşa'da görevli olduğu döneme ait gözlemleri vardır. Lefkoşa'yı daha çok toplumsal ve tarihî özellikleriyle ele aldığı şiirlerinde bu şehri, önemli mekânları, kültürel arka plânı ve tarihî misyonu açısından değerlendirir ve bu güzel şehri Türkiye ile mukayese eder; Türkiye'nin bir parçası olarak algılar.

Burdurlu'nun Kıbrıs'la ilgili ikinci kitabı olan Minnacık Ada, yine Kıbrıs'ta bulunduğu yıllarda kaleme alınmıştır. 1954 yılında, Lefkoşa'da yayımlanan kitapta on dokuz şiir yer almaktadır. Kıbrıs'ı kültürel ve tarihî zenginlikleriyle anlatmaya devam ettiği kitabın son üç şiirinde Kıbrıs ile Türkiye'nin özellikle Burdur'un karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

İsmi Kıbrıs'tan alan üçüncü kitabı Günaydın Yavru Kıbrıs, ismini taşır. Adadan ayrıldıktan beş yıl sonra Burdur Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptığı yıllarda yayımlanır. 1959 yılında Lefkoşe'de Kıbrıs Türk Federasyonu tarafından yayımlanan kitap, beş yıl aradan sonra yeniden şiire dönüş anlamı da taşır. Kitabın yayın hakkının ve gelirinin Kıbrıs Türk Federasyonu'na devredilmiş olması, adadan ayrıldıktan beş yıl sonra bile oradaki gelişmeleri yakından takip ettiğinin bir göstergesidir. Kitapta, bir kısmı önceki kitaplarında da yer alan kırk dört şiir yer alır.

1959 yılı İbrahim Zeki Burdurlu açısından hayli üretken bir yıl olmuştur.

Aynı yıl içinde Mustafa Kemal'i askerî ve siyasetî kişiliği ile anlattığı Atatürk'üm isimli kitabını da yayımlar. Sonraki yıllarda defalarca basılan kitapta sekiz şiir yer almaktadır. Bu şiirlerde İbrahim

¹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Baskı Tavanı*, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950.

² İbrahim Zeki Burdurlu, *Bir Köyden Bir İnsan*, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950.

³ Burdurlu, *Bir Köyden Bir İnsan*, s. 75-76.

⁴ İbrahim Zeki Burdurlu, *Lefkoşa*, Bozkurt Matbaası, Lefkoşa 1953.

⁵ Ertuğrul Aydın, "İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs Yılları ve Kıbrıs'la İlgili Kitaplarında Kıbrıs

Burdur Sempozyumu, *Bildiriler*, C.1, Kasım 2005, s. 243.

⁶ İbrahim Zeki Burdurlu, *Minnacık Ada*, Bozkurt Basımevi, Kıbrıs 1954.

⁷ İbrahim Zeki Burdurlu, *Günaydın Yavru Kıbrıs*, Halkın Sesi Matbaası, Kıbrıs 1959.

Zeki Burdurlu'nun eğitimci kişiliği daha öne çıkar. Adeta, kürsüden öğrencilerine ders verir gibi anlatır. Mustafa Kemal'in mücadelesini.

Burdurlu, 1959 yılından 1966 yılına kadar şiir kitabı yayınlamaz. Bu tarihler arasında Burdur ve İzmir'de bulunmuştur. 1962 yılında Burdur Lisesi öğretmenliğinden Buca Eğitim Enstitüsü öğretmenliğine atanan şair, daha çok çocuklara yönelik masal derlemeleri ve öğretmen şiirleri antolojisi hazırlıkları içindedir. Aynı zamanda ders kitapları konusunda çalışmalar yapar. 1966 yılında iki kitapla yeniden şiire dönen Burdurlu'nun ilk kitabı, Sev Beni ismini taşır. Daha çok aşk şiirlerinin yer aldığı kitapta toplam kırk iki şiir yer almaktadır. İzmir'in tabii güzellikleri, yeniden şaire ilham vermiş, burada yazdıklarıyla birlikte İzmir'e gelmeden önce kaleme aldığı şiirleri de bu şehirde yayınlamıştır.

İzmir'de yayımlanan ikinci kitabı yine aynı yıl içinde yayınladığı Günaydın Anneciğim isimli eseridir. Çocukça bir yaklaşımla kaleme alınan şiirler, yer yer masal üslubunu çağırıştırır. Bu yüzden söz konusu eserin şiir kitabı değil; bir masal kitabı olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünenler vardır. Yaşama sevinci, tabiat sevgisi, vatan sevgisi gibi temaları içermektedir. Toplam otuz beş şiirin yer aldığı kitaptaki bazı şiirler, önceki kitaplarında da yer alan şiirleridir.

1960'lı yıllar, Kıbrıs'ta siyasî huzursuzlukların had safhaya çıktığı ve sistemli bir şekilde adadaki Türk nüfusa siyasî baskıların uygulandığı yıllardır. İbrahim Zeki Burdurlu, Kıbrıs'tan uzakta olsa da kulağı hâlâ bu adadadır. Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, 1968 yılında yaşanan, özellikle Kıbrıs'ı bir Rum adası haline getirme çabaları üzerine neşredilir. Eserde daha önce Kıbrıs'ı anlattığı kitaplarından seçilen şiirlerin de yer aldığı elli dokuz şiir vardır. Söz konusu kitap, 1968 yılında İzmir'de yayımlanır. Kıbrıs'ın dünden bugüne çok stratejik bir ada olduğuna dikkat çeken Burdurlu, Kıbrıs'ın Türklerin elinden alınmak istendiğini belirtir. Ertuğrul Aydın, İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs yılları ve Kıbrıs'la ilgili kitaplarını incelerken, söz konusu kitapta yer alan bir şiirdeki "Kıbrıs kurumuş yaprak ve tarihin başı avuçlarında" gibi ifadelerinin, konunun önemini net bir biçimde ortaya koyduğunu söyler.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun son şiir kitabı, hayatının son döneminde bulunduğu İzmir'i anlatmaktadır. 1962'de Buca Eğitim Enstitüsü'ne atanan şair, hayatının sonuna kadar bu şehirde yaşar. İzmir'in Mor Atları kırk üç şiirden meydana gelir ve bu şiirlerde daha çok yöresel çizgiler yer alır. Sanatının zirvesine çıktığı görülen bu kitapta İzmir'e, tarih, coğrafya ve insan perspektifinden bakar.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun sanatçı kişiliğinin en önemli taraflarından biri de hedef kitlesi içinde çocukların çok önemli yer tutmasıdır. Burdurlu, sağlıklı toplum yapılarının üretken zihne sahip bireylerin yetişmesiyle olacağının farkındadır. Bu tip bireylerin yetişmesinin en emin yolu, geniş bir hayal gücüne sahip olmaktır. Bu da ancak çocuğun yeterli bir kelime hazinesine sahip olması ile mümkün olur. İşte bu yüzden çocuklara yönelik eserler kaleme alan İbrahim Zeki Burdurlu'nun Türk masallarından hareketle yazdığı ve bugün çocuk edebiyatı mahsulleri içinde değerlendirebileceğimiz on sekiz eseri vardır. Bunlardan bir kısmı masal derlemeleridir. Bir kısmının hareket noktası ise Türk masal, destan ve efsaneleri ile halk hikâyeleridir. Masal kitaplarını daha küçük yaştaki çocuklar için düşünen yazar, hikaye, efsane ve destanlardan hareketle oluşturduğu kitaplarında yaşça daha büyük çocukları hedef alır. Memiş Can (1978), Anılardan Öyküler (1979) isimli hikâyeleri, Koroğlu, Karacaoğlu ve Oğuz Han'ın anlatıldığı destansı hikâyeleri bu türdendir.

Bu tip eserler yazmaya özellikle Buca Eğitim Enstitüsü'ne atandıktan sonra yönelmiştir. Öğretmen yetiştiren bu kurumda, eğitime destek verecek rengi ve kokusu kültürümüze ait çocuk edebiyatı ürünlerinin çok az olduğunu fark etmesi bu yönelişin temel sebebidir. Nitekim Atandıktan sadece bir yıl sonra, Nar Güzeli (1963), Sihirli Gül (1963), Güllü Padişah (1963), Dileği Gerçekleşmeyen Kız (1963) isimli dört esere imza atan Burdurlu, sonraki yıllarda, Yumukla Üç Yumak (1964), Mavi Pullu Balık (1964), Pamuk Bacı (1965), Altınlı Yılan (1966), Yarım Horoz (1966), Altın Perçem Sırma Saç (1966), Sümbül Çocuk (1966), Ülkemin Efsaneleri (1966), Keloğlu Masalları (1966), Leylek Dadı (1967) isimli eserlerle bu süreci devam ettirir. 1963-1967 arasındaki kadar yoğun olmasa da sonraki yıllarda çocuk edebiyatına katkıda bulunmaya devam eden Burdurlu'nun, Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış (1972), Bürge ile İrge (1977), Akça Kız'la Gökçe Yiğit (1978), Üç Elma (1978) gibi eserleri, bu türdeki diğer çalışmalarıdır.

¹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Atatürküm*, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara 1959.

² İbrahim Zeki Burdurlu, *Sev Beni*, Karınca Matbaası, İzmir 1966.

³ İbrahim Zeki Burdurlu, *Günaydın Anneciğim*, Karınca Matbaası, İzmir 1966.

⁴ İbrahim Zeki Burdurlu, *Açmıyor mu Kıbrıs'ın Gülleri*, Karınca Matbaası, İzmir 1968.

⁵ Aydın, "İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs Yılları ve Kıbrıs'la İlgili Kitaplarında Kıbrıs", *Bildiri* s. 244.

⁶ İbrahim Zeki Burdurlu, *İzmir'in Mor Atları*, Karınca Matbaası, İzmir 1976.

İbrahim Zeki Burdurlu çocuk edebiyatını, çocukların yiyeceği, giyeceği kadar gerekli görür. Çocuklara yönelik eserlerini bu bakış açısı ile yazar. Onların zihinsel ve ahlaksal gelişimine katkı yapacak konuları seçmeye çalışan yazar, çocukların saf ve masum dünyalarını kuşatacak kahramanları Türk kültürünün içinden bulup çıkarır. Koroğlu, Karacaoğlu, Nasrettin Hoca, Oğuz Han, Keloğlu bu maksatla çocukların dünyasına taşınır. İbrahim Zeki Burdurlu'nun çocuklar için yazdığı eserlerde dikkat çeken hususlardan biri de kullandığı Türkçedir. Kelimeleri özenle seçmek istediği açıkça anlaşılmaktadır. O dönemde Öz-Türkçe adı verilen bir anlayışı eserlerinde devam ettirmek ister. Bu yaklaşımı, aldığı eğitim ve bağlı bulunduğu sosyal ve kültürel çevrenin bir sonucu olarak düşünülebilir.

1950 sonrası edebiyatımızda, bir taraftan şairlerin mesleklerine göre, diğer taraftan “Memleket Şiirleri, Kahramanlık Şiirleri, Atatürk Şiirleri” gibi şiirlerin konularına göre antolojiler hazırlanmaya başlandığını görüyoruz. Bu kapsamda İbrahim Zeki Burdurlu da antoloji çalışmaları yapmıştır. Bunlardan ilki Şiirimizde Öğretmen (1965) ismiyle, öğretmenlik mesleğini işleyen elli şiirden meydana gelen çalışmasıdır.

Bu türden ikinci eseri, 1966 yılında yayımladığı Öğretmen Şairler Antolojisi'dir. Kendisi de bir öğretmen şair olan Burdurlu, bu çalışmasında önce şairleri kısaca tanıtır, daha sonra bu kişilerin şiirlerinden örnekler verir. Antoloji çalışmalarının sonuncusu 1967'de yayımladığı Atatürk Şiirleri Antolojisi'dir. Seçtiği şiirlerin yazarlarını da kısaca tanıtan Burdurlu, bu konuda yazdığı altı şiirine de yer verir.

Burdurlu'nun Eğitim Enstitüsü'nde çalışmaya başlamasından sonra dil ve edebiyat üzerine araştırmalar yaptığı ve çeşitli konularda makalelere imza attığını görüyoruz. Bu çalışmalardan önemlileri, Uygulamalı Yeni Kompozisyon (1965), Dil Bilgisi Açısından Yapıtlarımız (1975) ve Reşat Nuri Güntekin (1977) ismiyle yayımlanmıştır. Son çalışması, 1998'de “Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin” ismiyle tekrar basılmıştır.

¹ Bkz., Osman Attı ilâ, *Memleket Şiirleri –Yurt Güldestesi-*, Ulus Basımevi, Ankara 1950.; Osman Attilâ, *Memleket Şiirleri Antolojisi*, Selek Yayınları, İstanbul 1958.; Osman Attilâ, *Büyük Memleket Şiirleri Antolojisi*, İtihat Kitabevi, İstanbul 1964.; Osman Attilâ, *Başlangıçtan Bugüne Türk Kahramanlık Şiirleri Antolojisi*, Ak Yayınları, İstanbul 1967.; Mehmet Turan Yazar, *Veteriner Şairler Antolojisi*, Gürsoy Yayınevi, Ankara 1960.

¹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Şiirimizde Öğretmen*, Karınca Matbaası, İzmir 1965.

¹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Öğretmen Şairler Antolojisi*, Karınca Matbaası, İzmir 1966.

¹ İbrahim Zeki Burdurlu, *Atatürk Şiirleri Antolojisi*, Karınca Matbaası, İzmir 1967.

Bunlarla birlikte 1941-1984 tarihleri arasında çeşitli konularda kaleme aldığı ve dönemin önemli dergilerinde yayımladığı tespit edebildiğimiz ve aşağıda tam listesini vereceğimiz yetmiş sekiz makalesi bulunmaktadır. Bu makalelerden bir çoğu dil ve edebiyat üzerine yaptığı incelemelerdir.

Sonuç olarak şunu çok net söyleyebiliriz ki; altmış iki yıllık ömrüne sığdırdığı bütün bu çalışmalarla başta Türk şiiri olmak üzere, çocuk edebiyatı, dil, edebiyat araştırmaları, folklor araştırmaları ile Türk kültürüne hizmet eden İbrahim Zeki Burdurlu, kültürümüzün çok renkli bir simasıdır. Şiire taşıdığı yerel renklerle edebiyatımıza hizmet etmiştir. Özellikle çocuk edebiyatı mahsulleri bugün çocuk eğitiminde kullanılacak çok önemli malzemeler ihtiva eder. Şiirleri, 1945-1984 Türkiye'si ve Kıbrıs'a ait çok önemli bilgiler içerir.

Çalışmamızı, dolu dolu geçirilen bir ömrün mahsullerini, "İbrahim Zeki Burdurlu Bibliyografyası" başlığı altında vererek bitirelim.

İbrahim Zeki Burdurlu Bibliyografyası

A. Şiir Kitapları:

İbrahim Zeki Burdurlu, Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, Karınca Matbaası, İzmir 1968.

İbrahim Zeki Burdurlu, Atatürk'üm, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara 1959.

İbrahim Zeki Burdurlu, Basık Tavan, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950.

İbrahim Zeki Burdurlu, Bir Köyden Bir İnsan, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950.

İbrahim Zeki Burdurlu, Burdur'daki Mahallemiz, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1947.

İbrahim Zeki Burdurlu, Günaydın Anneciğim, Karınca Matbaası, İzmir 1966.

İbrahim Zeki Burdurlu, Günaydın Yavru Kıbrıs, Halkın Sesi Matbaası, Kıbrıs 1959.

İbrahim Zeki Burdurlu, İzmir'in Mor Atları, Karınca Matbaası, İzmir 1976

İbrahim Zeki Burdurlu, Keloğlan, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1949, s. 47.

İbrahim Zeki Burdurlu, Lefkoşa, Bozkurt Matbaası, Lefkoşa 1953.

İbrahim Zeki Burdurlu, Minnacık Ada, Bozkurt Basımevi, Kıbrıs 1954.

İbrahim Zeki Burdurlu, Sev Beni, Karınca Matbaası, İzmir 1966.

İbrahim Zeki Burdurlu, Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1946.

İbrahim Zeki Burdurlu, Toprak İnsanları, Ülkü Basımevi, Ankara 1945.

B. Çocuk Edebiyatı Ürünleri

İbrahim Zeki Burdurlu, Altınlı Yılan, Yaytaş Yayınları, İzmir 1978.

İbrahim Zeki Burdurlu, Akça Kız'la Gökçe Yiğit, Milliyet Yayınları, İstanbul 1974.

İbrahim Zeki Burdurlu, Dileği Gerçekleşmeyen Kız, Kardeş Yayınevi, İstanbul 1978.

İbrahim Zeki Burdurlu, Güllü Padişah, Altay Yayınları, İstanbul 1978.

İbrahim Zeki Burdurlu, Keloğlan Masalları, Yaytaş Yayınları, İzmir 1978.

İbrahim Zeki Burdurlu, Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1972.

İbrahim Zeki Burdurlu, Leylek Dadı, Karınca Matbaası, İzmir 1967.

İbrahim Zeki Burdurlu, Mavi Pullu Balık, Dağarcık Çocuk Yayınları, İstanbul 1964.

İbrahim Zeki Burdurlu, Nar Güzeli, Kardeş Yayınevi, İstanbul 1978.

İbrahim Zeki Burdurlu, Pamuk Bacı, Karınca Matbaası, İzmir 1967.

İbrahim Zeki Burdurlu, Sihirli Gül, Altay Yayınevi, İstanbul 1978.

İbrahim Zeki Burdurlu, Sümbül Çocuk, Yaytaş Yayınları, İzmir 1977.

İbrahim Zeki Burdurlu, Üç Destan - Köroğlu, Karacaoğlan, Oğuz Destanı-Altay Yayınları, İstanbul 1978.

İbrahim Zeki Burdurlu, Üç Elma Kız, Yaytaş Yayınları, İzmir 1977.

İbrahim Zeki Burdurlu, Üç Yumukla Üç Yumak, Dağarcık Çocuk Yayınları, İstanbul 1964.

İbrahim Zeki Burdurlu, Ülkemin Efsaneleri, Tudem Yayınları, İzmir, 2007.

İbrahim Zeki Burdurlu, Yarım Horoz, Yaytaş Yayınları, İzmir 1977.

C. Şiir Derlemeleri

İbrahim Zeki Burdurlu, Atatürk Şiirleri Antolojisi, , Karınca Matbaası, İzmir 1967.

İbrahim Zeki Burdurlu, Öğretmen Şairler Antolojisi, , Karınca Matbaası, İzmir 1966.

İbrahim Zeki Burdurlu, Şiirimizde Öğretmen, Karınca Matbaası, İzmir 1965.

D. Dil ve Edebiyat Araştırmaları

Burdurlu, İbrahim Zeki, Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin, Tokar Yayınları, İstanbul 1998.

Burdurlu, İbrahim Zeki, Dilbilgisi Açısından Yapıtlarımız, Karınca Matbaası, İzmir 1974.

Burdurlu, İbrahim Zeki, Uygulamalı Türkçe Kompozisyon, (2 cilt) Karınca Matbaası, İzmir 1965.

Burdurlu, İbrahim Zeki, Uygulamalı Cümle Çözümlemeleri, Karınca Matbaası, İzmir 1974.

Burdurlu, İbrahim Zeki, Ortaöğretimde Türkçe Öğretimi, Karınca Matbaası, İzmir 1971.

E. Makaleleri (Yayın Tarihine Göre)

Burdurlu, İbrahim Zeki. "Çukurova'dan Türküler", Görüşler, S. 35, Mayıs 1941, s. 10-12.

Burdurlu, İbrahim Zeki. "Gelin İlahisi ve Gelin Götürme Türküsü", Görüşler, S. 36, Haziran 1941, s. 25-26.

¹ Bu bibliyografya, danışmanlığımı yaptığım iki tezden hareketle hazırlanmıştır.

Bu konuda daha geniş bilgiler için bkz., Ayşenur Tomakin, *İbrahim Zeki Burdurlu'nun Masal ve Hikâye Kitaplarının Tahlili*, (Danışman: Abdullah Şengül) Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2009.; Hüseyin Yayla, *İbrahim Zeki Burdurlu, Hayatı-Sanatı-Eserleri*, (Danışman: Abdullah Şengül) Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2010.

- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Çukurova Türküleri", Görüşler, S. 37, Eylül 1941, s. 6-9.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Çukurova'dan Maniler", Halkbilgisi, S. 116, Haziran 1941, s. 184-193.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Burdur Dügünleri", Halkbilgisi, S. 118, Ağustos 1941, s. 226-228.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Burdur Dügünleri", Halkbilgisi, S. 119, Eylül 1941, s. 260-263.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Âşık Veysel: Deyişler", İstanbul, S. 21, Ekim 1944, s. 10-11.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Edebiyat Konuşmaları", Yaratış, S. 6, Şubat 1945, s. 10-11.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Mehmet Âkif Hayatı ve Eserleri", Erciyes, S. 31-32, Ağustos-Eylül 1946, s. 14-17.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Türk Edebiyatı Hikâye ve Roman Antolojisi", Erciyes, S. 34-35, Kasım-Aralık 1946, s. 30-32.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Halkevleri Yayınları", Erciyes, S. 36-37, Ocak-Şubat 1946, s. 29-31.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Çamlica'daki Eniştemiz", Erciyes, S. 40-41, Mayıs-Haziran 1946, s. 32-37.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları I: Vatan ve Memleket Duygusu", Erciyes, S. 44-45, Eylül-Ekim 1946, s. 18-21.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları II: Memleket Güzelliklerine Övgü", Erciyes, S. 46-47, Kasım-Aralık 1946, s. 40-43.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları III: Memleket Güzelliklerine Övgü II", Erciyes, S. 48-49, Ocak-Şubat 1947, s. 41-44.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları IV: Hürriyet", Erciyes, S. 50, Mart 1947, s. 16-17, 26.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları IV: İmgede Yaşatılan Ülkeler", Erciyes, S. 52, Mayıs 1947, s. 17-19.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları V: Aile Saadeti ve Ev İçi Bahtıyarlığı", Erciyes, S. 53, Haziran 1947, s. 22-25.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları VI: İçten Duyulan Bir Hayatı Özleyiş", Erciyes, S. 54, Temmuz 1947, s. 5-7.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları VII: Geçmişe Dönüş, Çocukluk Dünyası", Erciyes, S. 55-56, Ağustos-Eylül 1947, s. 12-15.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları VIII: Çocukluk Dünyası", Erciyes, S. 59-60, Aralık-Ocak 1947-1948, s. 13-15.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Uzun Şiire Doğru", Güney, S. 1, Şubat 1948, s. 2, 16.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "İmgede Yaşatılan Ülkeler", Güney, S. 2, Mart 1948, s. 6-8, 16.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Yahya Kemal ve Sonsuzluk Teması", Yücel, S. 137, Mart 1948, s. 7-8.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Kemalettin Kamu'nun Şiirleri", Yücel, S. 138, Nisan 1948, s. 93-96.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Halit Ziya'yı Okurken", Yücel, S. 139, Mayıs 1948, s. 145-147.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Yeni Şiirimizin Ana Konuları: Aşk", Erciyes, S. 63-64, Nisan-Mayıs 1948, s. 23-25.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Yeni Şiirimizin Ana Konuları: Aşk", Erciyes, S. 65-66, Haziran-Temmuz 1948, s. 6-7.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Geçen Zamanda Ziya Osman Saba", Yücel, S. 141-142, Temmuz-Ağustos 1948, s. 268-272.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Yeni Şiirimizin Ana Konuları: Aşk", Güney, S. 6, Temmuz 1948, s. 8-9, 19.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları: Zamanın Değişik Anları", Güney, S. 7, Ağustos 1948, s. 4-5, 20.

- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XI: Ruh Durumlarının Yankıları", Erciyes, S. 67, Ağustos 1948, s. 13-15, 24.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XII: Zamanın Değişik Anları", Erciyes, S. 70, Kasım 1948, s. 14-16.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XIII: Pastoral Duygular", Erciyes, S. 71, Aralık 1948, s. 10-11.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XIV: Pastoral Duygular", Erciyes, S. 72, Ocak 1949, s. 25-27.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları XV: Portreler", Erciyes, S. 73, Şubat 1949, s. 12-13.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bugünkü Şiirimizde Halk Şiiri Etkisi", Ülkü, S. 29, Mayıs 1949, s. 9-10.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Ahmet Hamdi Tanpınar ve Şiiri", Ülkü, S. 37, Ocak 1950, s. 18-20.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Yusufelili Huzûrî", Türk Folklor Araştırmaları, S. 8, Ağustos 1950, s. 118-119.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Edebiyatta Gerçek", Hisar, S. 42, Ekim 1953, s. 4, 15.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Ali Nizami Beyin Alafrangalığı ve Şeyhliği", Türk Dili, S. 25, Ekim 1953, s. 52-54.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Kalebent Namık Kemal", Türk Dili, S. 28, Ocak 1954, s. 190-193.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Devrik Cümle", Hisar, S. 50, Mayıs 1954, s. 12-13, 18.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Devrik Söyleşimlerde Vurgu", Varlık, S. 406, Mayıs 1954, s. 10.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Şinasi", Türk Dili, S. 34, Temmuz 1954, s. 618-620.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Türk Şiirinde Devrik Cümle", Mülkiye, S. 30-31, Ocak-Şubat 1955, s. 10-11.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "On İkiye Bir Var", Türk Dili, S. 41, Şubat 1955, s. 319-323.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Duygu Düşmanlığı", Çağrı, S. 40, Mayıs 1961, s. 5-7.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Çukur Yanaklı", Türk Yurdu, S. 296, Mayıs 1961, s. 53-54.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Gramer Öğretiminde Metot (Bir Cevap)", Türk Dili, S. 119, Ağustos 1961, s. 837-839.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Âşık Veca'nın Tarihi Bir Destanı", Türk Folklor Araştırmaları, S. 151, Şubat 1962, s. 2638-2639.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "İlkokullarda Dilbilgisi Çalışmaları" İlköğretim, S. 500, Mart 1962, s. 4.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "İlkokullarda Dilbilgisi Çalışmaları" İlköğretim, S. 501, Mart 1962, s. 13-14.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Dağlarca'nın İki Şiiri", Varlık, S. 673, Temmuz 1966, s. 8-9.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Dede Korkut Hikâyelerinde Cümle Yapısı", Türk Dili, S. 183, Aralık 1966, s. 192-198.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Dede Korkut Hikâyelerinin Özellikleri ve Cümle Yapısı I", Türk Folklor Araştırmaları, S. 210, Ocak 1967, s. 4303-4307.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Dede Korkut Hikâyelerinin Özellikleri ve Cümle Yapısı II", Türk Folklor Araştırmaları, S. 211, Şubat 1967, s. 4325-4328.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Atasözlerimizin Cümle Yapıları", Türk Dili, S. 187, Nisan 1967, s. 508-513.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Atasözlerimizin Cümle Yapıları", Türk Dili, S. 188, Mayıs 1967, s. 629-634.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Atasözlerimizin Cümle Yapısı I", Türk Folklor Araştırmaları, S. 217, Ağustos 1967, s. 4491-4494.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "İstanbul", Türk Yurdu, S. 339, Eylül 1967, s. 30.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Atasözlerimizin Cümle Yapısı II", Türk Folklor Araştırmaları, S. 219, Ekim 1967, s. 4559-4562.

- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Semaver ve Kampanya'da Cümle Yapısı", Varlık, S. 703, Ekim 1967, s. 12-13.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Şiirlerinde Sıfatlar ve Sıfat Takımları", Türk Dili, S. 200, Mayıs 1968, s. 137-147.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Dede Korkut Hikâyelerinde Sıfatlar ve Sıfat Takımları", Türk Dili, S. 203, Ağustos 1968, s. 523-527.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Yeşil Gece'nin Dil Yapısı", Türk Dili, S. 204, Eylül 1968, s. 585-593.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Dede Korkut Hikâyelerinde Sıfatlar ve Sıfat Takımları", Türk Folklor Araştırmaları, S. 236, Mart 1969, s. 5236-5238.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Orhan Veli Kanık'ın Şiirlerinde Sıfat Takımları", Türk Dili, S. 210, Mart 1969, s. 772-777.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Çocuk ve Allah'ta İsim Takımları", Türk Dili, S. 213, Haziran 1969, s. 236-241.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Dede Korkut Hikâyelerinde <Gibi, Benzer> Edatları ile <Gibi>li Zarf Tümlaçları", Türk Folklor Araştırmaları, S. 240, Temmuz 1969, s. 5342-5343.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Nermi Uygur'un Denemeleri", Türk Dili, S. 227, Ağustos 1970, s. 425-427.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Behçet Kemal Çağlar'ı Anıyoruz", Halkevleri Dergisi, S. 60, Ekim 1971, s. 7-8.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Bir Gün Tek Başına'daki Kenan", Türk Dili, S. 296, Mayıs 1976, s. 392-394.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Yenişehir'de Bir Öğle Vakti'nde Olcay", Türk Dili, S. 297, Haziran 1976, s. 487-489.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Özker Yaşın ve Kıbrıs", Varlık, S. 856, Ocak 1979, s. 19-20.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Okullarımızda Dil Eğitimi", Türk Dili, S. 331 (Özel Sayı), Nisan 1979, s. 369-371.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Eksilen Gökyüzünün Şiir Evreni", Türk Dili, S. 347 (Özel Sayı), Aralık 1980, s. 539-541.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. "Sözlü ve Yazılı Anlatım Eğitimi", Yeni Defne, S. 34, Mayıs 1984, s. 11-16.

Kaynakça

- Aydın, Ertuğrul, "İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs Yılları ve Kıbrıs'la İlgili Kitaplarında Kıbrıs", I. Burdur Sempozyumu, Bildiriler, C.1, Kasım 2005, s. 241-246.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, Karınca Matbaası, İzmir 1968.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Atatürk Şiirleri Antolojisi, , Karınca Matbaası, İzmir 1967.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Atatürk'üm, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara 1959.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Basık Tavan, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Bir Köyden Bir İnsan, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1950.

- Burdurlu, İbrahim Zeki, Burdur'daki Mahallemiz, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1947.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Günaydın Anneciğim, Karınca Matbaası, İzmir 1966.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Günaydın Yavru Kıbrıs, Halkın Sesi Matbaası, Kıbrıs 1959.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, İzmir'in Mor Atları, Karınca Matbaası, İzmir 1976.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Keloğlan, Yeni Burdur Basımevi, Burdur 1949, s. 47.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Lefkoşa, Bozkurt Matbaası, Lefkoşa 1953.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Minnacık Ada, Bozkurt Basımevi, Kıbrıs 1954.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Öğretmen Şairler Antolojisi, , Karınca Matbaası, İzmir 1966.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Sev Beni, Karınca Matbaası, İzmir 1966.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Şiirimizde Öğretmen, Karınca Matbaası, İzmir 1965.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı, Cumhuriyet Basımevi, Burdur 1946.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, Toprak İnsanları, Ülkü Basımevi, Ankara 1945.
- Dizdaroğlu, Hikmet, "Toprak İnsanları", Yücel, S. 113, Mart 1946, s. 32-33.
- Tomakin, Ayşenur, İbrahim Zeki Burdurlu'nun Masal ve Hikâye Kitaplarının Tahlili, (Danışman: Abdullah Şengül) Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2009.
- Yayla, Hüseyin, İbrahim Zeki Burdurlu, Hayatı-Sanatı-Eserleri, (Danışman: Abdullah Şengül) Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2010.

İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN ÇOCUK MASALLARININ KİŞİ-KİŞİ ÇATIŞMASI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yrd.Doç.Dr.Hülya YAZICI OKUYAN
Araş. Gör. Yasemin Gül GEDİKOĞLU

Çocuk edebiyatının konu alanını belirleyen temel değişkenin çocuk gerçekliği olduğu söylenebilir; bununla beraber türü ne olursa olsun seçilen konu bir metnin niteliğini belirlemez. Sever (2008:127)'e göre konu, yazarın okurla paylaşmak istedikleri için yalnızca bir araçtır. Önemli olan konunun sanatçının öznel dünyasında kurgulanışı, yeniden oluşturulması ve yansıtılışıdır. Konu yapıtta bir olay ya da olaylar dizisiyle işlenir. Olay ya da eylem terimini yazınsal metinlerdeki kişilerin birbirleriyle, çevreleriyle, kendileriyle ya da doğa ile olan çatışması olarak düşünebiliriz (Akt.: Sever, 2008:127).

Yavuzer (1997:49)'e göre insan ilişkilerinde çatışma, bireylerin karşılıklı olarak birbirlerinin gereksinimlerine karışmak ya da karşı çıkmak durumunda veya değerleri uyuşmadığı zaman kişiler arasında baş gösteren uyuşmazlık, zıtlasma, kavga ve sürtüşmeleri ifade etmektedir. Alanyazında yapılan çalışmalar kişilerarası iletişim çatışmalarının bir nedeninin de gereksinimlerimizden kaynaklandığını göstermiştir. İnsanlarla kuracağımız iletişimin ve yaratacağımız çatışmaların niteliğini belirleyen etmenlerden birisidir güdülerimiz. Davranışlarımızı güdülerimiz yönlendirir. Bazı güdülerimizin etkisiyle birtakım çatışmalara girebiliriz ya da bazı gereksinimlerimizi gidermemiz engellendiğinde saldırgan olabiliriz. Kimi zaman da ailelerde aile bireyleri farklı gereksinimlere sahip oldukları ve bunları giderme konusunda orta yol bulamadıkları için çatışma ortaya çıkar (Akt.: Aslan, 2006:197).

Görüldüğü üzere çatışma insan ilişkilerinin bir gerçeğidir ve yazınsal nitelikli yapıtlarda yazar tarafından kurgulanan her olayda bir çatışmanın yaşanması kaçınılmazdır. İnsanın kendisiyle, başka insanlarla, doğal ve toplumsal çevresiyle olan çatışmalar yazının değişmeyen işlevlerinden biridir (Kavcar,1999:6). Çocuk edebiyatında da okurun metnin çekim alanına girmesinde, kurgulanan olay ve olaylara yol açan çatışmaların niteliği belirleyici bir etken konumundadır (Sever, 2008:127). Zıpes J.'ye

* Yrd. Doç.Dr. Hülya YAZICI OKUYAN : (Mehmet Akif ERSOY Üniversitesi)
Araştırma Görevlisi: Yasemin GÜL GEDİKOĞLU (Mehmet Akif ERSOY Üniversitesi)

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi göre, işlevlerinden biri çatışmalara, anlaşmazlıklara, toplumsal çelişki ve uyuşmazlıklara çözümları önermek olan yazınsal yapıt (yaratı), belli bir toplumsal bağlamda hep yazarın bir düşünüş biçiminden (ideolojik bir eyleminden) ortaya çıkar. Çocuk yazını ve özellikle de masallar bu kuralın dışına çıkmaz (Akt.: Aslan, 2006:197).

Çocuk edebiyatı ürünlerinde, olay dizisi boyunca bir gerilim oluşturan, okurun merak duygusunu canlı tutan çatışmalar, anlatım düzeninde çeşitli biçimlerde görülebilir. Bu çatışmalar şu şekilde sınıflandırılabilir:

- “1.Kişi-kişi çatışması
- 2.Kişinin kendisiyle olan çatışması
- 3.Kişi-doğa çatışması
- 4.Kişi- toplum çatışması” (Sever, 2008:128).

Yazınsal yapıtlarda kişi-kişi çatışması, bir ana karakterin yan karakterlerden biriyle ya da birkaçıyla herhangi bir konuda yaşadığı sorun, sıkıntı, anlaşmazlık ve uzlaşmazlıkları anlatır. Yazar öteki çatışma türlerinde olduğu gibi okuru meraklandırmak ve gerginliği sürdürmek için kişi-kişi çatışmasından yararlanır. Kişi-kişi çatışmalarında etki ve tepkinin şiddeti birbirleriyle orantılı olmalıdır; çatışma ilke olarak gelişmeye yol açmalı her çatışma daha ileri bir çatışmayı hazırlamalıdır. Kişiler arası çatışmalarda bazen olay kahramanının bazen de karşı karakterin gücün geçici üstünlüğü ile gelişmesi, doğallığı ve genel dengeyi sağlar. Anlatıyı daha gerçekçi ve inandırıcı kılar, okurun ilgi ve merakını ayakta tutar.

Çocuk kitaplarında diğer içyapı özelliklerinde olduğu gibi (konu, izlek, dil ve anlatım özellikleri, kahramanlar, plan) çatışmalarda da “çocuğa göre”lik ilkesi benimsenmelidir. Alanyazında yapılan çalışmalar “çocuğa görelik” ilkesini, “çocuğun düşlem gücüne seslenen, onun rahatça ve tat alarak okuyup anlayabileceği dili ve anlatımı içinde barındıran, ilgi duyabileceği konuları işleyen, onu duygu ve düşünce yönünden besleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık olmayıp onun kavrayabileceği bir düzeyde olan, dikkat dağıtıcı ayrıntılardan arıtılmış olan” olarak tanımlamaktadır. “Çocuğa göre”lik ilkesi, onun ilgilerini, gereksinimlerini, dil evrenini göz önünde tutmayı, hazırlanacak okuma metnini bunlarla örtüştürmeyi zorunlu kılar (Akt.Aslan, 2006:198).

66

Amaç

Bu çalışmanın amacı İbrahim Zeki Burdurlu'nun çocuk masallarında yer alan kişi-kişi çatışmalarının niteliğini incelemek, bu çatışmaların çocuğa görelilik ilkesine uygun olup olmadığını belirlemektir.

Yöntem

Bu araştırma kurgusal/üretilmiş bir yapı üzerinde tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Var olan bir durumu, var olduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan bu yaklaşımda, betimsel türden bir tarama yapılarak İbrahim Zeki Burdurlu'nun “Altınlı Yılan, Üç Yumukla Üç Yumak, Nar Güzeli, Leylek Dadı, Dev Anası, Ali Cengiz Oyunları, Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış” adlı altı masalında yer alan kişi-kişi çatışmaları çocuğa görelilik açısından incelenmiştir.

İncelenen Masallar:

İncelenen Masalın Adı	Yayınevi	Basım Tarihi
<i>Altınlı Yılan</i>	Yaytaş Yayınları	1978
<i>Üç Yumukla Üç Yumak</i>	Dağarcık Çocuk Yayınları	1964
<i>Nar Güzeli</i>	Kardeş Yayınevi	1963
Dev Anası (Keloğlan Masalları)	Yaytaş Yayınları	1978
Ali Cengiz Oyunları (Keloğlan Masalları)	Yaytaş Yayınları	1978
<i>Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış</i>	Türk Dil Kurumu Yayınları	1972

Kişi-Kişi Çatışmasının Yer Aldığı Masallara Örnekler**Altınlı Yılan**

Altınlı Yılan adlı masal kitabının ilk masalı “Altınlı Yılan”dır. Masalda iyilikle kötülüğün çatışması vardır. İyiliği çoban ve yılan, kötülüğü çobanın oğlu simgelemektedir. Masalda, çobanla altınlı yılanın ve çobanın oğluyla altınlı yılanın çatışmaları söz konusudur. Yaşamı kırlarda geçmiş çoban, hayvanları, doğayı seven biridir. Çok az parası olmasına karşın elinden geldiğince çevresindeki tüm hayvanları beslemeye, onları iyileştirmeye çalışmaktadır. Bir gün çoban, kuzu ve koyunlarını otlatmak için kırlara çıktığında, kaya deliğinden çıkan kara bir yılanla karşılaşır. Çoban aç olduğunu düşündüğü için yılanı süt verir ve yılan da bu iyiliğe yanıt olarak bir altın bırakır. Çobanla yılan arasındaki bu iletişim bu şekilde devam eder. Çobanın hacca gitmeye karar vermesiyle yılanı besleme görevi çobanın oğluna kalır. Masalın içinde de belirtildiği gibi “bir şey vermeden, pek çok şey elde etmek isteyen” oğul, bir süre sonra yılanı öldürüp tüm altınları almaya karar verir.

Masalın başında iyi bir kişi olarak çizilen oğul, bu düşünceyle beraber masalda kötülüğü simgelemeye başlar. Bu değişim, açgözlülüğün insanın davranışlarını nasıl değiştirebileceğini masalda²⁶ olay örgüsü içinde gösterdiği için çocuk gerçekliği açısından inandırıcıdır. Masalda kurgulanan oğul ve yılan arasındaki bu çatışma her iki masal kişinin de davranışlarıyla somutlanmıştır. Yılanı öldürmeyi başaramayan oğul yılanın kuyruğunu koparır. Bu olay masalın düğüm noktasını oluşturur. Yılan, kötülüğe kötülükle mi karşılık verecektir yoksa iyiliği seçip olanları unutacak mıdır? Yılan kendine yapılan kötülüğü unutmaz ve çobanın oğlunu öldürür. Bu durum genel olarak masalların, “İyilik yapan iyilik, kötülük yapan kötülük bulur.” iletilisini desteklemektedir. Çoban hacdan döndüğünde oğlunun öldüğünü öğrenir ve okur için bir başka merak ögesi ortaya çıkar. Acaba çoban yılanı nasıl davranacaktır? Masalda çoban, oğlunun ölümüne rağmen yılanla dost kalmak ister. Yılansa aralarına giren kötülüğün ve acının artık dost kalmalarına izin vermeyeceğine inanmaktadır. Dost olarak ayrılmaya karar verirler. Yılan tüm masal boyunca tıpkı bir insan gibi konuşur ve davranır. Masalda yılanın konuşturularak kişileştirilmesi masalların olağanüstülük özelliğini yansıtır. “İyilik yapan iyilik bulur.” iletilisinin somutlaştırarak verildiği masal aynı zamanda emek vermeden bir şey elde etmek istemenin yanlışlığı da okura duyumsatır. Masalın iletilisi çocuk okurun kişilik ve toplumsal gelişimine katkı sağlayacak niteliktedir. Ama ileti masal türünün de özelliğinden dolayı örtük değil, çok açık bir şekilde verilmiştir. Bu durumun, çocuk okurun duygu, düşünce ve düş üretme sürecine engel oluşturduğu söylenebilir. Bununla beraber, masalda geçen şiddet öğeleri masalın çocuğa göreliği açısından tartışmaya açıktır.

Üç Yumukla Üç Yumak

Altınlı Yılan adlı masal kitabının ikinci masalı “Üç Yumukla Üç Yumak”tır. Bu masalda da iyi ve kötü çatışması vardır. Masalda iyiliği Ali dayının eşi, kötülüğü ise Veli dayının eşi simgelemektedir. Ali dayı ve eşi, Ali dayının ormandan odun toplayıp bunları satmasıyla geçinirler. Kimsenin parasında, yaşamında gözleri yoktur; kendi yaşam kavgalarını verirler. Buna karşın Veli Dayı çok zengin biridir ve karısı da aç gözlü, kıskanç bir kadındır. İnsanların kötülüğünü düşünür ve çektikleri sıkıntılardan zevk alır. Ali dayının ve Veli dayının yaşam durumlarının sergilenmesi çocuk okurda zenginlik ve fakirlik kavramlarını somutlar.

²⁶ Burdurlu, İbrahim Zeki. (1978). *Altınlı Yılan*. İzmir: Öğrenci Basımevi;

Bu masal *Altın Perçem Sırma Saç* adlı masal kitabında önceden

yayınlanmıştır.

Ali dayı ormanda donarak öldükten sonra eşi çalışmak zorunda kalır. Ormana çalışmaya gittiği bir gün köpeği onu altın kapılı eve sürükler ve orada içi altın dolu bir çuval bulur. Ali dayının eşi hayvanlara sevecen ve şefkatle yaklaştığı için altınlar ona armağan edilmiştir. Altınları görüp elde etme hırsına düşen Veli dayının karısı ise hayvanlarla ilgilenmemiş, onlara kötü davranmıştır. Bu yüzden onun payına da yılanlarla dolu bir çuval düşer. Bu masalda da iyi ve kötü çatışmasında iyiliğin ödüllendirilmesi ve kötülüğün cezalandırılması söz konusudur. Aynı zamanda masal çocuklarda hayvan sevgisini oluşturmaya yönelik iletileri de barındırır.

Nar Güzeli

Nar Güzeli adlı masal kitabının ilk masalı “Nar Güzeli”dir. Masal, “Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.” atasözünün somutlanmış biçimidir. Masalda yalanla gerçeğin çatışması söz konusudur. Arap kızı ve Nar Güzeli'nin çatışmasıdır bu. Arap kızı kötülüğü ve yalanı, Nar Güzeli de iyiliği ve gerçeği simgeler. Masalda yaşlı bir kadın, çıkırgıyla masura sararken ona taş atıp kaçan gencin eline üç nar verir ve bu narlardan birinden güzel bir kız çıkacağını söyler. Neler yapması gerektiğini gence anlatır. Genç adam kadının söylediklerini yapar ve narların birinden güzeller güzeli bir kız çıkar. Kızı görür görmez âşık olur. Onu bir ağacın tepesine çıkarır ve orada kendisini beklemesini ister. Genç adam gittikten sonra ağacın kenarındaki dereye bir Arap kızı gelir ve bir oyunla Nar Güzeli'nin yerine geçer. Genç adam, geri geldiğinde Nar Güzeli'ndeki değişimi anlar ama bu değişimin nedenini bilemediği için Arap kıızıyla evlenir. Bu masalın düğüm noktasıdır. Bir yalanla Beyoğlu ile evlenen Arap kızının mutluluğunun ne kadar süreceği çocuk okur için merak konusudur. Masalın sonunda Arap kızının yalanı ortaya çıkar. Nar Güzeli ve genç adam mutlu bir yaşam sürerken Arap kızı da kötülüklerinden dolayı cezalandırılır.

Masalda çocuk okura, her zaman iyilik ve gerçekten yana olması gerektiği, sabrın bir erdem olduğu, kötülüğün cezasız kalmayacağı sezinletilir. Ama çatışmaya neden olan sorun ve sorunun çözümü çocuğa görelilik açısından tartışılır niteliktedir.

²⁷ Bu masal *Altın Perçem Sırma Saç* adlı masal kitabında önceden yayınlanmıştır. Bu masal daha önce *Üç Yumukla Üç Yumak* adıyla da masal kitabı olarak da basılmıştır; Burdurlu, İbrahim Zeki. (1964). *Üç Yumukla Üç Yumak*. İstanbul: Dağarcık Çocuk Yayınları.

²⁸ Burdurlu, İbrahim Zeki. (1963). *Nar Güzeli*. İstanbul: Kardeş Yayınevi.; Bu masal *Leylek Dadı* adlı masal kitabında da yayınlanmıştır; Bu masal *Akça Kız'la Gökçe Yiğit* adlı masal kitabında da yayınlanmıştır.

Dev Anası

Keloğlan Masalları adlı masal kitabının ikinci masalı “Dev Anası”dır. Masalda Keloğlan ile yaşlı kadının çatışması vardır. Bu çatışma da iyi ve kötü çatışmasını içerir. Keloğlan iyiliği, yaşlı kadın da kötülüğü simgeler. Masalda yaşlı kadın kötümser, karamsar ve kimsenin iyiliğini istemeyen biri olarak betimlenmiştir. Keloğlan ve iki kardeşi anne ve babalarını kaybettikten sonra her gün bir evi temizleyip orada uyuyarak yaşamlarını sürdürürler. Sıra kötü kalpli yaşlı bir kadının evine geldiğinde kadın onlara kötü bir oyun oynamak ister. Keloğlan'ın oyunu fark etmesiyle yaşlı kadının oyunu bozulur. Masalın sonunda Keloğlan kardeşleriyle beraber yaşlı kadının evinden kaçmayı başarır. Masal boyunca devam eden yaşlı kadın ve Keloğlan'ın çatışmalarında iyilik üstün gelir. Çocuk okura her zaman iyiliğin kazanacağı iletisi masalda anlatılan çatışmaların sonuçları aracılığıyla açık olarak verilir. Bununla beraber masal çocukları korkutucu pek çok şiddet ögesi (yaşlı kadının çuval içinde Keloğlan'ı dövüyorum diye yavru bir danayı sopayla dövmesi; kadının sulara gömülerek ölmesi..gibi) içermektedir. Bu durum çocuk gerçekliği açısından uygun değildir.

Ali Cengiz Oyunları

Keloğlan Masalları adlı masal kitabının yedinci masalı “Ali Cengiz Oyunları”dır. Masalda Keloğlan ile Ali Cengiz'in çatışması söz konusudur. Keloğlan masalda bir çobandır. Annesiyle beraber yaşamaktadır. Bir gün annesine evlenmek istediğini ama kendine gelin olarak padişahın kızını seçtiğini söyler. Annesinden saraya gidip kızı istemesini rica eder. Padişah, dilek taşına oturup dileğini söyleyen Keloğlan'ın annesine kızını Keloğlan'a bir şartla vereceğini söyler. Keloğlan, Ali Cengiz'in oyunlarını öğrenecek ve öğrendiğini padişaha kanıtlayacaktır. Haberi alan Keloğlan çok sevinir. Annesiyle hazırlanıp hemen yola koyulur. Ali Cengiz kötü yürekli bir adamdır ve dünyanın her yerinden oyunlarını öğrenmeye gelen birçok öğrencisi vardır. Ali Cengiz, kırk gün öğrencilerini eğittikten sonra onları sınav yapar ve sınavda başarılı olanları evinin altındaki mağarada öldürüp kuyuya atar. Keloğlan'a bu durumu haber veren Ali Cengiz'in eşi ve kızı iyiliğe yardımcı olan yan kişilerdir. Keloğlan sınav günü geldiğinde hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranarak canını kurtarır. Masalın sonunda Keloğlan öğrendiği oyunlarla Ali Cengiz'i yenmeyi başarır ve padişahın kızıyla evlenerek mutlu sona ulaşır. Bu masalda da Ali Cengiz ve Keloğlan'ın çatışması iyinin ve kötünün çatışması olarak karşımıza çıkar ve iyi olan kazanır. Masalda Ali Cengiz'in oyunlarını öğrenenleri mağarada öldürme sahneleri hiçbir yaş düzeyine uygun olmayan şiddet dolu öğeler içermektedir.

Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış²⁹

Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış adlı masal kitabının birinci masalı "Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış"tır. Masalda padişahın oğluyla 'Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış' olan bir cücenin çatışması vardır: Ölüm döşeğinde olan padişahın isteğiyle oğulları kız kardeşlerini evlendirirler. Evde hiç bayan kalmayınca küçük erkek kardeş ev işlerini yapmayı kabul eder. Ağabeyleri ava çıkınca o da ocağı yakmaya gider ama ateşin olmadığını görür. Ateş bulmak için yola düşer. Yolda yaşlı bir adamla karşılaşır ve ateşi nerden bulacağını öğrenmek ister. Yaşlı adam ateşin bulunduğu sarayda acımasız devler yaşadığını söyler ve oraya gitmemesini öğütler. Küçük kardeş cesur biri olduğu için yoluna devam eder ve sarayı bulur. Buradaki üç devi öldürür ve devlerin tutsağı olan üç kızı kurtarır. Saraydan çıkarken yedi başlı bir ejderhayla karşılaşan küçük kardeş onun da başlarını kesip canını alır.

Küçük kardeşin kurtardığı kızlardan biri olan eşinin 'kendi bir karış sakalı üç karış' olan kötü yürekli cüce tarafından kaçırılmasıyla başka bir çatışma ortaya çıkar. Cüce, kıza âşıktır ve bu aşkı karşılıksız olduğu için onu kaçırmıştır. Bu çatışma çocuk gerçekliğine uygun olmayan, çocuğun gerçek sorunlarını yansıtmayan yetişkin yazınına uygun bir çatışmadır. Masalın sonunda cücenin öldürülmesiyle kız ve oğlan birbirine kavuşur ve mutlu bir yaşam sürerler.

Tartışma Ve Sonuç

Bu araştırmada İbrahim Zeki Burdurlu'nun altı masalında yer alan kişi-kişi çatışmalarını ve bu çatışmaların niteliğini incelemeye çalıştık. İyinin ve doğrunun yanında olma iletileri üzerine kurulu masallardaki çatışmaların genel olarak çocuk gerçekliğine uygun olmadığı, çocuğun gerçek yaşamdaki sorunlarını yansıtmadığı ve sorunlarına çözüm önerileri getirmediği söylenebilir.

Masal türünde iletiler çoğunlukla, toplumsal, dinsel ve ahlaksal değerlerle yakından ilintilidir (Dilidüzgün, 2007: 98). Ele aldığımız masallarda da toplumsal ve ahlaksal iletiler ön plandadır ve öğüt verme durumu söz konusudur. Ayrıca bu dersler yalın bir anlatım biçimiyle ve çoğunlukla iyi-kötü, güzel-çirkin, güçlü-güçsüz, zengin-yoksul gibi karşıtlıkların birbirleriyle olan çatışmasıyla ortaya çıkmaktadır. Bu çatışmalar aracılığıyla yazar okurda iyi ve doğru olma duygularını oluşturmaya çalışmıştır. Kişi-kişi çatışmalarında iyi yürekli, dürüst, yardımsever olan her zaman kazanmıştır. Bu bakımdan çocuk da iyi ile özdeşleşip iyilerin dünyasında yer almayı isteyecektir. Masallardaki çatışmalar masalların serüven özelliğini de desteklemiş ve her zaman masal kahramanının başarısıyla sonuçlanmıştır. Mutlu son geleneği hiç

²⁹Burdurlu, İbrahim Zeki. (1972). *Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

bozulmamıştır. Bununla beraber, masallarda yer alan serüven özelliği, okunmayı ve sürükleyiciliği kamçulamaktadır. Bu nedenle, merak ögesi masalı çocuğa yakın kılar.

İncelediğimiz masallara karakter yapılandırması ve çevre açısından bakıldığında - saraylar, konaklar, padişah, prenses, kral vb. - bugünün çocuğuna seslenmediğini söyleyebiliriz. Bununla beraber, ele aldığımız masallarda geçen dev, cadı, kötü yürekli cüceler, peri, sihir, büyü gibi olağanüstü kişiler ve olgular ve masal kahramanlarının bunlarla girdiği çatışmalar çocuk okuru düşler dünyasına çekmesi açısından önemlidir. Çocuğu masal dünyasına çeken asıl öge bu düşsel ortamdır. Çocuk zaten yetişkinler gibi düşünemediği, hissedemediği için çocuktur. Yani zaten fantastik bir algı dünyasına sahiptir. Çocuğun dünyası ile masal dünyası bu açıdan büyük benzerlik gösterir.

Buna karşın, incelenen tüm masallardaki çatışmaların çözümünde masal kahramanlarının çözüm yolu olarak şiddet ögesini kullandığı görülmüştür. Oysa çocuk kitapları sorunlara şiddetin dışında demokratik çözüm önerileri getirebilmelidir. İncelenen masallar şiddetin dışında çocuğa başka bir çözüm önerisi sunmamaktadır. Genel anlamda masallar içinde yaşadığımız dünyanın gerçeklerini yoğun ve simgeci bir anlayışla ortaya koyduğu için içinde şiddet ve kötülüğün olması olağan karşılanabilir; çünkü bu dünyada da şiddet zaten her biçimiyle bulunmaktadır. Bunun ötesinde tek yanlı olarak verilmek istenen dersin şiddet öğeleriyle verilmesindeki amaç, haklı ve haksız olanı daha iyi ve kesin olarak ayırabilmektir. (Dilidüzgün, 2007: 99). Ancak incelediğimiz masallarındaki bazı çatışmalar öldürme, yaralama, kellesini uçurma, boğma, kuyuya atma, sopayla dövme gibi şiddet eylemlerini içermektedir. Şiddetin bu kadar yoğun bir biçimde yansıtılması çocuğun kişilik ve ruhsal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.

Sonuç olarak İbrahim Zeki Burdurlu'nun incelediğimiz masallarının olay örgüsünde yer alan kişi-kişi çatışmalarının, çatışmaların niteliği (karşılıksız aşk; zengin fakir karşıtlığı; evlenme isteği ve evlilik...gibi) ve çözümünde şiddet öğelerinin yoğun olarak kullanılması nedeniyle çocuk gerçekliğine uygun olmadığı söylenebilir. Masalların, sözü geçen bu sakıncalar göz önüne alınarak yeniden düzenlenip çocuk okurla buluşturulması çocuğa görelilik ilkesi açısından daha uygun olacaktır.

Kaynakça

Aslan, C. (2006). Türk Çocuk Yazınında Çocuk-Yetişkin Çatışmasının Yer Aldığı Kimi Yapıtların İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, cilt: 39, sayı: 2, 193-21

- Burdurlu, İbrahim Zeki. (1963). "Nar Güzeli". Nar Güzeli. İstanbul: Kardeş Yayınevi.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. (1972). "Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış". Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. (1978). "Dev Anası". Keloğlan Masalları. İzmir: Yayıtaş Yayınları.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. (1978). "Ali Cengiz Oyunları". Keloğlan Masalları. İzmir: Yayıtaş Yayınları.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. (1978). "Altınlı Yılan". Altınlı Yılan. İzmir: Öğrenci Basımevi.
- Burdurlu, İbrahim Zeki. (1978). "Üç Yumukla Üç Yumak". Altınlı Yılan. İzmir: Öğrenci Basımevi.
- Kavcar, C. (1999). Edebiyat ve Eğitim. Ankara: Engin Yayınevi.
- Sever, S., & Dilidüzgün, S., & Neydim, N., & Aslan, C. (2007). İlköğretimde Çocuk Edebiyatı Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını. s. 93-124.
- Sever, S. (2008). Çocuk ve Edebiyat. Ankara: Tudem Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (1997). Çocuk Eğitimi El Kitabı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

II. OTURUM

İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Prof. Dr. Âbide DOĞAN*

İbrahim Zeki Burdurlu (1922-1984), Cumhuriyet döneminin verimli şair ve yazarlarından. Edebiyatın birçok türünde (şiir, roman, hikâye, masal, destan vb.) eser vermekle kalmamış; inceleme ve ders kitapları da yazmış; üç adet antoloji hazırlamıştır. Ancak asıl şöhretini şiirleriyle yapmıştır. İbrahim Zeki ilk şiirini İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'nda okuduğu yıllarda yazmış ve Servet-i Fünûn - Uyanış dergisinde yayımlamıştır.

İbrahim Zeki'nin hayatında Ahmet Kutsi Tecer'in önemli bir yeri vardır. Tecer'in Ülkü dergisinde görevliken halk edebiyatına ve kültürüne verdiği önemi dergi sayfalarından anlamak mümkündür. Aslında sadece İbrahim Zeki değil, pek çok öğretmen-şair üzerinde etkilidir Tecer. Genç şairler için ufuk açıcı olmuştur. İbrahim Zeki de onlardan biridir. Tecer'in sayesinde halk edebiyatı ve kültüründen yararlanmayı öğrenmiştir. Bu bağlamda destan ve masallarla ilgilenmiş; Koroğlu, Karacaoğlu ve Oğuz Destanı'nı "Üç Destan" adıyla 1969'da yayımlamıştır. Hazırladığı masal kitapları da bu ilginin bir göstergesidir.

Burdurlu'nun yayımlanmış on üç şiir kitabı vardır. Bunlar basım yıllarına göre şöyle sıralanabilir: Toprak İnsanları (1945), Toprağın İçindeki Toprak (1946), Burdur'daki Mahallemiz (1947), Keloğlu (1949), Basık Tavan (1950), Bir Köyden Bir İnsan (1951), Lefkoşe (1953), Minnacık Ada (1954), Günaydın Yavru Kıbrıs (1959), Atatürk'üm (1959), Sev Beni (1966), Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri (1968), İzmir'in Mor Atları (1976).

On üç kitabın dördü şairin Kıbrıs'ta öğretmenlik yaptığı yılların izlerini taşır. Bu şiirlerde Kıbrıs'ın sosyal yaşantısından sahneler de bulunur. Kıbrıs'ın yemek kültürü, özellikle mangal – kebab keyfi şiire taşınmıştır (Karakartal 2010: 56).

* Prof.Dr. Abide DOĞAN : (Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü)

* Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Beytepe
abide@hacettepe.edu.tr

- Ankara,

Kıbrıs şiirlerinin dışında kalan dokuz kitaptaki şiirlerine gelince; ilk kitap 1945 yılında basılan Toprak İnsanları'dır. Bu kitap üç bölümden oluşur: Toprak İnsanları, Bizim Köy ve Burdur'daki Evimiz.

Toprak İnsanları'nda dört şiir yer alır. Bu şiirler daha önce Gençlik, Ülkü ve Çığır dergilerinde yayınlamıştır. Bu şiirlerde toprak sevgisi ve toprak insanların mütevazı yaşantısı ve duygularından kesitler verilmiştir. Halk ağzından az da olsa örneklere (diyek, oluptur, menevrek vb.) rastlanır.

Bizim Köy'de otuz şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin bazıları daha önce Çığır, Ülkü, Millet, Çınar, Yücel, Gençlik dergilerinde yayınlamıştır. Bizim Köy'ün şiirleri konusunu köy hayatından almıştır. Memiş, Durdu Bacı, Döndü, Ayşe Gül, Dul Gülsüm, analar, bacılar, yiğitler bu şiirde adı geçen toprak insanları, köylülerdir. Bu şiirlerde de köy hayatından doğasından izler vardır.

Bir Ağaç şiirinde olduğu gibi:
“Âşık vücut bende, bende âşık can,
Toprağın, güneşin âşıkı benim;
Mevsimle gülüşüp sevişen dalı,
Bahar yeşertir âşık bedenim.

Âşık bedenimde gezer,
Toprağın, güneşin özü;
Toprak benden haber ister,
Ben toprağın bakan gözü.

Ben toprakla bir güldükçe,
Meyvem benden uzaklaşır;
Dal toprağa eğildikçe
Toprak kanımda kaynaşır.

Daldan, yapraktan her biri
Mevsimle değişen yerim;
Ben onların misafiri,
Onlar benim misafirim” (s. 25-26).

Burdur'daki Evimiz'de yer alan sekiz şiirde şair Burdur'da doğup büyüdüğü evi, anasını, odasındaki resmi, damını, damın tahta oluğunu, küçük odalarındaki Avşar kilimini, sevgilinin tezgâh dokuduğu odayı hatırlar. Eve ve içindekilere olan özlemini dile getirir. Sonunda da Burdur'a olan duygularını anlatır.

Burdur'la ilgili şiirler de yine *Ülkü, Millet, Yarım Ay, Kovan* ve *Ulus Güzel Sanatlar Sahifesi*'nde yayınlanmıştır.

³¹ Burdur'da doğdu (1922). İstanbul Erkek Öğretmen Okulunu, Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe bölümünü bitirdi. Sivas, Burdur ve Kıbrıs'ta lise ve ortaokul öğretmenliklerinde bulundu. İzmir Eğitim Enstitüsünde öğretmenlikten sonra 1977'de emekli oldu. 1984 yılında İzmir'de öldü.

³² İ. Zeki Burdurlu, 1950-1954 yılları arasında dört yıl Kıbrıs'ta öğretmenlik yapmıştır. 1950-1960 yılları arasında Türkiye'den Kıbrıs'a gönderilen öğretmenlerdendir. Bunlar arasında “*Naim Buluç, Mehmet Durulgan, Halit Akarca, Mehmet Öner, Mehmet Irmak, Orhan Ural, Hüseyin Gürtunca ve Arif Nihat Asya* gibi mesleki bilgilerinin yanı sıra şair olanlar da vardı.” (Harid Fedâî, “Çağdaş Kıbrıs Türk Edebiyatı”, *Türkler Ansiklopedisi*, C.XIX, Ankara, 2002, s.241.

Bu bölümdeki bana göre en güzel şiiri sizlerle paylaşmak istiyorum. Güzel bir aşk şiiri bu.

Tezgâh Dokuduğın Odada

Tezgâh dokuduğın odada
Çıkrık olayım,
Sarayım, sarayım çilelerini;
Yılları hazmeden bir insan gibi
Bulayım, bulayım özlenen yeri.

İplik olayım, topan olayım
Ne çıkar tarağında kopan olayım
Beni ellerinle kalbine ula...

Tezgâh dokuduğın odada
Mekik olayım,
Koşayım, koşayım ruh yollarında;
“Masır”larla dolayım
Göz nuru döktüğün o nakışlarda
Katmer katmer açıp, son bir nefesle
Gene ellerinde sensiz kalayım.

Tezgâh dokuduğın odada,
Düşündüğün diyar olayım,
Sereyim önüne bahçeleri,
Gür gür fişkırsın gür filizlerim
Göğüs geçirdiğim dudaklarında.

Meyve olayım, fidan olayım,
İplik boyadığım meydan olayım,
As dallarıma arzularını.

Tezgâh dokuduğın odada
Kumaş olayım
Renk renk bezeneyim hünerlerinle;
Cefacı dilber, ak ellerinde
Gidip pazarlarda satılayım,
Köşeden köşeye atılayım. (s.93-95)

İbrahim Zeki, *Toprağın İçindeki Toprak* ve *Toprağın Masalı* adlı kitabındaki şiirleri 1942 yılında başladığı Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğrenci iken yazmış; 1946 yılı Eylül ayında Burdur'da bastırmıştır.

Kitap iki bölümden meydana gelmiştir. İkisinde de ayrı ayrı iki konu vardır. *Toprağın İçindeki Toprak*'taki şiirlerde toprağın, altında ve üstünde yaşayan tüm canlılar için bir hayat kaynağı olduğundan, böcek, tohum ve köklerin ondan beslendiğinden söz edilmiştir. Şair kökler (Bir Sebze Kökü, Genç Bir Ağaç Kökü, Toprak Üstüne Çıkmış Bir Kök, İlk Meyvesini Veren Bir Kök, Çekirdek) ile ruhları (Bir Çocuk, Bir Kız, Bir Ermiş) konuşturur. Kaynakta birleşen sular ile toprağın gerçek ağrısı ve yeniden doğuştan da bahseder. Kitap şu dörtlülle sona erer:

Yazık olmaz bir insanın emeği,
Bir tohuma bin baş verir yüreği,
Var yaradan var bu kula gereği
Dışı nakış, içi sırlı toprağın (s.28).

Toprağın Masalı (1943) da bir girişle başlar. Burada “Ağaç kendi sesinden başka sesi işitmez, / Meyve aşkından gayrı sevgi bilmezdi..” dendikten sonra masal başlar.

Masal tipik bir girişle başlatılır. Evvel zaman içinde meyve ve şifa veren bir ulu ağaç vardır. Su ve toprağın göz bebeğidir. Su yollara düşer. Kendini tanıtır. Aşkı bendini yıkar. Ormanlar içinde, göklere doğru bakar. Nerelerden sonra su ağaca kavuşur. Kırk gün kırk gece düşün olur. Onlar muradına erer. *Toprağın Masalı* da böylece son bulur.

İbrahim Zeki “*Burdur'daki Mahallemiz*” (1947) adlı eserindeki şiirlerini 1943'te askerdeyken özlemle yazmıştır. Kitap üç bölümden oluşur. İlki “*Burdur*” adını taşır. Burada sekiz şiir vardır. Bu şiirlerde Burdur tezgâhları, etrafı kaplayan çıkık sesleri, ince, kıvrak gölü, katmer katmer gülleri, asmadan lezzet emen üzümli, gülen bir çift yemyeşil gözlü güzelleri ile dikkatlere sunulur.

Uzun yıllar görevi gereği Burdur'dan uzak kalan şaire göre, bu şehir yatandan bir parçadır. Şehrin evleri tezgâh seslerinden dolayı sarhoş gibidir. Ruhlar göğün maviliğinden huzur emer. Bütün tabiat gül kokar. Eylül bağbozumu zamanıdır. Burdur bağlarından gelen her yolda eylül gözlü dilberlere rastlanır. Bu güzellerin ellerinden siyah üzümler alınır.

Şair Burdur'daki evini özlemiştir. Bu ev tek bacalı, iki katlı, ahşaptır. Camları temizdir. Yaz akşamları camlarda renk cümbüşü olur. Çıkık ve tezgâh sesleri duyulur. Burdur'un eski zamanlarını da hatırlar şair. Eskiden en neşeli

oyun gölde olurmuş. Bağlardan gür kahkahalar çınlarmış. Her çimende bir renk, bir iz uyurmuş. Şair şimdi gene o hür türküleri can evinden geçer gibi duyar. Gönünün her gün bir yeri burkulur. Geçen günlerini bir bir sayar. Tekrar oraya gider. Toprak damlı evler ona saray gibi gelir. Artık Burdur'da ömür boyu gamsız günler geçirmeyi umar.

Bu küçük şehirde bir akşam geçirir. Zaman yavaşlar burada. Bu vakitte yoldan akın akın insan geçer. Kızlar son ışıkla evlere döner. Bakır siniler, gül taşlar gözlere görünür. Her yeri sessizlik kaplar. Ay batır, yıldızlar çıkar. Etrafta tatlı bir değışme olur. Toprak damlar hazla dolar.

Şair *Burdur*'da mutludur. Gurbette yaşamaktan kurtulmuştur. Çimenlerini sevdiği, özlediği taña kavuşmuştur. Her taraf gül ve gülistandır. Artık otel odalarından, çiçekleri solmuş yorgandan kurtulmanın bahtiyarlığını yaşamaktadır Burdur'da. Doğduğu bu memleket başkadır. Burada hayat güzeldir, konu komşu tanıdaktır. Caddeler güzel, insanlar hep güler yüzlüdür. Gece gecedir, gündüz bildiği gündüz. Bu, zamanla olgunlaşan sevgidir. Şair bundan dolayı bahtiyardır.

Kitabın ikinci bölümü *Burdur'daki Mahallemiz* adını taşır. Şair burada mahallesini anlatır. Hatıralara gömülür. Mahalleden izlenimler verilir. Doğduğu evi, büyüdüğü şehri gösterir bize, “işte” diye. Komşusunun üzüntüsünü/acısını duyar o da. Zümrüt kahve köşe başındadır gene. Fallar bakılır, ağarmış başlar düşünür. Usta Mehmet Ağa, hallaç topal Ahmet. Bir kuruşluk şeker veren dükkân, iki mahalleyi ayıran büyük set oradadır hala. Çocukken taşlardan saraylar yaparlar ve içinde kendilerini şehzade olarak hayal ederler. Komşu kızı Hacer'i teselli edişini hatırlar şair. Mahallenin yaşlıları onun gözünde hala çocuktur. İşte Hacı dayı... Elinde bir nargile... Siftah yapmak için kepengini açar. Al takkesi başındadır.

Mahallede bayramlar da bir başkadır. Basık damlar böyle zamanlarda bir masal evine döner. Mahallenin bütün kadınları tezgâh sesinden başka ses bilmezler. İki lokma ekmek ve bir yudum su ile doyarlar. İhtiyar çınar kim bilir kaç yolcu, kaç misafir, kaç bahar, kaç uyanış görmüştür? O, mahallenin duyan yüreğidir. Akasya, dut, erik, kiraz mahallede yetişen ağaçlardır. Kapılar, eşikler, yeşil pencereler, eşyalar... hepsi konuşurlar. Her köşe, her insan ona maziyi hatırlatır. Bütün bunlar güzel, hoş bir sada, bir çağırış, bir oyundur. İnsan bunları hatırlarken farkında olmadan geçen yolculuğun hazzına ulaşır. Geriye sadece tatlı bir gülümseme kalır.

Şair mahalleden emekli öğretmen Asım Efendi'yi hatırlar. Onun dertlerini, sıkıntılarını, iyi yönlerini anlatır. O, eskiden her dersinde bir kalp şekli çizermiş, bütün çocuklara dönüp “İnsan olmak için önce, kalbin vefası lazım” dermiş.

Şair Burdur'da bu defa mavi entarili görme engelli bir yetim kızı hatırlar. O kız görmez ama gezdiği dünyanın bir ses bahçesi olduğunu öğrenmiştir.

Burada yer alan *Tezgâh Dokuduğun Odada* şiiri *Burdurdaki Evimiz* adlı eserde de yer almıştır.

Burdur'daki evlerinin önünden her gün saf saf geçen ırgatları, bayram günlerini, mahallenin üç dulunu, özellikle Atiye ve Dudu ablaları, mahallenin karşısındaki mezarlığı, komşu kavgasını, mevlütleri, bıyıklı Ahmet'e kaçan esmer kızın öyküsünü, geçim sıkıntısı çeken Ayşe abla ile Fatma bacının konuşup dertleşmelerini, mahalleye gelen baharın etkisini, köşe başı kahvesini, Topal Yusuf'u, dul Fatma'nın kocaya kaçma haberini, beyaz minareyi, gelincik kızı, bir çocuğun ölümünü, yaz gecelerini ard arda hatırlayan şair, *Güzeldir Mahallemiz* şiiriyle kitaba noktayı koyar. Mahalle yıkık mescidi, tozlu yolu, harap evleri, yeşil dalı, katmerli dedikoduları, gönül verdikleri Ayşe-Fatma'sı, bulgur aşısı, tığ gibi delikanlıları, yüzyıllık ihtiyarı velhasıl bütün insanlarıyla, fakir samimiyetiyle daima güzeldir onun için.

İbrahim Zeki, mahallesinin insanların fakirliğinden bahsederken hiçbir zaman şikayet etmez, toplumsal eleştiride bulunmaz. Yahya Kemal'in Koca Mustâpaşa ve Üsküdar gibi semtlerde oturan fakir halkın gönül zenginliğini ortaya koyduğu gibi, İbrahim Zeki de fakirliği kader belleyen tevekkül sahibi insanları rencide etmez. Bu insanlar fakir samimiyetiyle hep güzeldir ona göre.

Kitabın üçüncü bölümü *Burdur'daki Evimiz*'e ayrılmıştır. Buradaki şiirlerin bazıları Toprak İnsanları kitabındaki Burdur'daki Evimiz bölümünde yer almıştır. Bu şiirler şunlardır: Burdur'daki Evimiz, Odamızda Bir Resim, Bizim Damın Tahta Oluğu, Küçük Odamızdaki Avşar Kilimi.

Kitapta yirmi şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerde şairin Burdur'daki yaşantısına ait izler vardır. Annesi, babası, üç kardeşi ve ak saçlı yetmişlik ninesi ile oturdukları sofrada duyduğu mutluluk ve şefkat hislerini *Soframız* şiirinde dile getirmiştir. Annesinin elinden aldığı bir dilim kuru ekmekle karnını doyurduğu anı unutamaz.

Burdurlu, mavi gözlü annesine birçok şiirinde yer vermiştir. Bütün şiirler anne sevgisi ve şefkati üzerine yoğunlaşır. Nine, dede, teyze, kardeş gibi aile bireyleri ile loş odalarında, hür vatan gibi olan evlerinde geçirdiği mutlu ve huzurlu zamanları hatırlar. Özlem ve şefkat duygusunun ağır bastığı bu şiirler şairin askerlik dönemine rastlar.

³³ *Burdur'daki Evimiz* adlı eser daha önce 1945'te yayınlanan *Toprak İnsanları* adlı kitapta bir bölüm olarak yer almıştır.

Kitabın sonunda şairin biyografisi yer almıştır manzum olarak. Şair burada, Burdur'da Mevlana Sokağı'nda, iki göz odalı evde 1922'de dünyaya geldiğinden, babasının ilkokul öğretmeni olduğundan, bir köye tayin edildiğinden, annesiyle yalnız kaldığından, babasını özlediğinden, bahçelerde oyunlar oynadığından söz eder. Çocukluk yıllarından sonra eğitim durumu hakkında bilgi verir. İlk şiirinin Servet-i Fünûn'da çıktığından, çocukları çok sevdiğinden öğretmen olduğundan, Ceyhan'ın bir köyüne tayin edildiğinden, orada toprak insanlarını tanıdığından ve kitabını yazdığından bahseder. Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki hocalarından Ahmet Kutsi Tecer, Suut Kemal ve Mustafa Nihat'ı unutmaz. 1943'te Sivas'ta Türkçe öğretmenidir, aynı yıl asker... Burdur'daki mahallenin özlemi ile şiirler yazar. Askerliğini de öğretmen olarak yapar, Kayseri'de, Erciyes'te, bir köyde... 1946'da terhis olur. Burdur'a gelir Türkçe öğretmeni olarak. Memleketinde olmanın mutluluk ve huzuruyla yaşamını sürdürür.

Burdur'daki Mahallemiz'de yer alan şiirler 1940-1947 yılları arasında *Ülkü, Sanat ve Edebiyat, Doğu, Çığır, Kervan, Erciyes, Türk Kadını* dergileriyle *Ulus Güzel Sanatlar* sahifesinde yayınlanmıştır.

Şairin 1949'da yayınlanan *Keloğlan* adlı eserindeki şiirler "1944-1949 yılları arasının küçük bir harmanı"dır. Bir masal kahramanı olan Keloğlan'ı çok sevdiğini ve etkisinde kaldığını belirten şair, bu katıksız bağlılığın şiirleriyle onu, Türk şiir sanatına armağan etmek istediğini, eserinin başında ifade etmiştir. Kitap birkaç resimle de süslenmiştir.

Şair içinde bulunduğu zamandan sıkılır, bunılır, ölecek gibi olur. İşte öyle anlarda Keloğlan'a koşar. Çünkü onda "iyilik", "güzellik", "insanlığın tam hasletleri" vardır. Dizinde yorgun şakaklarını, bunalmış kulaklarını dinlendirir, serin bir kardeşlik okşaması duyar. Kalbi vurur, içi burkulur; işte dünya budur onun için, Keloğlan'ın vefa yürekli türkülerini söyler. Keloğlan neşesi, yardımsever ve vefalı oluşuyla şairi çok etkilemiştir.

İbrahim Zeki'nin üç bölümden oluşan *Basık Tavan* (1950) adlı şiir kitabında elli şiir bulunmaktadır. Birinci bölüm, *Basık Tavan*, ikincisi *Uzakta Kalmış Günler*, üçüncüsü ise *Vatana Doğru*'dur. *Yücel, Ülkü, Sanat ve Edebiyat Gazetesi*'nde yayınlanan şiirlerin toplandığı *Basık Tavan*'daki (ilk bölüm) şiirler aşk ve sevdâ üzerinedir. Nar Gibi'yi birlikte okuyalım:

Nar Gibi

Yanarım hem de nasıl
Nasıl bir iç ateşiyle
Bazen alev gibi
Bazen nar gibi.

Dün geçtim yolunuzdan
Yoktun kafes arkasında
Kalbe benzer bir şey vardı
Zist cebimde nar gibi.

Sesini duyar olsam
Döner aşkım çiçeğe
Yaz geçer, güz olur mevsim
Ben olurum nar gibi.

Gecem yıldız içinde
Karanlık benim dostum
Bazen giyinir kuşanır ay
Senin için nar gibi.

Ne bulduysam alda buldum
Yüzünde bu sevilen nur
Gözlerinde bu ışık
Tıpkı tıpkı nar gibi.

Vurulduğum belidir
Kansız yaram sızılar
Bir şey var senden gelen
Merhem gibi, nar gibi. (s. 8)

Kitabın ikinci kısmı olan *Uzakta Kalmış Günler*'deki şiirler de kişisel duygulanmaları ifade eder. Yalnızlık, an, zaman, gurbet, aşk, nostalji, doğa, bahara karşı, bir kış sabahı, akşam, hüznün, büyümek, günlük hayat... Bu şiirlerden bazıları daha önce *Yücel, Kaynak, Edebiyat* ve *Sanat Gazetesi, Doğu, Türk'e Doğru* adlı gazete ve dergilerde yayınlanmıştır.

Kitabın üçüncü bölümü *Vatana Doğru*'daki şiirler vatan, hürriyet, kahramanlık, doğa, toprak, toprak insanı, bahar, Burdur, bozkır, yayla üzerinedir. Bunların bazıları kitap basılmadan önce *Ülkü*, *Kaynak*, *Şadırvan*, *Ağaç* ve *Yücel* dergilerinde yayınlanmıştır.

Bir Köyden Bir İnsan (1950) Burdurlu kitabın sonunda verdiği bilgiye göre, bu kitabını 1946 yılında yazmaya başlamış; adını da *Toprak Ana* koymuştur. Bu destansı kitapta “Toprak” bir köylü kadının adıdır. “*Bütün deyişler, bu kadının ağızından onun dünya görüşünün ne olduğunu ortaya koyabilmek isteğiyle yazılmıştır. Adı, ömrünü uğrunda harcadığı, en çok sevdiği, cefasını en çok çektiği, bir varlığın adıdır*” (Burdurlu 1950: 75).

Şair böyle bir destan yazdığını, üzerinde çalışmakta olduğu Behçet Kemal Çağlar'a bildirmiştir. Çağlar, bu çalışma hakkında 15 Temmuz 1949 tarih ve 19 sayılı *Şadırvan* dergisinde şöyle yazmıştır:

“Türk masallarının en velût ve namlı tipi olan Keloğlan'ı yaşatmak için İbrahim Zeki Burdurlu'nun yıllardır devam eden denemesini tamamladığı, ayrıca *Toprak Ana'nın Destanı* isimli 75 parkalık bir poem hazırladığını haber almış bulunuyoruz.”

Kitabın hazırlık safhası bittiğinde bu kez yayınlaması için Yaşar Nabi Nayır'a yazmıştır. Nayır, ona, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın da *Toprak Ana* adlı bir kitap hazırlamakta olduğunu haber vermiştir. Ayrıca kitabın adını değiştirmesini hatırlatmıştır. Gerçekten bu mektuptan sonra gelen Varlık dergisinde Dağlarca'nın yeni kitabının ilânı vardır. Bu ad benzerliği üzerine Burdurlu, kitabının adını tamamen değiştirmiştir (Burdurlu 1950: 75-76).

Kitaptaki şiirler destanın kahramanı olan Toprak Ana'nın öyküsünü anlatır. Toprak Ana ölmek istemez. En çok aydınlığı sever. Dünyanın manasını bulmanın zor olduğunu düşünür. Eski günlerini anar, iyimserdir. Dünyanın sıkıntılarına ömür değmez, didişmek neden? diye sorar. Kimin önce öleceği belli midir? Her şeyi bir yana bırakıp eğlenmeye bakmalı, bayram etmeli, der.

Allah Toprak Ana'yı hoşnutluğa götürür. O her şeyden memnundur. Çünkü her şey Allah'tandır. Bu düşünceden olacak ki, hastalığa hiç önem vermez ama hastalanır. Nane, papatya, ıhlamur gibi şifalı otlar içmek ister tas tas. Uzun masallar bilir. Bazen gönlü dağları küçük görür. Garipliğini her şeyle beraber duyar. Mevsimler, yıllar geçer, o, olduğu yerde durur. Söylediği uzun havalar, türküler, yakımlar, ağıtlar, taşlamalar vardır. İnsanları çok sever, ama toprak başkadır onun için. İnsan hayatında iş çok doğal bir şeydir. İşsiz insan olmaz

elbet. Toprak Ana'nın komşuları da eşyaları gibidir. Kimsesiz, can çekerek ölmek için komşularından yardım ister: “*Bırakmayın beni komşular sakın/Ölmeyeyim kimsesiz, can çekerek.*” der. Eşyalarında kendi yaşayışını görür hep. Kış gecelerinin sohbeti zamanı unutmak içindir. Keloğlan masalları böyle gecelerin vazgeçilmez unsurudur.

Köyde kurutulan meyvelerle yaza özlem duyar. Kendini dinlemeyene çık git der, ona öğüt verir. Değirmen yollarında görülür, ama saçları değirmende ağarmamıştır. Hem yolda hem içinde yürür, “*Dur*” sesini duymaz, yürür. Köyün okulunda bayrağı görür. Zeybekleri sever. Sattığı şeyler vardır. İçinde yol olana yol uzak gelmez. Bu durumda saçlarına düşen akların ne önemi vardır? Kendini avutan düşler görür hep:

“Bir orman içinde kocaman bir dal
Dalda binbir meyva, binbir hür yaprak
Yürürüm bu dalda kendimden ayrı
Kendimi içimde uyandırarak” (s: 45).

Hüzün ve sevinç hayatın gerçeğidir. Toprak Ana bunların arkasından gerçeği bırakmaz. Bazen türkü söyler. Köyde ölenler olur. Kayıtsız gibi görünürse de aslında endişe eder. Kadınlar onu sever. O da onlara sevmeyi öğretir. Düşüncelerini sever, her şeyi sevdiği gibi. Çocuğu yoktur ama bu yüzden mutsuz değildir. Sevincini kaybetmez. Dağlar, taşlar onun dostudur. Ama bir çocuğa hala özlem duyar. Doğuran analara imrenir. Bu derdini bir gün kocasına söyler. Bir çocuğu olacağına inanmaktadır hala. Bir çocuğu olursa adını “*Toprak*” koyacaktır. O da bütün analar gibi bir ana olmak ister. Acıları içinde çok bahtiyardır. Tek kocası vardır; o da şehirde çalışır; bazen de köye döner. Eser kahramanın hayalleri, yapmak istedikleri ile eser sona erer.

İbrahim Zeki “*Atatürk*” şiirleri yazan birçok şairden biridir. *Atatürk'üm* (1959) adlı kitabında topladığı on beş şiirde, şairin gönlündeki Atatürk sevgisi, devrimleri, ülküsü, öğretmenliği, On Dokuz Mayıs, Anıtkabir'in ifade ettiği anlam, özgürlük ve vatan timsali nesnelerin bıraktığı izlenimler konu edilmiştir. Kitabın sonunda yer alan *Çağlarda Atatürk* ve *Al Karanlık* adlı yapıtlar teatral yapıdadır. *Çağlarda Atatürk*'te Koro, Erkekler ve Kızlar Korosu aracılığıyla Atatürk sevgisi ve hayranlığını dile getirir.

Şairin ifadesine göre, yüce Atatürk Amerikalı bir çiçekçinin “En çok hangi çiçeği seversiniz?” sorusuna “*AL KARANFİL*” yanıtını vermiştir. Bunun üzerine şair, dört kız, bir delikanlı, bir yaşlı kadın ile kızlar ve erkekler korosundan oluşan kişi kadrosu ile diyaloglara dayalı bir metin yazmış ve adını *Al Karanfil* koymuştur. Şair bu mini piyeste Atatürk'ün başarılarını, ona duyulan güven ve hayranlık duygusu ile ölümünü anlatmıştır. Atatürk için yazılan şiirlerden bir örnek vermek gerekirse, kitabın son şiirini birlikte okuyalım:

Atatürk ve Bulutlar

Bulutlara biniyorum
Atlarım onlar benim
Yelleriyle uçuyorum
Kanatlarım onlar benim.

Varıyorum Anıtkabir'e
Öpüyorum Atatürk'ümü
Bayraklarla yaşıyorum
Umutlarım onlar benim (s.46).

İbrahim Zeki *Sev Beni* (1966) adlı kitabında duygusal tarzda yazdığı şiirlerini toplamıştır. Kitapta bulunan kırk iki şiirden bazıları serbest tarzdadır. Ancak üç, dört, beş, altı, yedi ve sekiz mısradan oluşan şiirler de göze çarpar. En çok da dört ve beş mısralılar dikkat çeker.

Kitabın sonunda yer alan üç şiirden biri olan “*Mutlu Sevi*” dört ve üçlü mısralardan oluşur:

“Tam eşref saatindeydi Ege
Daha da maviydi her maviden
Mavilerin oğlu Paris
Çalıverdi mavi bir kapıyı

Uçuk mavi bir kız
Koştı Paris'e yapayalnız
Kucaklaştılar” (s. 52).

Şiirin tamamı beş dörtlük ile beş üçlükten meydana gelir. Bu şiirin bir özelliği de konusunun mitolojiyle ilintili olmasıdır.

“*Özlerdik Dağ Dağ*” şiirinden ise sadece bir bölüm almak fikir vermek için yeterli olacaktır:

Vardı, pek çok vardı
Senliğin gündüzünde ışıklar
Ne şekerdi gözlerinde başlayıp
Gözlerinde bitmeyen aydınlıklar

Ne derindi o zengin tan!
O zengin tan! (s. 59)

Dört adet dörtlük ve aralarındaki iki mısradan oluşan şiirin ilginç yönü “ zengin tan” ifadesinin altta tekrarlanmasıdır. Şiirin devamında “o derin an!...”, “O serin yan!...”, “O engin can!...” ifadeleri de tekrarlanmıştır. “Hayal Değil” adlı şiirde de farklı bir düzenleme vardır:

Sen yürüdün bir uçtan, bir uca ben
Aştık dağlarımızı
Barış, ilk barış.

Sen koştuñ bir yandan, bir yandan ben
Geçtik son bulutları
Barış, hep barış.

.....
Besbelli ki mavileriniz bize hiç benzemiyor
Yüzde bin gerçek olsak
Gökçe bir yönümüz var
Ayaklar topraktayken
Hiç, hiç hayal değil.
Mavilerce yaşamak.

Sen insan değil misin, ben insan mıyım?
Çözülünce ilk duvak
Mavilerce mavilerce
Kanış, anış ve yanış

Sevi göklerimize bizden çekilmiş bir bayrak (s. 44).

İbrahim Zeki, Kıbrıs'tan döndükten sonra İzmir Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenlik yapmış; 1977'de emekli olmuş, ancak İzmir'den ayrılmamış, 1984 yılında İzmir'de ölmüştür. İzmir sevgisi/hayranlığı ile yazdığı şiirlerini *İzmir'in Mor Atları* (1976) adı altında kitaplaştırmıştır. Kitapta kırk sekiz şiir yer alır. Bu şiirlerde Ege ve İzmir'den izler, anılar, esintiler, özlemler yer alır. Kemeraltı, Alsancak, Basmane, Konak, Güzelyalı, Narlıdere gibi tanınan/bilinen semtlerinin yanında mitolojisi, sultanıyesi; tütünü ve mor atlarından da söz eder şair. Mitoloji unsurları Ege ve İzmir şiirlerinde öncekilerden daha yoğundur. Ege şiirlerde mitolojik kahramanlarla (Homeros, Zeus, Hektor, Pan vs.) bütünleşmiştir.

Egepan

Gözlerimi alıyorum ıslığımda
Sana uzatıyorum gözlerimi
Sen Ege uyanıyorsun alnıma
tuz öpüyorsun.

O Zeus yok mu o Zeus
Hani iki küpü vardı insanlar için
Onları erittim sevinç ateşlerimle
Yazdım alnıma yazgımı yeniden

Gözlerimi alıyorum ıslığımda
Uzatıyorum soyutla sana doğru
Ne denli yoksam renk çağrışlarında
tuz öpüyorsun.

O Pan yok mu O Pan
Hani sesiyle tüm özgür
Tuttum gözlerini seni aradım
Çağrım koştun Pan'ın ses köpüklerinden. (s. 17)

Kitabın sonuna doğru *İzmir'den Sonra* başlığı altında dört şiire yer verilmiştir. Bu kitapta öncekilerde olduğu gibi üçlü, dördü, beş ve altılı mısralardan kurulu şiirler dikkati çeker. Kitabın bu bölümünde yer alan ve çocukluğunun Burdur'undan bir gül öyküsünü *Gülbayrak* adlı şiirinde bakın nasıl dile getirmiş şair:

Gülbayrak

Küçükken ben Burdur'da
Güle giderdim tanlayın.

Bilirdim
Güllerin ışıklarla uyandığını.

Yüreğim genişlerken
Parmaklarım sakızlanırdı
Gül dallarından.

Bilirdim
Gülün ışıklarla saçıldığını.

Sonra gülleri eşeğimizle
Gülyağcılara çekerdim.

Bilirdim
Gülün ışıklarla tutuklandığını.

Şimdiki aklım olsaydı
Güllerimizi hiç satmaz
Bayrak yapardım (s. 61).

Sonuç

İbrahim Zeki Burdurlu edebiyatın birçok türünde eser vermiş olmasına karşın edebiyat tarihlerine şairlik yönüyle girmiş bir şahsiyettir. Yayınlanmış on üç şiir kitabı vardır. İlk kitabı 1945'te (*Toprak İnsanları*), son kitabı 1976'da (*İzmir'in Mor Atları*) yayınlanmıştır. Şair, altmış iki yıllık ömrünün yarısını şiire adamıştır.

İbrahim Zeki, 1950 yılında Kıbrıs'a gidinceye kadarki şiirlerinde daha çok toprak insanlarını/köylüleri anlatmış; köyün günlük hayatından kesitler vermiştir. 1950 yılında yayınlanan *Basık Tavan*'da aşk ve sevdaya yönelmiştir. Ondan bir yıl sonra (1951) yayımlanan *Bir Köyden Bir İnsan*'la yine köye dönmüş, Toprak Ana'nın öyküsünü destanlaştırmıştır.

Şairin Kıbrıs'la ilgili şiirleri (*Lefkoşe* (1953), *Minnacık Ada* (1954), *Günaydın Yavru Kıbrıs* (1959), *Açmıyor mu Kıbrısım'ın Gülleri* (1968)) de dikkat çekicidir. 1950-1960 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin politikası gereği Kıbrıs'a giden birçok öğretmenden biridir İbrahim Zeki Burdurlu. Kıbrıs ile ilgili izlenimlerini yukarıda söz konusu edilen kitaplarında dile getirmiştir. İbrahim Zeki Burdurlu Atatürk'le ilgili şiirler de yazmış; bunları 1959 yılında yayınlamıştır. Bu şiirlerde Atatürk çeşitli yönleriyle ele alınmış, kitabın sonunda konuyla ilgili iki mini piyese yer verilmiştir.

Sev Beni (1966) adlı kitapta yer alan duygusal şiirlerin bazıları farklı, şairin kendine özgü diyebileceğimiz nazım şekilleriyle ifade edilmiştir. Bu kitapta az da olsa mitoloji ile ilgili şiirlere rastlanır. Ancak bundan on yıl sonra yayınlanan *İzmir'in Mor Atları*'nda (1976) mitoloji daha da ağırlıktadır. İzmir, özellikle Ege adı mitolojik kahramanları çağırıştırır. Şairin, Ege ve İzmir sevgisi bu kitaptaki şiirlerinde yoğundur.

İbrahim Zeki Burdurlu şiirlerinde geleneksel nazım şekli olan dörtlüklerin yanında beşli, altılı, yedili ve sekizli mısralardan oluşan nazım şekilleri de kullanmıştır. Dörtlüklerdeki hece sayıları bazen farklılaşır. Kısa ve uzun cümleleri bir arada kullanmıştır.

İbrahim Zeki'nin şiirleri kitap haline getirilmeden önce *Ülkü* dergisi başta olmak üzere şu dergilerde yayınlanmıştır: *Gençlik*, *Çığır*, *Türk Kadını*, *Erciyes*, *Çınar*, *Yücel*, *Millet*, *Yarım Ay*, *Kovan*, *Doğu*, *Türk'e Doğru*, *Ağaç*, *Şadırvan*, *Ulus Güzel Sanatlar Sahifesi*, *Sanat ve Edebiyat Gazetesi*. Geleneksel izler taşıyan, toprak ve insan sevgisi ile ilgili şiirlerinin çoğu ilkin *Ülkü*'de yayınlanmıştır. Bunda Ahmet Kutsi Tecer'in rolü vardır.

Ahmet Kutsi, döneminde İbrahim Zeki de dâhil pek çok öğretmen şairi etkilemiş; onlara halk edebiyatı ve kültürünün ihmal edilmeyip eserlere taşınması gerektiğini öğretmiştir. İbrahim Zeki de destan ve masallarla ilgilenmiş, bu yolda pek çok eser vermiştir.

Kaynakça:

- Burdurlu, İbrahim Zeki (1945), *Toprak İnsanları*, Ankara: Ülkü.
(1946), *Toprağın İçindeki Toprak*, Burdur: Burdur Cumhuriyet Basımevi.
(1947), *Burdur'daki Mahallemiz*, Burdur: Burdur Cumhuriyet Basımevi.
(1949), *Keloğlan*, Burdur: Yeni Burdur Basımevi.
(1950), *Basık Tavan*, Burdur: Yeni Burdur Basımevi.
(1951), *Bir Köyden Bir İnsan*, Burdur: Yeni Burdur Basımevi.
(1959), *Atatürk'üm*, İzmir: Yayıtaş Yayınları (4.bsk) 1976.
(1966), *Sev Beni*, İzmir: Karınca Matbaacılık.
(1976), *İzmir'in Mor Atları*, İzmir: Karınca Matbaacılık.

Karakartal, Oğuz (2010), "İbrahim Zeki Burdurlu", *Kıbrıs'ta Türkiye Kültür Adamları ve Eserleri (1873-1974)*, İstanbul: Doğan Kitap.

İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN ŞİİRLERİNDE BURDUR TEMASI

Hüseyin YAYLA

Burdur'un yetiştirmiş olduğu en büyük şahsiyetlerden birisidir İbrahim Zeki Burdurlu. Soyadını "Burdurlu" şeklinde kullanacak kadar da Burdur'a âşık birisidir. Bu kadar önemli bir kişinin tanınmıyor olması da gerçekten üzüntü vericidir. Bu tip etkinliklerin Burdur'un yetiştirdiği sanatkârların tanınmasını kolaylaştıracağı düşüncesindeyim.

İbrahim Zeki Burdurlu, çok yönlü bir insandır. Şair olmasının yanında, Türk folkloru üzerine araştırmalar yapan bir eğitimcidir. Folklor araştırmalarına meraklı olan Burdurlu, özellikle hocası Ahmet Kutsi Tecer'in teşvikiyle folklor araştırmalarına ve yayın faaliyetlerine yönelir. Kırklı ve ellili yıllarda son derece üretken olan İbrahim Zeki Burdurlu, öğretmen olması sayesinde bu üretkenliğini sürdürmüştür.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiir anlayışına kısaca deyinmek istiyorum. Burdurlu, şiir anlayışını, 1974'te yazdığı bir yazıda şöyle açıklamaktadır:

"Şiir; sesi, sözü, imgeyi, oluşan yaşantıları apayrı bir dil örgüsü içinde verme sanatıdır" (Köklügiller ve Minnetoğlu, 1974, 115). Bu sanatın temelini, Burdur'da bulur. Burdur'dan aldığı yeni renkler, şiirinin bir bakıma temelini oluşturur.

"İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde, masallarında, roman ve öykülerinde sade bir kurgu vardır. Anlaşılması güç imajlara, betimlemelere girilmemiştir. Soyut kavramlı varlıklara, olaylara yer verilmemiştir. Sözcükler günlük yaşantıdan özenle seçilmiştir." Buradan yola çıktığımızda, İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde derine inmemize gerek olmadığına kanaat getiririz. Şâir, Burdur temasını işlediği şiirlerinde de bu sadeliğe dikkat etmiştir.

Burdur sevgisi, İbrahim Zeki Burdurlu'da çocukluk yıllarında başlar. İlk şiirlerinde, yaşadığı mahalleyi anlatır. "Burdur'daki Mahallemiz" adlı şiir, kitabının biyografi bölümünde yer alır:

"Burdur'da Mevlâne sokağında

O, döşeme taşlı, dar hayatlı

İki göz odalı evde

Bindokuzyüzyirmiikide

Hayata gelmişim"

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 73)

* Araştırma Görevlisi Hüseyin YAYLA : (Mehmet Akif ERSOY Üniversitesi)

İbrahim Zeki Burdurlu'da sanat kaygısı yoktur. Onun için işlenen temanın önemi vardır. O, daha çok mahallî değerler, folklorik unsurlar, halk kültürü üzerine yoğunlaşmıştır. Burdur, onun için çok büyük bir değerdir. Burdur'dan uzaklaştığı yıllarda, Burdur'u hep özlemle anar. Çeşitli görevlerle Burdur'dan ayrıldığı zamanlarda yazdığı şiirlerde bu özlem daha belirgindir. 1940-1946, 1950-1954 ve 1962'den ölümüne kadar Burdur'dan ayrı yaşayan şâir, özellikle bu tarihlerde yazdığı şiirlerinde Burdur özlemini açıkça dile getirir.

Meselâ; askerdeyken memleketine duyduğu özlemi şöyle anlatır:

“O zaman yazdım düşünerek
Burdur'daki Mahallemizi,
Özlemiştım doğrusu
Burdur'u, gülleri ve tezgâhları
Hem de pek çok özlemiştım”
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 77)

Yukarıdaki şiiri, üçüncü kitabı olan “Burdur'daki Mahallemiz” adlı eserinden aldım. Bu kitapta tamamıyla mahallî renkler vardır. Şair, Burdur folklorunu bizlere tanıtmak ister. Asıl amacı da folklor unsurlarını şiire aktarmaktır. Çevresindeki insanları, hatıralarını, mahallesini, evini mısralara döker.

“Göl” ince, kıvraktır, “gül” katmer katmer,
Üzümler asmadan lezzeti emer,
Genç kızda bir çift göz yemyeşil güler
Yemyeşil gözleri yeşil yapraktan.”
(Toprak İnsanları, s. 99)

“Burdur” şiirinin bu son kıtasından da anlaşılacağı üzere, İbrahim Zeki Burdurlu, tam bir Burdur hayranıdır. “Burdur” şiiri, “göl”ü ile, “gül”ü ile, tezgâhı, üzümü, tezgâhtaki kızın “yemyeşil gözü” ile Burdur'un bütün özelliklerini vermektedir.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun, bu temayı bolca kullanmasını sağlayan, elbette ki Ankara'dan hocası olan Ahmet Kutsi Tecer'dir. Onunla tanışması dönüm noktası olmuştur. Ülkü dergisinde, Halk şiiri değerlendirme çalışmalarına katılmıştır. Burdurlu, ilk şiirlerinde anılarına ağırlık verirken sonraları memleket duygusu ön plâna çıkmış bir sanatkârdır.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun şiirlerinde “memleket” somut, gerçek, üzerinde yaşanılmış, yaşanan, özlenilen bir coğrafyadır. Şâir, Burdur'u vatanından ayırmaz. Onun için Burdur, memleket; aynı zamanda vatandır.

İbrahim Zeki Burdurlu, “Vatan ve Memleket Duygusu” adlı makalesinde memleket ile ilgili düşüncelerini şöyle dile getirir:

“Bulunduğu yere insan her yönden her zaman bağlıdır. Gelenek, görenek, his ve duygulardan tutalım da fizyolojik yapıya kadar her noktada insanın çevreye benzeyişi, onun oluşu açıkça görülür. İnsanı çevresine bağlayan kopmaz bağların gelişimi yüzyıllar boyunca her memlekette her yazar tarafından açıklıkla işlenmiştir. İnsanın doğduğu, büyüdüğü yer ve çevresi yani memleket, yani vatan, sosyal gelişmelerin sonucunda millî bir dava olarak ortaya çıkmış bir konudur”. Memleketin, vatan duygusunun bir insanın uzviyeti kadar tabîî bir gerçeklik olduğunu söyleyen Burdurlu, insanlığın ömrünü kaplayan sonsuz harplerin, sonuçta bir vatan hürriyetine dayandığının altını çizer.

Şair görüldüğü gibi, vatan ve memleket şiirlerine çok önem vermektedir. Çünkü o, bir vatan şairidir, bir memleket şairidir. Geleneklerine çok sıkı bağlıdır. Doğup büyüdüğü yer olan Burdur, onun için son derece önemli bir yere sahiptir. “Burdur'daki Mahallemiz” kitabında, Burdur'dan övgüyle bahseder. “Bu Şehir Şu Vatandan Bir Parçadır” şiirinde bunu açıkça görmekteyiz:

“Al al dalgalanan bayrağın üstünde
Vatanım yaşıyor tek hürriyet için;
Nice ruhlar açmış beyaz, al gülünde,
Toplamış aşkını binlerce şehidin.

Bu bayrak bu ilde dalgalandıkça hür,
Ak saçlı analar, ceylan oğullar
Bu Vatan içinde bahtiyar görünür,
Bu renkteki vefaya gönül verir dullar.

Hep kardeşlik için çarpan bu yürekler,
Bu küçük şehirde al renkle kardeşler;
Hasta, yetim ondan öz şifayı bekler,
O, kalplere doğan başka bir güneştir.”
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 6)

Şair, Burdur'u sadece övmez. Aynı zamanda, bu küçük, şirin şehrin folklorundan da bahseder. O zamanlar Burdur, halı dokumacılığının ve gül tarımının yapıldığı en önemli merkezlerden birisidir. İşte İbrahim Zeki Burdurlu, “Hep Tezgâh Sesi Bu Şehir” şiirinde bu özelliğe dikkatimizi çeker. Bütün şehir halı tezgâhının çıkardığı seslerle doludur:

“Hep tezgâh sesi bu şehir,
Seslerde okunur bahtı insanların,
İner yumruklara günlerin şifası,
Mekik, renk renk koşar, nice hür canların
O mekikle başlar en güzel duası.
Hep tezgâh sesi bu şehir,

İnsan hoşnut kalır gönül dünyasından,
Serper kumaşlara vefa renklerini;
Güller sarkarsa da aşkın rüyasından,
İşler gönlüm diye cefa renklerini.

...

Hep tezgâh sesi bu şehir,
Bütün evler sarhoş gibidir seslerle,
Ruhlar huzur emer gök maviliğinden,
Çırpınır yürekler uysal heveslerle,
Dönmez bu insanlar renk güzelliğinden.”
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 7)

*Hüseyin YAYLA:Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (huseyinyayla15@gmail.com)

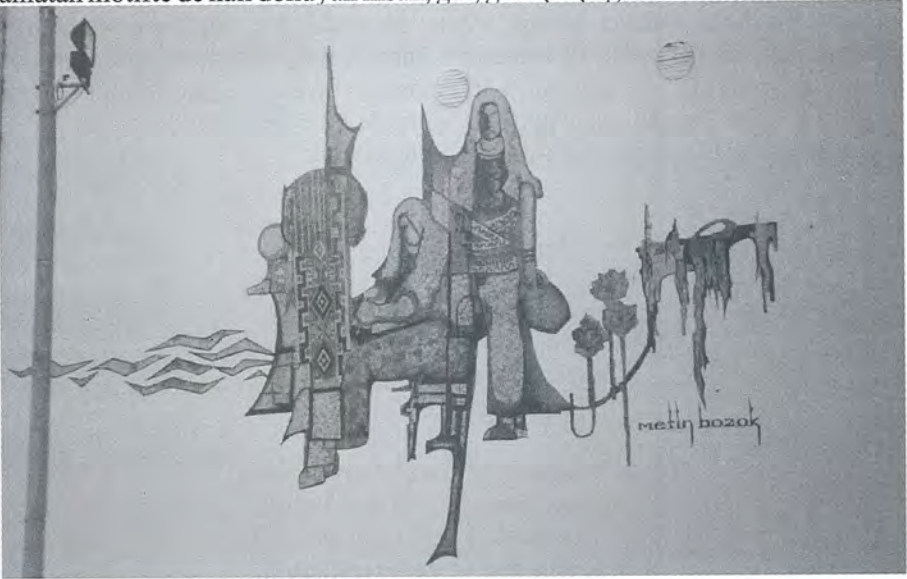
³⁴Tan, , “İbrahim Zeki Burdurlu ve İzmir'in Mor Atları”, *Türk Kültürü*,s. 153.

³⁵ Mevlüt Kaplan, “İbrahim Zeki Burdurlunun Çocuk Yazın ımıza Katkıları”, *Memiş Can*, 2007. (Giriş sayfası)

³⁶ İbrahim Zeki Burdurlu, “Bugünkü Şiirimizin Ana Konuları I: Vatan ve Memleket Duygusu” *Erciyes*, S. 44-45, Eylül-Ekim 1946, s. 18.

Burdur, gül tarımının yapıldığı önemli yerleşim yerlerinden birisidir. Burdur'u anlatan motifte de halı dokuyan insan, gül, göl açıkça görülmektedir:

“Spiker’e” şiirinin bir bölümünde, Burdur’un bu tarihi değerlerine bir atıfta bulunur:

“İn bir hızda güneye, Burdur’a
Gül topla ondan bana bir yumak
Bir halı çiçeği olsa da yeter
Yalnız ikisi de al olmalı, kan gibi al
Burda bana her al, büyük bir bayrak.”
(Minnacık Ada, s. 4)

Halicilik ve gülcülüğün yanında, bağcılık da vardır Burdur’da. Eylül ayında üzümler toplanır yani bağ bozumu olur. Gül kokusu nasıl yayılıyorsa, eylül ayında da her yeri üzüm kokusu kaplar. “Bağ Bozumu” şiiri, işte bu duyguyu çok güzel bir biçimde verir:

“Gözlerinde akşam bir tutam mor renk
Saçlarında Eylül, üzüm kokusu,
Dillerde seslerden örülmüş çiçek,
Güz umutlu kızlar şimdi geçecek,
Kalplerinde yalnız Eylül Duygusu.

...

Asmalar içinde geziyor eller,
Ruhlar ürperiyor, uçuyor gönül;
Baküs bayramları, o sarhoş diller,
Delilik çağında mesut güzeller,
Eylül türküsünü şakıyan bülbül.

Eylül gözlü dilberlere rastladık,
Burdur bağlarından gelen her yolda;
Altın ışıkların rengiyle yandık,
Ellerinden siyah üzümler aldık,
Burdur bağlarından gelen her yolda.”
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 10)

Şair, Burdur'a o kadar âşıktır ki ondan kopamaz. İçinden bir ses hep onu Burdur'a çeker. O ancak Burdur'da mutlu olmaktadır. Gam, keder orada gülücüklere dönüşür. Toprak damlı evler saray gibi görünür. “Burdur'a Dönüş” şiiri, şairin memleket sevgisinin ve memleket özleminin hat safhada olduğunu gösteren bir eserdir. Şair, aynı zamanda Burdur Gölü'nden de bahsetmeyi ihmâl etmez:

“Nedir beni çeken, nedir bu kuvvet,
İçimden bir çağrış hâlinde geçen;
Gördüğüm, bildiğim sessiz memleket
Gel diyor, gel diyor kendi içimden.

...

En neşeli oyun gölde olurdu,
Bağlarda cınlardı gür kahkahalar;
Her çimende bir renk, bir iz uyurdu,
Şakırdı içlerde mest olan bahar.

...

İşte gidiyorum tekrar oraya,
Artık ömür boyu gamsız gülerim;
Toprak damlı evler döner saraya
Her hatıra olur artık, hemşerim.”
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 12)

“Burdur'da” şiirinde ise şair, Burdur'a dönüşünü ve döndükten sonraki duygularını dile getirir. Burada yine Burdur'un folklorik özelliklerinden, gülünden, gül bahçesinden, insanlarından, kısacası Burdur'un tabîî ve kültürel özelliklerinden bahseder:

“Kurtuldum artık gurbette yaşamaktan,
Dönüverdim bir dal gibi engin suya;
Sevdiğim çimen ve özlediğim tan,
Misafir değil artık tatsız uykuya,
Gül ve gülistan burda gönlüme bir yan.

...

Başkadır benim doğduğum bu memleket,
Özlemi bile yaratır başka bir can;
Ne bu, her yılda yollar açan hicret,
Zordu doğrusu hayatı sevmek ondan,
Başkadır benim doğduğum bu memleket.”
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 16)

Şâirin bu temayla ilgili en güzel şiirlerinden biri de şiir kitaplarına almadığı
“Burdur” şiiridir:

“Her sabah işlenir göksel bir halı
Masmavi göllerle al al şafaktan
Doğa, yürek yürek iplikleşerek
Süzülür dokuya sonsuz yumaktan.

Haşhaşlı çörekle nefes nefese
Gelir tezgâh, çıkırk yine hevese
Bir gül için kırkit düğüm ol dese
Renkler havalanır kadınparmaktan.

Kentin havasında bir yaşıntıdır
Döğme bakır tasta mayalanan sır
Umut Yeşilova tanlar balıdır
Salda mavisinden, tütün Bucak'tan.

Eren ardıc ezgileşir sazıma
Tefenni'den su dol yanan özüme
Burdur zeybeğiyle kardeş dizime
Sipsi sipsi teke zortlat bacaktan.

Tepeler Antalya, tren Afyon'a
Çıralı buğday ver katmer ununa
Ermeye düşlerler gir İnsuyu'na
Kokla Ağlasun'u yaşlı topraktan.

Hey G ller Bölgesi, g ller  lkesi
Anason kokusu, can musikisi
Genç kızda bir çift g z ha    mavisini
Gölhisar gözleri da  ı yapraktan

Burdurlu dimlitle pancara  eker
Çıralı bağlarla güneşten akar
G l kiraz, g l elma sonsuza bakar
 nsan sevgiyle Burdur yanaktan.”

 brahim Zeki Burdurlu'da, memleket ve vatan sevgisi i  içedir. Onun için memleket aynı zamanda vatan, vatan ise aynı zamanda memleket demektir. Bir memleketi vatan olarak görür. Vatanını da memleketi olarak görür. Topra ı bile vatandan ayrı d   nmez. En küçük tarla bile onun için vatandır. “Vatana Doğru”  iiri bu yaklaşımının en güzel örneklerinden biridir.  iir; buram buram vatan, toprak, memleket kokar:

“Bu duygular, bu düşünceler içinde
O kara toprağın altından
O toprakların bill r semasından,
Sana seslenecek, seni ok ayacak
Ta ıd   kutsal bayrakla
Yanık yüzünü selamlayacak
Bir civan var,
Ana gibi, y r gibi
Tıpkı iyimser kalbin gibi
Bir civan:
Vatan, Vatan, Vatan.”
(Basık Tavan, s. 49)

Sonuç:

 brahim Zeki Burdurlu'nun şiirinde toplumsal duyul ların yanında ferdi duyul lar da önemli bir yer tutar. Bunların başında da doğup büyüdüğü bu topraklara ba lılı ı gelir. Ancak ondaki Burdur sevgisini memleket sevgisinden ayrı d   nemeyiz. Ona da, mensup oldu  neslin diğer  airleri gibi “memleket şairi” dersek, yanlış yapmış olmayız.

Şiirlerinde sevinciyle, üzüntüsüyle, güzellikleriyle Burdur'u işleyen,  brahim Zeki Burdurlu'nun Anadolu'yu, coğrafi unsur olmanın yanında, üzerinde h r ve müstakil ya ad  ımız, karnımızın doydu u, yüzümüzün g ld   , h rriyetimizi muhafaza ettiğimiz bir vatan parçası olarak gördüğünü ve bu şekilde yansıtmaya  alı t  ını rahatlıkla söyleyebiliriz.

İBRAHİM ZEKİ BURDURLU VE KIBRIS'LA İLGİLİ ÇALIŞMALARI,

Feyyaz SAĞLAM

I.Giriş

Türk Dünyası Edebiyatı'na bir bütün olarak baktığımızda çeşitli Türk toplulukları arasında değişik açılardan olduğu gibi edebî açıdan da “köprü” olmuş bazı şahsiyetler vardır. Bu çerçevede birkaç isim ve örnek vermek gerekirse şu veya bu sebeple Bulgaristan ve Azerbaycan'da bulunmuş Nazım Hikmet'in bu iki Türk toplumunun edebiyatında önemli izleri olduğunu hatırlayabiliriz. Keza, Hamdullah Suphi Tanrıöver'in Gagauz Türkleri tarihindeki etkisini hatırlamak gerekir. Yine bu noktada soğuk savaş döneminde Bulgaristan Türkleri'ne Azerbaycan'dan öğretmen olarak gönderilen aydınların etkisini/hizmetlerini de unutmamak gerekir.

Bütün bu “köprü” şahsiyetler genel anlamda Türk edebiyatındaki yerleri ve önemleri kadar, diğer Türk toplumlarının edebiyatlarında da önem taşırlar. Bu izlerin tek tek ele alınması gerekmektedir.

Kıbrıs'ta ise değişik vesilelerle adaya gelen Namık Kemal, Arif Nihat Asya ve İbrahim Zeki Burdurlu gibi şair-yazar ve eğitimciler bu açıdan akla gelen ilk isimlerdir. 2.Dünya Savaşı esnasında Türkiye Cumhuriyeti Lefkoşa Konsoloslugu görevlisi olarak Kıbrıs'a gelen Hikmet Taşkent'i de bu açıdan unutmamak gerekir. Bir edebiyat tutkunu olan ve “Bursalı” mahlasını kullanan Hikmet Taşkent, etrafına edebiyat meraklısı gençleri toplamış ve Kıbrıs'ta “Çığ” edebiyat hareketini başlatmıştır.Çığ,Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda ilk kez yayınlanmış bir güldestedir. İçinde 9 şair ve hikaye yazarının ürünleri yer alır.

II.Kıbrıs'ta Öğretmenler

Bilindiği gibi 1878'de Kıbrıs, Osmanlı İmparatorluğu'ndan İngiliz yönetimine geçer.İngiliz yönetimi adada kendi düzenini yerleştirmek düşüncesiyle Türk okullarına karşı sistematik uygulamalar sergiler.Buna rağmen Osmanlı yönetimi 1890'dan itibaren Kıbrıs Türkleri'ne öğretmen,eğitimci ve idareci yollamıştır.Daha sonra genç Türkiye Cumhuriyeti de aynı yolu izlemiş ve özellikle Atatürk devrimlerini Kıbrıs'ta kökleştirecek öğretmenleri adaya yollamıştır.Kıbrıs'ta 1940lı 1950li yıllara damgasını vuran,aradan geçen uzun yıllara rağmen adları hâlâ büyük bir sevgi

* Öğr.Gör. Feyyaz SAĞLAM: Dokuz Eylül Üniversitesi

* Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Öğretim Görevlisi, KIBATEK
Onursal Başkanı İzmir

ve saygıyla anılan öğretmenlerden birkaçı şöyledir:Naim Bulunç,Mehmet Durulan,İsmail Hikmet Ertaylan, Arif Nihat Asya ve bu toplantıda esas konumuz olan İbrahim Zeki Burdurlu.

III.İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs Üzerine Çalışmaları

Bir eğitimci ve edebiyatçı olarak genel anlamda İbrahim Zeki Burdurlu başlı başına bir araştırma konusudur. Onun Kıbrıs'la ilişkisi, Kıbrıs Türkleri'ne hizmetleri de yine aynı şekilde tek başına ele alınacak yoğunluktadır. Bu konuda KIBATEK ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nin 13.05.2003 tarihinde Buca Eğitim Fakültesi'nde düzenledikleri Kıbrıs Türk Edebiyatı'na Hizmet Edenler: İbrahim Zeki Burdurlu-Hayatı,Eserleri, Edebî Kişiliği,Kıbrıs Türk Edebiyatına Hizmetleri Paneli'ni hatırlamak yerinde olacaktır. Bu bildiride İbrahim Zeki Burdurlu'nun sadece Kıbrıs üzerine çalışmaları konu edilecektir.

İbrahim Zeki Burdurlu 1922'de Burdur'da doğmuş;1943 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirmiştir. Sivas ve Burdur'da öğretmenlik yaptıktan sonra 1950-1954 yılları arasında Kıbrıs'ta görev yapmıştır. Lefke, Lefkoşa ve Magusa'da Türkçe ve Edebiyat öğretmenliğinin yanı sıra, Kıbrıs'taki edebî çalışmaların içerisinde aktif olarak yer almıştır.1955 yılında İzmir Eğitim Enstitüsü'nde (Şimdi Buca Eğitim Fakültesi) öğretmenlik ve idarecilik yapmıştır. İzmir'e yerleşmiştir.İzmir'de yaşamış ve 1984 yılında ölmüştür.

İbrahim Zeki Burdurlu, Türkiye'den Kıbrıs'a gönderilen öğretmenlerdendir. Görev yaptığı 4 yıl boyunca Kıbrıs'ta hem öğretmen hem de şair yazar kişiliği ile önemli hizmetler sunmuş,derin izler bırakmıştır.Kıbrıs'ta girişimi ile gerçekleşen “Şiir Gecesi”ni “İlk Demet” adıyla 1952 yılında kitaplaştırmıştır. Magosa Türk Lisesinin yayın organı Namık Kemal Dergisi'ni çıkarmıştır. İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs konulu şiir kitaplarına gelince, şairimizin 4 kitabından bahsetmek gerekir:

- 1.Lefkoşe,1953 yılında Kıbrıs'ta yayınlanmıştır.
 - 2.Minnacık Ada,1954 yılında Kıbrıs'ta yayınlanmıştır.
 - 3.Günaydın Yavru Kıbrıs,1959.(Kıbrıs'tan ayrıldıktan 5 yıl sonra Kıbrıs'ta yayınlanmıştır.)
 - 4.Açmıyor Mu Kıbrıs'ımın Gülleri,1968 (Kıbrıs'tan ayrıldıktan sonra İzmir'de yayınlanmıştır. İlk 3 kitaptaki şiirler ve yeni Kıbrıs şiirlerinden oluşmaktadır.)
- Şairimizin ayrıca “Kıbrıs'taki Filiz” adlı bir de romanı vardır.

IV. İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs'ta Etkileri-Yaptıkları-Yapmadıkları

Şair İbrahim Zeki Burdurlu, Edebiyat ve Türkçe Öğretmeni olarak Kıbrıs'ta genç kuşakların yetişmesinde büyük katkısı olmuştur. Sanat ve Edebiyat ağacı yüklü bir yazardır. Görev yaptığı okullarda ve dışında sanat hareketlerini devamlı körüklemiştir.

Hikmet Afif Mapolar "Edebiyatımızın Kaybıdır Burdurlu" başlıklı yazısında şu cümleleri kaleme almıştır : (Kıbrıs Postası Gazetesi, 3-4 Ağustos 1984.)

"...Yıllar ne çabuk geçiyor...

Dün ,daha da bugün gibiydi.Adını,şiiirlerini henüz tanımıyor,bilmiyorduk o günlerde...

Türkçe ve Edebiyat öğretmeni olarak Kıbrıs'a geldiği zaman çok gençti. Hem de duygusallığının yanı sıra,içine kapalı bir genç. İlk yazında tanıdık onu.Sonra dizeleriyle geldi önümüze.Sonra öykü,sonra roman.Edebiyatın her dalında vardı İbrahim Zeki Burdurlu.

Sanat ve edebiyat ağacı çok yüklüydü ve durmadan ürün veriyordu...")

İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs'taki konumunu-önemini ortaya koyan bu alıntıdan sonra şimdi daha somut bir biçimde maddeler halinde; İbrahim Zeki Burdurlu-Kıbrıs Türkleri ilişkilerini görelim:

- 1) Kıbrıs'ta gerçekçi ve toplumu konu edinen şiir yazma akımının öncüsü olmuştur.
- 2) Kıbrıs Türkçesi'nin ve Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın yaratılmasında etkin rol oynamıştır.
- 3) Kıbrıs'ta (Lefkoşa'da) çevresinde "edebi bir muhit" oluşturulmuştur.
- 4) Lefkoşa'da "Kardeş Ocağı"nda edebiyatla ilgili bir seri konferans vermiştir.
- 5) Kıbrıs'ta ilk kez şiir gecesi yapma fikrini ortaya atmıştır. Aynı yerde 1953 yılında "Şiir Gecesi" düzenlemiş, okunan şiirleri "İlk Demet" adlı güldestede yayımlanmıştır.
- 6) Magusa Namık Kemal Lisesi'nde öğretmenken Namık Kemal Lisesi dergisini çıkarmıştır.
- 7) Kıbrıs'ta Varlık dergisiyle yayınlarını tüm adaya tanıtan ilk kişi olmuştur.
- 8) 1950-1954 yılları arası Kıbrıs'ta yayınlanan Bozkurt, Halkın Sesi, Hürsöz, İstiklal adlı 4 ayrı Türk gazetesinde de yazmıştır.
- 9) Zamanla Kıbrıs Türk toplumu kültür, sanat, edebiyat, siyaset alanında iz bırakan şu öğrencileri yetiştirmiştir: Mustafa İzzet Adiloğlu, Taner Baybars, Salahi Sonyel, Bener Hakkı Hakeri (Kıbrıs Türkçesi'nin sözlüğünü yapmış), Fuat Veziroğlu, İsmet Kotak, Eşref Çetinel, Numan Ali Levent, Şinasi Tekman vd.

10) Kıbrıs'ta ilk kez Nasrettin Hoca fıkralarını manzum hale getirdi. Bu alanda öncü oldu. Bu manzum fıkraları daha sonra Türkiye'de kitaplaştırdı. Öğrencisi olan Şinasi Tekman(Nasrettin Hoca şiirleri, 1954), Bener Hakkı Hakeri (Şiirlerle Nasrettin Hoca, 1956) ve Kutlu Adalı(Nasrettin Hoca ve Kıbrıs, 1971) Kıbrıs'ta bu çizgide eserler vermişlerdir.

11) Şiirleri dışında Kıbrıs'la ilgili düz yazıları da vardır. “Seni Severim Kıbrıs” (Namık Kemal'in”Vatan” başlıklı yazısını çağırıştırır. Makalât-ı Edebiyye ve Siyasiyye 1327)

İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs'ta yapamadığı, gerçekleştiremediği arzuları da olmuştur. Bunların başında 'Resimli Kıbrıs Şiiri Antolojisi' projesi gelir. 21.7.1951 tarihinde Hürsöz gazetesinde bu konuda bir duyuru yayınlanmıştır. Ama bu proje gerçekleşmez kendisi 'İlk Demet' adlı güldeste ile yetinir.

V. Sonuç

İbrahim Zeki Burdurlu eğitimci, idareci, edebiyatçı kimliği ile Kıbrıs Türkleri'nin tarihinde derin izler bırakmış bir cumhuriyet aydınıdır. Onun Kıbrıs'a hizmetleri bir edebiyat öğretmeni olmasının çok üstündedir. Kanaatimizce bu konuda 'İbrahim Zeki Burdurlu ve Kıbrıs' başlıklı bir kitap hazırlaması uygun olacaktır. Kıbrıs Türkleri, Burdur Valiliği, Burdur Belediyesi ve üniversite böylesi bir ortak çalışmayı başlatabilirler.

VI. Kaynakça

- 1) KIBATEK'ten İbrahim Zeki Burdurlu Anısına Panel, KIBATEK Bülteni, Temmuz 2003, Sayı:3/16,İzmir
- 2) ATUN Suna, Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine belgeler-Bildiriler (1),SAMTAY Vakfı Yayımı: 32,2008, Gazimagusa, KKTC
- 3) SAĞLAM Feyyaz, İzmirli Şairlerin Kıbrıs Konulu Şiirleri Üzerine Bir İnceleme, II.Uluslararası Kıbrıs Sempozyumu, 21-25 Ekim 2010,Seferihisar,İzmir
- 4) BURDURLU İbrahim Zeki, Açıyor Mu Kıbrıs'ımın Gülleri,1968,İzmir

İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN ŞİİRLERİNDEN BİR DEMET

“Burdur'da Mevlâne Sokağı'nda

O, döşeme taşlı, dar hayatlı

İki göz odalı evde

Bindokuzyüzyirmiikide

Hayata gelmişim”

(Burdur'daki Mahallemiz, s. 73)

Burdur

Her sabah dikilir bir sırlı gömlek,
Ak üstüne al al benli şafaktan;
Sabah kapı kapı haber vererek
Geçer adım adım her bir sokaktan.

Her evin içinde nefes nefese,
Gelir tezgâh, çıkırık tekrar hevese,
Mekik bir renk için ruha gelir dese,
Ruh sesle iç içe iner dudaktan.

Şehrin havasında bir fısıltıdır,
Şehrin havasında gelişen bu sır,
Nasip, çok uzakta bir pırıltıdır,
Yanar, söner durur çok çok uzaktan.

Kambur evde yıllar yılı emzirir,
Boş sokak sırtında yıllar gezdirir,
Esen yel insana bir aşk getirir
Sürdüğü, ektiği nemli topraktan.

Göl, ince, kıvraktır, gül katmer katmer,
Üzümler asmadan lezzeti emer,
Genç kızda bir çift göz yemyeşil güler,
Yemyeşil gözleri yeşil yapraktan.
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 5)

Hep Tezgâh Sesi Bu Şehir

Hep tezgâh sesi bu şehir,
Seslerde okunur bahtı insanların,
İner yumaklara günlerin şifası,
Mekik, renk renk koşar, nice hür canların,
O mekikle başlar en güzel duası.

Hep tezgâh sesi bu şehir,
İnsan hoşnut kalır gönül dünyasından,
Serper kumaşlara vefa renklerini;
Güller sarkarsa da aşkın rüyasından,
İşler gönlüm diye cefa renklerini.

Hep tezgâh sesi bu şehir,
Tezgâh ufuğunda içe gülen yarın
Tatlı fısıltılar hâlinde yükselir,
Durmaz musikisi yaşayan ruhların,
Ömür, saadetle her an demlenir.

Hep tezgâh sesi bu şehir,
Bütün evler sarhoş gibidir seslerle,
Ruhlar huzur emer gök maviliğinden,
Çırpınır yürekler uysal heveslerle,
Dönmez bu insanlar renk güzelliğinden.
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 7)

Bağ Bozumu

Gözlerinde akşam bir tutam mor renk,
Saçlarında Eylül, üzüm kokusu;
Dillerde seslerden örülmüş çiçek,
Güz umutlu kızlar şimdi geçecek,
Kalplerinde yalnız Eylül duygusu.

Nasıl istemezsin bir salkım üzüm,
Bir kız elinden bir bardak şıra;
Yanıyor tunç alını, yanıyor yüzüm,
Onun ellerinden bir salkım üzüm,
Onun ellerinden bir bardak şıra.
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 9)

Burdur'daki Mahallemiz

Bir resim çiziyor bu şehre gece,
İnsanları seven tatlı renklerden,
Tatlı renkler masallarla iç içe
Akseder devirler evvel devirden.

Bu devirler yıllar gören kafesten,
Seyreder yüz yüze duran evleri;
Bilirler, ömrüme bir tek hevesten
Bir sevinç yaratan nice gözleri.

Kapılar bir yüzle sokağı bilir,
Bir yüzle komşuya bilinmeyi;
Eşikler bir garip sesle ürperir,
Sorar genç umutlar son dönmeyeni.
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 17)

Minnacık Ada

Bir deniz ülkesi
Minnacık bir ada
Minnacık, minnacık.

Kendi minnacık ama
Kambur kambur üstüne
Dert, büyükten büyük.

Minnacık bir ülke...
Gözü bağlı özgürlüğün
Yakın, çok yakın Türkiye.

Bu minnacık ülkede
Açar kış, yaz özlemle bir gül
Türk'e "hâlâ seni bekliyorum" diye.
(Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri, s. 6)

Açmıyor Mu Kıbrıs'ımın Gülleri

Köylerin kalmış öyküleri pek yetim
Tarlalar gülmez, düşmezse kardeşlikten tohumlar
Sen, tam verimken, tüm kısır
Hani eski yeşil, çalmadan oynayan?
Dönüyor mu şeker oyunlara her ayak?
Açmıyor mu al güllerini
Al güllerin mutluluğunu her kucak?..

Kalmadı insanca uykular
Günler, ağılı aş, yenmez
Zamanı çiğnesen olmaz, çiğnemesen hiç olmaz
Geceler, dağ korkular
Kardeşçe bir tutuş, alı al olmayan tan zambak
Açmıyor mu al güllerini
Al güllerin özgürlüğünü her bayrak?..

Anneciğim

Gülünce sen, evren güler
Benim olur tatlı gözyüzü
Doğar yüreğinden her gün
Mutluluğun en verimli gündüzü.

Eşsiz bir sarışla kucaklıyorsun
Eşsiz bir sevgiyle yanarken özün
Kulağıma küpe olur her işte
Eğiten, öğreten her güzel sözün.

Sen ülke, sen evim, sen tatlı kucak
Her gün, yudum yudum balözü
Bir melek sevgisiyle korursun
Gönlüne sığınan her suçlu gözü.

Sen sevmelerden çok çok yücesin
Daha daha derin sevi denizi
Bağrında büyürken senden kopmadan
Seninle süsleriz senleşen içimizi.
(Günaydın Anneciğim, s. 5)

İzmir'in Mor Atları

Başlar İzmir'in mor atları
Akşam ballaşınca
Öyle uçarlar ki batıdan
Ses de nefes de ulaşmaz.

Mavi yeleleriyle özgür
Bakır rengi yollar içinde
Gem kırarlar Kadifekale'den
Renk de cenk de ulaşmaz.

Deniz, yelkenleridir
Eski çağ, yaprak yaprak yem
Kişnerler ölümsüzlüğü
El de yel de ulaşmaz.

Yaman İzmir'in mor atları
Kahramanları Dokuz Eylül'den
Türküleri yel mi ne?
Dil de deyiş de ulaşmaz.

Seviyorum mor atları
Tutasım gelir yelelerinden
Geceye doğru bir şahlanış
Tan da ışık da ulaşmaz.

Ülkem Atatürk

Gönlümde adın
Yazın elimde
Özgür bir alsın
Bayrak gönlümde

Kurtuluş ülkün
Savaşın senin
Yüce yönetim
Cumhuriyetin.

Doğru, güzel yön
İleri demek
Uygarlık yolu
Seninle emek.

Senin gözünde
Her küçük, büyük
Özgürlüğüksün
Ülkem Atatürk.
(Atatürk'üm, s. 5)

Aşk

“Bir şey mi üflediler dünyama
Her yanımda bir şeyler oluyor,
Susuyor, konuşan her uzvum susuyor,
Ses fişkıran eşyalara sükût doluyor.

Ellerim konuşmuyor
Susuyor yüzüm
Gözlerim, dudaklarım
Hiçbir kelimeyle tanışmıyor;
Bir hâl içinde bulunduğumu
Ben de biliyorum
Biliyorum fakat yenemiyorum, yenemiyorum”
(Basık Tavan, s. 17)

Burdur'daki Evimiz

“Bir eşik atladım değışti mevsim,
Bir eşik geride bıraktım günü;
Yıllarca şeklini çizdiğim evim,
Bu gerçek haliyle saklıyor dünü.

Bu ev eşığinden ta içine dek,
Tenimde duyduğum asırlık gömlek,
Her giyenden bir his, bir renk içerek,
Durmuş geçmişle yerli yerinde.

Bu oda duvarlar içinde söyler:
“Bir duvar öteyi bilmiyorum” der,
İşte benim doğup büyüdüğüm yer,
Ninem hâlâ onun al minderinde.

Bu yıkık merdiven her basamakta,
Hayattan sayfalar kucaklamakta,
Gözlerim! Seyredin, ruhlar çıkmakta,
Canların indiğı şu merdivenden.

Ayna çerçeveye girmiş bir dünya,
Besbelli sıkıyor onu dar çember;
Anam gözlerimde beliren rüya,
Benim aradığım rüya ve gözler.

Anam, her odada gezdim seninle,
Her noktada bir şey sezdim seninle,
Bu gözler böylece kalsın benimle,
Gitmesin, gitmesin bu rüya benden.”
(Toprak İnsanları, s. 83-84.)

Bu Şehir Şu Vatandan Bir Parçadır

“Al al dalgalanan bayrağın üstünde
Vatanım yaşıyor tek hürriyet için;
Nice ruhlar açmış beyaz, al gülünde,
Toplamış aşkını binlerce şehidin.

Bu bayrak bu ilde dalgalandıkça hür,
Ak saçlı analar, ceylan oğullar
Bu Vatan içinde bahtiyar görünür,
Bu renkteki vefaya gönül verir dullar.

Hep kardeşlik için çarpan bu yürekler,
Bu küçük şehirde al renkle kardeşir;
Hasta, yetim ondan öz şifayı bekler,
O, kalplere doğan başka bir güneştir.”
(Burdur'daki Mahallemiz, s. 6)

Spiker'e

“İn bir hızda güneye, Burdur'a
Gül topla ondan bana bir yumak
Bir halı çiçeği olsa da yeter
Yalnız ikisi de al olmalı, kan gibi al
Burda bana her al, büyük bir bayrak.”
(Minnacık Ada, s. 4)

Hazırlayan:Hüseyin YAYLA(MAKÜ)

III: OTURUM

BURDUR'UN SAZ VE SÖZ ÜSTADLARI

EMİN DEMİRAYAK HAKKINDA YAKINLARIYLA SÖYLEŞİ

* Yunus DEMİRÖRS

UNUTULMAYAN BURDURLULAR SEMPOZYUMU'NDA YAPILAN EMİN DEMİRAYAK SUNUMU

Makbule (Müşgüle) SANCAR

Anamız bir bobamız (baba) ayrı, u İbecikte büyüdü, borda az durdu. Çoğunu İbecikte durdu. Sonra bora(buraya) geldi. Bora geldiğinde İbiller yanına girinti girmeye durdu. Ordada Güssünü beğenmedi, çıktı. Undan(ondan) sonra bobamın yanında az durdu bu çocuk. Biz ikimiz bi yerde hiç durmadık ayrı durduk çocumuz.

İkimiz bir böyümedik. Unun anası orda durdu, benim anam borda durdu. Gelip gederdi bollara işte, Geldik sıra geddik sıra birbirimizi yandık. Gardaş olduk uda(o da) bildi gardaşını bizde bildik gardaşımızı...Öle hayat geçirdik.Türküsünü şarkısını bollara geldiğinde yine türküyü söylerdi. Sazınla barabar(berber) geliridi. Mikrofonla hordan bülbülleri sesini alırdı, gugukları sesini alırdı sesini alırdı. Bi yere gedecende bora gelir borda yatar gaklardı(kalkardı). Çorumu çocuğumu gollayan deye uğraşırdı hanı öle gardaşdı...ununla öle gadaşdı. Sona gedecende (gideceğinde) gelecekte nere giderse getsin gelir gederdi. Bi kötülüğümüz yodu unula bizim. Bordan geddi(gitti) bu, bordan geddinde, ertesi gün geldiye, bordan geddinde bir türkü söylemiş.

* Yunus DEMİRÖRS : Altınyayla (Dirmil) İlçe Milli Eğitim Müdürü

Çorabın ağına bak
Döndürde bağına bak
Kız göreceğin gelirse beni
Dirmil'in dağına bak deye

Bu türküyü borda söyledi. Türküyü besteledi borda. Başka besteledikleri vardır emme bilemecen olum(oğlum).

Lütfi SANCAR

Hocam bunlar deli Gadirle Kadir TURAN Ramatlılı Emin DEMİRAYAK ikisi bir araya geldiler miydi türkü.dedin miydi ikisi zaten iki kelimedede bi türkü hemen derlerler. İbecikten Dirmil'e gelirken "Ovacık Gediği" deye bi yerimiz vardır, Ovacık Gediğine gelmişler ikisi barabar (berber) yayan gelirken oturmuşlar yemiş işmişler muhabbet yapmışlar. Başlamışlar eline sazı almış...

Karşı dağdan bir yol gelir,
Gelir dolanı dolanı,
Şu Dirmil'in coşgun çayı akar bulanı bulanı deye

Bu türküyü orda beste yapmışlar. İkisi bi yere geldikten sona bi türkü yapmadan ayrılmaları mümkün değildir. İlla bi türkü yapalar.

Yüz ikiyüz üçyüz davar, davarın önünde ardında üç beş gara(kara) ala köpek vardır. Köpekler malı gorur(korur). Önde de Yörük oğlu vardır eşşe çilbirinden çekmiş gedi yodur yörük gızı, ardında develeri vardır. Develeri çekip giderken malum ya yörük oluda arkadan, çobanın arakadan sürüyle geliyor. Gelirken tabi davarlar çan sesi bi taraftan köpekler bi yandan havlayoru tabi yayla evi göçüş şöleni bu. Bu türküyü de çoban alıyor (alıyor).

Gabbe gençlik geldi geçti yel gibi
Dadı da damamda kaldı bal gibi

Deye. Bu türküyü derleme yapmışlar.

Orta mektep şallıdır derman deli ganlıdır

Orta mektep kendi bestesidir. Erik dalı, Gadir TURAN'la beraber ikisinin türküsüdür. Buna benzemez bi kaç tane türküleri vardır.

KARACAOĞLAN GELENEĞİ VE HALK ŞİİRİ AÇISINDAN KADİR TÜREN, EMİN DEMİRAYAK TÜRKÜLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Halil ERDEM *

Özet

Dirmil yöresi âşıklarından Emin DEMİRAYAK ve Kadir TÜREN'in sanat yaşamlarını, türkülerini bütün boyutlarıyla halk edebiyatı içinde ele alıp Karacaoğlan Geleneği açısından değerlendirdiğimizde karşımıza çıkan telin, dilin dokusuna bürünmüş bir Yörük geleneğinin belirgin çizgilerini görmek pek olasıdır. Bu geleneğin dayandığı, beslendiği damar ise beş yüz yıldır süregelen Karacaoğlan'ın tutturduğu mayadır. Bu mayanın beslediği gelenek

*Halil ERDEM : Araştırmacı - Öğretmen

*Araştırmacı-Öğretmen-ha.erdem@hotmail.com

ne Karacaoğlan mahlaslı şiirler, ne de Karacaoğlan için yazılmış türkülerdir. Bu gelenek, dil ve tel birliğine dayalı toplumsal kültürde kendini var eden bir yapının geleneğidir. Bu öngörüyü anlamak için Karacaoğlan'ın ürettiklerine ve dönemine, günümüz âşıklarının yaptıklarıyla bire bir karşılaştırarak bakılmalıdır.

Yöreye Genel Bakış

Kadir Türen ve Emin Demirayak'ı anlamak için içinde yaşadığı coğrafyayı, yaşadığı toplumu, dönemindeki üretim-tüketim ilişkilerine ve diline, teline bakmak gerekiyor.

Dirmil'in genel olarak manzarasına baktığın zaman insana coşku veren doğal bir görkemi vardır. Pek düzlüğü bulunmayan Dirmil coğrafyasında insanlar şeker gibi; hatta koşar gibi yürürler ve ben buna yürürken dans eden halk derim Dirmilliler için. Alabildiğine romantik bu halk baharla bir demet sümbül için sabahtan akşama kadar gezmediği dağ taş kalmaz. Bu çaba sevgiliye sunulacak bir demet güzellik, ifade edilecek sevgi içindir. Çevre illerde yaşayanlar bile bu alışkanlıklarından dolayı bahar aylarında bülbül dinlemek ve sümbül toplamak için gruplar halinde Dirmil'e gelirler. Yayla yaşantısı bayram havasında geçer. Düğünlerin çoğu yayla zamanına denk geldiğinden kıl çadırlardan renk cümbüşüyle çıkan gelinler insanımıza ve âşıklarımıza ayrı bir coşku ve yaratıcılık sağlar. Bu coşku kiliminden alaçul desenlerine, oyun havalarındaki ritimlerinden, türkü ezgilerine kadar yansıyan unsurlardır. İşte bu ortamlarda doğup büyüyen ve bu coşku ile aşka gelen Kadir Türen ve Emin Demirayak bir şair, bir saz aşığı duyarlılığında yaşamış ve üretmişlerdir. Bu türkülerin yapıldığı dönemlerde geçim kaynağının tamamına yakını hayvancılıktı diyebiliriz. Bu nedenle hayvancılık, yaylacılık, göçerlik, halı kilim dokumacılığı üretim biçiminin ana unsurlarıdır.

Kadir Türen, Emin Demirayak gibi aynı coğrafyanın âşıkları için bu yaratma sürecinde nesnel koşullar belirleyici olmuştur. Sazlarından çıkardıkları sesler ile yaylımdaki keçi sürülerinin onlarca çan sesinden gelen ritim ve ezgiler, sanki aynı senfoninin içinde nefes alan enstrümanlar gibidir. Özellikle cura ile icra edilen boğaz, gurbet ve kırık havalarda bana taş başında boynundaki köşeli çanla kaşınan tekeyi, dereye koşan bir sürünün çan seslerini dinlediğimi sanacak kadar yaşamın içinden otantik ezgileri, ritimleri ve Dirmil'e özgü bir tınıyı bulurum. Bana da bu duyguyu veren, aynı yaşamı benzer biçimde yaşamış olmam nedeniyle bu biçimde algılamama neden olmuştur, dersem bu dönem olarak hepimiz aynı kültür sürecinin içinde üreten ve tüketen olarak yer alırız.

Yaptıkları türkülerde yer yer sürülerin çan sesinden, guguk kuşundan, keklikten, bülbülden esinlenmekle yetinmeyip bu kuşların seslerini yaptıkları icra sırasında müzikleriyle beraber kayda aldıkları görülüyor. Aynı zaman diliminde 1973 yılında İngiltere'de Pink Floyd müzik grubu bir albümde ses mühendisi Jaes Guthrie'nin katkılarıyla fabrika gürültüleri, kuş sesleri, kullandığı zaman müzikte devrim sayılmış albümü bu yüzden gişe rekorları kırmıştı.-Yusuf Erkan 417 Gölhisar 2010 Kadir Türen (Turan)

1918-1988 Yılları arasında Dirmil'de yaşamış. İkitelli ustasıdır. Kadir Türen ikitelliyi mızrapla çalardı. Kadir Türen, curasını omuzlarında, boyun arkasında curanın yüzü göğe bakacak şekilde, ayak arasında, belinde çalarak hâkim olduğunu curasına bu devinimleriyle görsel şovunu da eklerdi.

Kadir Türen, icralarında başka ustaların türkülerine pek itibar etmezdi, yani genelde Kadir Türen kendi pişirdiğinden yerd. Âşık tarzı şiirin en belirgin özelliği, âşıklık geleneğiyle bireysel yaratıcılığı bir arada uygulamasıdır. (Umay Günay, s. 155. Ankara 1992) Kadir Türen ve Emin Demirayak'ın yaptığı da budur. Halk şiir geleneğine bağlı ama bireysel yetenek ve yaratıcılıklarını da ortaya koyarak bu türe uygun yapıtlar bıraktıklarını görüyoruz. Kadir Türen, Âşık geleneğine uygun olarak bıraktığı ezgilerden ulaşabildiklerim şunlardır:

* Dirmil'dedir Evimiz, Kezban Yenge Devesi Gater Gater, Deniz İçi Balık, Aşağı Yoldan, Gökte Yıldız Ellidir, Develi Oyun Havası, Abireciğim, Sizin Yaylaların Çalbagları Kurumuş, Nice Güzelleri Kara Toprak Gizliyor, Goçaş Derler Yaylamızın Adına, Kuyu Dibi Taşlı Olur, Şu Dirmil'in Çalgısı, Geçemedim Dereninin Kurdundan, Yaylalar Oy, Arabanın Tekeri adlı türküler bunlardan bazılarıdır.

Çalışmalarını biçim olarak çok yüzeysel özellikleriyle sıralarsam:

*Kadir Türen'in Türkülerinde oluşan kalıplar: “a canım”, “oy”, “a benim karman çorman sevdiğim”, “a bireciğim”, “of of”, “aman” “a gelin” “a kız” bazılarıdır.

*Kavuştakları genellikle iki ve dört dizeden oluşmuş.

*Bu yörenin dil yapısına göre 7'li, 8'li ve 11'li hece ölçüleri şeklinde kullanılmış.

*Halk şiiri ölçüsünde 11 hece ölçüsüyle yazılan güzelleme sözleri ara bağlantılarda serbest düzene geçerek türünün olanağını arttırırken gurbette ölçü kullanılmamıştır.

*Kullandığı uyak genellikle yarım kafiye ve rediftir.

*Türkü sözlerinde mahlas kullanmaz.

*Yazdığı türkülerini hesabıyla kitabıyla üzerinde kâğıt kalemle çalışmıştır.

TRT Repertuarında kayıtlı olan Kadir Türen türkü isimleri ve repertuar numaraları:

- 1328 Köyden Köye Gezerim
- 1597 Gökte Yıldız Ellidir
- 2153 Kocadağ'a Kurşun Attım Geçmedi
- 2434 Devesi Gater Gater
- 2860 Kuyu Dibi Daşlı olur
- 3297 Deniz İçi Balıklı
- 3394 Aşağı Yoldan Çıktı Aldıramadım
- 3884 Kezban Yenge

Dirmil Güzellemeleri:

Dirmil ve yöresindeki türküler halk şiirinde âşık geleneğine bağlı olarak genelde güzelleme, mani, gurbet, teke zortlama, kırık hava biçimlerinde üretilmiştir. Güzelleme; insan ve doğayı konu eden, coşkulu, sevinçli duyguları anlatan özel bir ezgi türüdür. Pertev Nail Boratov'a göre: Duyulan iç yükümden, arkadaşlıktan, ötürü insanlara yapılan her türlü övgü, kısaca duygusal bir hava taşıyan her türlü şiirsel yaratı bu ulama girer, diyor.

Güzellemeye ait ezgisel şiirlerin bazen ilk dördünlüğün birinci ve üçüncü mısraları kafiyesiz olabilir ancak ikinci ve dördüncü mısraları mutlaka kafiyelidir. 11 hece ölçüsüyle yazılan güzelleme sözleri ara bağlantılarda serbest düzene geçer. Güzellemelerin kafiye şeması şöyle çıkarılabilir: abab/cccb/dddb/eeeb veya abcb/cccb/dddb/eeeb veya aaab/cccb/dddb/eeeb

Güzellemenin methiyeden farkı abartılı övgülerden uzak olmasıdır. Körü körüne sevgili ya da konu edilen varlık abartılı değil; yalın, sade ve yumuşak bir dille anlatılır.

Kadir Türen, Emin Demirayak, Karacaoğlan ayarında güzellemeler üretmişler ve aynı geleneğin takipçisidirler. Karacaoğlan coşkusunu içlerinde var eden içinde yaşadıkları benzer bir coğrafya ve Karacaoğlan'ı da, takipçilerini de var eden Türkmen Yörük kültürünün üretildiği, yaşatıldığı bir toplum vardır. Karacaoğlan ve iki aşığın yaşadığı dönemde aynı nesnel koşulları yaratan aynı üretim biçimi yer almaktadır. Yaylalarda yapılan hayvancılık geçim kaynağı olarak öne çıkarken, üretim sürecinden kaynaklanan folklorik bir kültür Dirmil'de Karacaoğlan'da var olan dilin, telin dokusuna bürünmüştür.

Sözünü ettiğim gelenek, ne Karacaoğlan mahlâsı taşıyan yeni şiirlerin yazılması, ne de şiirlerinin ezbere okunduğu, çalınıp söylendiği âşık fasıl gelenekleridir. Bu gelenek Karacaoğlan'dan beri mayalanan Türkmen Yörük kültürüne dayanan türkülerdeki Karacaoğlan tipi ya da tarz anlayışıdır diyebilirim.

İlhan Başgöz, ısrarla bir Karacaoğlan geleneğinin varlığından söz ederken ona göre gelenek “toplumsaldır.” “Geleneğin doğmasını, serpilip yayılmasını, doğanın belli bir kesimine konmuş, belli bir düzende yaşayan insanların dil, el ve gönül birliği” sağlar. (1986a: 152). Karacaoğlan'ın şiir yapısını belirleyen yaşadığı toplumun dokusudur. Yöre âşıklarının sevgiliye ve kadına bakışını belirlemiştir.

İlhan Başgöz'ün “Karac'oğlan'ın şiirlerini tek bir sanatçının değil, birçok kişinin dil ve tel birliğinden dokunmuş böyle bir halk kumaşı, böyle bir gelenek olarak değerlendirmek istiyorum.” (1986a: 152) sözündeki dil, tel birliğine katılan Dirmilli âşıklarımızdan Kadir Türen'i, Emin Demirayak'ı ve birçok Teke yöresi âşıklarını da bu alan içinde değerlendirmek gerekir.

Karacaoğlan'ın sözlü kültür geleneği içerisinde farklı coğrafyalarda 'yeniden üretim' (re-production) ve 'yeniden inşa' (re-costruction) süreciyle ilgili de değildir bu üretilen türküler ama Oğuz-Türkmen sözlü kültüründe mayası tutmuş bir Karacaoğlan'ın benzer toplumlarda ama farklı bir biçimde tarzın uygulandığı aynı sürecin etkileri diyebiliriz bu geleneğe.

Bu bağlamda sözü edilen iki aşığı ya da âşıkları karşılaştıracak olursak Karacaoğlan'ı çağdaşlarından ayıran en büyük özellik dönemindeki savaşları, yolsuzlukları, yurt sorunlarını, toplum olarak yaşanan olumsuzlukları Karacaoğlan'ın şiirlerinde yer almasıdır. Bu durum Kadir Türen, Emin Demirayak'ın türkülerinde de benzer biçimde dikkati çeker. Bu yapı aslında Teke yöresinde de böyledir, dersem bir yanlış yapmış olmam.

Halk şiirine uygun olarak yazılan, nerdeyse her defasında Dirmil doğasının konu edildiği aşk, sevinç ve coşkunun yer aldığı güzellmelerle Dirmilli âşıklar bu konuda ısrarcı gibidirler. Kadir Türen, aynı zamanda Karacaoğlan'da var olan çoğu özellikleriyle dikkati çeker. Karacaoğlan'ın sevgilileri divan şiirindeki gibi hayali sevgililer değil, kanlı canlı gerçek güzellerdir. Karacaoğlan güzellerin beliklerinden, giyimlerinden, huyundan söz eder. Yörük çadırlarına konuk olur, göçen kervanların ardına takılır. Gezip gördüğü yerleri şiirlerinde adeta yeniden canlandırır. Onun sevgisi de aynı göçerlerin yaşamı gibi değişkendir.

Karacaoğlan baharı, özellikle yayla ve dağların doğa güzelliklerini şiirlerinde işlemiştir. Onu her zaman gerçek bir doğanın içinde düşünürüz: Güzellerini yayla yolunda, dağda, belde, subaşlarında, at sırtında görür. Göllerde yüzen kuğulara, gölde yıkanan kuğuya benzettiği kızlara hayran kalır. Doğa güzelliği karşısında adeta büyülenmiş gibidir: “ılgıt ılgıt esen seher yeli”, “burcu burcu kokan bahçeleri, bağları,” “kıvrım kıvrım yaylaları,” “yüce dumanlı dağları” dizelerinde bu duygularını anlatırken bir dörtlüğünde de Karacaoğlan şöyle der:

Gökyüzünde tüten olsam
Yeryüzünde biten olsam
Al benekli keten olsam
Yar boynuna sarsa beni

Bir doğa tutkunu Karacaoğlan ilk dizesiyle bütün yeryüzünü içine alan olmak istiyor; yeryüzünde neler bitmez ki... İkinci dizesiyle de gökyüzünün bütün zenginliklerine sahip olmak istiyor; gökyüzünde neler tütmez ki... Ardından bütün bunlardan bir anda vazgeçip sevgilinin boynuna sarılabilmek için bir keten parçası olmaya razı oluyor. Karacaoğlan bunları dile getirirken Kadir Türen de çok benzer bir temayı ikinci dörtlüğünde şöyle ifade eder:

Aşşa Yoldan Çıktı Aldıramadım (Kadir Türen)
Aşşa (yeni) yoldan çıktı aldıramadım (11 heceli)
Gerdanı gerdana (boyunu boyuma) sardıramadım
Bir elimde cura bir elimde sipsi aaba
Şu kızın (yarin) aklını kandıramadım
Oy beni beni vay beni beni
Çalarım curamı isterim seni
Yüce dağ başında gar gater gater
Arının verdiği bal bana yeter
Arının verdiği balı neylerim
Yar ilen gezdiğim kar bana yeter *
Oy beni beni vay beni beni
Çalarım curamı isterim seni

*Birinci dizede doğa betimlemesi, ikicisinde doğadan toplanan, bin bir çiçeğin bal özüyle tüm doğanın maddi olanaklarına sahip olmak isterken, Kadir Türen'in de bir anda sevdiği için hepsinden vazgeçtiğini görüyoruz.

Dirmil'dedir Evimiz

Dirmil'dedir evimiz
Suya düştü sevimiz
Bu sevinin sonunda
Yatar ölür birimiz
Şu Dirmil'in taşları

Ötüşüyor kuşları
Ne de güzelleşiyor
Türlü çiçek başları
Güzellerin beyazı
Geldi Dirmil'in yazı
Beyaz gerdan önünde
Kılsam sabah namazı
Aya bak yıldıza bak
Suya giden kıza bak
Kız Allahın seversen
Dön biraz da bize bak

Kadir Türen'in "Dirmil'dedir Evimiz" mani türü bir türkü olup dinamik bir doğa, bin bir çeşit çiçek, renk cümbüşü; yaşanan aşklar, güzellikler, sevinç, coşku değişmeyen romantizm ögesidir. Güzellik Kadir Türen için adeta kiblelerdir.

Dirmil insanında doğadan aldıkları müthiş bir coşku vardır. Bu yayla zamanında doruk noktasına ulaşır. Yoksulu zengini mutlaka ailesiyle sevdikleriyle, eşiyle dostuyla yaylaya senede bir defa dahi olsa eğlenmeğe gider. Yaylalar bayram yeri gibi olur. Doğaldır ki o ortamda, o doğanın içinde coşku artar, belki de yeni aşklar yaşanıyordur kim bilir...

Çevre illerde yaşayan Dirmilliler, her yıl Nisan ayında guruplar halinde Dirmil'e sümbül toplamaya, bülbül sesi dinlemeye geldiğini yukarda söylemiştim. İşte bütün bu coşkuların içinde Kadir Türen de vardır. Bunu şu dörtlükte söylediği gibi çok iyi yaşar:

Goca dağların gülü
Bahçelerin sümbülü
Cıvı cıvı ötüşür
Dirmil'in de bülbülü

Karacaoğlan genellikle bahar aylarında âşık olur: bahar aşk demek, aşk da bahar demektir onun için. Özlediğine kavuşmak için dağların karı erisin diye sabırsızlanacak, "Şubat ayı, kış yelini kovduktan sonra" diyecek, bütün doğanın, bayramlıklarını giymesini sevinçle karşılayacaktır. Şu dörtlükte olduğu gibi:

“Bülbül ne yatarsın bahar erişti
Ulu sular bulandığı zamandır
Kat kat oldu gül yaprağı karıştı
Gene bülbül kul olduğu zamandır”

Emin Demirayak ise bülbülü kıskanmadan bülbülü gönderir yârine elçi olarak; çünkü Emin'in derdinden ancak bahara âşık olan bülbül anlar.

Çıksam Şu Dağların Yücelerine...
Çıksam şu dağların yücelerine (-ce)tam uy.
Sorsam yazsam o dün gecelerine
Bir bülbül yolladım da nicelerine (-lerine)redif
Bülbül gitti de gelmedi neyleyim oy

Gariptir de deli gönül yaralı
Özledim de ela gözlü yârimi
Bülbül bilmezse benim halimi
Bülbül gitti de gelmedi oy neyleyim oy

Yürüdü de yalan dünya yürüdü
Gönül dağlarını diken bürüdü
Dokuzuncu ayın bugün on dördü
Gitti de gelin gelmedi neyleyim oy.

Karacaoğlan'ın bir gelin kız atışması var. Aynı isimde, neredeyse aynı biçim ve nitelikte bir Kız- Gelin atışması da Emin Yazmış yüzyıllar sonra. Bu atışmayı yazanlar sanki aynı yıllarda aynı obada yaşamış gibidir. Dil ve tema bakımından benzerlikler vardır. Karacaoğlan “Gelin ve Kızın” atışmasını aynı dörtlükte verirken Emin Demirayak, farklı dörtlüklerde Yörük geleneğinde yer alan “boğaz” çeşitlemesinde görüldüğü üzere karşılıklı kızla gelini atıştırır.

Gelin Kız Atışması (Karacaoğlan)

Sabahtan uğradım kıza	Gelinin lebleri beste
Boyu selvi dala benzer	Kız düşürdü beni hasta
Yanında bir gelin vardı	Gelin şeker şerbet tasta
Al yanağı bala benzer	Kız, petekte bala benzer.

Gelin hurilerden huri	Gelin güler için için
Kızsa meleklerden biri	Kız geline bulur suçun
Gelin al çimenli koru	Gelin örselenmiş saçın
Kız tomurcuk güle benzer	Kızın ipek tele benzer

Kız Gelin Atışması (Emin DEMİRAYAK)

Gelin der ki giydiğim al olur	Kız der ki sözümü tuttururum
Ela göze siyah sürme çekince	Bağı bahçeyi tımar ettiririm
Gören âşık divane olur hal olur	Ergenlere mal maşat sattırırım
	Beni gören başka başka hal olur.

Gelin der ki giydiğimiz al olur,
Yüce baş altında hilal kaşım var
Ey kız senin bir gecelik işin var
İkinci gece kervan geçer yol olur

Kız derki sarı yıldız doğma mı
Doğup da oraya gelme mi
Benim bir gecem senin bin gecene değmeli

Kadir Türen'e tekrar dönersek, yaşadığı bir olaya bağlı olarak yazdığı "Kezban Yenge" Türkünün öyküsü şöyledir: Oğlu Fevzi bir kızı sever. Bunun üzerine Kadir baba Allahın emri deyip kızı oğluna annesi Kezban yengeden ister. Evlenirler. Hatta oğlanı Kezban yenge iç güveyi alır. Fevzi 1962 yılında askere gider. Askerde nöbeti sırasında Irak uçaklarının keşif sırasında açtıkları ateş sonunda şehit olur. Aradan çok az bir zaman sonra Kezban yenge, Kadir Baba'ya danışmadan dul kalmış kızını yine Kadir Baba'nın diğer oğluna verir. Bu Kadir Baba'yı çok yıkar ama Kezban yengenin tavrı bu acıyı daha bir katmerleştirir. Selamsız sabahsız geçer, eyvallah etmez. Bunun üzerine şu sözü yazar ve türküleştirir.

Kezban Yenge (Kadir Türen)

Şu curanın telleri
Alevlendirir dilleri
Açıldı mı Kezban'ın
Bağrındaki dilleri
Yenge yenge Kezban Yenge
Muhtar m'oldun Kezban Yenge

Hasır sepet kolunda
Çantası var elinde
Cümle alem dilinde
Muhtar m' oldun Kezban Yenge
Yenge yenge Kezban Yenge
Aza m'oldun Kezban Yenge

Penceresi dilmeden
İnip gelir irmeden
Geldi geçti görmeden
Muhtar m'oldun Kezban Yenge

Yenge yenge Kezban Yenge
Mebus m'oldun Kezban Yenge
Yenge yenge Kezban yenge
Aza m'oldun Kezban Yenge

Çivi çaktım tavana
Asker gönderdim Van'a
Kızın adı havana
Muhtar m'oldun Kezban yenge
Yenge yenge Kezban yenge
Hovarda m'oldun Kezban yenge

Hasır sepet elinde
Gümüş kemer belinde
Cümle alem dilinde
Muhtar m'oldun Kezban yenge
Bağlantı

Penceresi damaklı
O kız elma yanaklı
İstedim de vermedi
Kızı da ne kıymatlı

Yenge yenge Kezban Yenge
Muhtar m'oldun Kezban Yenge

Kezban Yenge kişiye yazılan bir taşlamadır. Buradaki muhtar mı oldun benzetmesi sosyal bir yapının gerekçesidir. Dirmil'de kadından Muhtar mı olur demeyin; bir suikasta kurban giden ayan meclis üyesi aynı zamanda Dirmil muhtarı Hacı Mustafa'nın yerine karısı Ümmü Gülsüm 1912'lerde Muhtar olur ve on, onbeş yıl kadar muhtarlık yapar. Taşra eşrafında muhtarlığı bırak ihtiyar meclisinde bir aza olmak bile büyük bir kariyerdir. Bu anlamda Kadir Türen bunu türkü sözlerinde çok iyi dile getiriyor. Hatta aynı türkünün bir dördlüğünde de "Hovarda mı oldun Kezban Yenge" der. Dirmil'de hovarda bir kadının bile bir saygınlığı vardır. Bakın başka bir sözcük kullanmıyor, erkekler için kullanılan hovarda sözcüğü Kezban Yenge için de kullanmıştır. Bu da kadının o toplumdaki değerini gösterir ve ayrıca Karacaoğlanın kadına bakışının âşıklarımız üzerindeki etkisidir diyebiliriz.

Köyden Köye Gezerim (Kadir TÜREN)

Köyden köye gezerim (7 heceli)

İnci boncuk dizerim (-r yarım uyak)

Geçme gelin buradan

Ben kendimi üzerim

Fındık fıstık kırarım

Kenarından kırarım

Güzelin kızı sorarım

Vallah billah sorarım (nakarat dördlük)

Bu gün ayın on dördü

Kız saçını kim ördü (tam uyak + redif)

Ördüyse yarım ördü

Ay karanlık kim gördü

Taşıtların yaygın olmadığı dönemlerde tuzu ya hayvanlarıyla ya da sırtlarında taşıyan Dirmil halkı için tuz değerlidir. Bunu Kadir Türen, Devesi Gater Gater türküsünde şöyle dile getirir:

Devesi Gater Gater

Devesi gater gater çilbiri suya batar
Gız oğlanı görünce salları çevresin atar
Ala deve mor köşek al basmadan yün döşek
Geçme güzel buradan eller ardına düşek
Devesi duzdan gelir yükü Kıbrıs'tan gelir
Oğlan hasta olunca ilacı kızdan gelir
Mor devenin gızgını döner döner ısıtır
Güzel kızı görünce oğlan olur esiri

Yaylalar Oy (Kadir Türen- Abdullah Türen)
Bizim eller yaylaya göçtü
Yaylaya varmadan yol ayrı düştü
Yaylalar yaylalar oy
Çobanın kavalı gediği aştı.
Ala mor koyunu kurtlar aldı kaçtı
Çobanın abası yandı tutuştu.
Bizim yaylalarımız yeşil çimenli
Ne araları kızlı gelinli
Bizim sularımız ağaç oluklu
Kızlarımız sırma melikli
Yiğitleri kaytan bıyıklı yaylalar oy

Bu türküyü Kadir Türen sipsi ve çobandüdüğü çalan oğlu Abdullah ile birlikte yapmışlar. Bu çalışmayı bitirdiğinde Kadir Türen “Kayabaşına çıkan keçinin oğlağı da ardından çıkıverir böyle,” demiş. Yani çırak olarak kendi yolundan ilerleyecek biri olarak gördüğü tek çocuktur Abdullah.

Goçaş Derler Yaylamızın Adına (Kadir Türen)
Goçaş derler yaylamızın adına (11 heceli güzelleme)
Doyamadım lezzetine tadına (of of)

Goca dağların gülü
Bahçelerin sümbülü
Cıvıl cıvıl ötüşür
Dirmil'in de bülbülü

Aççık bundan mı istersin
Cıvıcağ ondan mı istersin
Limonu sıkmışlar
Karabiber ekmişler
Öpe öpe seve seve
Badem gibi etmişler
Hışıl hışıl yaylamızın çamları
Üstümüze gelen bayram ayları(of of)
Yaylacılar yaylasına göçtü mü?
Ak koyunlar kuzusunu seçti mi?

Deniz İçi Billur (Kadir TÜREN)
Deniz içi billur'lur
Kızlar şeker dill'olur
Güzel seven aşıklar (4+3)
Çalışından bell'olur (aba düzeninde tam uyak ve redif)

Deniz içi sazlı'olur
İçi dolu gazlı'olur
Şimdiki zamanın kızları
Nazlı'olur pozlu olur
Deniz içi balıklı a canım
Üstü yelken kayıklı a canım
Şimdiki zamanın kızları a canım
Elma elma yanaklı a canım

Geçemedim Dereninin Kurdundan (uzun hava)
Geçemedim derenin kurdundan
Koyun gider kuzu gelir ardından
Nice güzeller göç eyledi yurdundan
Güzelim diye mağrurlanma
Birgün sen de solarsın
Zenginim diye güvenme a benim karman çorman sevdiğim
Birgün sırat köprüsünde buluşuruz.

(Kadir TÜREN)

Bu türküde olabildiğince özgür kendine güvenen bir yaklaşımla “a benim karman çorman sevdiğim” kalıbını oluşturduğunu görüyoruz.

Arabanın Tekeri –(Kadir TÜREN)

Arabanın tekeri

Gitti başı yukarı

Kepenekli Ayşe dükkân açmış

Ondan alalım şekeri.

Kadir Türen, dörtlükleri anında doğaçlama olarak dillendirdiğini görüyoruz. Örneğin kendisinden türküsunü çalıp televizyonda benim diyen başka bir sanatçıyla karşılaşınca toplum içinde:

Arsız oğlum, yolsuz oğlum

Geldin mi ay hırsız oğlum /diye karşılama söylemiş.

Ömür boyu kocasının aşklarına göz yuman onu terk etmeyen eşi Şerife Hanım da şöyle bir dörtlükle kendi hayatını özetler:

Dere bekledim

Deli bekledim

Koca beklemedim

Çocuklarımı bekledim

diyerek bütün hayatını özetlerken kendine sadık olmayan, kocası Kadir Türen'e de tepkisini böyle dile getirmiştir.

Kadir Türen eşini kaybetmenin acısıyla şu sözleri yazıp mezar taşına yazdırır. Evim yıkıldı başıma /zehir kattı tatlı aşıma /...../ Ancak hacılar, hocalar günah diyerek bu mezar taşını kaldırtırlar. Taşla birlikte diğer iki dize de belleklerden silinmiştir. Artan dinsel baskı nedeniyle artık curasını ceketinin altında saklar ve yalnız kaldığı zamanlarda tasasını curasıyla paylaşabilir.

Kadir Türen'in son yaşadığı olay, oğlu Şaban'ın eviyle yan yana duran evinin aynı anda yanmasıdır. Bu olay onun yaşamını karartır. Ve bunu da şöyle dile getirir.

/Tütmez duman / Sönmüş ocak/Derdimiz kucak kucak

Çocuğu gibi koynunda taşıdığı curasıyla derdini tasasını paylaşması da kendini artık teselli edemez. Sıkıntı, keder altı ay gibi kısa bir zamanda hastalanıp ölmesine neden olur.

EMİN DEMİRAYAK (1934 -11.09.1980)

1934' te İbécik'te doğdu. Babası Dirmilli Hükümet Ali'sidir. Sazı Kozağaçlı sağlıkcı Emin'den, curayı da Duzsuzların evinde hapis yatarken, Gozağaçlı Habib Özyurt, kendisinin öğrettiğini söylüyor. Bu konuda Osman Ali Arslan, Hüseyin Karakaya ve Kadir Türen, gibi ustalarla birlikte çalışıp etkilendi.

Emin Demirayak sesiyle dikkat çeker ve Dirmil folklorunun vazgeçilmezi olan oturak âlemlerinin aranan sanatçısı olur. Adı Dirmil adıyla özdeşleşir. İçindeki coşku, yaşama sevinci, aşkları onu bambaşka bir kimliğe büründürürken yavaş yavaş Halk Şiir geleneğine uygun türküler yapmaya başlar.

*1974 yılında o zaman asker olan Mehmet Ali Kayabaşı'na izin alarak İstanbul'da stüdyoya girerler ve “Gürnida Plak” tarafından 5 kırkbeşlik plak yapılır.

*Antalya'da TRT Radyosunda Saffet Uysal'ın yaptığı Bu Toprağın Sesi Programına katılmıştır. Birçok Belediyenin organize ettiği sanat festivallerinde çalıp söylemiştir. İzmir ve Antalya Radyolarında programlara katılmış.

*Çaldığı çalgılar: Bağlama, cura ve sipsidir. Asıl hakim olduğu saz Divan sazıdır. Çalarken tek başına bile dinleyene orkestra etkisi yaratır.

*Emin Demirayak, Dirmil yöresinin dışına çıkarak başka ustaların türkülerini de çok güzel söylemiştir.

Ezgi Adı	Repertuar No:	Derleyen:	Notalayan:
Yeşil Olur Şu Dirmil'in Biberi	1401	Hamdi Özbay	Hamdi Özbay
Gidelim gıdelim Nere Gidelim	1454	Hamdi Özbay	Hamdi Özbay
Şu Dirmil'in Çalgısı	1940	TRT İzmir Rad.Md.	Yücel Paşmakçı
Çekin Mayaları Burdan Gidelim	1960	Hamdi Özbay	Nida Tüfekçi
Bahçelerde Kumdarı	2654	Sümer Ezgü	Sümer Ezgü
“Bahçelerde Gök Biber”	1401	Hamdi Özbay	Tarih: 1971
Dirmil Boğazı	3585,	Hamdi Özbay	Tarihi: 1971
Orta Mektep	1329,	Hamdi Özbay,	Tarihi: 1971

*Emin Demirayak'ın türkü sözlerinde kullandığı mecaz ve benzetmeler: Bozulmuş bahçe, ay yüzlü, tomurcuk göğsü, gül yüzü, gönül dağlarını diken bürüdü, âşık divane, gurbet yorganı, gönül dağları, yalan dünya yürüdü sadece birkaçıdır.

*Emin Demirayak Türkülerindeki Kalıplar: “a kız”, “a gelin”, “vay gelin”, “a yaylam”, “a canım”, “of of”, “a beyler”, “a dostlar”, “,ah”, bazılarıdır.

*Uyakta: aaba; abab şeklinde olanlar yaygın olanıdır. Şiirlerinde yarım uyak ve genellikle redif kullanılmasının sebebi saz eşliğinde söylenmesindendir.

*Emin Demirayak'ın türkü sözlerinde kullandığı mecaz ve benzetmeler: Bozulmuş bahçe, ay yüzlü, tomurcuk göğsü, gül yüzü, gönül dağlarını diken bürüdü, âşık divane, gurbet yorganı, gönül dağları, yalan dünya yürüdü sadece birkaçıdır.

*Emin Demirayak Türkülerindeki Kalıplar: “a kız”, “a gelin”, “vay gelin”, “a yaylam”, “a canım”, “ofof”, “a beyler”, “a dostlar”, “ah”, bazılarıdır.

*Uyakta: aaba; abab şeklinde olanlar yaygın olanıdır. Şiirlerinde yarım uyak ve genellikle redif kullanılmasının sebebi saz eşliğinde söylenmesindendir.

Dilde arı bir Türkçe vardır.

*İç Ahenkte: Söz musikisi tesadüflere bağlıdır. 7, 8 ve 11'li ölçüler kullanmıştır.

*Emin Demirayak Teke Yöresi'nin türkülerindeki kederli ağzıdır. Sık sık olaylara karışıp aranması, dağlarda gizlenmesi, sık sık yaralanması, hapis yatması onu gurbet kuşu yapar.

Çok sevdiği Ayşe'sine güç bela kavuşur. Bu kavuşmanın bedeli onun için ağır olmuştur.

Kavganın birinde ağzı kulağına kadar kesilerek adeta türkü söylenmesi engellenmeye çalışılır. Kurşunlandığı başka bir olayda sol gözünü kaybetmiştir. Yıllarını birlikte geçirdiği dostu Marangoz Nimet Ustanın evinde 11 Eylül 1980 de saat 12 'ye beş kala 17 kurşunla öldürülmüştür.

Emin Demirayak, 46 yıllık kısa denilebilecek yaşamında 17 dolaylarında eser bırakmıştır.

Eserleri:

Kahpe Gençlik. (Kahpe Gençlik bir varyanttır.) Orta Mektep, Dolanayı Dolanayı, Kara Çadır, Karşı Dağdan Bir Yol İner, Kalk Gelin Gençlik Değil mi, Kız İle Gelin Atışması, Bahçelerde Gök Biber, Yeşil Olur Şu Dirmil'in Biberi, Gel Dedi Bana, Ağır Zeybek, Oyun Havaları, Çek Deveci Develeri, Dirmil Boğazı gibi eserleri bulunmakta.

Teke Yöresinde sesiyle sözüyle ve yaşam biçimiyle ilgi çeken, iz bırakan önemli bir âşıktır Emin Demirayak. Ölümünden sonra Kadir Türen ve Mehmet Ali Kayabaş'ın yaşamlarını “Dirmil Ömürçüsü” adlı romanda Halil Erdem, işleyerek onları layık oldukları değerde edebileştirmiştir.

Emin Demirayak'ın sazı Güner Özkan'nın Orta Asya'dan Günümüze Türk Dünyası Sazları Koleksiyonuna ulaştırılmış orada sergilenmektedir.

Gel Dedi Bana
(Emin DEMİRAYAK)

Seherde uğradım dostun yanına
Hoş geldin sevdiğim dedi bana
Tomurcuk göğsünü verdi başıma
Yorgunsun sevdiğim yat dedi bana

Benim yârim gelişinden bellidir
Ak elleri deste deste güllüdür
İbrişim guşaklı ince bellidir
Elleri uyut da gel dedi bana

Mestinedir deli gönül mestine
Âşık olan gül verir dostuna
Telli mendilini attı üstüme
Terlisin sevdiğim sil dedi bana

Kahpe Gençlik için yeni bir söz yazmıştır, hatta türküyü yeniden yorumlamıştır. Emin Demirayak'ın ağzında tanınan bu türküyü Emin ile özdeşleştirilmiş; hatta onun diyenler bile olsa da Kahpe Gençlik Türkü'sünü yakan Hisarardı'ndan Mehmet Emin, derleyen ise Mehmet Gültekin olduğu bilinir. İlk kez Gök Şakir 1921 Yılında İbecik'te bir düğün akşamında okur.

Ertesi sabah kadınlar bir kez söyleyip geçtiği o güzel türküyü "Akşam okuduğun o türküyü bize de okur musun?" derler. Ve tekrar tekrar (Şakir Önal) Gök Şakir'e okuturlar. O zaman Emin henüz doğmamıştır bile. Emin icra sırasında yorumlarken katkılar yapması sesindeki oktava yörede henüz ulaşılabilmesi Emin'in her türküde olduğu gibi farkını ortaya koyan unsurlardır.

Emin'in varyantı olan

Kahpe Gençlik:

Kız ovada da süremedim a beyler ben de aman kağnımı
Gelenler geldi de tutamadım yine aman gönlümü a beyler gönlümü
Dinleyenler olmadı da anlatamadım a dostlar aman derdimi
Sarp kayalardan atayım da a beyler ben de a beyler of
Sabahları olur da ezanlar da a beyler aman okunur

Ezanın sesleri de bizlere dokunur a beyler
Yari de güzel olanlar ilk akşamcıktan sarılır.
Yari de çirkin olanlar da kader Mevla da darılır a beyler
Sabahları kalktığımda da a beyler aman keklik olayım
Ela gözlü sevdiceğim de nerde kaldın der m'ola
Doymayasıca kara toprakta yedin benim yârimi a beyler öf.

Oyun Havası

(Emin DEMİRAYAK)
(Mani türünde yazılmış bir ezgidir.)

Harmana kuyu kazdım
Yar söyledi ben yazdım
Yar karşımdan gelince
Bayıldım düşeyazdım

Sapını uzun aldım
Gel güzel gidelim
Anneden izin almadan

Oyun Havası

(Emin Demirayak)
Asmadan üzüm aldım
Sapını uzun aldım
Gel güzel gidelim
Annenden izin aldım.

Dirmil Boğazi

(Emin Demirayak)
Bozca duguk konmuş öter ardıç dalında
A gelin yalnız mı kaldın yayla yolunda (vay gelin)
Mor devenin kızgını döner döner ısırı
Onbeş kızdan iyidir gelinlerin kısırı

Ala deve mor köşek basmadan yün döşek
Geçme gelin buradan senin yayların gevşek
Devesi katar katar cilbini suya batar
Kız oğlanı görünce salar göbeği salar.

Dirmil Boğazı'ndaki: ardıç dalında öten bozca guguk, yayla yolunda yalnız kalan gelin, mor deve, gitar gitar develer sözleriyle Yörük insanının yaşam biçimi gözümün önüne geliyor; onbeş kızıdan iyidir gelinlerin kısırı dizeleri ise Emin'in her türküsünde bulunan mührü gibi duran erotik uyarlardır.

Orta Mektep

(Emin Demirayak)

Allah Allah danalarda yıkılsın meyhaneler
Kızlar şalvar kaldırmış ne yapsın hovardalar
Haydi güzel oğlan yandım bekâr oğlan
Kolların yastık saçların yorgan (Nakarat)
Bahçelerde sarımsak da saklı gizli sarılsak
Ak gerdanın üstünde kuzular gibi yayılsak
Orta mektep kanlıdır da penceresi camlıdır
Orta mektep içinde Neriman delikanlıdır
(Nakarat)
Orta mektep de durdum da çantamı yere vurdum
Orta mektep içinde ben Neriman'a vuruldum

Orta Mektep Emin'in kendini aştığı bir türküdür. Teke Yöresinin ritmiyle hızlı, coşkunsun, lirik; hatta erotik bir türkü. Hele hele “Haydi güzel oğlan yandım bekâr oğlan/ Kolların yastık saçların yorgan” nakaratı yüz yıllarca yaşayacak dizelerden oluşmuş diyebilirim.

Çekin Mayaları Da Buradan Gidelim
(Emin DEMİRAYAK)

Çekin mayaları buradan gidelim
Dirmil yaylasına dağ göçe gidelim (vay gelin)
Mor devenin kızgını döner döner ısırı
On beş kızıdan eyidir gelinlerin kısırı

Gidelim Gidelim (Emin Demirayak)
Gidelim gidelim (aman) nere gidelim
Dirmil yaylasına yâre gidelim
Tarlanın tezeklisi
Mendilin ipeklisi
On beş kıza bedeldir
Gelinin cilvelisi
Harımdan aldım çalı
Haymanadan aldım yâri
Yüzüme güle güle
Elimden aldı yâri
Meşesi meşesi yayla meşesi
Orta mahallenin benli Ayşe'si
Yılana bak yılana
Kıvrım kıvrım dolana
Ben yârimi kaybettim
Bir muştum var bulana
Şu tarla uzun tarla

Parla sevdiğim parla
Yakına gelemezsen
Uzaktan mendil salla
Derenin derincesi
Akarsuyun incesi.
Gine nerden geliyor
Göynümün eğlencesi

Çek Deveci Develeri Nadastan

(Emin DEMİRAYAK)

Çek deveci develeri, nadastan aman
 Gül memeler birbirinden bedesten aman (yarım uyk)
 Devesi var çansız gerdanı var bensiz (-s) yarım uyk
 Ben olamam sensiz sende durma bensiz
 Öpmelere nazik ısırmışlar yazık (-k) yarım uyk
 Ak kolları sıktırmış altın gümüş bilezik
 (Nakarat)
 Deve yüksek atamadım urganı canım (-rgan) zen. uyk-
 Düşürdükçe tek başıma yorganı canım
 (Nakarat)
 Çek deveci develeri yokuşa canım
 Gül memeler birbirine sokuşa canım.

Bahçelerde Kum Darı

(Emin Demirayak)

Bahçelerde kum darı
 Ben istemem o yâri
 Çirkinler şöyle dursun
 Güzeller gönül karı

Bahçelerde enginar
 Her güzelin dengi var
 Seversen esmer yar sev
 Beyazların adı var

Gıraç tarla daş'olur
 Köylü kızları saç'olur
 İki gönül bir olsa
 Hiç gözlerde yaşm'olur

Ev Yaptırdım Dabanda

(Emin Demirayak)

Ev yaptırdım dabandan
 Gelin geldi yabandan
 Elif kız gebe kalmış
 Keçi güden çobandan

Süpürgeyi boyadım
 Kapardına dayadım
 Elif'im gelir diye
 Bıyıkları boyadım

Şu Dirmil'in Çalgısı

(Emin Demirayak)

Şu Dirmil'in çalgısı canım
 Dağlara vurdu yankısı
 Şu gelenlerin içinde a canım
 Benim yârim hangisi
 Altın yüksüğüm var benim
 Parmağıma da dar benim
 Şu gidenlerin içinde a canım
 Orta da boylu yar benim
 Çekirgenin uçkunu
 Gelinlerin coşkunu
 Coşkun olan gelinler a canım
 Kendisi de sallar peşkiri

Dışarda biriyle tanışırken Dirmilliyim dediğin an “Şu Dirmil'in Çalgısı mıydı “ diye hemen bu türküyle ilgili bir reaksiyon alırım genelde. Bu türkü dillere pelesenk olmuştur, en azından ilk dizesiyle. Bu anlamda Dirmil tanıtımı için büyük katkılar sağlamaktadır

Dirmil Güzellemelerinin Sonuç Değerlendirmesi

Sonuç olarak; Dirmil'de Gök Şakir ve Hüseyin Karakaya'dan gelen gelenek, Kadir Türen, Osman Ali Aslan, Emin Demirayak'ta doruk noktasına ulaşmıştır. Ömer Âşık'tan Ferhat Erdem'e, Arif Canyıldırın Sebile Canyıldırın'a kadar yeni kuşak türkücüler de aynı damardan beslenip aynı geleneği izlediklerini rahatlıkla söyleyebilirim.

Karacaoğlan tarzında üretilen bu güzellemeleri korumak ve Dirmil'e özgü bu tınıyı bozmadan, kaybetmeden, değiştirmeden gelecek nesillere aktarmak günümüz icracılarının asıl ödevleridir.

Âşıklarımızın yaşadığı dönemin üretim biçimleri bu gün değişti. O dönemdeki ne sürüler kaldı. Ne yaylacılık. Teknoloji İnsan ilişkilerini çok kolaylaştırdı. Bu da gelenekleri zorlayan bir durum bu nedenle artık ne onların yaşadığı doğal, naif, saf lirik aşklar yaşanabilir, ne de benzer ezgiler üretilebilir.

Bu nedenle var olan Türkmen Yörük ezgilerini doğru icra etmek ve onu gelecek nesillere aktarmak bu alandaki ödevin sorumluluğunu daha da önemli hale geliyor.

“Bu güne kadar başta Dirmil olmak üzere bütün Teke Yöresi âşıklarını özünden uzaklaştıracak hiç mi arabeskçilerden şarkı duymadılar, hiç mi Türk sanat müziği dinlemediler, hiç mi mevlüt dinlemediler; dinlediler elbet ama Yörük ezgilerinin aslının korunması gerektiğinin bilincindeydiler ve onu yaptılar. Ezgilerine başka bir türün formlarını asla bulaştırmadılar,” diyen TRT saz sanatçısı Ferhat Erdem son derece haklıdır ve bundan sonra da bu yapılmalıdır.

Bu güne kadar sözünü ettiğimiz âşık kuşağı bu görevlerini hakkıyla yaptıkları gibi geleneğe uygun yepyeni eserler bırakarak bu kervana katılmışlardır.

Karacaoğlan'ın tutturduğu maya Çukurova'dan bütün Toroslara, oradan Suriye'ye, Türkmenistan'a, kadar ulaşmıştır. Teke Yöresi'nde de bu mayanın, bu damarın korunmasını diliyorum...

EMİN DEMİRAYAK'IN YAŞAMI VE YÖRE KÜLTÜRÜNE VERDİĞİ KATKILAR

**Tahsin DURU*

Emin DEMİRAYAK bu sempozyumla ilk defa anılmaktadır. 1980' den bugüne kadar 30 sene geçmesine rağmen hiç anılmamıştır. Burada emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Emin DEMİRAYAK 1936 yılında İbecik'te doğmuştur. Babası Ali, annesi Gülizar DEMİRAYAK'tır. Anneden tek, babadan üç kardeşdir. Sanatçı yeteneği ailesinden geçmiştir. Saz çalmaya çok geç başlamıştır. Yirmili yaşlarda, özellikle askerden sonra ismini duyurmaya başlamıştır. Emin DEMİRAYAK tenor bir ses ve müzikalite olarak rahat iki oktav sesi kullandığı için sipsi ile öyle bir uyum sağlamıştır ki, bugün de dahi o uyumu veren hiç kimse çıkmamıştır. Ses, bağlama ve sipsi uyumunu sağlayan Emin DEMİRAYAK' tan başka hiçbir kimse 2010 yılı itibarı ile olmamıştır. Emin DEMİRAYAK bu konuda zirve yapmıştır.

Bağlama çalmaya ilkönce akrabası Kara Mehmet ile başlamıştır. Daha sonra 1960'lı yılların sonundan ölümüne kadar Mehmet Ali KAYABAŞ ile 10 yılı geçkin çalışmışlardır. Emin DEMİRAYAK Ali KAYABAŞ ile düğünlerde çalıyorlardı. Sipsi ile bağlamanın uyumunu sağladığı için ilkönce Dirmil' de, sonra Burdur' da, daha sonra da bölgede sipsinin tanınmasını sağlayan, en büyük emek veren kişidir. Sipsiyi bölgeden sonra Türkiye'ye tanıtan yine odur.

1974 yılında, o zaman Çorlu'da asker olan Mehmet Ali KAYABAŞ'ın yanına giderek, birliğinden izin alarak İstanbul'a geçip ilk plaklarını yapmışlardır.

Kendisine Kör Emin denilmesinin sebebi ise, 1967 yılında eşi Ayşe'yi kaçırmamasından dolayı kayınbiraderlerinin Emin'i dövmeye, öldürmeye kalkmalarıdır. Emin DEMİRAYAK'ın ağzını kesmişler, gözünün birisini kör etmişlerdir. Emin DEMİRAYAK'ı öldü diye bırakıp gitmişlerdir. Ayşe Emin'i zamanında hastaneye yetiştirilmesini sağlamıştır. Emin DEMİRAYAK ve eşi arasında çok büyük sevgi vardır.

Emin DEMİRAYAK'ın ölümünde birkaç kişi suçlanmıştır ama ispatlanamamıştır. Ölümünde Emin'e hazırlanan bir tuzak vardır. En yakın arkadaşının ölümünde kallesliği olduğu bilinmektedir. Birde aynı oda da yatıp ta kendisine hiçbir şey olmayan Mustafa SAYIN, Emin DEMİRAYAK'ın ölümünün en yakın tanığıdır. Bugüne kadar ölüm sebebi netleşmemiştir, ortaya çıkmamıştır. Ölüm sebebini bilme ihtimali en yüksek kişi şu anda sağ olan Mustafa SAYIN'dır.

* Tahsin DURU: Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Halk Müziği Sanatçısı
İzmir Türk Dünyası ve Müzik Topluluğu Müdürü

Emin DEMİRAYAK Fethiye'de, Denizli'de, Dinar'da, Burdur'da, Antalya'da düğünlere gitmişler, sipsiyi buralara taşıyarak oturak alemlerine katmışlardır. Sipsiyi Dirmil'den çıkmasını sağlayan kişidir. Bölgenin içine, ilin dışına taşıyan ilk kişidir. Emin DEMİRAYAK'ın önemi burada yatmaktadır.

Emin DEMİRAYAK'ın derlediği türküler vardır. Bunlar Bahçelerde Kum Darı, Çekin Mayaları da Buradan Gidelim, Şu Dirmilin Çalgısı, Yeşil Olur Şu Dirmilin Biberi, Gidelim Gidelim, Kahbe Gençlik Geldi Geçti Yel Gibi, Deli Poyraz Yine Sürdü Bulutu. Teke Yöresi Toroslardan gelir, Isparta'yı içerisine alır, sonra Afyon-Dınarı içerisine alır ordan Denizli'ye girmeden Acıpayam ve civarını kapsar. Teke Yöresinin kalbide Burdur'dur.

Son olarak Burdur çok şanslı. Her ne kadar teknoloji gelişse de, Burdur'un kültürüne teknoloji fazla girmemiştir. Düğünler hala davul, zurna ile yapılmaktadır.

TEKE YÖRESİ MÜZİK KÜLTÜRÜ İÇERİSİNDE ÖNEMLİ BİR DEĞER AHMET YAMACI

Zeki Nacakcı* – Alaattin CANBAY*

Özet

Bu çalışma zengin müzikal özelliklere sahip Teke yöresi müzik kültürünün önemli bir temsilcisi olan Ahmet Yamacı'nın yaşamı ve yöre müziğine olan katkıları belirlemeye yönelik betimsel bir çalışmadır. Bu amaçla çalışmada Yamacı'nın müzikal kimliğinin oluşum süreci, yöreye ve TRT halk müziği repertuarına kazandırmış olduğu eserler, halk müziğine olan katkıları ele alınmıştır.

Ahmet Yamacı

(1926–1987)

Ahmet Yamacı, 1926 yılında Burdur'un Tefenni ilçesinde doğdu. Yörenin en iyi müzisyenlerinden biri olarak bilinen babası Çil Mehmet'i henüz üç yaşındayken kaybetti. 5 çocuklu müzisyen bir ailenin en küçüğü olarak yaşama tutunan Yamacı, 5-6 yaşlarında müzik çalışmalarına başladı. İlkokul sınıf öğretmeninin hediye verdiği bağlama ile iyi bir bağlama ustası olan amcasının yardımları ile bağlama çalmayı geliştirdi. İlkokulu Tefenni'de bitirdikten sonra 1939'da Kırıkkale Gedikli Sanat Okuluna girdi, fakat bazı ailevi nedenlerden dolayı okuldan ayrılarak 1940 yılında sınavla Gönen Köy Enstitüsü'ne (İlk Öğretmen okuluna) öğrenci olarak girdi. Buradaki öğrencilik yıllarında Mandolin, Keman, Akordeon ve Ağız Mızıkaşı çalmasını öğrendi. 1941 yılında Muzaffer Sarısözen'in Okulu ziyaretinde ilk kez kendisi ile tanışarak bağlama çaldı. Bu olay sonrası Muzaffer Sarısözen ile aralarında geçen bir konuşmada, Sarısözen, Yamacı'ya "Oğlum senin sazın boyundan büyük, ne zaman senin boyun sazını geçerse seni tekrar dinlerim" dedi. Yamacı Sarısözen ile bu ilk tanışmasını unutamadığı anlardan biri olarak aktarmaktadır (TRT İstanbül Radyosu Arşivi, A:Yamacı kendi sesinden Radyo Programı, 1978).

Ahmet Yamacı 1944 yılında Ankara Radyosunun Türk Halk Müziği alanında açmış olduğu sınavı kazanarak saz sanatçısı olarak göreve başladı. Aynı yıllarda Ankara Devlet Konservatuvarı öğretmenlerinden Saadet İkesus ve Nurullah Taşkıran'dan dersler aldı. 1946 yılında vatani görevini yapmak üzere askere alındı. Askerde saksafon çalmasını öğrenmesine ilaveten nota okuma ve yazmasını daha da geliştirdi. Askerliğini bitirdikten sonra tekrar radyodaki görevine döndü. 1948 yıllarında Ankara'nın merkez ilçeleri halk evlerinde eğitimlik ve Ankara Atatürk Lisesinde 4 yıl öğretmenlik yaptı. Aynı yıllarda Türk Halk Müziğinin ve birçok halk müziği sanatçısının gelişmesinde büyük rol oynayan Muzaffer Sarısözen'den yararlanarak onun en önemli yardımcılarından biri oldu.

* Yrd. Doç. Dr. Zeki NAKAKCI: Mehmet Akif ERSOY Üniversitesi

* Yrd. Doç. Dr. Alaattin CANBAY : Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

Yamacı, 1954 yılında İstanbul Radyosunda kurulan “Yurttan Sesler Korosu”na Şef olarak atandı. 1955 yılında Behçet Kemal Çağlar ile birlikte hazırladıkları “Güzel Vatanımızdan” adlı program oldukça beğenildi, programında ve radyo konserlerinde bağlama ve 3 telli curayı “şelpe” (tezenesiz çalma) tekniği ile çalması halk tarafından büyük ilgi gördü. Ahmet Yamacı, İstanbul radyosundaki görevlerinin dışında; Aksaray Musiki Cemiyeti, Çağaloğlu’nda açılan özel konservatuar, Beşiktaş Barbaros ilkokulu ve halk evinde halk müziği sevenlere solfej, nota, saz ve ses dersleri verdi. Türk Folklor Araştırmaları dergisi ve Ekspres Burdur il yıllıklarında yazılar yazdı.

Yönetmen	Metin Erksan David E. Durston
Yapımcı	Ulvi Doğan
Senarist	Metin Erksan Necati Cumalı (hikaye)
Müzik	Manos Hacidakis Ahmet Yamacı
Oyuncular	Ulvi Doğan Erol Taş Hülya Koçyiğit
Görüntü yönetmeni	Ali Uğur
Kurgu	Stuart Gellman
Yapım yılı,	1964, Türkiye

ve direktörlük de yapmıştır. Bu bağlamda, 1964 yılında Berlin'de yapılan Dünya Film Festivalinde birincilik kazanan Türk Filmi “Susuz Yaz” filminin müziklerini Yunan besteci “Manos Hacidakis” ile birlikte yaparak büyük bir başarıya imza atmışlardır.

1971'de dönemin Önemli Türk halk müziği icracılarından biri olan Fatma Türkan Yamacı ile evlenmiştir. TRT'de çalıştığı yıllarda müzik dairesi Türk Halk Müziği repertuar ve denetleme kurulu üyeliği, halk oyunlarında seçici kurul üyeliği yapmıştır. 1980 yılında TRT İstanbul Radyosu Türk Halk Müziği ve Oyunları Şube Müdürlüğüne asaleten atanan Ahmet Yamacı, 1982 yılında aynı görevde iken kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır. Yamacı'nın Türk Halk Müziğine yaptığı katkılardan en önemlilerinden biri de ülkemizin hemen hemen tüm illerini gezerek derlemiş olduğu 500'den fazla türkü ve 150 kadar da oyun havasını Türk Halk Müziği repertuarına kazandırmasıdır. Halk müziği ve oyunlarımıza uzun yıllar hizmet verip, bağlamanın sevilmesinde, tanıtılmasında, birçok sanatçının yetişmesinde emeği geçen Yamacı, 1987 yılında İstanbul'da yaşama veda etmiştir.

İstanbul Radyosu (1975). Şef: Ahmet Yamacı

Teke Yöresi denilince çok yönlü kültürel bir zenginlik akla gelmektedir. Bu kültürel zenginlik diyarında hiç şüphesiz ki Ahmet Yamacı dışında birçok halk ozanı, kaynak kişi, derlemeci mevcuttur. Ancak Ahmet Yamacı'yı diğerlerinden farklı kılan en önemli özellik yöre kültürüne yaptığı katkılarının yanı sıra ulusal boyutta yaptığı çalışmalar ile Teke Yöresini temsil etmesidir. Bu bağlamda Yamacı, ülkemizin Van, Kars gibi en doğusundan Aydın, İzmir gibi en batısına, Trabzon, Rize gibi kuzey yörelerimizden Antalya, Mersin gibi güney yörelerimize, Rumeli'ye hatta Kıbrıs'a kadar uzanan çok geniş bir coğrafyada derleme çalışmaları yapmış, bu türkülerin kayıt altına alınmasına büyük katkılar sağlamıştır. Yamacı, Muzaffer Sarısözen ile birlikte Türk halk müziğinin gelişmesine, notasyonuna ve repertuvar oluşturulmasına büyük katkılar sağlamış, Teke Yöresine ait üç telli bağlama ve "şelpe" tekniğinin

yaygınlaşıp ülkemizde kabul görmesine önderlik etmiştir. Buradan hareketle ülkemiz halk müziğinin gelişmesine büyük katkılar sağlayan ustalardan Nida Tüfekçi'nin Yozgat'ta, Muharrem Ertaş'ın Kırşehir'de, Özay Gönlüm'ün Denizli'de heykellerinin dikilip yöre halkı tarafından derin sevgi ve saygı görmesi gibi, hiç şüphesiz ki, Ahmet Yamacı'da Teke Yöresinde yaşayıp yaşatılacaktır.

Kaynakça

- * KAYACAN, İsa,(2009). Tefennili Ahmet Yamacı'nın Heykeli Ne Zaman Dikilecek?, Anayurt Gazetesi, 22 Eylül 2009, Günlük Ulusal Gazete
- * Odeon Yılları Plak Koleksiyonu,(1999). Fatma Türkan Yamacı Türk Halk Müziği Serisi, İstanbul
- * SAY, Ahmet.(2005) Müzik Ansiklopedisi, Ankara, Cilt 3, sy.633
- * TRT Türk Halk Müziği Repertuarı, Ankara.
- * TRT İstanbul Radyosu Ses Arşivi.1978

MÜZİK KÜLTÜRÜMÜZDE CURACI KADİR TÜREN (TURAN)
Abdurrahman EKİNCİ*

Adı.....	Kadir
Soyadı.....	Türen (Turan)
Baba adı.....	Abdullah
Ana adı.....	Sultan
Doğum yeri	Dirmil
Doğum tarihi.....	1335

Anadolu'nun üzerinde bir imparatorluk yok olurken,yeni oluşumlar yaşanmaktadır

Yine de analar oğullarına kızlarına gebedirler. Sultan gelin de gebedir. Abdullah oğlu Sultan'dan olma Kadir gelecektir. Öncelikle Dirmil'in taşını toprağını kucaklayıp, havasını ciğerlerine doldurarak, ekmeğini yiyip, suyunu içerek büyüyecektir. Yalnız değildir Kadir Dirmil'de. Aziz Karakaya, Halil İbrahim Önal, Kumpurcu Mehmet, Ömer Kanyılmaz, Emir Kanyıldıran ile birlikte büyüyecektir.

* Abdurrahman EKİNCİ : Araştırmacı-Derlemeci-Organolog

Bu genç usta adaylarından önce Dirmil ve etrafında Asmalı Osman Ali Usta, Kozagaçlı Çotak Nuri (Nuri Özyurt), Dirmilli Koca Şakir ve diğerleri yaşamaktadırlar.

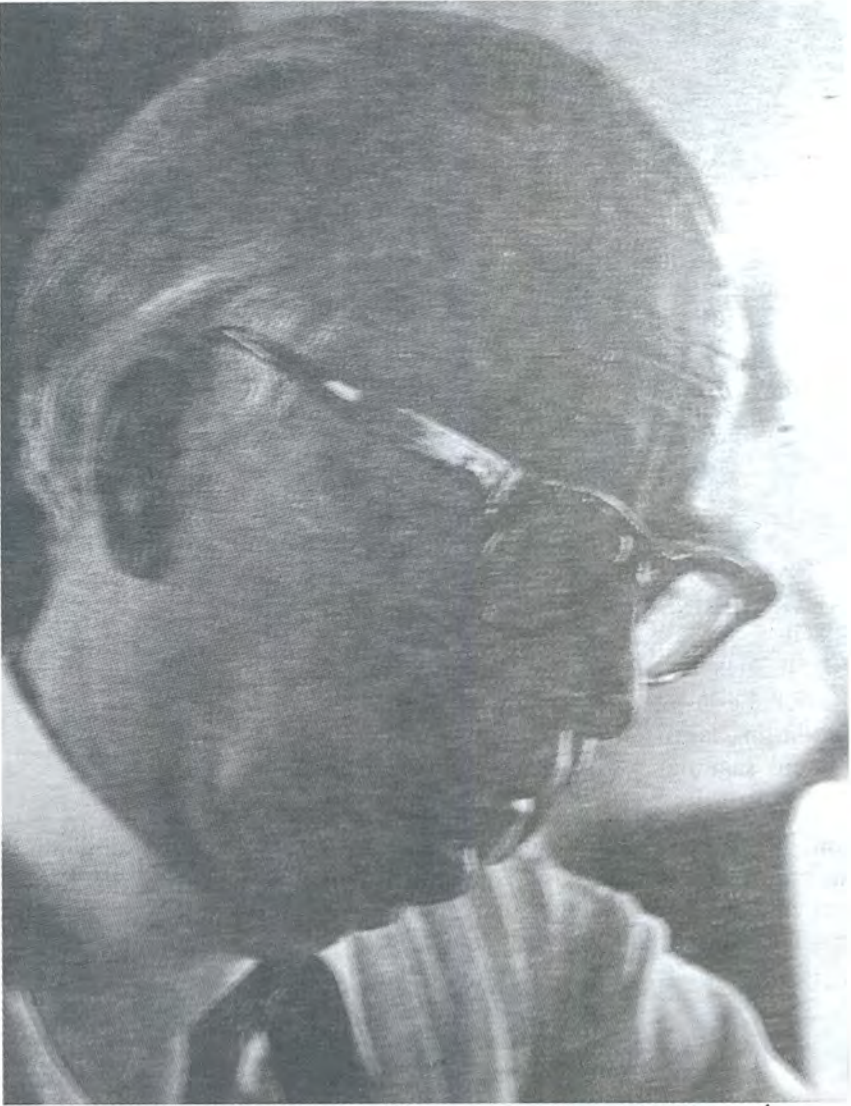

Kadir Türen'in cura ustası Kozağaçlı Çotak Nuri (Nuri Özyurt)' dur.

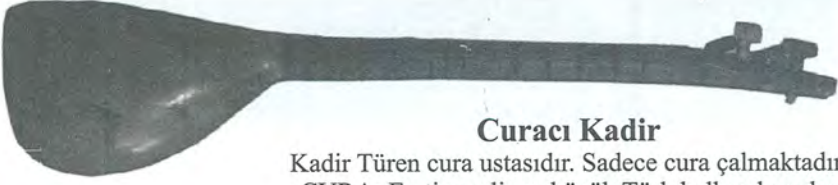

Bir taraftan da çalıcı ustaların yanında cura yapımcı ustalar da yetişmektedir. Bu ustalardan, Kuş Osman, Nallı Osman, Fethiyeli Ramazan Güngör, Işırın Şükür, Ahmet Öz bunlardan birkaçıdır.

Tam buraya gelmişken sözü Halil Bedi Yönetken'e bırakalım:

“Dirmilliler”le hınçça hınç dolu olan bir lokalde –belki de kahve idi- lüks ışığı altında ilk dinlediğimiz sanatkârlar ”cura” ve “sipsi” çalan insanlardı. 1335 doğumlu Kadir Turan’ın curasının kovanı, yani teknesi dut ağacından, sapı iğde, mandalları ceviz, göğsü=kapağı çamdan, tezenesi kiraz kabuğundan yapılmıştı. Düzeni iki çift takım tel, diyapazon la sıyla (la- pes re)seslerini veriyordu. Sapi üzerindeki oktavda şu sesler vardı: La, sibemol, si,do, dodiyez, re, mi, fa, fadiyez, sol, la bu şekilde curada re ile mi ve sol ile la arasında kromatik perdeler mevcut değildi. Oktavda 11 ses mevcuttu”(1)

Curacı Kadir

Kadir Türen cura ustasıdır. Sadece cura çalmaktadır.
CURA; En tiz sesli, en küçük Türk halk çalgısıdır.

TOPLAM BOYU: 55-59 cm dir

KAPAK GENİŞLİĞİ: 11,5-14,5 cm dir

PERDE SAYISI: 11

TEL DURUMU: İki sıra, iki tel altta, iki tel üstte,

AKORT: La-la-lal-re= la-re

La-la-la-mi= la-mi (2)

Bu küçük sazımızı çaldığından Curacı Kadir Usta olmuştur.

Düğüncü Kadir Usta

Kadir Türen çağrıldığı bütün düğünlere gitmiştir. Geçimini düğünlerden, oturak âlemlerinden kazandığı paralarla sağlamıştır. Düğünlerde davul ve zurna çalmamıştır. O sadece cura çalardı. Oturak âlemin çalıcısı idi. Sipsiye curası ile o sipsi çalanlar ona eşlik ederlerdi.

Türkü Yakıcı Kadir Usta

Geleneğimizde var olan Halk sanatlarının yaratıcıları, Türk ulusunun Türkü yakıcıları, Yunus Emre'lerin, Karacaoğlan'ların devamıdır Kadir Tören.

“Folklor, bir ulusun yaratıcı gücünü ve bu gücün anonim ürünleri olan her türlü inanış, gelenek ve yaratmalarını konu alan toplumsal bir bilimdir.(3)

“Şarki (Garbi) Anadolu parçaları Akdeniz'den mühlhem, saf bir güneş ve sema, şen bir iklim aydınlığı taşırlar. Çiçek bahar kokusu, seveda taşırlar. Gölge hüzün tezatları bunlarda azdır”(4)

“Halk dilinde müthiş ifade gücünün yanı sıra, bir de çok zengin hayal gücü vardır. Bu yöreselliği, yaratıcı halkın yalın forumlar içinde nasıl etkili ve güzel verdiğini büyük halk türkücülerini, yani âşıkları dinlediğimizde kuvvetle hissettik. Tabi bu Türk folklorunun doğallığından ve yalınlığından kaynaklanmaktadır.(5)

Kadir Tören bu değerler içinde kendi değerlerini bize ulaştıran seçkin bir örnektir.

Uzun Hava Yakıcısı Kadir Tören

Kadir Tören kendi yangısı içinde, yanarken çevresini ısıtan, ısıtan bir ustamızıdır. Uzun havalarımızı yakan Kadir Usta yaşamın getirdiği dolumu, gerilimi dert, gurbet, ayrılık ölüm, gidip gelmeyen yarattığı enerjinin boşaltılmasına yardımcı olmuştur.

Kadir Tören uzun havalarında pek erkek kardeşlerine ünnemez. Ayşe, Fatma, Keziban ,Hatça diye de ünnemez. “A..Gız diye ünner. A.. gızın içinde ana, yar, sevgili, gız kardeş işte o can yoldaşlarının hepsi vardır.

“A..Gız bahçeye duguk konmuş allar açmış dalına

Yalnız mı düştün aman güzel yayla yoluna.”

Kadir Usta'nın güzelleri yayla yolunda, bahçe içinde köyde, ardıc dibinde, yolda, kanlı, canlı adı sanı belli “A.. Gızlardır. Bu güzellerden birisi de Şerife'sidir.İslanan çamur olan ev yıkılır alır götürür Şerife'sini. Kadir Tören yine ünner”A..Gız diye.

“A..Gız zülûflerine güller mi değmiş

Gülün kokusuna menekşe boyun eğmiş

Şu yalan dünyada zengin, güzel kim kalmış

Er geç ölüm bizlerin de yoludur”(7).

Günün kasetlerine onlarca uzun hava okumuştur. Uzun havalarında bizi kirden pastan, yuyup yıkayarak arıtmıştır. Dertlerden sıkıntılardan uzak tutmuştur.

Kırık Hava Yakıcısı Kadir Tören

Kadir tören uzun havaların yanında kırık havalar da yakmıştır. Kırık havaların içinde 9/8 lik kıvrak zeybekler olduğu gibi 9/16 teke zortlatmaları da vardır. Bunların yanında 2/4 lük kırık havaları vardır.

“Şu Dirmil'in çalgısı, Dirmil'dedir evimiz 9/8 lik kıvrak zeybeklere örnektir,”(8)

“Devesi gater gater başta olmak üzere birçok 9/16 lık türküler yakmıştır.”(9)

2/4 lük türküleri ise, Keziban Yenge, Çek deveci develeri baştan birkaç örnektir.

Kendi yaktığı türkülerin yanında gelenekten öğrendiği türküleri de büyük bir ustalikle çalıp söylemiştir.

Kadir Türenin Yaktığı Türküleri (Eserleri)

Kadir Türen bir batılı besteci olsaydı, ya da kendimizden batı tekniğine göre yetiştirilmiş bir bestecimiz olsaydı, her eserine bir ad vererek tanıtmaya çalışacaktık. Ama şimdi Türkü adı olarak veriyoruz.

Koca Dağa Kurşun Attım, Gökte Yıldız Ellidir, Devesi Gater Gater, Deniz İçi Balıklı, Çek Deveci Develeri, Keziban Yenge, Aşşa Yoldan Çıktı Aldıramadım, Kuyu Dibi Taşlı Olur, Köyden Köye Gezerim, Erik Dalı, Bizim Yaylalar, Nice Güzelleri Kara Toprak Gizliyor, Sizin Yaylaların Şalbaları Kurumuş, Dirmil'in Coşkun Çayı eserlerinden birkaçıdır diyebiliriz.

Kadir Türen'in Kayıttaki Türküleri

Halil Bedi Yönetken Dirmil'e iki defa derleme yapmak için gelmiştir.

A- 1938 Devlet Konservatuarı derleme inceleme gezisi

B- 1952 Halk Türkülerini derleme çalışmaları

Halil Bedi Yönetken'in

Kadir Türen'den Derlediği Türküler

Dirmildeki Evimiz, Çeşmem Seni Süzerler, Peşrev, Bahçeleri Gül Açık, Gabardıç, Duguk Öter Oyuktan, Elielekli Gelin, Su Gelir Akma İle, Daracık Sokaklarda Göremedim İzini (Uzun Shaza), Vurmayın Kızın Kınasını (Kına Havası), Sallandı Gabardıçın Dalları, Turnalar (Uzun Hava)

Anadilini ustaca kullanan bir ozanımızdır. Konuşmalarında, türkü sözlerinde insanlar arası iletişimde bu özelliği zirveye çıkar. Telini diline, dilini teline sarmaş dolaş ederek türkülerin melodilerini de tuzu biberi etmiştir. Karacoğlan, Yunus Emre gibi halkının gerçeğini, güzelliğini, özelliğini doğrularını, gitmesi, yönelmesi gerek çizgisinin önderi olmuştur.

Alaylama Ustası

Kadir Usta âşıklığını sürdürürken bir taraftan da toplumda kendisine ve Türk halk sanatlarına karşı oluşan dirençlere de karşı çıkmıştır. “Erik dalı” türküsü iyi bir örnektir.

“Ne derlerse desinler
Curacı'da Kadir'in önünde
Gız oynatmış desinler
Desinler! Desinler! Desinler!
O dilleri yesinler yesinler”

Kadir Türen'in komşusudur Keziban Yenge, Kadir Usta'da oğlan, Keziban Yenge'de kızlar vardır. Kızlar da büyür, oğlanlar da büyür. İster Kadir Usta Havana'yı;

—Olmaz der Keziban Yenge. Bir daha, bir daha ister Kadir Usta kızı. Olmaz olmaz cevabını alır. Bir gün şuna, şu aksi kadına, bir türkü yakacağım şamaşark edeceğim bunu. 1966 yıllarında yaktı türküyü usta.

Kadir TURAN'ın evi

“Şu curamın telleri
Alivdendir dilleri
Açıyormuş Keziban'ın
Evindeki gülleri

Çivi çaktım tavana
Asker gönderdim Van'a
Kızın adı Havana
Aza mı oldun Keziban Yenge
Muhtar mı oldun Keziban Yenge
Yenge yenge Keziban Yenge

Van'a gönderdiği asker oğlu Van'da şehit olmuştur.

Kadir Usta uzun havalarla, zeybeklerle kırık havalarla ilini, obasını , yurdunu, dağını, bağını , insanını inceden inceye işleyerek yöresinde, töresinde, çevresinde, göz kulak, dil yürek olmuştur

“Folklorcuların tamamen insani bir bilgiye hizmet eden şövalyeler olduğunu " belirten Pierre Saintyves (1870-1935) göre, folklorcular, vatandaşına vatan sevgisini öğretirler ve şimdiki zamanın kararsızlığına ve endişelerine rağmen dünya çapında kardeşlik inancını öğrenirler. Yalnızca folklor bile yurt sevgisini öğretmeye yönlendirir”(10).

Boğaz Havası Ustası Kadir

Teke Yöresinde boğaz havaları boğazda ve üç telli bağlamada çalınıp söylenirken Kadir Türen boğaz havalarını ikitelli curasında çalıp söylemiştir. Aziz Karakaya, Ramazan Güngör, Osman Ali Aslan Çölmek kırdıran boğazını üç telli bağlamada teli döverek, iterek, çekerek çaldıkları halde Kadir Türen ise iki telli curasında tezene ile çalardı.

Kadir Türen gelenekten aldığı ve kendisinin ürettiği türküleri kendi kotasında eriterek kendisi gibi çalardı.

Kadir Türen Nasıl Türkü Yakardı?

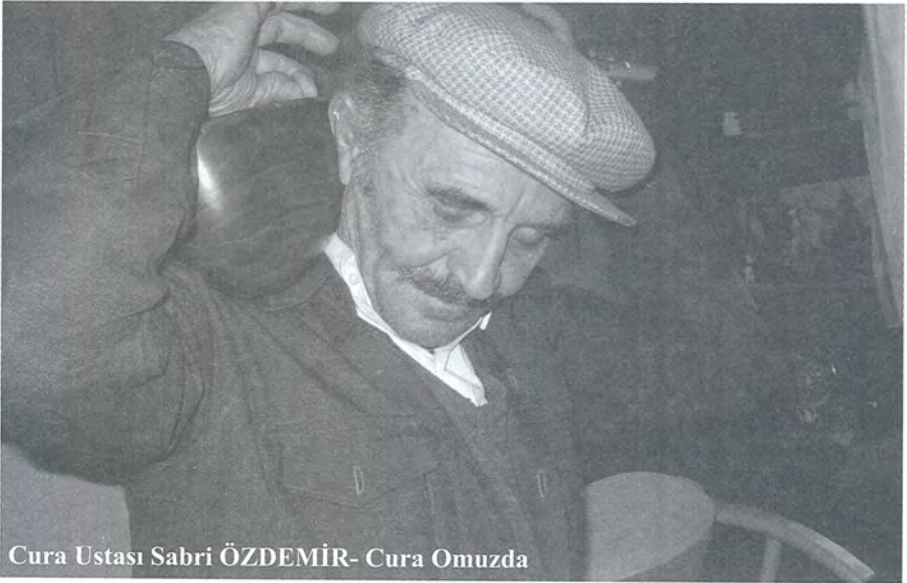
Sözler yaşadığı, gözlemlediği, sevindiği, üzüldüğü, mevsimlerin getirdiği duyarlılığı, içinde yaşadığı toplumun ortak mesajları, gülün kokusunu sürünün gidişini, içinde yaşadığı toplumu basitçe, dostça tanımlayan maniler olarak yazmıştır. Böylece bütün türkülerinin sözlerini kendisi yazmıştır. Sözlere uyan ritimler bulundu mu gerisi kolaydı. Özünden çıkardığı melodiyi diline teline dolardı. Sözü sesle dokurdu. İki telli cura ile ürettiği çömlek kırdıran türküsünü şöyle yakmıştı: "Fın fındırı, fın fın fın fındırı İnek güttürü, dağa sürdürü" diyerek kendine özgü türküsünü yakardı. "Ezgiyi yaratan kimse, akademik bir öğrenim görmüş olan sanatçıyı kısıkrak bağlayan estetik prensiplere ve sınırlı forumlara aldırış etmez. Bu yüzden Türk halk müziğinin ezgisel yapısı ilginç bir özellik, saygın bir kişilik ve sağlam bir içerik taşıyor."(11)

Kadir Usta'nın neyi nasıl yaptığını Murat Karabulut'a bırakalım: "Çünkü bu müzik türünün kaynağı hiçbir müzik eğitimi görmemiş insanlardır. Bu insanlar tamamen irticali, improvize (içe doğuş) olarak sosyo- ekonomik tabii şartlara bağlı olarak türkü söylemekte veya yapmaktadırlar".(12)

Kadir TURAN'ın Oğlu Abdullah TURAN

Yarenlikte, oturak âleminde, kız oynatmada uzun süre kucakta çalınan cura herkesin ısındığı, coştığı, taşıdığı bir ortamda Kadir Usta'nın curası omzundadır. "Curanın kapağı aya doğru tutularak omuzda çalındığını dinledim. Çok cerbezeli oluyor." (Mahmut Ragıp Gazimihal)

Cura Ustası Sabri ÖZDEMİR- Cura Omuzda

Kadir Usta Dirmillidir

"Dirmil'in dağları yamaçtır. Dirmil bu yamacın yüzündedir. Dağ iner, dağ çıkarlar, dağ yaşarlar Dirmilliler. Çalı çam karışık, bir de Dirmilliler. Taş basarlar, taşlıdır tarlaları, taş pişirirler, taş yerler, taş içerler, taş taş doyarlar. İşte Dirmil budur. Usta yurdudur.

Diğer Ustaların Dilinden Kadir Usta

Aziz Yığ Girengiz boğazının büyük ustalarından birisidir. Derleme yapmak için Denizli ili Acıpayam İlçesi Gölcük beldesindeydim Aziz Usta lafa şöyle başladı:

“Bir işimden dolayı Gölhisar İlçesi'nin Asmalı Köyü altında Gölhisar'a gidiyordum. Aşağıdan, uzun boylu, elinde cura olan babayiğit bir delikanlı gelip gelir, biz çeşmenin başında dinleniyorduk.

-Arkadaş gel sen de dinlen.

-Arkadaşım ben köyden çıkalı bir ay oluyor evde tavuklar yaynıgır beni eğleme.

-Yahu ne olur birkaç türkü çal dedim. Çeşmeden suyunu içtikten sonra bana üç tane Dirmil türküsü çalıverdi ve durmadan gitti . İyi çalışıyor güzelde sesi vardı. Adını sordum Kadir Turan'dı.

Kadir Tören duygu ve düşüncelerini yarattığı eserlere katıp karıştırarak,öz kültürümüzle harmanlamış, insanlığın hizmetine sunmuştur.

Bartok şöyle demek mecburiyetinde kalmıştır: “Eğer sizdeki temalar bizde olsa biz dünyayı yerinden oynatırız.” (Bela Bartok) İşte Kadir Usta'lar bunlardır.

Curacı Kadir Usta

KAYNAKLAR

- 1-Halil Bedi Yönetken
Derleme Notları Birinci Cilt:Sayfa -152
- 2-Abdurrahman Ekinci
Müzik Kültürümüzde Kozağaç Dirmil Curası
Tekelinin Telinden-Dilinden sayfa-16
- 3-H.Zeki Büyük Yıldız
Türk Halk Müziği –Ulusal Türk Müziği –Sayfa-75
- 4-Mahmut Ragıp Gazi Mihal
Anadolu Türküleri ve Musiki istikbalimiz-Sayfa111
- 5-Kurt-Ursula Reinhard
Türkiye'nin Müziği -Sayfa-27
- 6- Mustafa Özgül-Salih Turan –Kubilay Dökmetaş
Uzun Havalarımız- Sayfa-451
- 7-A.G.E. –Sayfa -415
- 8-Hamit Çine
Burdur'dan Damlalar –Sayfa 235-242
- 9-A.G,E, -Sayfa -280
- 10-H.Zeki Büyükyıldız
Türk Halk Müziği –Sayfa -81
- 11- Veysel Arseven
Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler –Sayfa-16
- 12-Murat Karabulut
A.G. E. –Sayfa 139

Kaynak Kişiler

- 1-İsmail Evcil
- 2-Ali Tekin
- 3-Mustafa Türen
- 4-Abdullah Türen
- 5-Yunus Demirörs
- 6-Hidayet Yılmaz

HALK ÇALGILARI USTASI AHMET YAMACI, KADİR TURAN VE EMİN DEMİRAYAK

AHMET YAMACI'YI ANARKEN
Güner ÖZKAN*

Bir ülkenin ve o ülkede yaşayan insanların gelenek-görenekleri, inançları, efsaneleri, düğün dernek adetleri, halk deyişleri, ninnileri, masalları, ağıtları, yakımları, manileri ve en önemlisi bütün bu değerlerden etkilenerек üretilen türküler, halk oyunları yörenin tanıtılmasında ve tanınmasında ışık tutan etkenlerin başında gelmektedir.

Burdur bu açıdan değerlendirildiği zaman özgün ve kendine has özelliklere sahip bir ilimizdir. Akdeniz bölgesinin batısından başlayıp Antalya, Burdur, Isparta, Aydın, Denizli, Muğla ve Afyonkarahisar'ın sınırları içinde kalan geniş bir saha TEKE YÖRESİ olarak adlandırılmaktadır. Bu bölge Anadolu'nun Türkleşip İslamlaşmasında çok önemli bir rol oynamıştır. Özellikle Selçuklular döneminde Teke yöresine çeşitli Oğuz boyu Türklerinden kitleler halinde yerleşmeler olduğu gözlenmektedir. “Kınık- Çavuldur- Bayındır – Yüregir –Eymir, Avşar –Yazır –Dodurga –Döğer –Karkın –Bayat –Kayı” gibi pek çok boyların anıları günümüzde Teke yöresinde yer alan yerleşim birimlerinde yaşatılmaktadır.

Teke adı tarihin derinliklerinden gelen bir tanımdır. Günümüzde Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden Türkmenistan'da yaşayan ve kendine has özellikleriyle tanınan “Teke Türkmenleri” ile Teke yöresi kültürünün birçok ortak değere sahip olduğu bilinmektedir.

Teke yöresinin halk kültürü açısından zenginliği ve orijinal özellikler göstermesi konuya tarihi perspektiften bakılınca daha açıkça ortaya çıkmaktadır.

Bugün saygıyla, rahmetle andığımız Ahmet YAMACI bu zengin kültür kaynaklarından beslenen bir ortamda dünyaya gelmiştir. Bu bölgenin töre ve gelenekleri içinde yetişmiştir.

“Ben Ahmet Yamacı” başlığı ile kendini anlattığı notlarında “1926 yılında Burdur vilayetinin Tefenni ilçesinde, musikinin içinde gözlerimi açtım. Ve hala bu hayatı yaşıyorum. Bütün ailemiz musiki meraklısıdır. Diyebilirim ki müzikle yoğruldu. Halk türkülerine karşı benim gönlümde çocukluktan başlayıp yıldan yıla büyüyen derin bir tutkunluk yaşamaktadır.”

Tefenni'de ilk tahsilini tamamladıktan sonra orta ve lise tahsiline Isparta Gönen İlköğretmen okulunda devam eder. Müziğe olan aşırı tutkusu nedeniyle öğretmen okulu

* Güner ÖZKAN : Kültür Müdürü - Emekli

son sınıfında iken Ankara Radyosu'nun açtığı sınavlara girer ve kazanır. Kendi ifadesi ile: “Sene 1944. Artık çok sevdiğim Ankara Radyosu'nun bir sanatçısıyım” sözleriyle mutluluğunu dile getirir. Radyo sanatçısı olmanın gururu ve onurunu taşıırken sorumlulukları da artmıştır.

1954 yılında İstanbul Radyo Evi'nde kurulan “Yurttan Sesler Korosu” şefliğine atanır. TRT'de bilimsel araştırma ve repertuar kurulu üyesi olarak yeni sorumluluklar üstlenir. Bu arada yurdun dört bucağında kent kent, köy köy türküler derlemeleri devam eder.

1955 yılında Behçet Kemal ÇAĞLAR ile birlikte hazırladıkları “Güzel Vatanımdan” adlı program büyük ilgi gördü. Birçok Türk filminin müziklerini hazırladı. Uluslar arası alanda başarı elde etmiş “Susuz Yaz” filminin müziği de Ahmet YAMACI tarafından yapılmıştır.

Ahmet YAMACI tükenmez bir enerji ve aşk ile ömrünü çok sevdiği Türk halk müziğine, Türk halk oyunlarına adanmış çok değerli bir sanatçımızdır. Türk kültürüne olan tutkusu ve üstlendiği görevler gereği onun ilgi sahası halk oyunları ve halk türkülleri açısından tüm ülkemizi kapsamaktadır. Ancak doğup büyüdüğü Burdur'un gönlündeki yeri çok farklıdır. Sayın Saadettin ÖNER 'den bana intikal eden Ahmet YAMACI'ya ait notlardan Ahmet YAMACI'nın Burdur'a olan sevgisi ve Burdur'un gönlündeki değeri anlaşılmaktadır.

Sayın Ahmet YAMACI Burdur ve yöresine ait notlarına şu sözlerle başlamaktadır: “Folklor bakımından Burdur Anadolu'nun en büyük folklor hazinelerine sahiptir. Bu bakımdan köklü ve orijinal bir folklor köküne sahip bulunmaktadır.”

Burdur yöresi efelerin harman olduğu yer olarak bilinir. En ağır zeybeklerden en süratli zeybeklere ve oyunlara kadar çok çeşitli oyun ve oyun havalarının bulunduğu, doğduğu yer yine Burdur'dur. Halkı ince duygulara sahiptir. Civanmert, gelenek ve göreneklerine çok bağlı insanlardır. Dün olduğu gibi bugün de her eğlencede “Serenler Zeybeği” önde gelir.

Bazı yörelerin millileşmiş türkülleri vardır: Kayseri'nin “Gesi Bağları”, Ankara'nın “Misket” i, “Fidayda”sı, Elazığ'ın “Çayda Çıra”sı gibi Burdur'un da zeybekleri, gurbet havaları, türkülleri var. Bunların başında “Serenler zeybeği”, Onikidir şu Burdur'un dermeni, Avşar beyleri, Şu Çavdır'ın hanları hep Burdur'u söyler ve Burdur'u anlatır.

Yöremizin en değerli uzun havalarından biri olan Avşar beyleri uzun havasının bünyesinde ikili, üçlü, dörtlü, beşli ve yedili sesler mevcuttur. Armoni seslerin çokluğu bakımından Avşar beyleri büyük değer taşır. Burdur yöresi çalgıları şekil ve yapı bakımından diğer yörelerden farklı ve çeşitlidir. Parmaklı perdelere vurularak çalınan cura, bağlama en ilginçlerindendir.

Ahmet YAMACI Ankara Radyosu'nda bir programda notlarında ifade ettiği gibi parmakla perdelere vurarak bağlama ve cura çaldığında seyirciler tarafından dakikalarca alkışlanmıştır.

Ahmet YAMACI ile ilgili anlatımlar ancak onun bir yönünü ifade edebilir. Yöneticiliği-öğreticiliği, sanatçı kişiliği, bağlama-cura çalımındaki üstün yeteneği ve özgünlüğü, Yurt sathındaki türkü ve halk oyunları derlemeleri, Yurttan Sesler'deki çalışmaları, koro şefliği, jüri üyelikleri ve daha pek çok görevi en üst seviyede eksiksiz yerine getiren bir kişiliğe sahiptir. Disiplinli bir çalışma anlayışı onun başarılarında en büyük etkidir.

Onun Türk halk müziği konusundaki düşüncelerini ifade eden ses kaydını bana lütfeden Sayın Saadettin ÖNER'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Değerli hemşehrimiz, kültür ve sanat adamı sayın Ahmet YAMACI'yı bu vesile ile tekrar rahmetle anıyoruz.

Sözlerime son verirken sizleri Ahmet YAMACI'nın sesiyle baş başa bırakıyorum.

Saygılarımla.

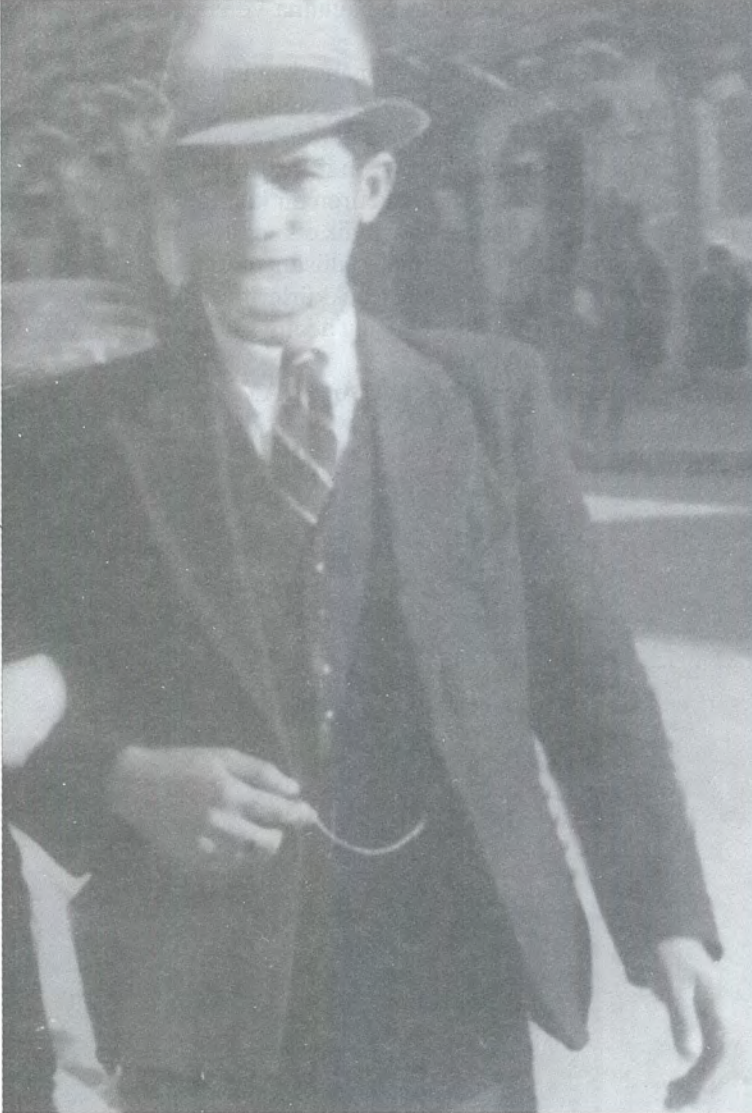

KAYNAKÇA

Ahmet YAMACI'nın Notları (Saadettin ÖNER'den intikal)

Doç. Dr. Mustafa ASLAN, Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Mansur KAYMAK, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi

AHMET YAMACI

Salih URHAN*

Toplamları birleştiren, onları ulus yapan en önemli unsurlardan biri folklordur. Folklor, toplumun gelenek, görenek ve adetleri ile bir bütündür. Bu bütün içinde yıllar geçtikçe değerlerini hiç yitirmeyen, tam tersine değerlenen türkülerin yeri büyüktür. Anadolu coğrafyasında Burdur ve yöresi bu değerli öğeyi geliştiren, üreten bir ilimizdir. Bu yörede hemen hemen her evde bağlama, kaval ya da sipsi ile kabak kemane mutlaka bulunur. Bu sazları az ya da çok herkes çalabilir. Ancak bağlamayı en iyi çalanlardan biri, Tefennili Ahmet YAMACI'dır.

1926 yılında Tefenni'de doğan Ahmet YAMACI, ilkokul yıllarında bağlama çalmaya başladı. 1940'da Gönen Köy Enstitüsü'ne kaydoldu. Ben de aynı yıl kaydoldum. Okulda her cumartesi eğlence düzenlenirmiş. Benden önce gelen Yeşilovalı arkadaşlarım Salih URHAN'ın çok iyi saz çalıp söylediğini anlatmışlar.

Okula gelişimizin ilk cumartesi günü düzenlenen eğlencede başta Müdür Ömer UZGİL olmak üzere tüm öğretmen ve öğrenciler salonda toplandık. Bizden önce gelmiş olan Hidayet BAKAN "Salih URHAN aramızda" deyince bir alkış koptu. O güne kadar ilk defa böyle topluluk önünde söyleyeceğim için çok heyecanlandım. Bir gurbet havası okudum. Tefennili arkadaşlarımız da Ahmet YAMACI'nın çok güzel saz çaldığını söylediler. Bundan sonraki cumartesi eğlencelerinde beraber çalıp söylüyorduk. Birlikte yaptığımız çalışmalar 4. sınıfa kadar devam etti. Bir gece müzik odasında radyo dinlerken Ankara, İstanbul'a, İzmir radyolarına saz sanatçısı alınacağı anonsunu duydum. Doğruca Ahmet YAMACI'nın yanına gittim ve yapılan çağrıyı anlattım. Çok sevindi, "Ben bunu kazanırım" dedi. Ertesi gün beraberce Kırık Çayır durağına gittik, oradan kendisini uğurladım. Sonra anlattığına göre Tefenni'den Paskal Mehmet'le beraber İzmir Radyosu'na gitmişler. Orada onlara sınavların bittiğini, Ankara'da devam ettiğini söylemişler. Paskal Tefenni'ye, Ahmet de Ankara'ya gitmiş. Üç ay sonra bir telgrafla bana acele gelmemi, sınavı mutlaka kazanacağımı yazmıştı. Ailemin istememesi üzerine gidemedim. 1954 yılında yedek subay okulunda iken radyoevine giderek rahmetli Muzaffer SARISÖZEN ile tanıştım. Ahmet benden bahsettiği için hemen hatırladı. Beni konservatuara götürdü. Orada her hafta konuşma fırsatımız oldu.

* Salih URHAN : TRT İzmir Sanatçısı Emekli

Ahmet YAMACI hakkında şöyle diyordu: “Sınava katılanlar içinde Köy Enstitüsü'nün 4. sınıfından ayrılıp geldiğini söyleyen bir delikanlı dikkatimi çekti. Güzel de bağlama çalıyordu. Hemen aldım. Kısa zamanda aramızda en iyi yere geldi. Kendisini İstanbul Radyosu Yurttan Sesler Korusu kurması ve şefi olarak yönetmesi için gönderdim. Çok çalışkan iyi bir sanatçıyı radyoya kazandırdığım için çok mutluyum”.

Ahmet YAMACI ile İstanbul'da defalarca buluştuk, konuştuk. Ben türkü repertuarımı evinde çaldım, söyledim. Türkülerin tamamını notaladı ve TRT repertuarına kazandırdı.

1969 yılında sınavı kazanarak İzmir Radyosu'nda kabak kemane sanatçısı olarak göreve başlamamdan çok memnun oldu. “Senin yerin zaten burası” demişti.

İdareciliği, şefliği ve derlemeciliği ile Türk halk müziğine yaptığı hizmetlerden dolayı kendisini kutluyor ve rahmetle anıyorum.

“Salih URGHAN: TIRI İznir-Radyosu Sanatçısı
(Emekli-Burdur Yeşilovası)”

BURDUR KÜLTÜR VE TURİZM DERNEĞİ HAKKINDA

Kurucu Yönetim Kurulu

Başkan	:Hüseyin ÖZEREN
Başkan Yardımcısı	:Mehmet ORAL
Genel Sekreter	:Ömer ÇETİN
Sayman	:Yusuf ALTINDAL
Üye	:Mehmet TANIR
Üye	:İbrahim ŞİMŞEK
Üye	:Bayram SUNA
Üye	:Sadık ÇELİKEL
Üye	:Ethem BABACAN

Derneğin Amacı ve Faaliyet Alanları

*Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine katkı sağlar.

*Avrupa Birliği ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlarla eğitim, kültür, turizm, çevre vb. alanlarda projeler yaparak ya da yaptırarak, takibini yapar ve yürütür. İstihdamı artırıcı faaliyetlerde bulunur. Projelerin istihdam yaratıcı, eğitim, çevre, kültür, sanat ve turizm değerlerini yaşatıcı, yayıcı, tanıtıcı, destekleyici olma niteliği ve yeterliliğinde olmasına önem verir. Kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren konularda ortak projeler yürütür.

*Burdur'da ve Türkiye'de kamu sektörü ve özel sektör eliyle yapılacak turizm yatırımlarını gerçekleştirecek tüm girişimcileri, yatırımcıları, yöneticileri, çalışanları ve gönüllü kişileri bir araya getirerek, bu kişileri ülke yararına yatırım yapmaları yönünde özendirir.

*Örnek turistik mekanlar, yapılar ve regresyon alanları oluşturur. Ev pansiyonculuğu gibi alanlarda önderlik eder. Örneğin konaklar, sivil mimarlık örnekleri, (kişilere ait) projelendirilerek otantik lokanta gibi işletilmesini sağlar.

*Ülke kalkınmasına katkıda bulunmak üzere turizm alt yapısının oluşturulması, turizm alanında yatırımlar yapılmasını özendirir.

* Türkiye'nin Teke Yöresi kültürünü ve Burdur'un turizm potansiyelini, coğrafi ve ekolojik güzelliklerinin korunması, geliştirilmesi ve yaşatılması doğrultusunda kamu kesimince ve özel kesim tarafından yapılan ve yapılacak çalışmaları özendirir ve destekler. Tanıtmaya yönelik her türlü basılı, görsel ve sanal aracı kullanır.

* Turizm bilincini geliştirici, yerel, ulusal ve uluslararası nitelikteki şenlik, festival, anma günleri, konser, sergi, gösteri, kongre, toplantı, sempozyum, seminer, kurs, panel, konferans, fuar gibi etkinlikler düzenler, tv programı, film, reklam yapar, yaptırır ve sektör genelinde de benzeri organizasyonları yapar ve yapılamasını özendirir.

*Ülke turizminin ve kültürünün geliştirilmesi, güçlendirilmesi, faaliyetlerin etkinleştirilmesi ve geliştirilmesi için ve el sanatları, güzel sanatlar, halk bilimi alanına giren folklorik araştırma ve koruyucu, geliştirici çalışmaları ve araştırmaları yapar ya da yaptırır ve maliyetlerini karşılar.

Burdur'un tabii ve kültürel yapısını koruyarak, göllerin ve çevrenin kirliliğine karşı mücadele eder. Ekolojik dengeyi koruyucu proje ve çalışmalar yapar. Eko-turizm, yayla ve göl turizmini geliştirici faaliyetler yapar. Uluslar arası proje ve etkinliklere katılır.

* El sanatlarının, mahalli eserlerin, mahalli sanat ve sanatçıların, enstrümanların korunması ve tanıtılmasına dönük organizasyonları yapar.

* Türkiye'nin komşu ülkeleri, diğer dünya ülkeleri ve özellikle Türk Cumhuriyetlerle dostlularımızın geliştirilmesi için birlikte her türlü kültürel ve sanatsal faaliyetler yapar.

*Kadınlara yönelik kadınların kişisel, sosyal ve ekonomik gelişimlerini sağlayıcı ve cinsiyet ayrımcılığını önleyici faaliyetler yürütür. Yaşlı ve engellilerin hayatlarını kolaylaştırıcı faaliyetler yapar.

*Ekonomik, sosyal ve kültürel problemler alanında araştırmalar yapar ve problemlere çözümler üretir.

*Turizm sektöründe yer alan, Seyahat Acentaları, Oteller, Turist Rehberleri, Turizmle ilgili basın yayın ve Medya kuruluşları, Rent a Car firmaları, Hava, Deniz, Kara ve Raylı yolcu taşımacılığı ile ilgili Dernekler, Mülki ve İdari amirlikler, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Müze ve Ören yerleri, Turizm ve Hizmet Birlikleri, Departmanlar, Birimler, Meslekler, Temsilciler ve çalışanları arasında sürekli iletişim sağlar ve bu iletişimi uluslararası hale getirir, Uluslararası sivil toplum örgütleri ve turizm girişimleri ile ikili işbirliğine ilişkin protokoller imzalar, Uluslararası faaliyette bulunur, yurt dışındaki dernek veya kuruluşlara üye olabilir ve bu kuruluşlarla proje bazında ortak çalışmalar yapar veya yardımlaşır.

*Turizm Ulaştırma, İnanç turizmi, termal Turizm, Sağlık turizmi, Eko turizm, Kültür, Doğa, Spor, Gençlik, Özel İlgi turizmi, Mağara turizmi, Yayla turizmi, Av turizmi, Botanik turizmi, İnanç Turizmi, Hac, Umre, Din turizmi, Golf turizmi, Kongre turizmi, Göl turizmi, Incoming, Outgoing, Kitle turizmi ve Medikal turizmi canlandıracak projeler geliştirmek, dünyaya tanıtılması için yatırımlar yapar. Pazarlama, tanıtım ve ürün çeşitliliğini arttırmak için çalışmalarda bulunur..

Kısacası:Derneğimiz(KÜL&TUR),Kültür ve Turizmle ilgili projeler, fuar konferans gibi halkı bilgilendirici faaliyetler, turizm ürünleri, sanatsal etkinlikler, kent ve köylerde girişimci ruhunu geliştirici özendirici faaliyetleri, alt yapı çalışmaları, turizm sektörü ve kültürel faaliyet yapan kuruluşlararası iletişim ve işbirliğini geliştirici faaliyetler, halk kültürüne dönük koruyucu ve geliştirici araştırmalar yapar. Toplumun her kesimine dönük faaliyetler yapar veya yapılmasında öncülük eder.

**UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU**

DÜZENLENEN KURULU

Hilmiye ÖZDEN (Akademi ve Yaratıcı Derneği Başkanı)
Mehmet ÖRÜL (Akademi ve Yaratıcı Derneği Başkanı)
Brahim SİMİZ (Ulusal İktisat Enstitüsü Başkanı)
Prof. Dr. M. Zeki YILDIRIM (Ulusal İktisat Enstitüsü Başkanı)
Yrd. Doç. Dr. Zeynep KAZAN (Yaratıcı Derneği Başkanı)
Mehmet YANIR (Akademi ve Yaratıcı Derneği Başkanı)
Ali Ömer ÇETİN (Akademi ve Yaratıcı Derneği Başkanı)
Yusuf ALTINDAL (Akademi ve Yaratıcı Derneği Başkanı)
Sait ÇELİKEL (Akademi ve Yaratıcı Derneği Başkanı)
Edilim KURBAN (Akademi ve Yaratıcı Derneği Başkanı)
Beyhan SENA (Akademi ve Yaratıcı Derneği Başkanı)
Süleyman YARLAK (Akademi ve Yaratıcı Derneği Başkanı)

Tarih : 17 Aralık 2010
Saat : 09.30 - 17.30
Yer : Mehmet Akif Ersoy Ün. Konferans ve Sergi Salonu
Konsept : 2010

PROGRAM	11.30-12.00: ÖZELLEŞTİRİLMİŞ BURDURLULARIN İKTİSADİ DURUMU Konferans ve Sergi Salonu (Ulusal İktisat Enstitüsü)
12.00-12.30: Açılış Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı Burdur Kültür ve Turizm Derneği Başkanı Açılış Protokol Konuşmaları	12.30-13.00: ÖZELLEŞTİRİLMİŞ BURDURLULARIN İKTİSADİ DURUMU Konferans ve Sergi Salonu (Ulusal İktisat Enstitüsü)
LATİFECİ	13.00-13.30: ÖZELLEŞTİRİLMİŞ BURDURLULARIN İKTİSADİ DURUMU Konferans ve Sergi Salonu (Ulusal İktisat Enstitüsü)
13.30-14.00: Burdur Kültür ve Turizm Derneği Başkanı Yrd. Doç. Dr. Zeynep KAZAN (Yaratıcı Derneği Başkanı)	14.00-14.30: ÖZELLEŞTİRİLMİŞ BURDURLULARIN İKTİSADİ DURUMU Konferans ve Sergi Salonu (Ulusal İktisat Enstitüsü)
14.00-14.30: Burdur Kültür ve Turizm Derneği Başkanı Yrd. Doç. Dr. Zeynep KAZAN (Yaratıcı Derneği Başkanı)	14.30-15.00: ÖZELLEŞTİRİLMİŞ BURDURLULARIN İKTİSADİ DURUMU Konferans ve Sergi Salonu (Ulusal İktisat Enstitüsü)
15.00-15.30: Burdur Kültür ve Turizm Derneği Başkanı Yrd. Doç. Dr. Zeynep KAZAN (Yaratıcı Derneği Başkanı)	15.30-16.00: ÖZELLEŞTİRİLMİŞ BURDURLULARIN İKTİSADİ DURUMU Konferans ve Sergi Salonu (Ulusal İktisat Enstitüsü)
ÖZELLEŞTİRİLMİŞ BURDURLULARIN İKTİSADİ DURUMU	16.00-16.30: ÖZELLEŞTİRİLMİŞ BURDURLULARIN İKTİSADİ DURUMU Konferans ve Sergi Salonu (Ulusal İktisat Enstitüsü)
16.30-17.00: Burdur Kültür ve Turizm Derneği Başkanı Yrd. Doç. Dr. Zeynep KAZAN (Yaratıcı Derneği Başkanı)	17.00-17.30: ÖZELLEŞTİRİLMİŞ BURDURLULARIN İKTİSADİ DURUMU Konferans ve Sergi Salonu (Ulusal İktisat Enstitüsü)
17.00-17.30: Burdur Kültür ve Turizm Derneği Başkanı Yrd. Doç. Dr. Zeynep KAZAN (Yaratıcı Derneği Başkanı)	17.30-18.00: ÖZELLEŞTİRİLMİŞ BURDURLULARIN İKTİSADİ DURUMU Konferans ve Sergi Salonu (Ulusal İktisat Enstitüsü)

Unutulmayan Burdurlular 1. Sempozyumunu
ile Türk Hak Müziği Konserine katılımınızı bekleriz.

Süleyman TAPSIZ
Başkan Vekili

**UNUTULMAYAN BURDURLULAR
I. SEMPOZYUMU**

TARİH: 17 Aralık 2010
YER: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Konferans ve Sergi Salonu
SAAT: 09.30-10.30

PROGRAM
Açılış
Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı
Burdur Kültür ve Turizm Derneği Tanıtım Sunumu
Açılış ve Protokol Konuşmaları
Ara

I. OTURUM

KONU: İBRAHİM ZEKİ BURDURLU

YER: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Konferans ve Sergi Salonu
SAAT: 10.30-11.30
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Abide DOĞAN (Hacettepe Üniversitesi)

- 10.30-10.45 **İbrahim Zeki Burdurlu'nun Hayatı ve Çalışmaları Üzerine Düşünceler**
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin TUNCER (Dokuz Eylül Üniversitesi)
- 10.45-11.00 **İbrahim Zeki Burdurlu'nun Eserleri**
Doç. Dr. Abdullah ŞENGÜL (Afyon Kocatepe Üniversitesi)
- 11.00-11.15 **İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kitaplarında Çocuk Kahramanlar**
Yrd. Doç. Dr. Hülya YAZICI OKUYAN (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
- 11.15-11.30 **Soru-Yanıt**
- 11.30-11.45 Çay Kahve Arası
- 11.45-13.30 Ara

I. OTURUM

KONU: İBRAHİM ZEKİ BURDURLU

YER: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Konferans ve Sergi Salonu
SAAT: 13.30-14.45

Oturum Başkanı: Prof Dr. Zeki YILDIRIM (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

- 13.30-13.45 **İbrahim Zeki Burdurlu'nun Şiirleri Üzerine Bir İnceleme**
Prof. Dr. Abide DOĞAN (Hacettepe Üniversitesi)
- 13.45-14.00 **İbrahim Zeki Burdurlu'nun Şiirlerinde Burdur Teması**
Hüseyin YAYLA (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
- 14.00-14.15 **İbrahim Zeki Burdurlu'nun Kıbrıs Şiirleri Üzerine**
Öğr. Gör. Feyyaz SAĞLAM (Dokuz Eylül Üniversitesi)
- 14.15-14.30 **Soru-Yanıt**
- 14.30-14.45 Çay Kahve Arası

III. OTURUM

KONU: AHMET YAMACI-KADİR TURAN-EMİN DEMİRAYAK

YER: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Konferans ve Sergi Salonu

SAAT: 14.45-16.30

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Zeki NACAKÇI (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

- 14.45-15.00 **Emin Demirayak Hakkında Yakınları ile Söyleşi**
Yunus DEMİRÖRS (Altınyayla Milli Eğitim Müdür Vekili)
- 15.00-15.15 **Dirmil’de (Altınyayla) Karacaoğlan Gelen eği: Kadir TURAN’ın Eserlerinin Halk Şiiri Açısından Değerlendirilmesi**
Halil ERDEM (Araştırmacı-Öğretmen)
- 15.15-15.30 **Emin DEMİRAYAK’ın Müzikal Yaşamı ve Yöre Kültürüne yaptığı Katkılar**
Tahsin DURU (Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Halk Müziği Sanatçısı-İzmir Türk Dünyası Dans ve Müzik Topluluğu Müdürü)
- 15.30-15.45 **Teke Yöresi Müzik Kültürü İçerisinde Önemli Bir Değer Ahmet YAMACI**
Yrd Doç Dr. Zeki Nacakçı (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi) -
Yrd. Doç Dr. Alaattin CANBAY (Çanakkale 18 Mart Üniversitesi)
- 15.45-16.00 **Müzik Kültürü İçinde Dirmilli Ozan Kadir TURAN**
Abdurrahman EKİNCİ (Araştırmacı-Emekli Öğretmen)
- 16.00-16.15 **Soru-Yanıt**
- 16.15-16.30 Çay Kahve Arası

İBRAHİM ZEKİ BURDURLU'NUN ŞİİRLERİNDEN BİR DEMET

YER: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Konferans ve Sergi Salonu
SAAT: 16.30-17.00

Hazırlayan ve Sunan: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Edebiyat Topluluğu

18.00-19.30 Ara (Akşam Yemeği)

19.30 Söyleşi:

Halk Çalgıları Ustası Ahmet YAMACI, Kadir TURAN ve Emin
DEMİRAYAK

Salih URHAN, Güner ÖZKAN, Mehmet Ali KAYABAŞ ve Hüseyin
DEMİR

20.00 Türk Halk Müziği Burdur Türküleri Konseri

Burdurlu Sipsi Ustalarından "Grup Sipsi İcrası"

Tahsin DURU Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Halk Müziği Sanatçısı

SEMPOZYUMDA GÖREV ALAN BURDUR İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ PERSONELİ

Fatma ERGÜN:Müdür Yardımcısı

Şinasi VARLIK:Şube Müdürü

Süleyman YAMAN:Şube Müdürü

Birol YILMAZ:İl Halk Kütüphanesi Müdürü

H. Ali EKİNCİ:Müze Müdürü

SEMPOZYUMDA GÖREVLİ ÖĞRENCİ LİSTESİ

Umut Başar

İpek Erdin

Hamide Kabak

Uğur Topukçu

Mehmet Koç

Uğur Yakar

Tuğçe Karaağaç

Elif Bayram

Bünyamin İriş

Merve Erdal

Fatma Aydoğan

Saim Taş

Seyhan İleri

Gülcan Ceylan

Merve Akın

Cihan Taşkın

Recep Küp

Deniz Şenoğul

Özge Topçu

Selvi Nacar

Eyüp Aydoğan

Bilal Yerman

Mehmet Ali Öcal

Meltem Arıcı

Yusuf Avcı

BASINDA SEMPOZYUM

Burdur Kültür Ve Turizm Derneğinden Burdur'dan Bir İlk Daha

Derneğin yeni kurulmasına rağmen Burdur kültürünü ve turizmini yaşatma yayma açısından yaptığı etkinlikler dikkat çekmeye başladı.

Teke müziğinin ve türkülerinin oda orkestrasıyla seslendirildiği Burdur Suit ile adını duyuran derneğin ikinci faaliyeti "Unutulmayan Burdurlular 1. Sempozyumu'nu" gerçekleştirmek oldu.

Sempozyumun Burdur'da yetişmiş önemli kişileri anma ve topluma kattıkları değerleri irdeleme açısından bir ilk oldu.

Hüseyin ÖZEREN'in başkan olduğu dernekte Mehmet ORAL başkan yardımcısı, Avukat Ömer Çetin Genel sekreter, Yusuf Altındal Sayman, İbrahim Şimşek, Mehmet Tanır, Ethem Babacan, Sadık Çelikel ve Bayram Suna yönetim kurulu üyesi olarak görev alıyorlar.

Dernek Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Özeren Sempozyumun düzenlenmesine katkı veren tüm kamu kurum ve kuruluşlarına, Burdur Valisi Süleyman TAPSIZ'a, Burdur Belediye Başkanı Sabahattin AKKAYA'ya, MAKÜ Rektörü Gökay YILDIZ'a, İl Özel İdaresi Genel sekreteri İbrahim Şimşek'e, İl Kültür ve Turizm Müdürü Mehmet Tanır'a ve sipsi ustalarına Altındağ ve Gölhisar Belediye Başkanları'na teşekkür etti.

Gerçekleştirilen sempozyumun sosyal sorumluluk ve ahde vefa niteliği olduğunu kültürümüzün yaşatılmasında bu tür faaliyetlerin önemli olduğunu başarıyla düzenlenen etkinlikten Burdur adına mutluluk duyduklarını belirtti.

Burdur'da Sipsi Şow

Sipsi ustaları Burdur Kültür ve Turizm Derneği'nin düzenlediği Unutulmayan Burdurlular 1. Sempozyumu gecesinde il çapında ilk defa bir araya gelerek Teke müziğinin baş tacı sipsiyle üç parçayı seslendirdiler.

Burdur'da bir ilk gerçekleştirildi. 17 Aralık 2010 tarihinde 20 kadar mahalli sanatçı konser verdi. İbrahim Zeki Burdurlu, Ahmet Yamacı, Kadir Turan ve Emin Demirayak'ın hayatları eserleri, Burdur ve Türkiye'ye kazandırdıkları üzerinde durulan sempozyum akşamı düzenlenen konser Burdur 'da ilk olması açısından öneme sahip. Gecede Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk halk müziği sanatçısı Tahsin Duru da Teke Yöresinin türkülerinden oluşan muhteşem bir konser verdi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk halk müziği sanatçısı Tahsin Duru'nun konseri

Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk halk müziği sanatçısı Tahsin Duru'nun konseri

Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürü Mehmet Tanır: Sempozyumun çok anlamlı ve ilk olduğunu ancak gece düzenlenen sipsi ustalarının verdikleri "sipsi konseri"nin bir başka güzel olduğunu belirtti.

Kültür ve Turizm Müdürlüğü olarak İl Milli Eğitim Müdürlüğümüz Altınyayla ve Gölhisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Halk Eğitim Merkezlerinin katkılarından özellikle Yunus Demirörs ve Yılmaz Tunç'a Gölhisar Belediye Başkanı Veli Cantilav ve Altınyayla Belediye Başkanı Mehmet Tuğrul'a verdikleri destekten dolayı teşekkür etti.

Tanır, bu sempozyumun ve gecenin düzenlenmesinde görev alan düzenleme kuruluna, Burdur Kültür ve Turizm Derneğine, Valiliğe, Burdur Belediyesine, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine, İl Özel İdaresine ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü çalışanlarına da teşekkür etti.

Muhteşem Sipsi Konseri

İlk defa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Burdur Kültür ve Turizm Derneğinin organizasyonu ile Burdurlu mahalli sanatçılardan oluşan 20 kişilik bir toplulukla "Sipsi Konseri" verildi.

Burdur mahalli sanatçıları-Sipsi konseri

85 Yaşında Müzik Aşığı

Burdurlu olan ve yıllarını TRT'de verdiği konserlerle geçiren ve Kabak kemanesinin tanınmasını sağlayan Üstad Salih URHAN Burdur da konser verdi.

Salih Urhan TRT'den emekli 17 Aralıkta Burdur Kültür ve Turizm Derneği tarafından Burdur Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Burdur Belediye Başkanlığı, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İl Özel İdaresi tarafından düzenlenen "Unutulmayan Burdurlular 1.Sempozyumu" gecesinde Salih Urhan, Ahmet Yamacı hakkında konuştu, hatıralarını Burdurlu seyircilerle paylaştı. Kabak kemane ile verdiği konserle seyircileri büyüledi.

85 yaşında kabak kemaneyi inletirken gönülleri mest ederken performansı seyirciler tarafından uzun süre alkışlandı.

Gecenin ilerleyen saatlerinde Büyük sipsi üstadı Mehmet Ali Kayabaş, Aşık Ömer Erkan ve Hüseyin Demir seyircileri büyüleyen bir konser verdi.

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

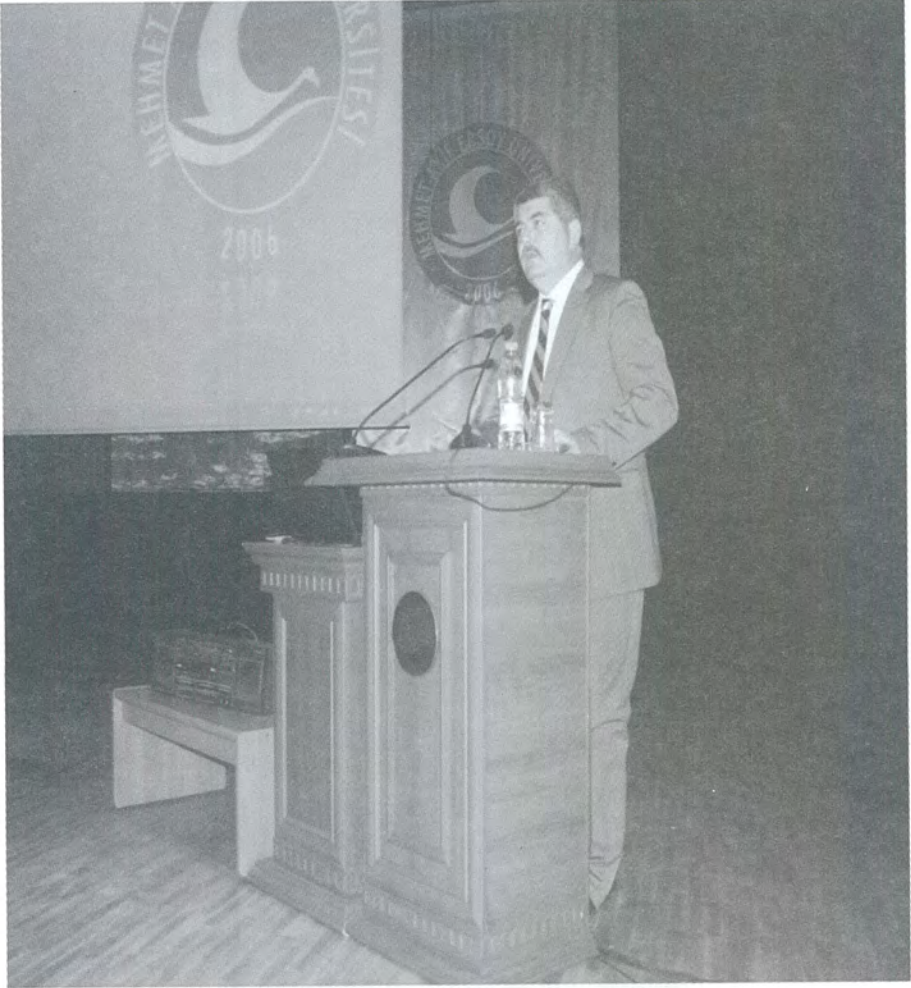

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

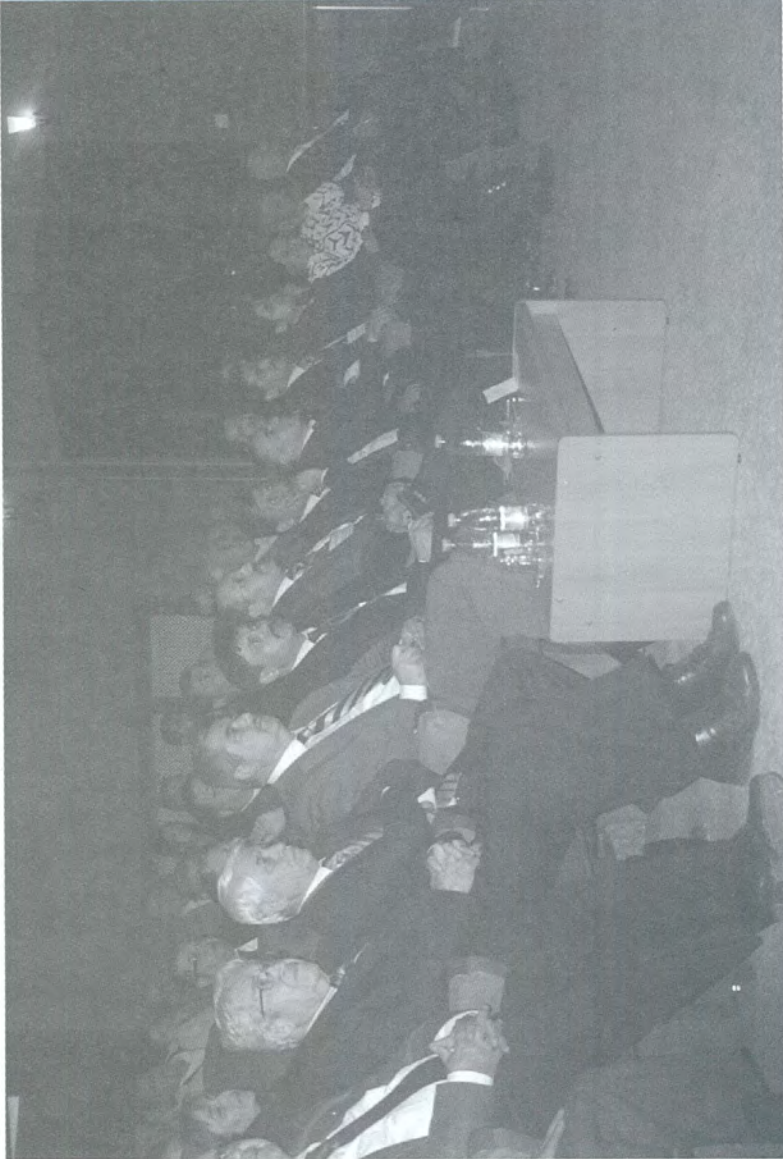

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

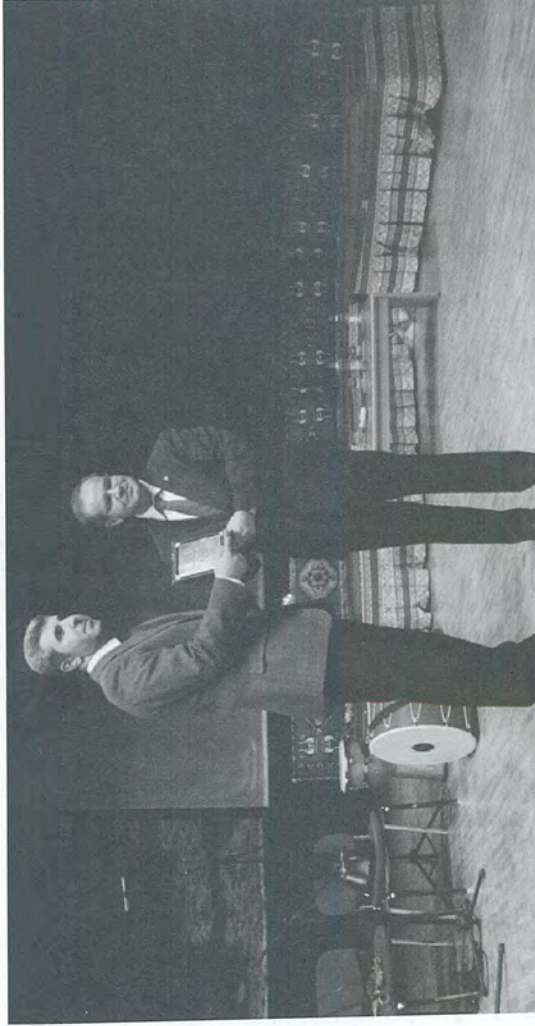
**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Burdur Valisi Sayın Süleyman TAPSIZ Sempozyum Düzenleme Kuruluna Teşekkür Belgesi verdi. Sağdan sola Hüseyin ÖZEREN, Mehmet ORAL, İbrahim ŞİMŞEK, Zeki YILDIRIM, Süleyman TAPSIZ (Burdur Valisi), Yusuf ALTINDAL, Şevkiye Kazan NAS, Sadık ÇELİKEL, Mehmet TANIR, Zeki NACAKCI, Şinasi VARLIK

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Burdur Türkülerinden bir demet Oda Orkestrası tarzında Burdur Kültür ve Turizm Derneği tarafından "Burdur Suiti" olarak düzenlenmişti. Burdur Valisi Süleyman TAPSIZ "Burdur Suiti"nin seslendirilmesini sağlayan Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Oda Orkestrası şefi ve bölüm hocaları Cem ŞAKTANLI'ya Orkestra ve MAKÜ adına verdiği katkıdan dolayı plaket verdi.

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Sayın Valimiz Süleyman TAPSIZ Arap ülkelerinden gelen büyükelçilere
sipsiyi tanıtıyorlar.

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Sipsi sazının yaşatılması yönünde Gölhisar'da mahalli sanatçılarla yapılan çalışmadan bir görünüm. Soldan Sağa:Önsıra, Ömer ERKAN(aşık Ömer), İsmail EVCİL, Mehmet TANIR, İbrahim ŞİMŞEK, Yılmaz TUNÇ, Ömer ERDOĞAN

Orta sıra: Yunus DEMİRÖRS, İsmail TÜRKKAN, Servet TEKİN, Teyfik AKAY, Mehmet BEDEL, Recep HASYALÇIN, Şeref CANYILDIRAN

Arka sıra: Bayram BAYRAKTAR, Recep PAKSOY, Hüseyin DEMİR, Günal TEKE, Mehmet Ali KAYABAŞ

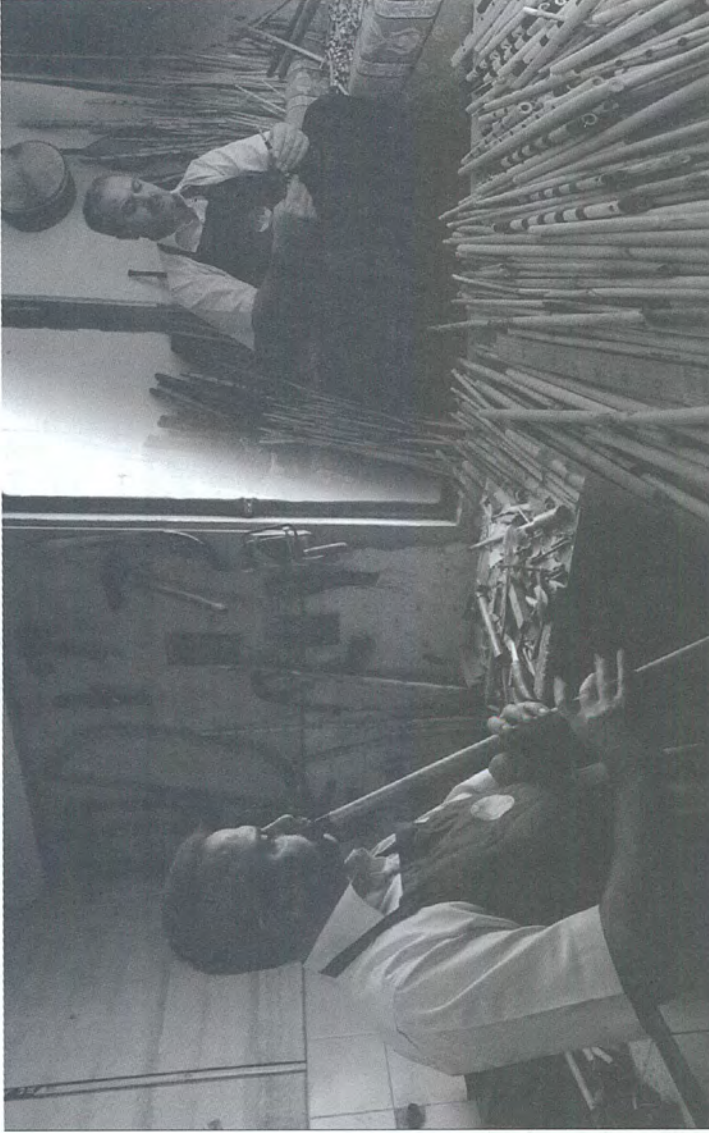
**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Mahalli sipsi sanatçısı Mehmet Ali KAYABAŞ

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Mahalli sipsi ve kaval sanatçısı: Mehmet BEDEL

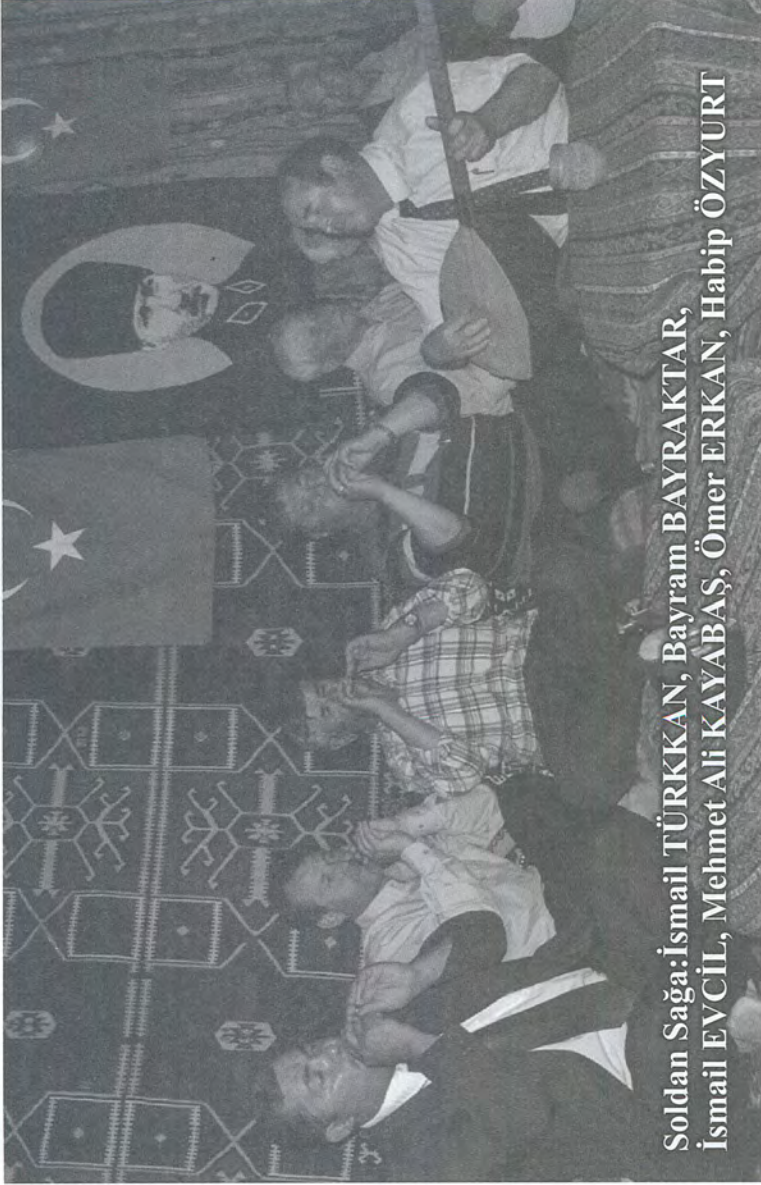
**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Mahalli sipsi sanatçısı: Hüseyin DEMİR

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

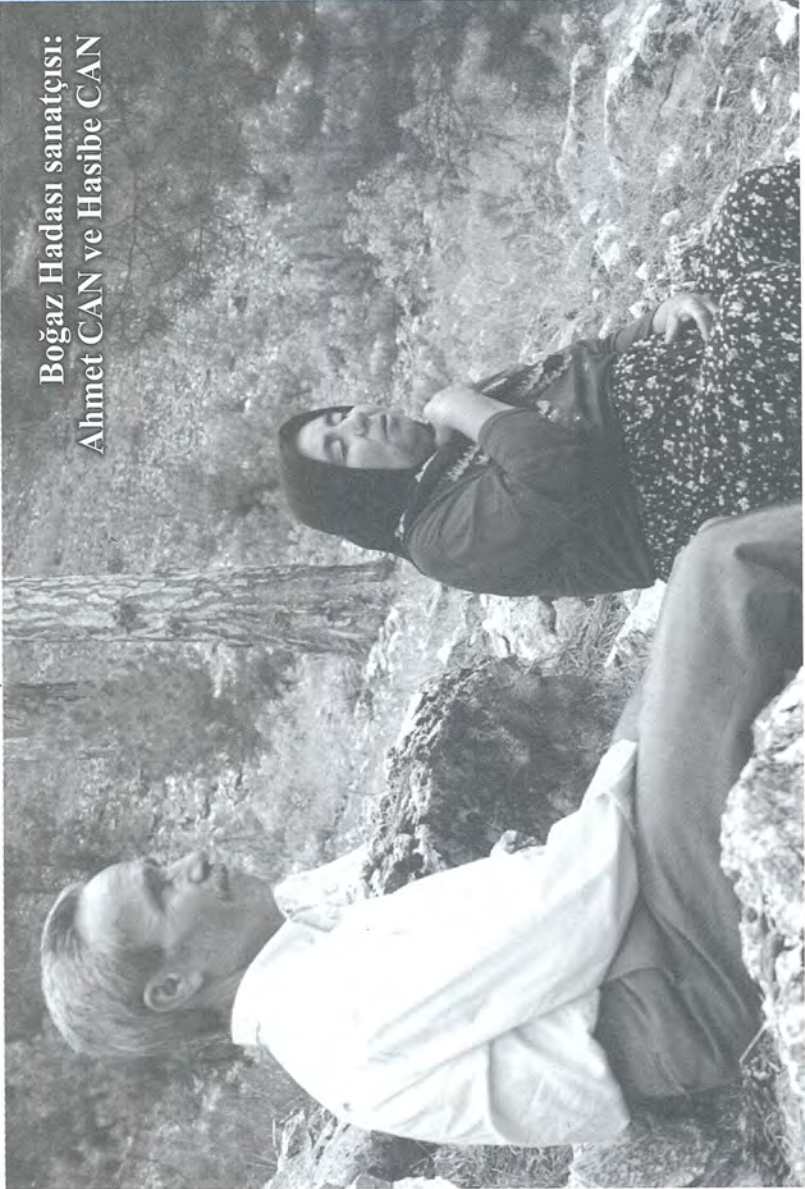

**Soldan Sağa: İsmail TÜRKKAN, Bayram BAYRAKTAR,
İsmail EVCİL, Mehmet Ali KAYABAŞ, Ömer ERKAN, Habip ÖZYURT**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**Boğaz Hadası sanatçısı:
Ahmet CAN ve Hasibe CAN**

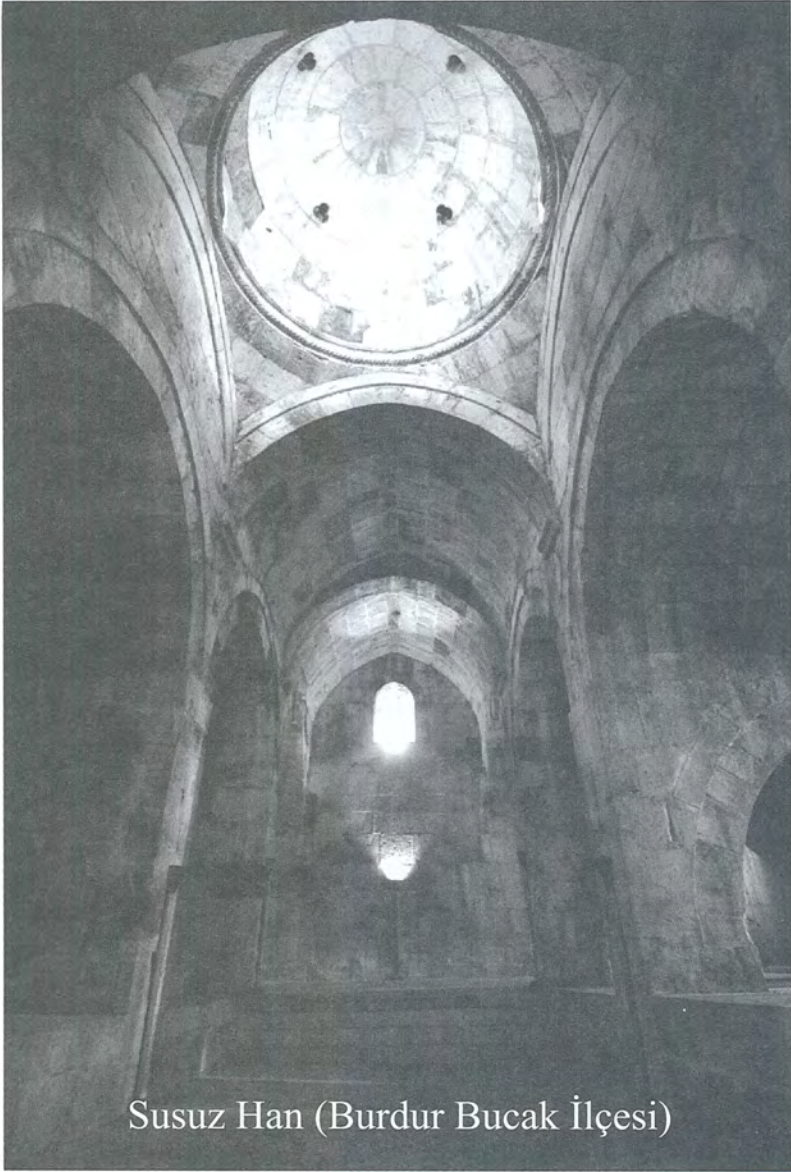

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

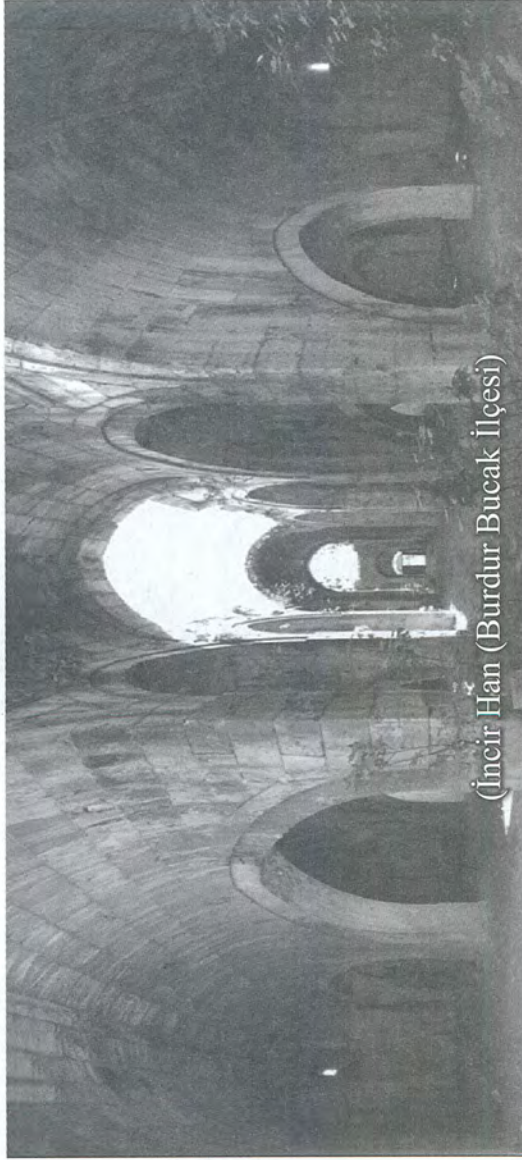
**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Susuz Han (Burdur Bucak İlçesi)

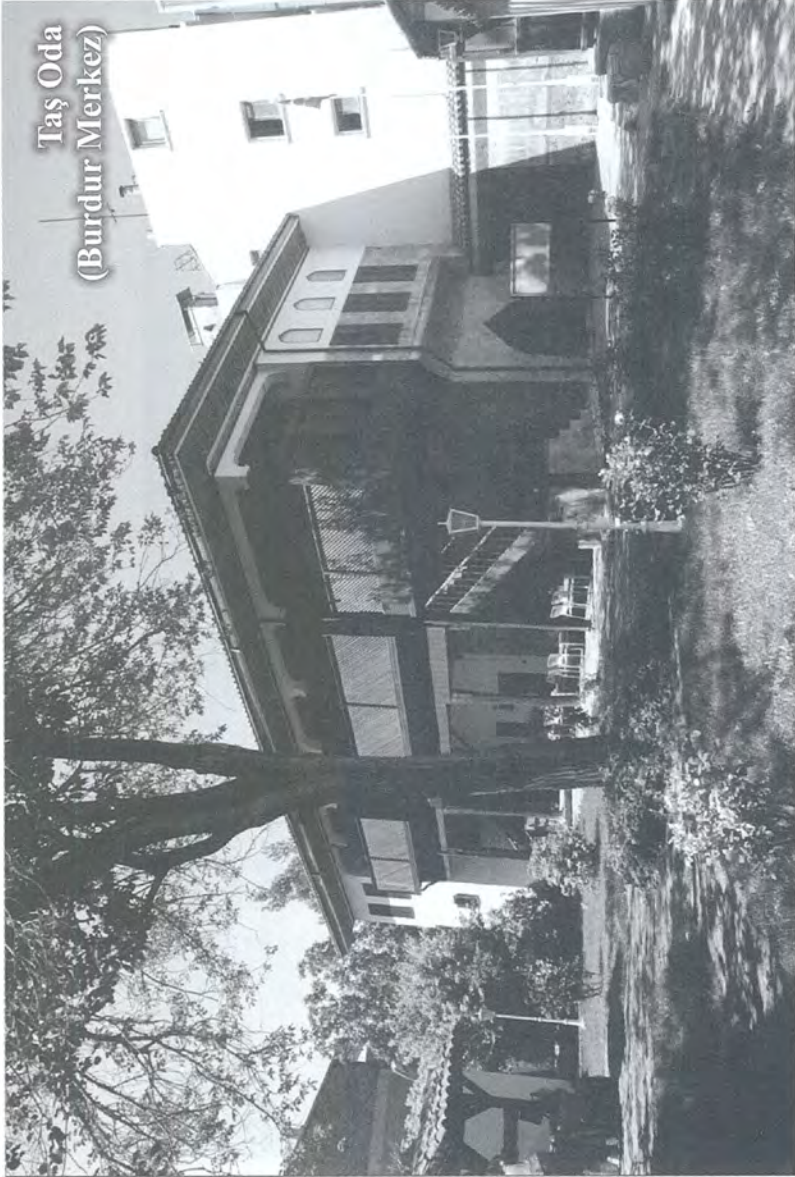
**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

(İncir Han (Burdur Bucak İlçesi))

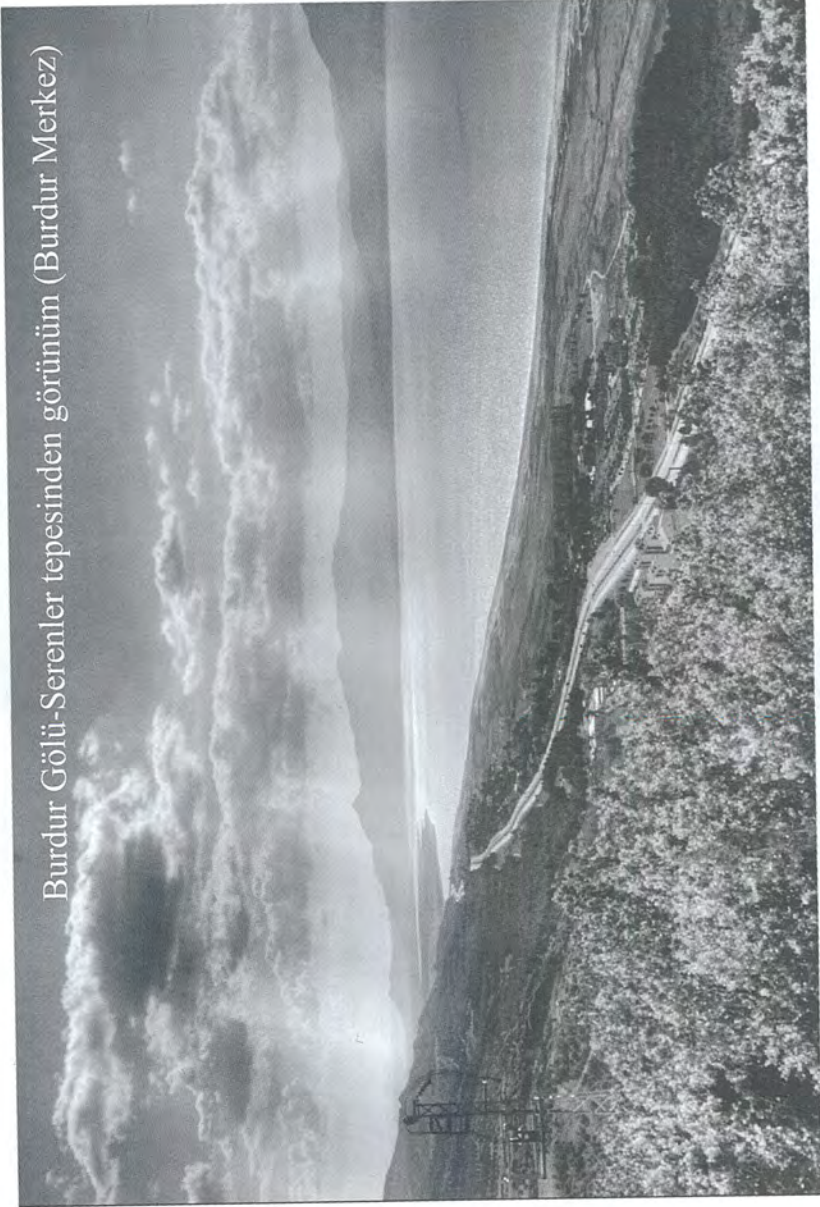
**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Burdur Gölü-Serenler tepesinden görünüm (Burdur Merkez)

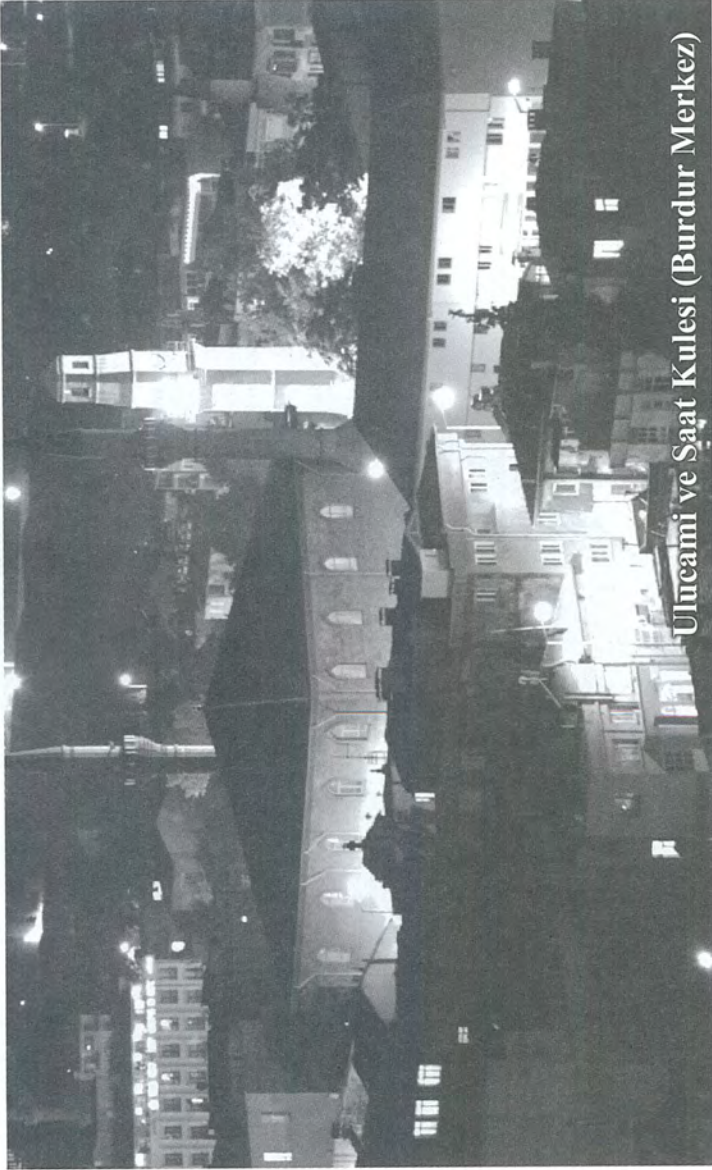
**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Karacaören Barajı (Burdur Bucak İlçesi)

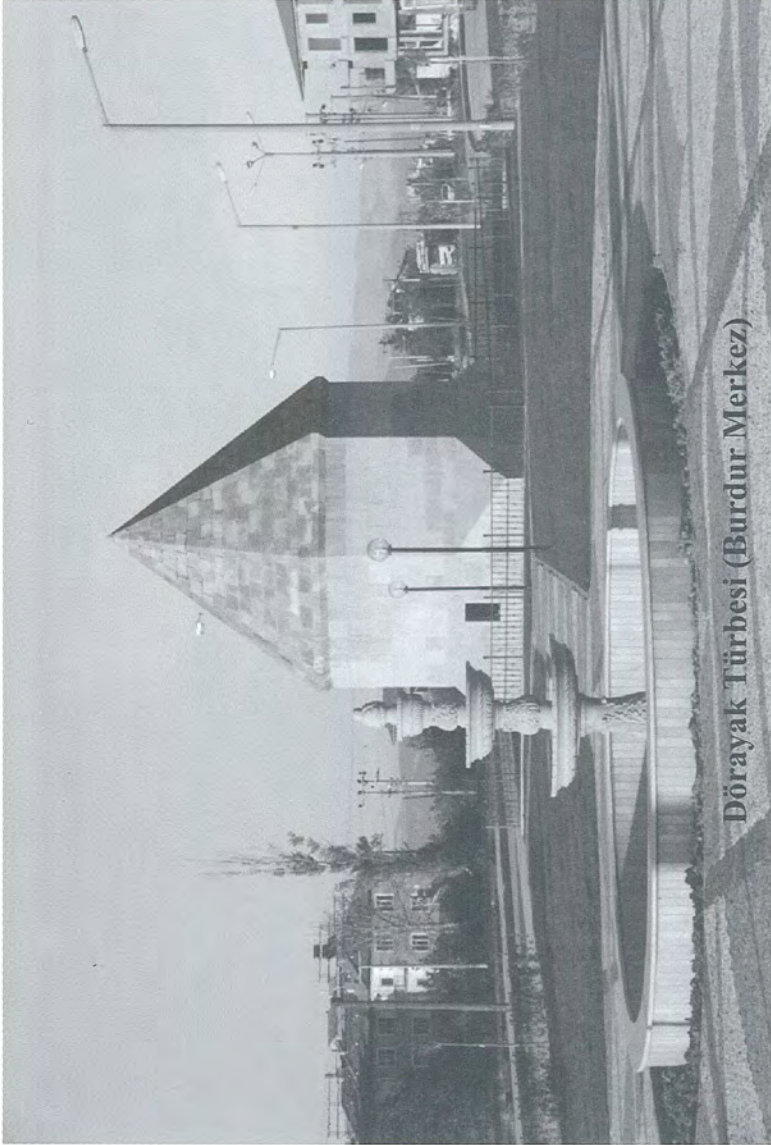

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Dörayak Türbesi (Burdur Merkez)

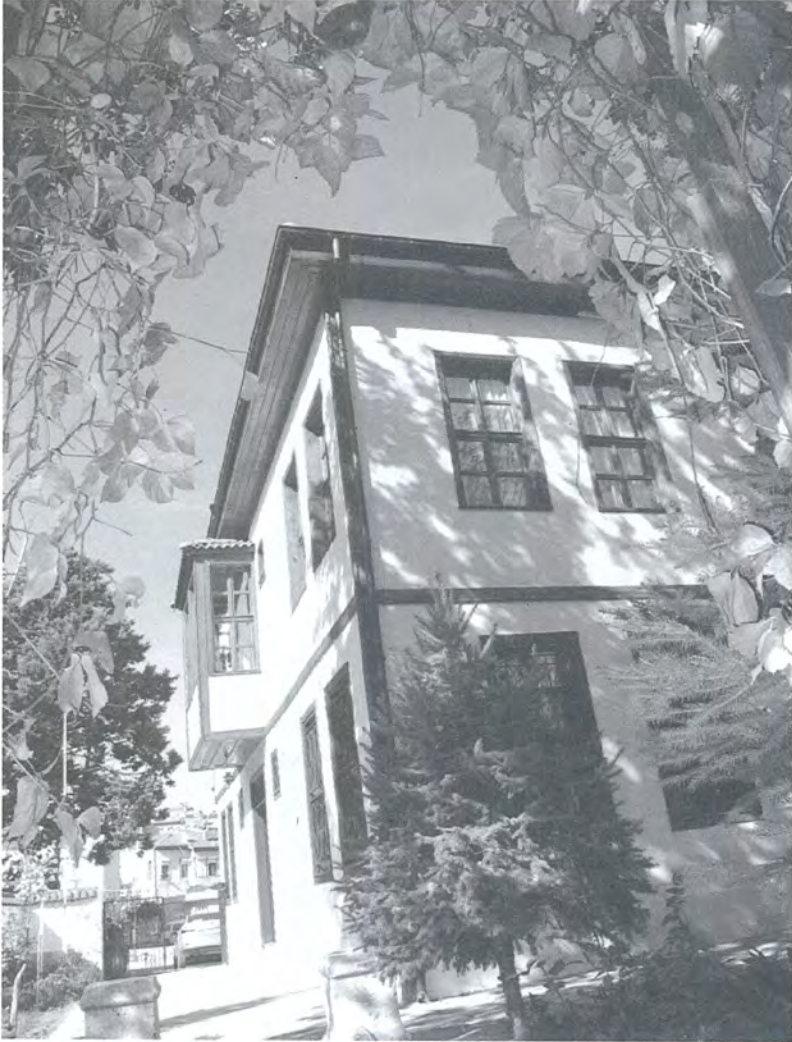
FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"

Bakibey Konağı Başoda iç görünüm (Burdur Merkez)

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

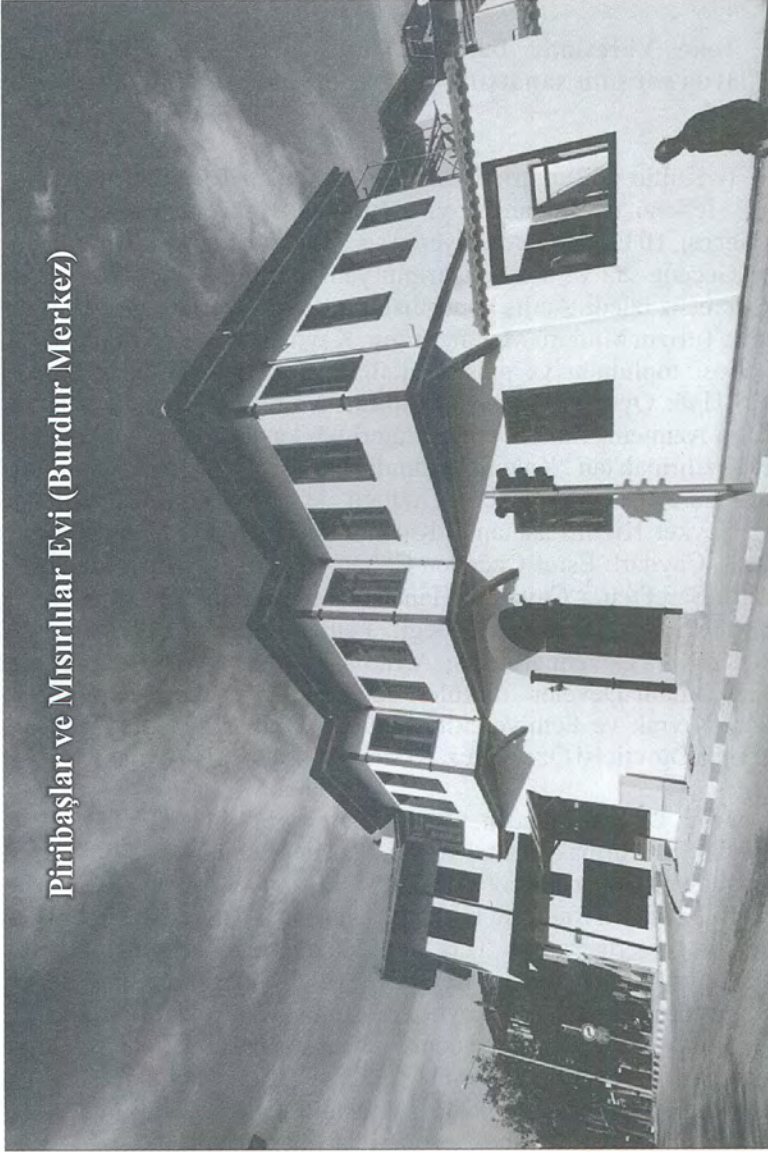

Çelikbaşlar Evi
Mehmet Akif Ersoy
Kültür Evi (Burdur Merkez)

**FOTOĞRAFLARLA
"UNUTULMAYAN BURDURLULAR
1. SEMPOZYUMU"**

Piribaşlar ve Mısırlılar Evi (Burdur Merkez)

TEKE YÖRESİNİN BAŞKENTİ BURDUR'DA MÜZİK KÜLTÜRÜMÜZÜN YAŞATILDIĞI 4.TEKE YÖRESİ YAREN GECESİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Teke Yöresinde bulunan tüm saz ve söz üstatlarıyla, bu topraklarda yetişmiş sanatçıların neredeyse hepsi bu yaren gecesinde bir araya geldi.

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından desteklenen Gölhisar Halk Eğitimi Merkezi tarafından bu yıl dördüncüsü düzenlenen ve Teke Yöresi Yaren Gecesi, 10 Ekim'de Belediyenin spor salonunda yapıldı.

Gecede saz ve söz ustalarının yanı sıra gençler de sahne aldı. Halk geceyi ücretsiz izledi. Açılış konuşmalarını Belediye Başkanı Veli Cantilav, İl Kültür ve Turizm Müdürü Mehmet Tanır, Kaymakam Hüseyin Kürşat Kırbıyık yaptı. Sipsi topluluğu ve sipsi resitalinin ardından Gölhisar Halk Eğitim Merkezi Halk Oyunları gösterisi yapıldı. Gölhisarlı Mahalli Sanatçı Battal Kırılı'den Azimem, İlimon Yar türküleri söylendi. Çamelili Mahalli Sanatçı Şevket Kızıllırmak'tan "Kalenin Ardındayım" ve Yaylaların Suları" türküleri, Çavdarlı Eşref Özer'den Çoban Düdüğü ile doğaçlama, Çamelili Mahalli Sanatçı Şevket Kızıllırmak'tan "Kalenin Ardındayım ve Yaylaların Suları" türküleri, Çavdarlı Eşref Özer'den Çoban Düdüğü, Çavdarlı Mahalli Sanatçı Gölhisarlı Şeref'ten "Çavdır'ın Hanları , Burdur'umu Seviyom" ve kardeşi Recep Yörük'ten Bozova Zeybeği, Fethiyeli Mahalli Sanatçılar Hasan Bülbül'den Kara Devenin Mayası, Arif Sümbül'den "Omar Dayımın Gatırı ve Lömbür Lömbür Develer türküleri söyledi. Söz Üstadı Program Yapımcısı Ramazan Kıvrak ve Fethiye ekibi mahalli oyunlar aynadı. Gölhisarlı Halk Oyunu Usta Öğreticisi Özer Oğuz, Kerimoğlu Zeybeği'ni oynadı.

Prof. Dr. İsa Kayacan, Osman Akkoç, Hayri Dev, Zafer Dev, Bayram Dev, Şevket Kızıllırmak, Battal Kırılı, Hasan Bülbül, Arif Sümbül, Mehmet Başaran, Hüsnü Çakar, Oktay Yörük, Eşref Özer ve Ahmet Çoban'a belgeleri verildi. TRT Ankara Radyosu sipsi ve kaval sanatçısı Ferhat Erdem'den kaval sipsi ve cura gösterisi yapıldı. Türk Halk Müziği sanatçısı Sümer Ezgü , kardeşi Antalya Tarım Kredi Kooperatifleri Bölge Müdür Yardımcısı ve Halk Oyunları Usta Öğreticisi Taner Ezgü Zeybek gösterisi yaptı. TRT'den Emekli İzmir Radyosu Sanatçısı Hamit Çine'den Gölhisar türküsünü, TRT İzmir Radyosu Sanatçısı Sipsi ve Kaval Sanatçısı Şahin Akay'dan kendi besteleri potpori "Koçaş Dağı, Gümbür Gümbür, Anasının Çifte Benleri ve Ala Ardıç" türkülerini ve Ahmet- Hasibe Can boğaz havalarını icra etti.

Protokolden Vali yardımcısı Hamdullah Suphi Özgödek, İl Genel Meclisi Başkanı İbrahim Ekici, İl Özel İdaresi Genel Sekreteri İbrahim Şimşek, Gölhisar Kaymakamı H. Kürşat Kırbıyık, Gölhisar Belediye Başkanı Veli Cantilav, İl Kültür ve Turizm Müdürü Mehmet Tanır, Burdur Kent Konseyi Başkanı Mehmet Oral, Belediye Başkanları İl Genel Meclisi üyeleri, Belediye meclis üyeleri, Partilerin ilçe başkanları ve diğer daire amirleri yer aldı. Halkın katılımı üst düzeyde gerçekleşti.

İl Kültür ve Turizm Müdürü Mehmet Tanır:

"Bu gecede sipsi, cura, kaval çifte düdük, bağlama, kabak kemane ve diğer sazlar vardı. Mahalli sanatçılar, TRT de çalışan ve TRT'den emekli olan sanatçılar, Kültür ve Turizm Bakanlığı sanatçıları yer aldı. Burdur'a gönül vermiş edebiyatçılar vardı. Sanatseverler, Burdur il protokolü, Gölhisarlılar uzaktan katılan misafirler yer aldı. Muhteşem bir geceydi. Geniş katılımlı bir organizasyon olarak çok başarılıydı. Teke Yöresinin başkenti Burdur'da yaren kültürünün yaşatılmasında açısından önemli bir etkinlik, bu kültürü yaşatmak için Kültür ve Turizm Bakanlığımız nezdinde "yarenlik"le ilgili Somut Olmayan Kültürel Miras" olarak çalışma yapılmaktadır. Zamanı geldiğinde Yarenliğin UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde yer alması için müracaat yapılacaktır. Dünya kültürüne katkı vermekten son derece mutluyuz." Şeklinde konuştu.

Ayrıca "Sayın Valimiz Süleyman Tapsız'ın himayelerinde Gölhisar Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından düzenlenen 4. Teke Yöresi Yaren Gecesi'nin gerçekleştirilmesine katkı sağlayan Gölhisar Kaymakamı Kürşat Kırbıyık, Belediye Başkanı Veli Cantilav, Esnaf Kefalet Kredi Başkanı Mustafa Kalçakar ve yönetimi, Ziraat Odası Başkanı İbrahim Özçoban ve yönetimi, Avcılar ve Atıcılar Derneği Başkanı Süleyman Şengün ve yönetimi, Halk Eğitim Merkezi Müdürü Rıza Ertürkmen, Özellikle bu organizasyonun gerçekleşmesinde en büyük emeğe sahip olan Müdür Başyardımcısı Yılmaz Tunç'a Teke yöresinin dünü, bugünü yarını olarak nitelendirebileceğimiz yarenlerimize ve emeği geçen herkese teşekkür ederim." dedi.

TEKE YÖRESİ 4.YAREN GECEŚİNE KATILAN SAZ VE SÖZ USTALARI

BURDUR' DAN

- 1- Hamit Çine- Cura Sanatçısı TRT İzmir Radyosundan Emekli
- 2- Sümer Ezgü- Türk Halk Müziği Sanatçısı
- 3- Taner Ezgü- Halk Oyunlar Jüri Üyesi ve Usta Öğreticisi
- 4- Süleyman Yakan- Saz ve söz sanatçısı
- 5- Ahmet CAN ve Hasibe CAN-Hada ve Boğaz Havaları Sanatçıları

GÖLHİSAR'DAN

- 1- Şahin Akay- İzmir Radyosu TRT Sipsi ve Kaval Sanatçısı
- 2- Güner Özkan- Emekli Kültür Müdürü
- 3- Ramazan Aktaş UZUNEFİ- Program Yapımcısı
- 4- Necati ARSLAN-Cura ve Söz Sanatçısı (Emekli Öğretmen)
- 5- İnanç Ekinci- MAKÜ Teke Yöresi Araştırma Merkezi Müdür Yard.
- 6- Yrd. Doç.Dr. Hatice Ekinci- MAKÜ Teke Yöresi Araştırma Merkezi Müdürü
- 7- Yrd.Doç.Dr.Kadriye Türkan-MAKÜ Halk Bilimci
- 8- Recep HASYALÇIN-Sipsi Sanatçısı
- 9- Ümmet ÇELİK-Saz ve Söz Sanatçısı
- 10- Battal KIRALİ- Saz ve Söz Sanatçısı
- 11- Özer Oğuz- Usta Öğretici Halk Oyuncu (Öğretmen)
- 12- Hüsnü Cakar- Sipsi Sanatçısı
- 13- Osman AKKOÇ- Çağdaş Halk Şairi
- 14- Mustafa Avcı- Söz Üstadı
- 15- Mehmet Başaran- Söz Üstadı
- 16- Ömer Türker- Davulcu
- 17- Ramazan Şengün- Zurna Sanatçısı
- 18- Ali Çakır- Halk Oyunu Usta Öğreticisi
- 19- Emrah Ceylan- Halk Oyuncu
- 20- Mustafa Şenyurt- Halk Oyuncu
- 21- Muhammet Erkılınç- Halk Oyuncu

ÇAVDIR DAN :

- 1- Gölhisarlı Şeref Yörük- Saz ve Söz Sanatçısı
- 2- Recep Yörük- Zurna Sanatçısı
- 3- Oktay Yörük –Kaval Sanatçısı
- 4- Eşref Özer- Çoban Kavalı

DİRMİL'DEN

- 1- Ferhat Erdem- TRT Ankara Radyosu Sipsi ve Kaval Sanatçısı
- 2- Mehmet Ali KAYABAŞ-Sipsi Sanatçısı
- 3- Hüseyin Demir-Sipsi Sanatçısı (Emekli Sağlık Memuru)
- 4- İsmail EVCİL-Sipsi Sanatçısı
- 5- Aşık Ömer ERKAN-Saz ve Sipsi Sanatçısı
- 6- İsmail TÜRKKAN-Sipsi Sanatçısı
- 7- Servet Tekin- Saz ve Sipsi Sanatçısı
- 8- Bayram Bayraktar- Sipsi Sanatçısı
- 9- Hüseyin Aykan- Saz Ustası
- 10- Abdullah Türen- Çoban Kavalı

ÇAMELİ'NDEN

- 1- Hayri Dev- Çam Düdüğü ve Cura Sanatçısı
- 2- Şevket İren Kızılırmak-Saz ve Söz Sanatçısı
- 3- Bayram Dev- Kabak Kemane Cura Sanatçısı
- 4- Zafer Dev- Saz ve Söz Sanatçısı
- 5- Cemil Çağdaş- Cura ve Söz Sanatçısı
- 6- Alper Çağdaş- Saz ve Söz Sanatçısı

YEŞİLOVA DAN

- 1- Salih Urhan- Kabak Kemane Sanatçısı TRT İzmir Radyosundan Emekli

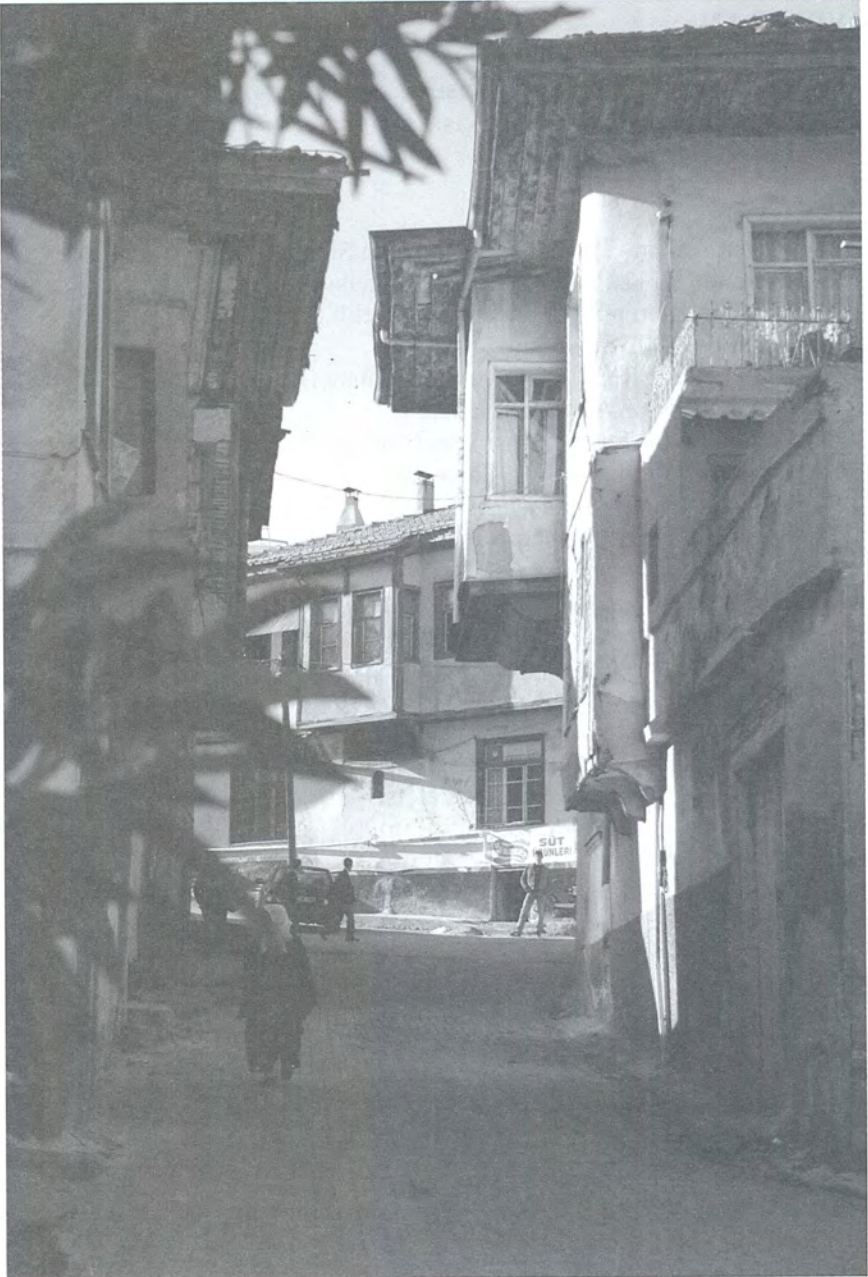
TEFENNİ DEN

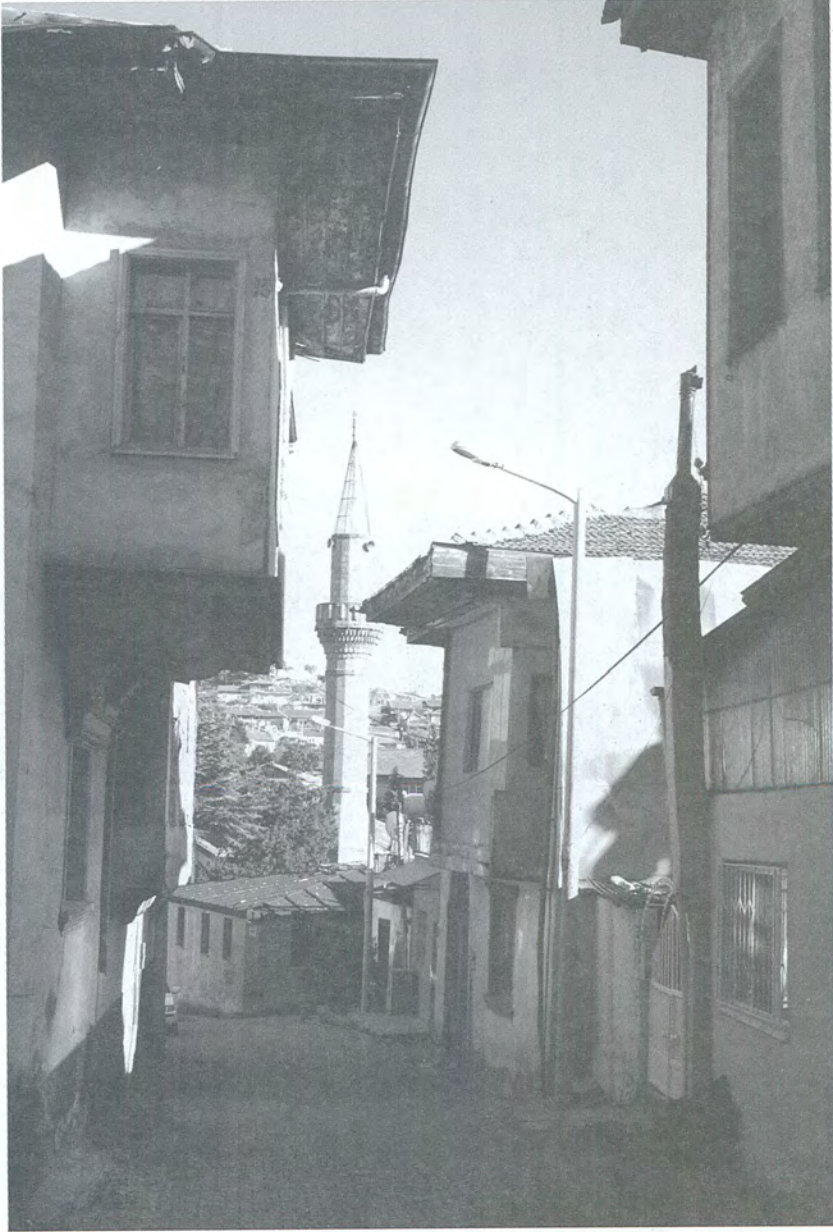
- 1- Prof. Dr. İsa Kayacan- Gazeteci Yazar
- 2- Ahmet Çoban- Saz ve Sipsi Sanatçısı

FETHİYE DEN

- 1- Hasan Bülbül- Cura ve Söz sanatçısı
- 2- Arif Sümbül- Saz ve Söz sanatçısı
- 3- Ramazan Kıvrak-Söz Üstadı Program Yapımcısı

Toplam 56 saz ve söz üstadı sanatseverler bir araya geldi.

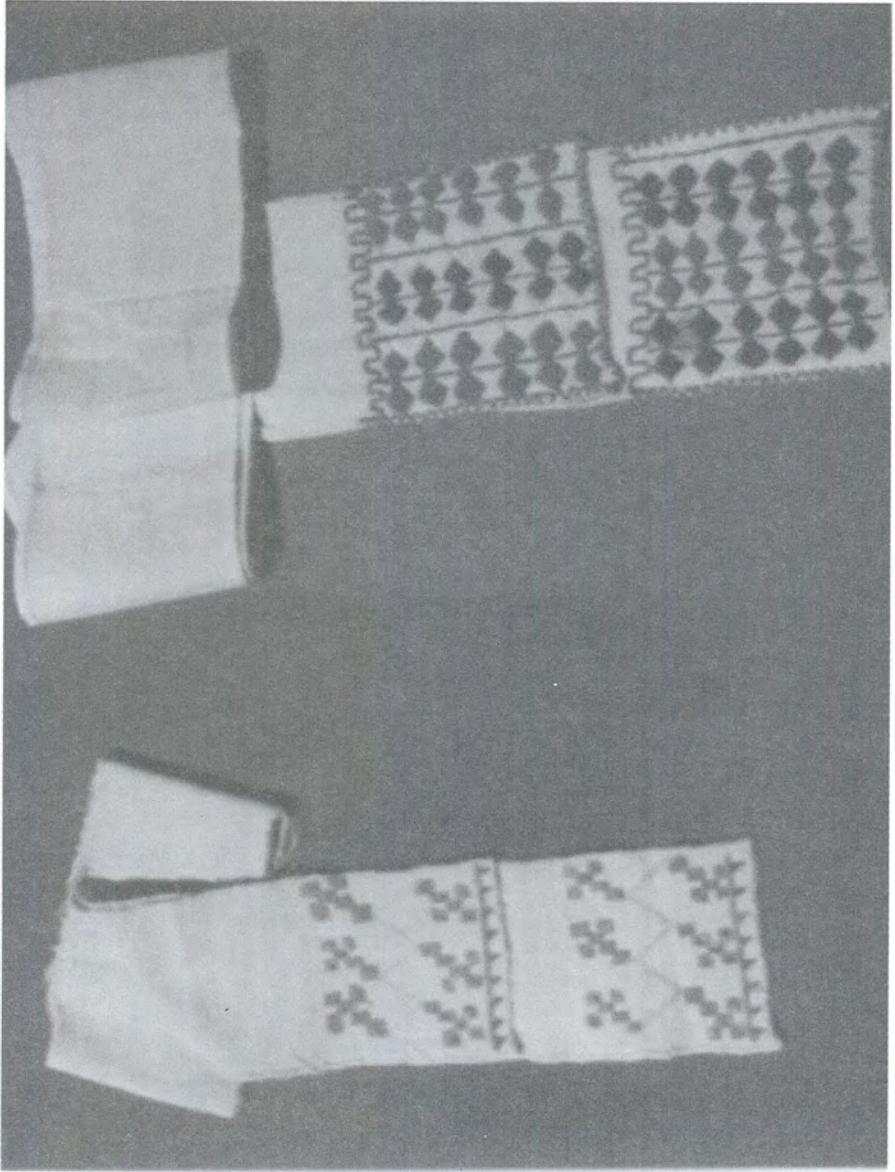

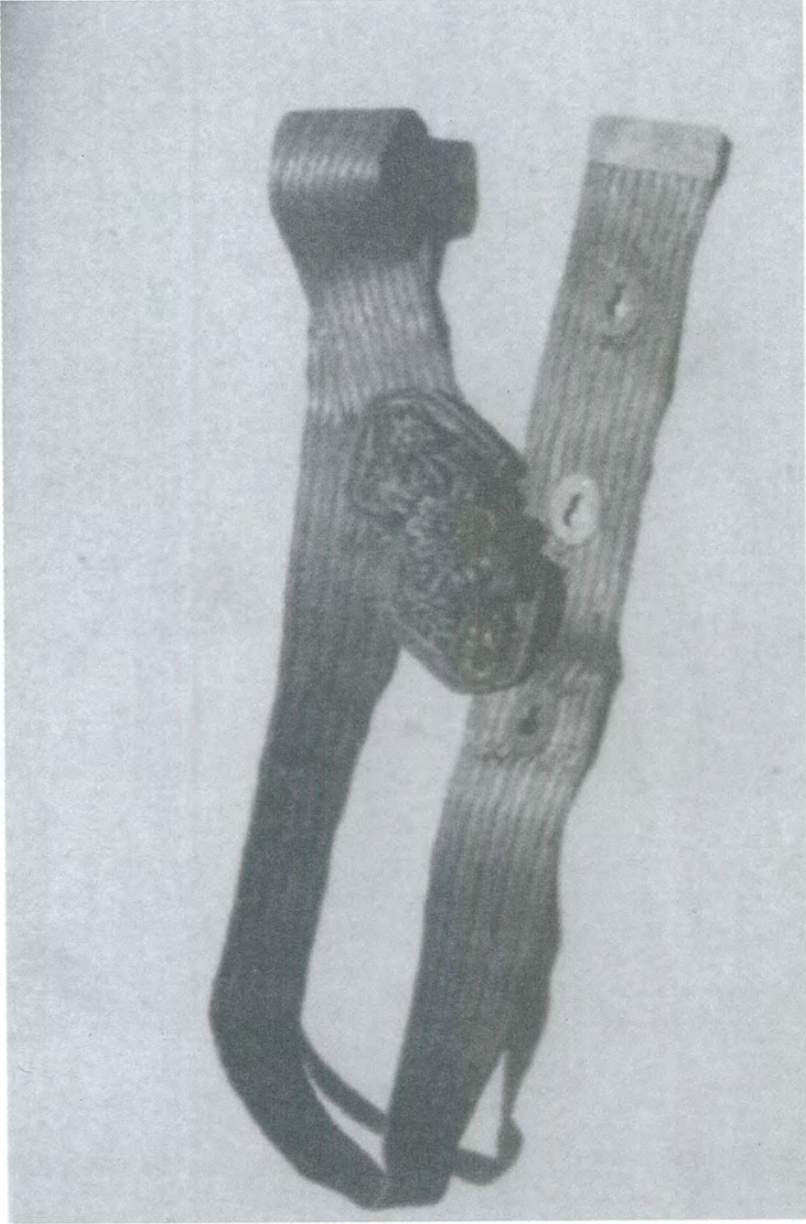

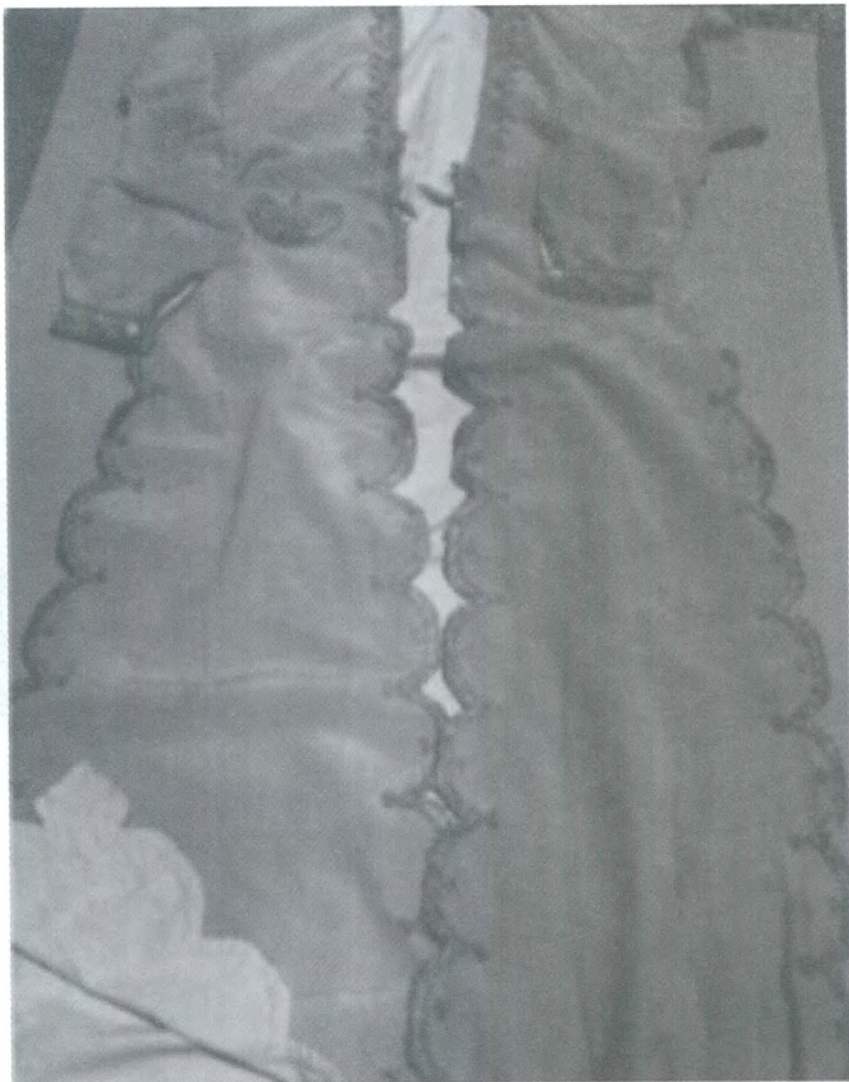

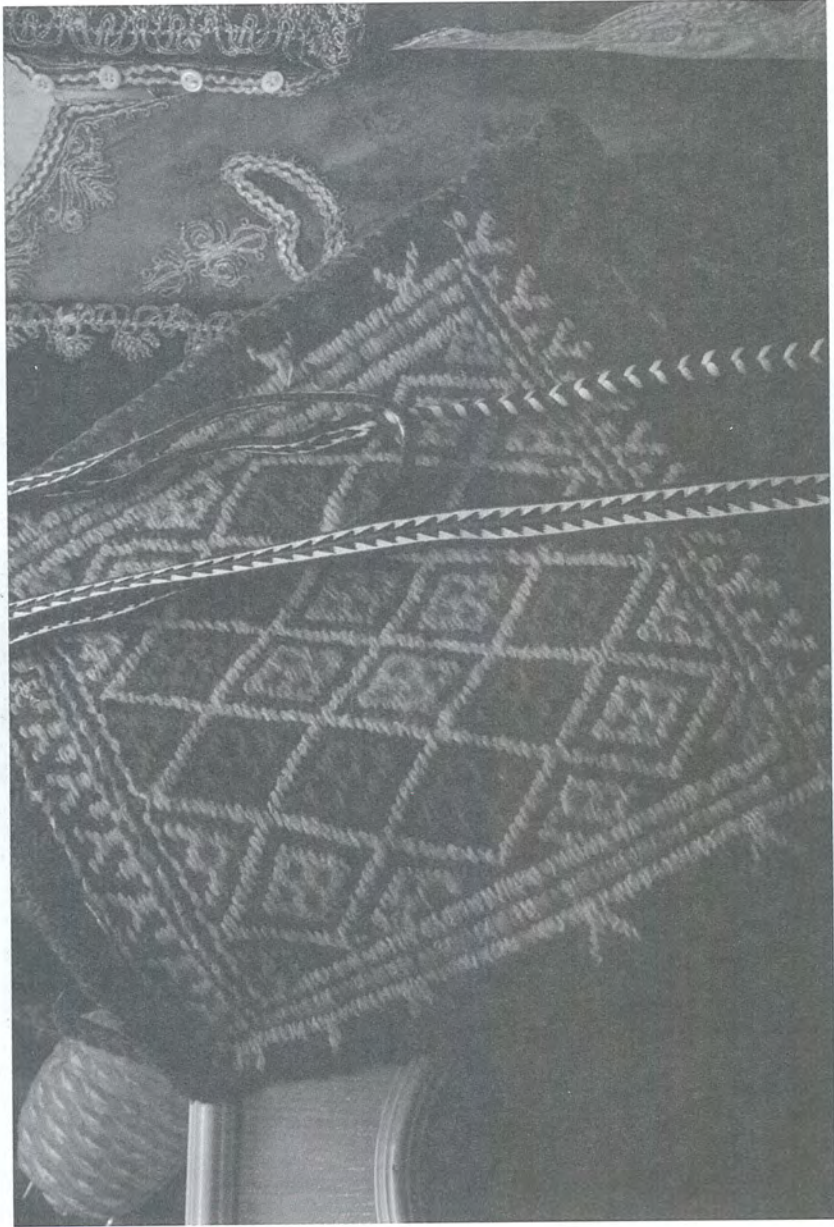

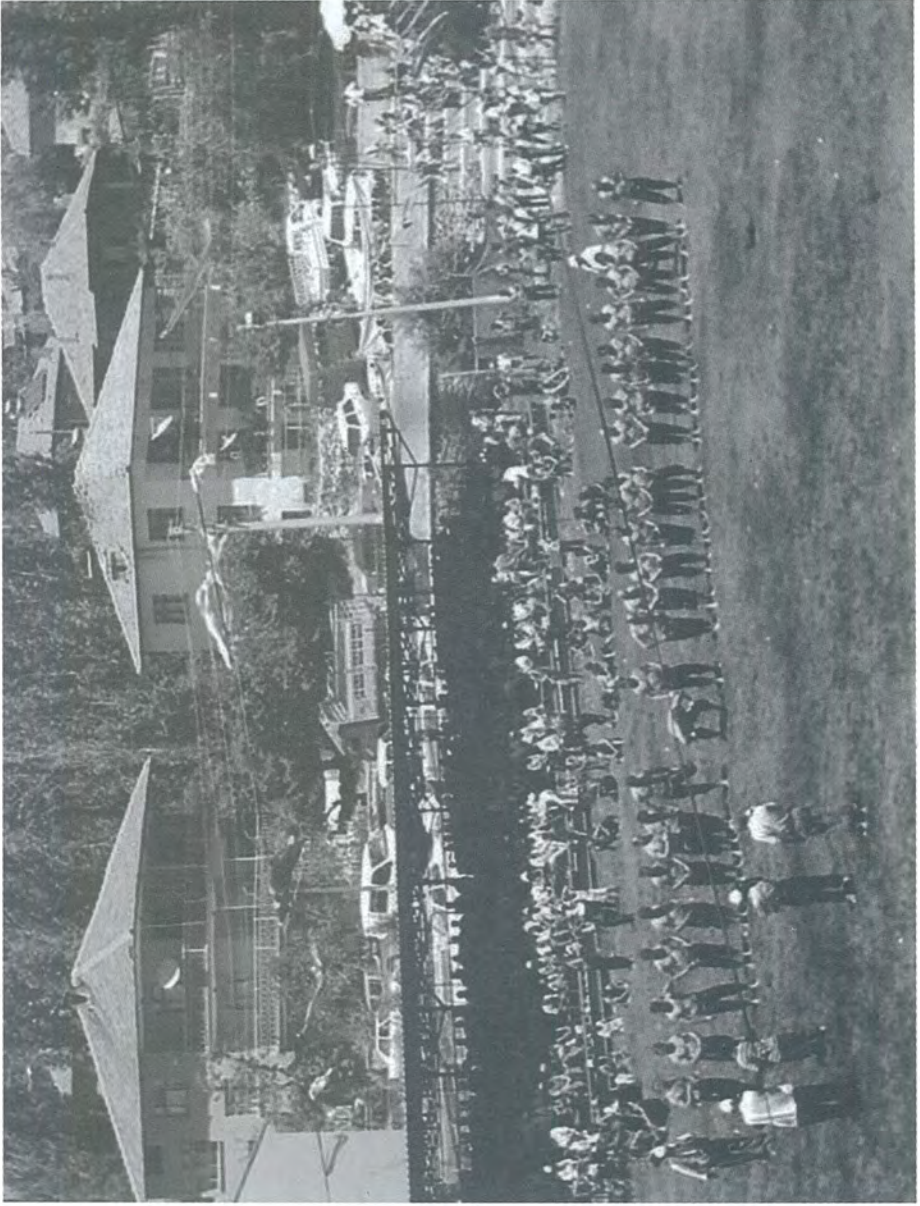

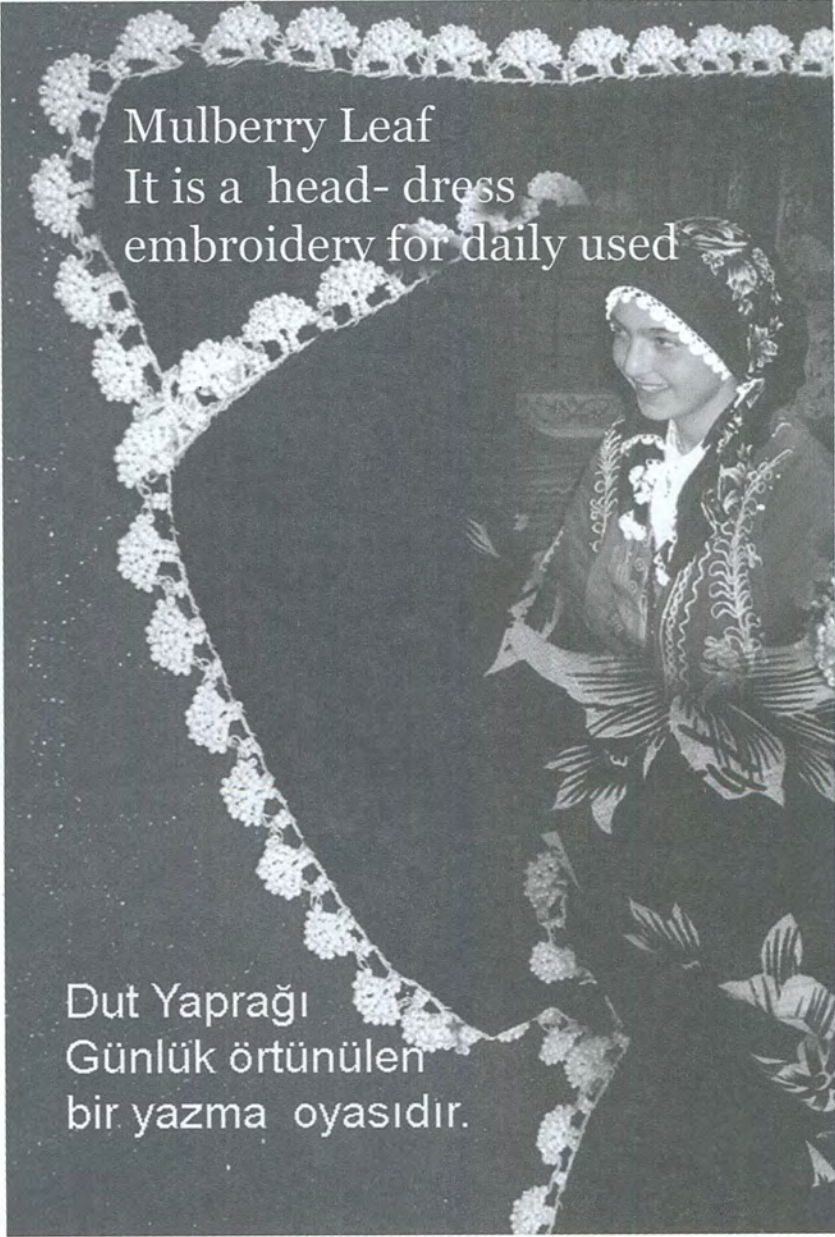

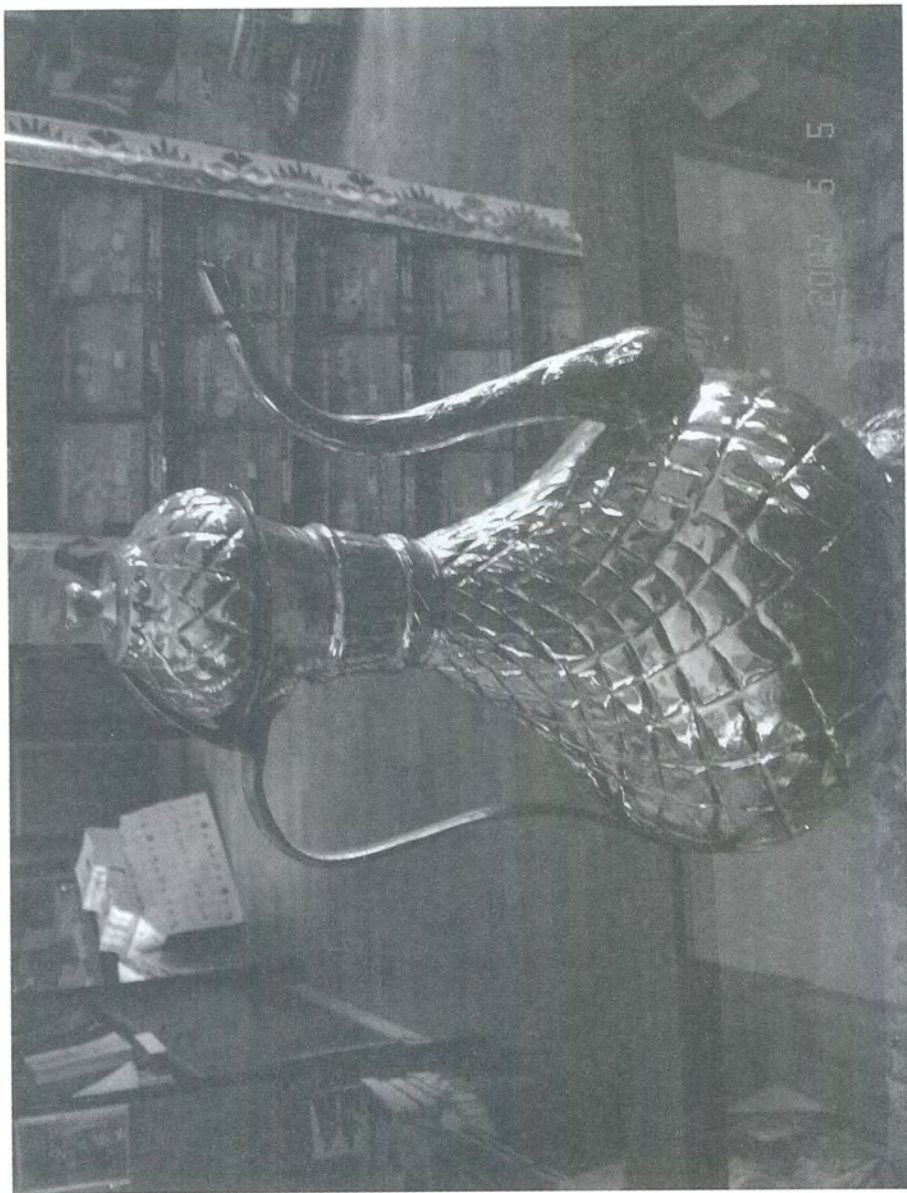
Mulberry Leaf
It is a head- dress
embroidery for daily used

Dut Yapağı
Günlük örtünülen
bir yazma oyasıdır.

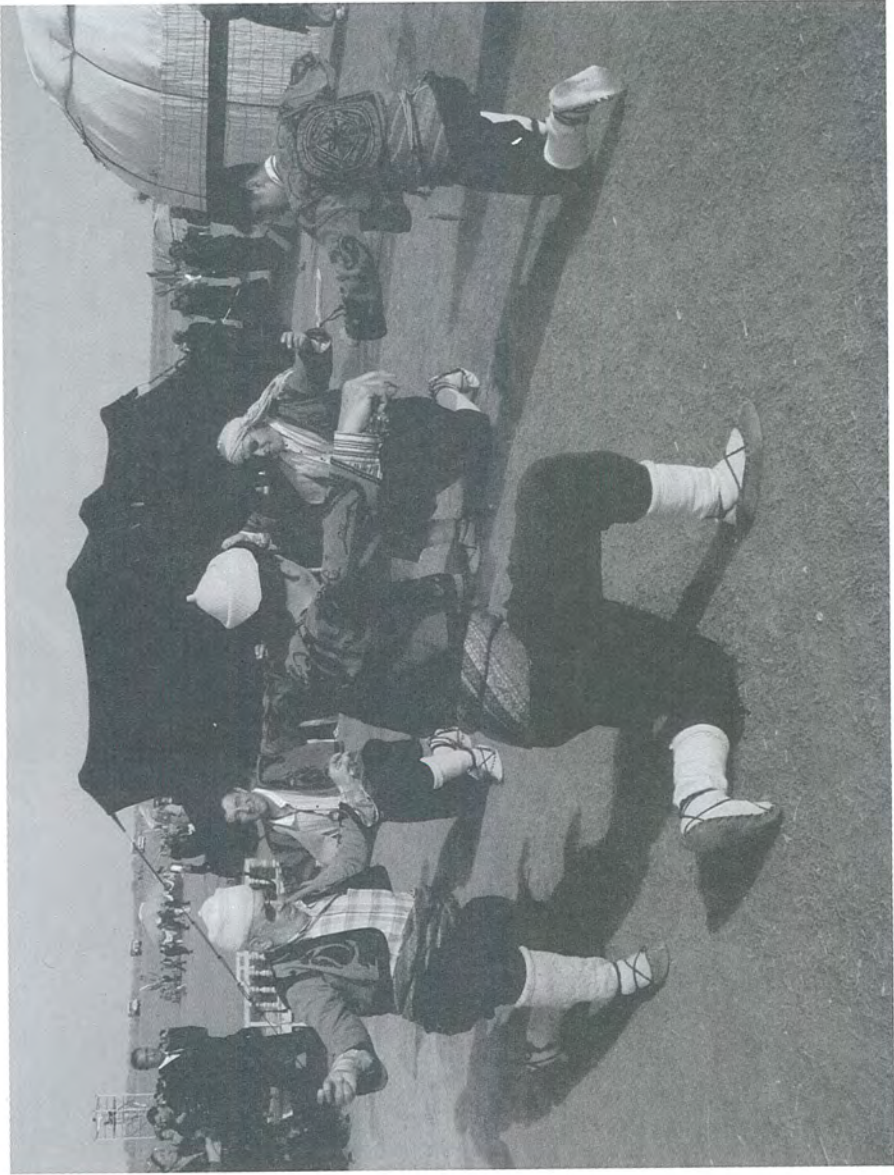

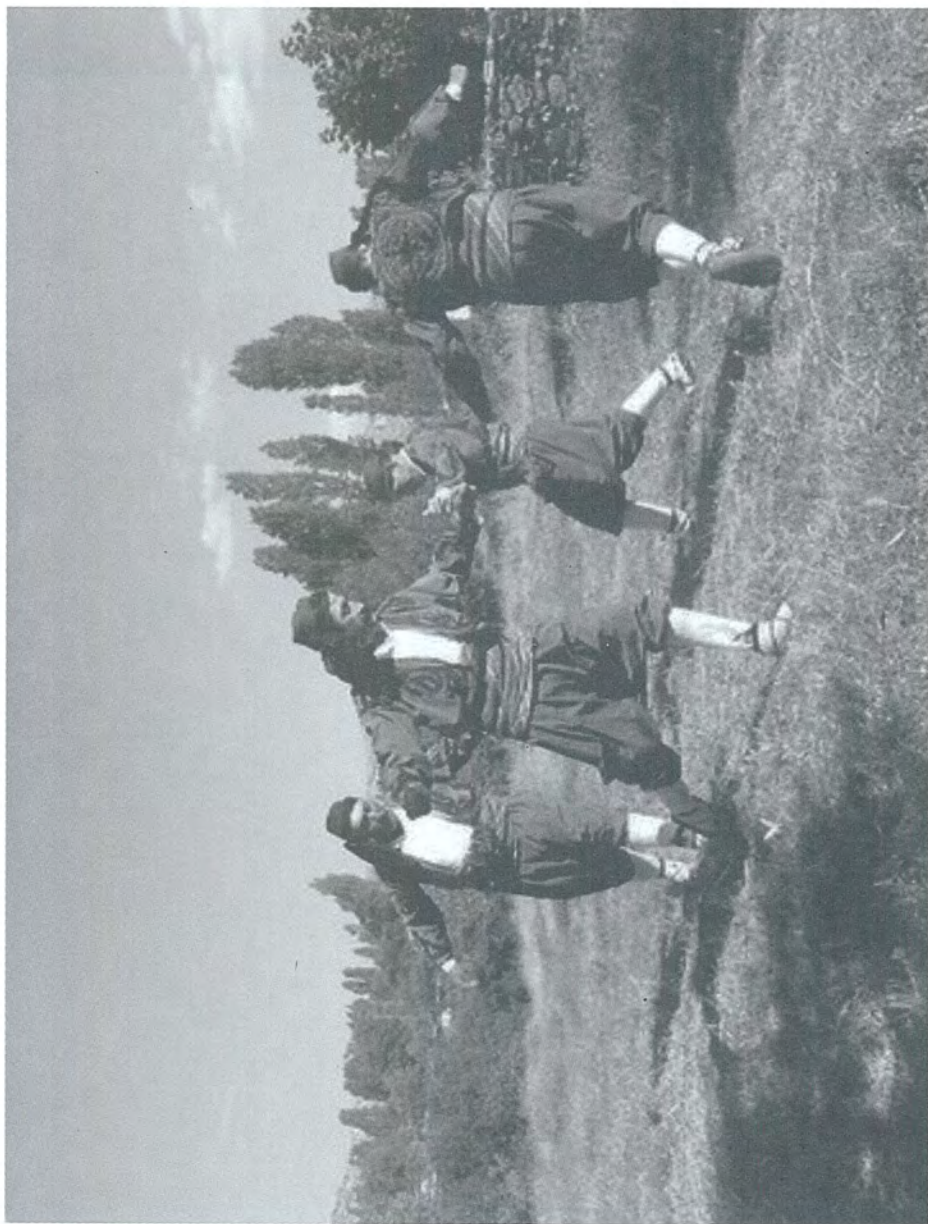

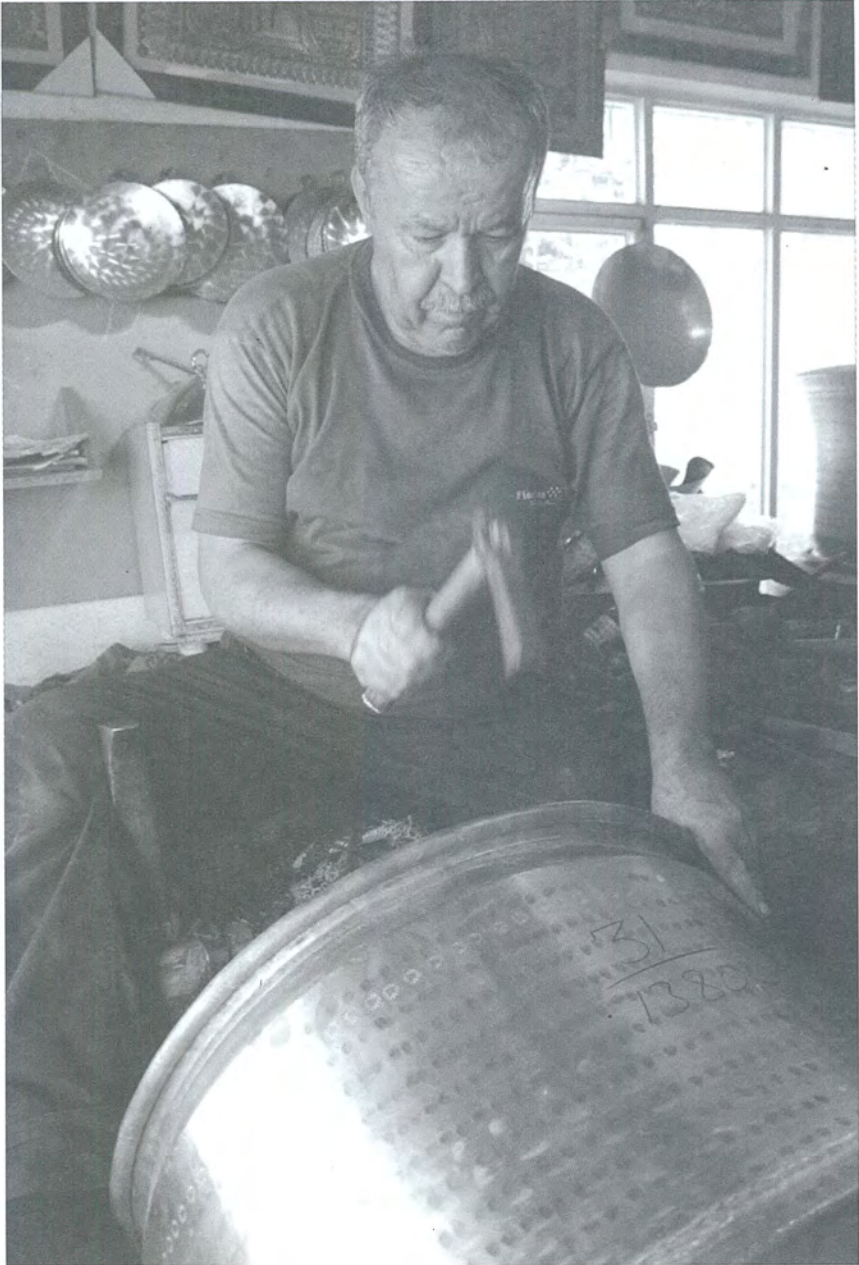

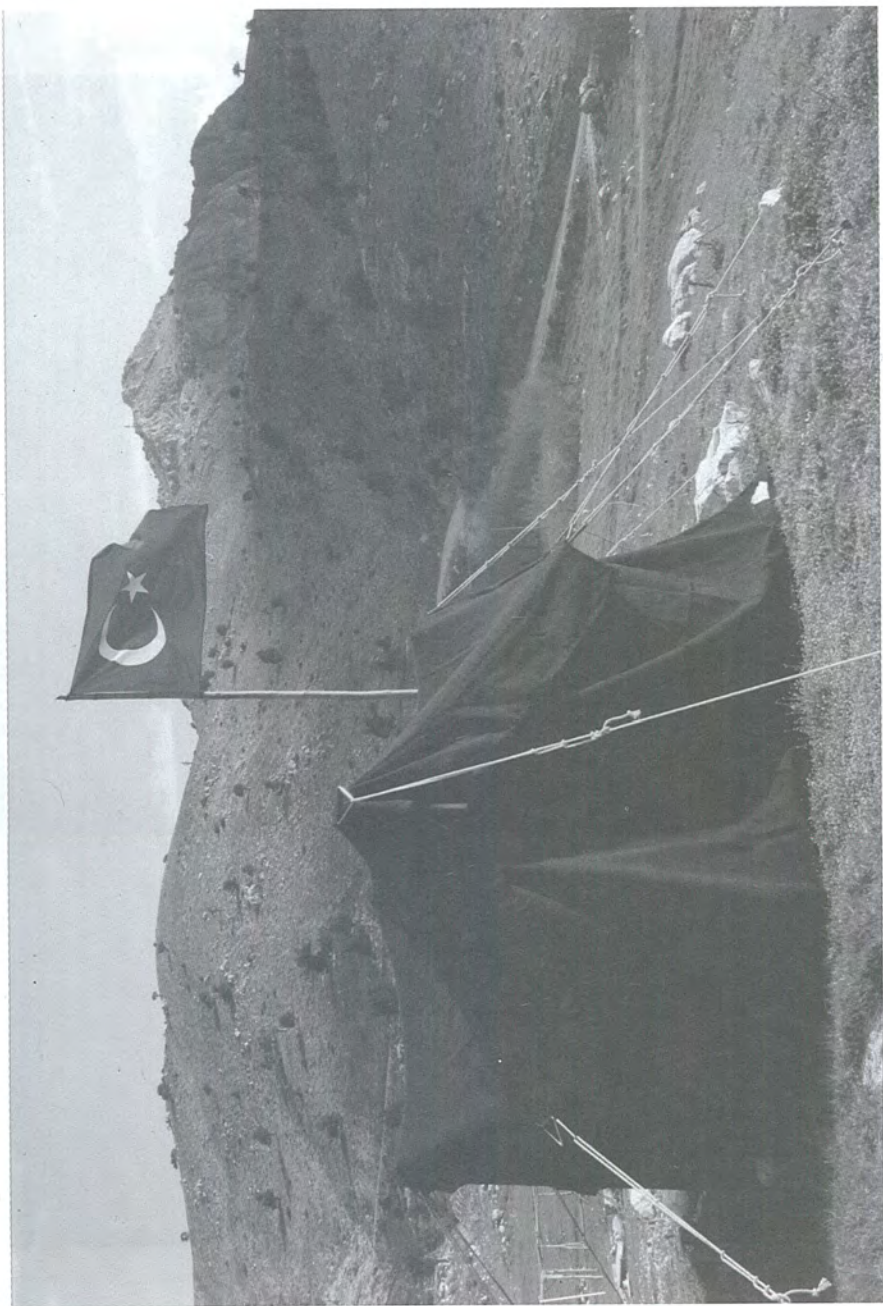

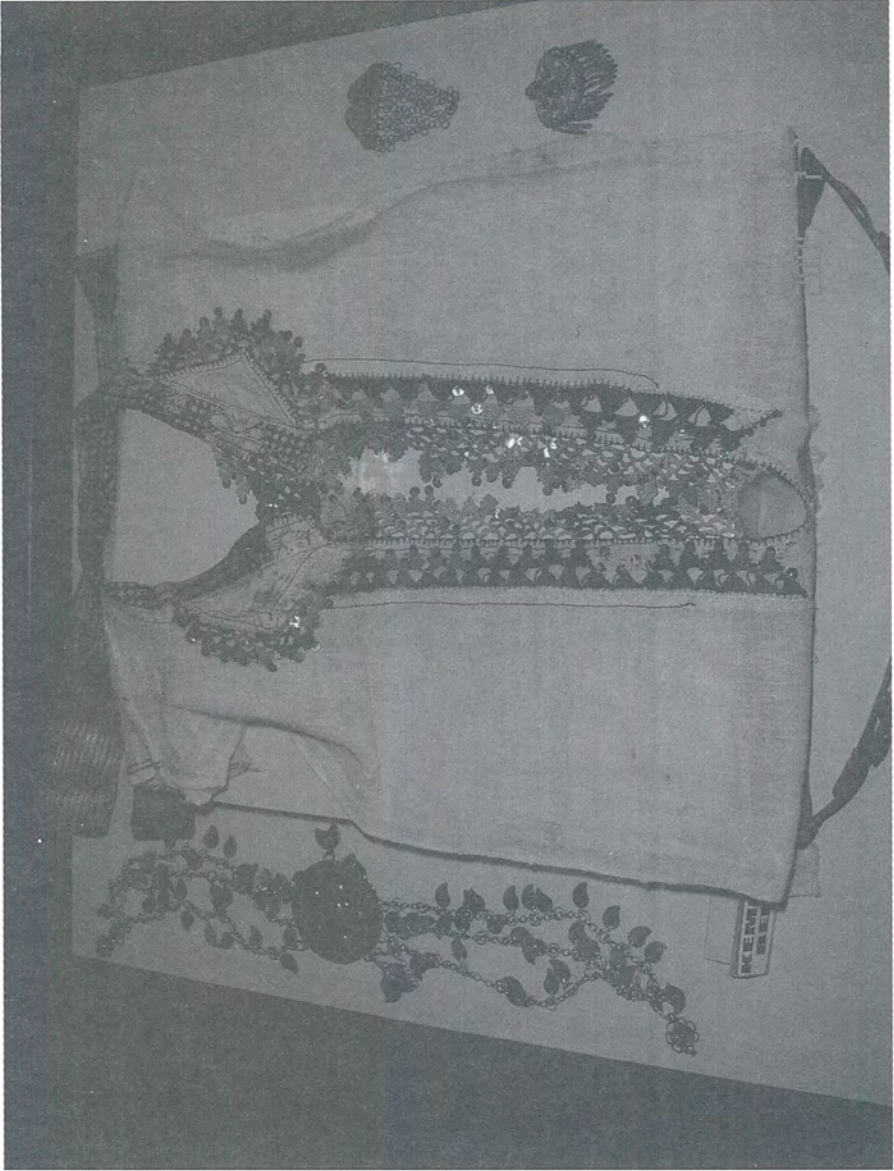

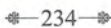

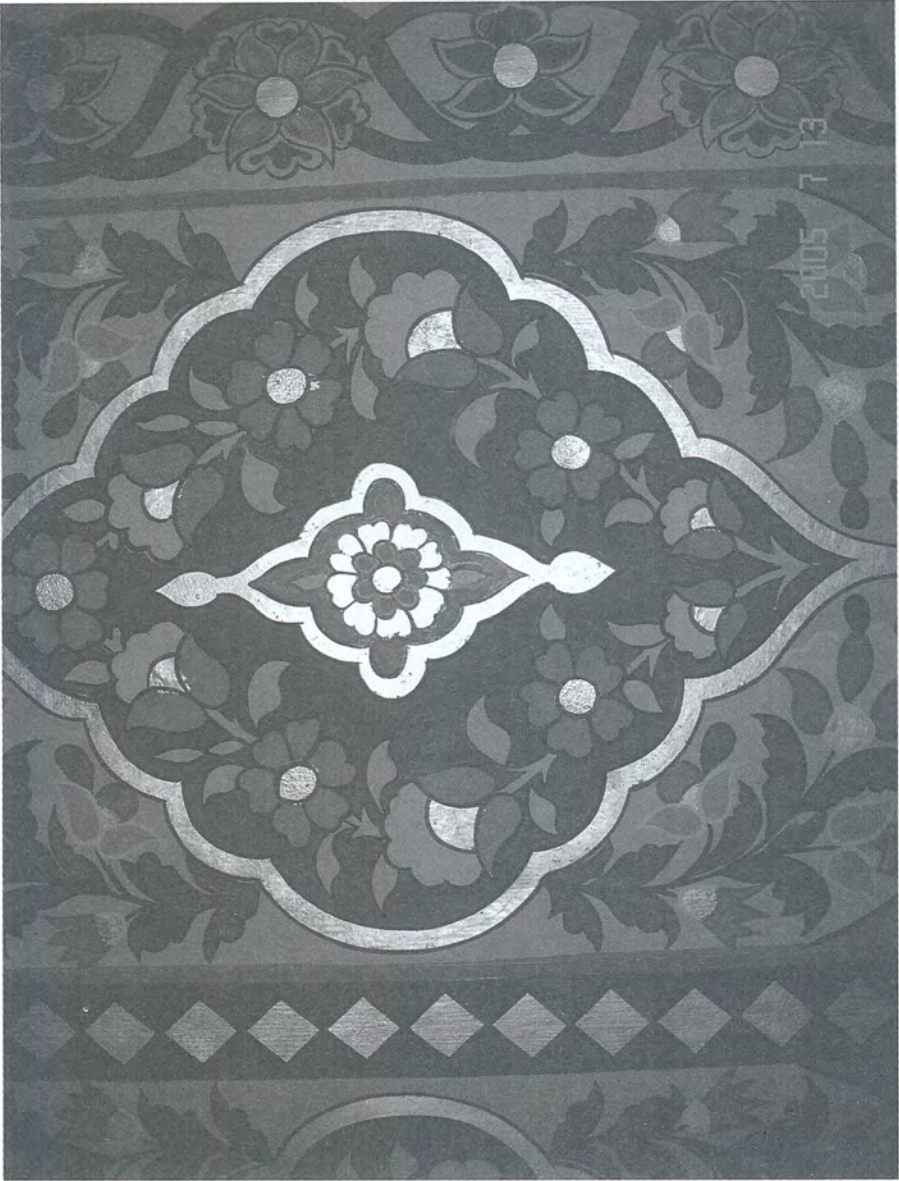

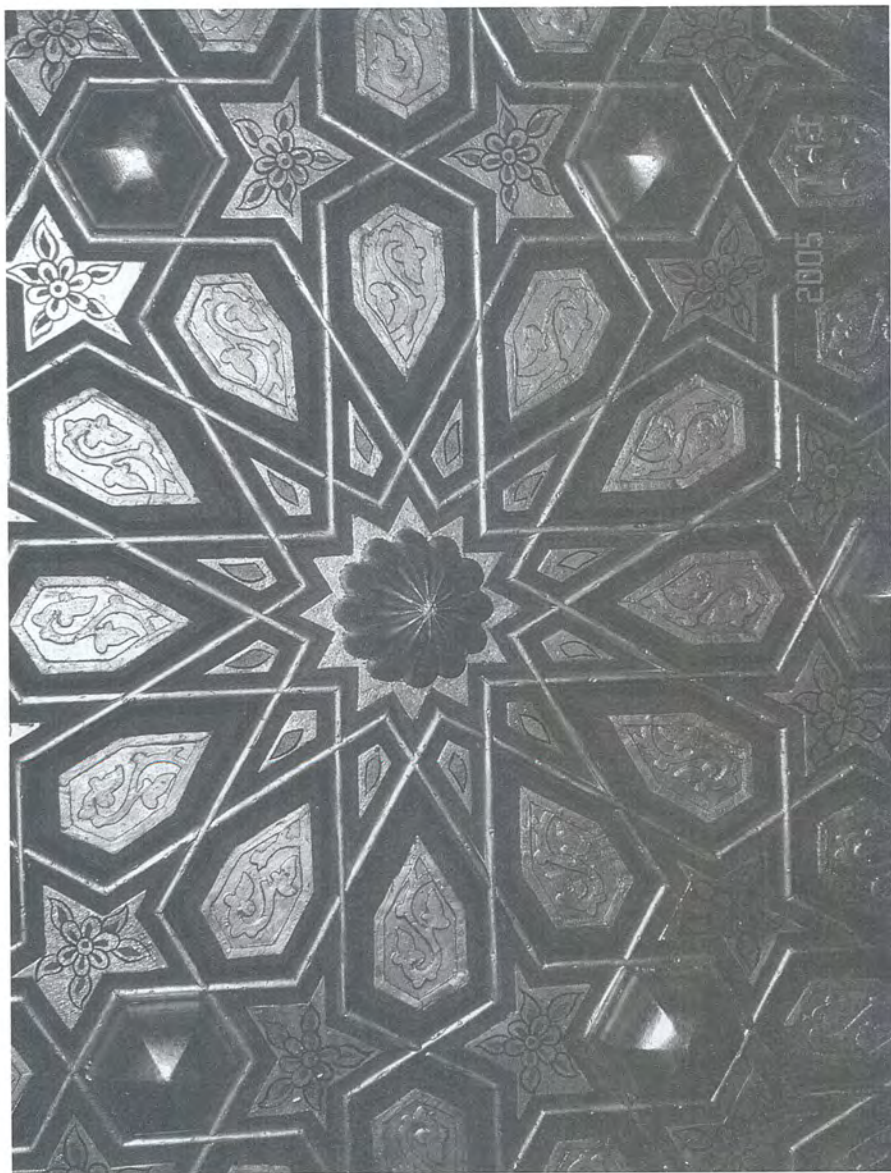

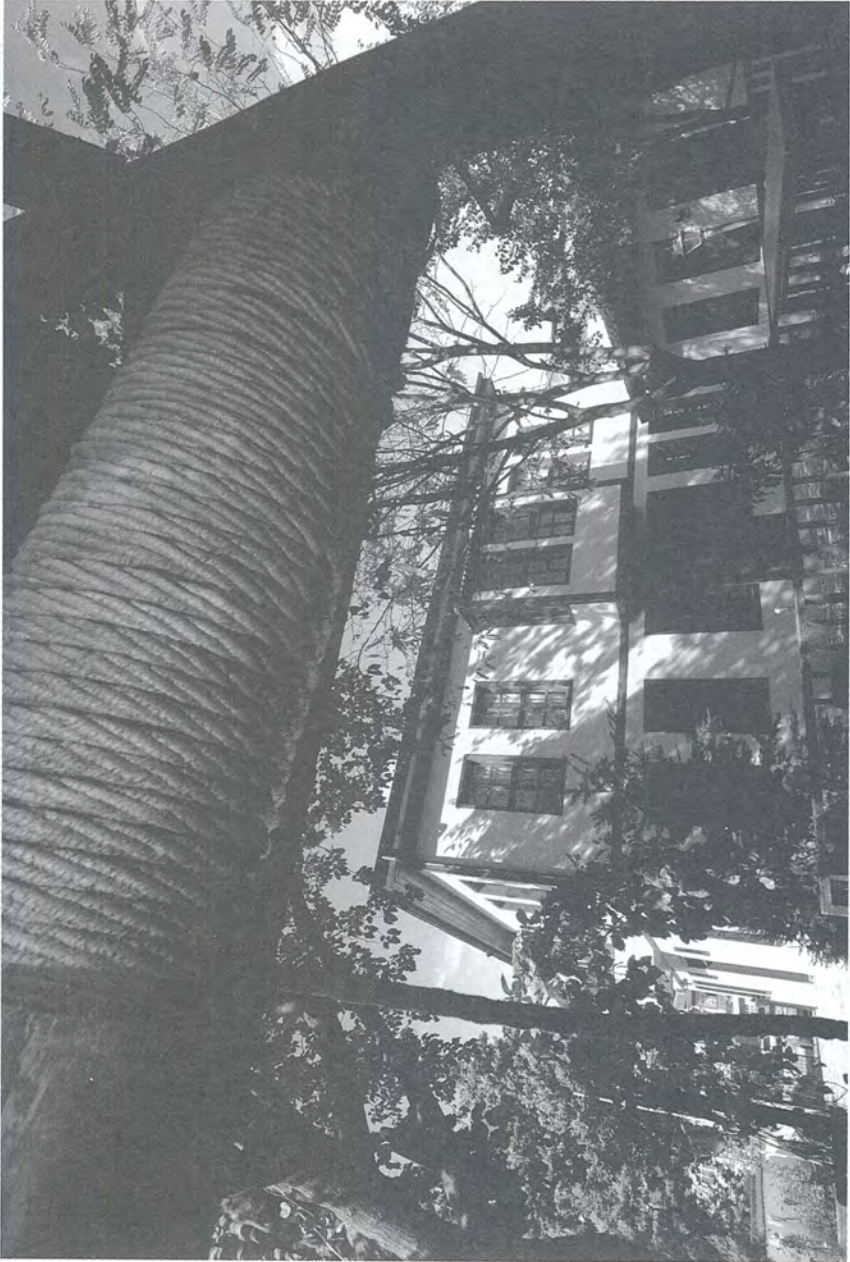

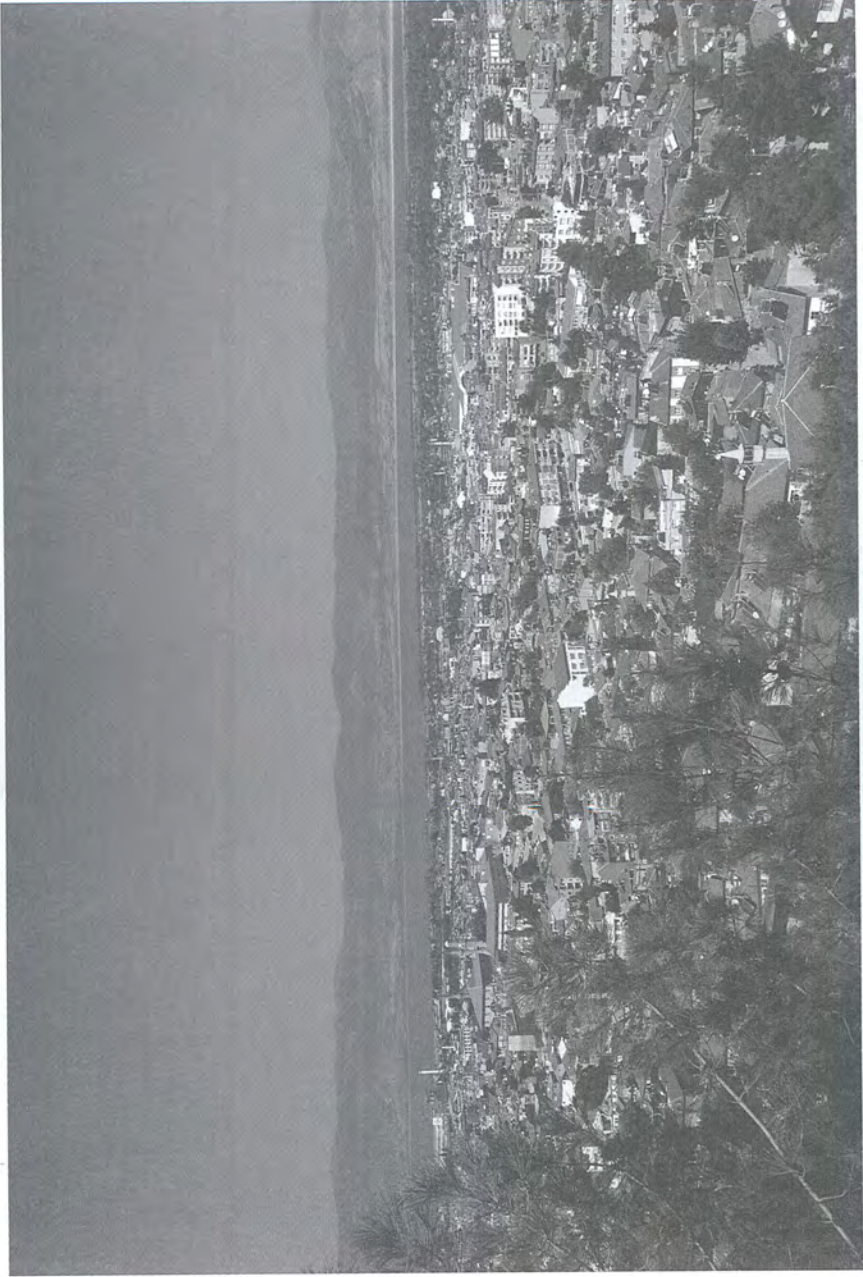

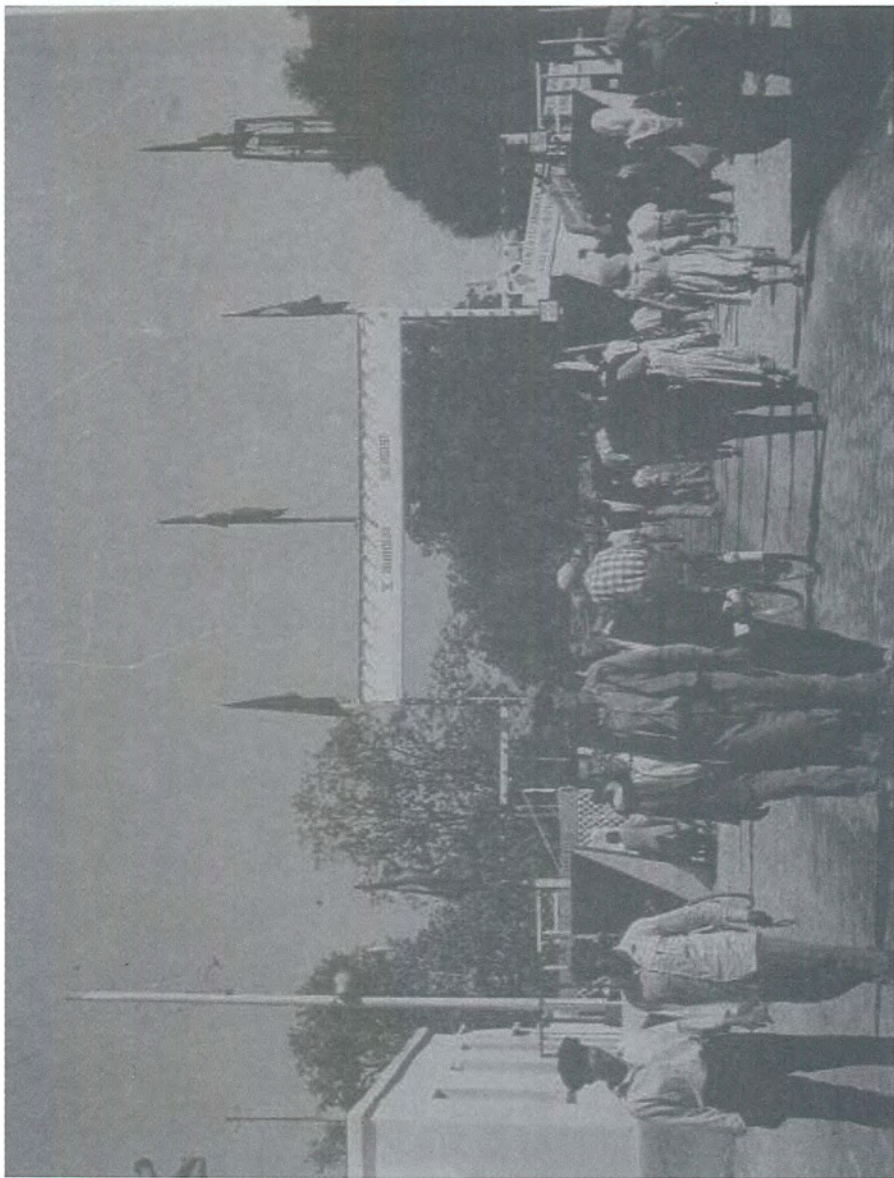

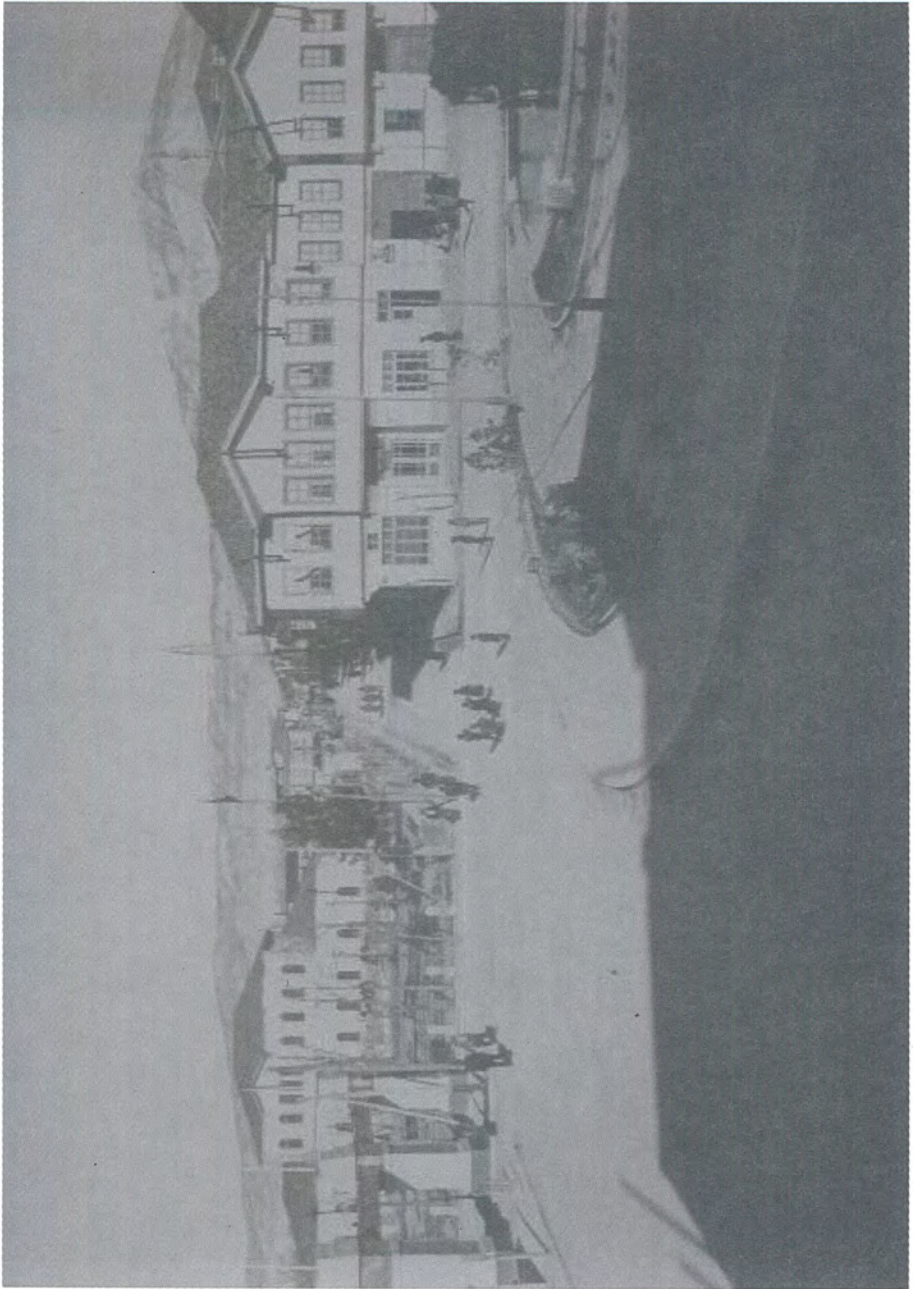

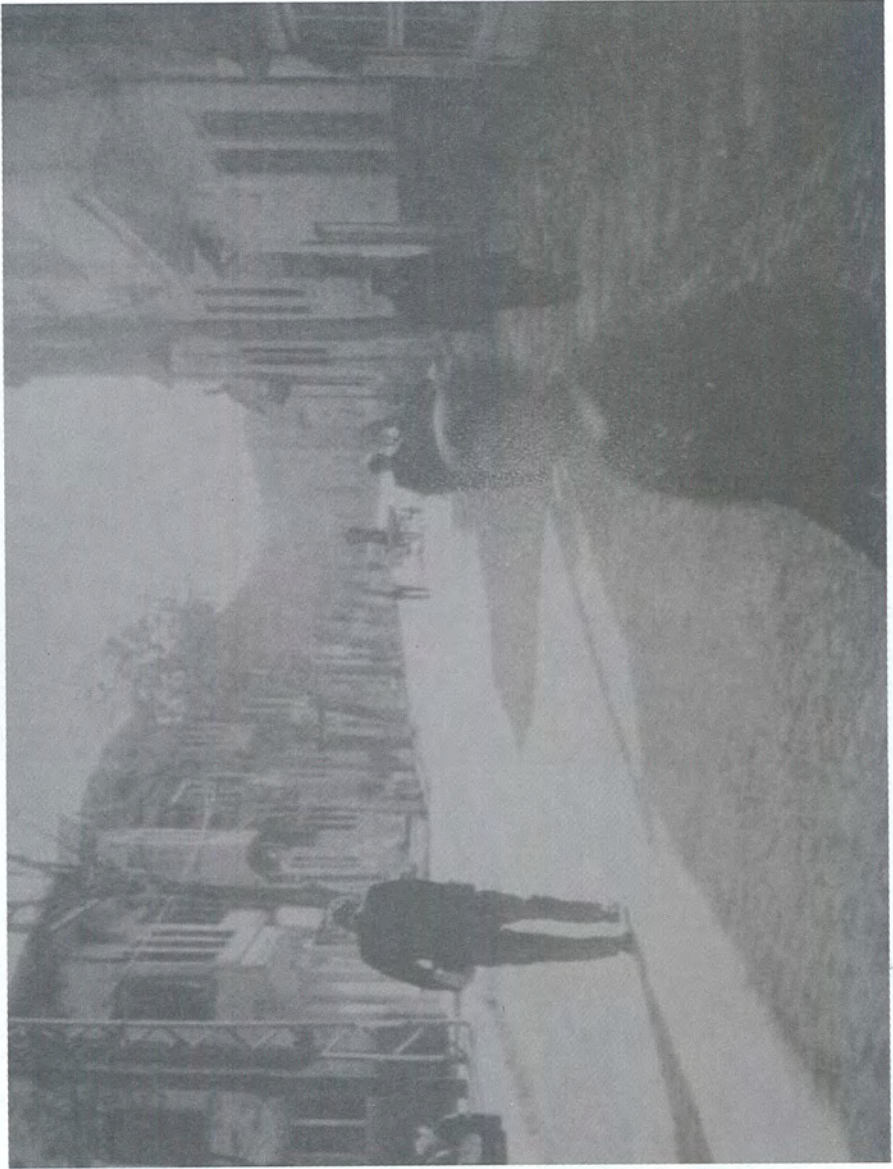

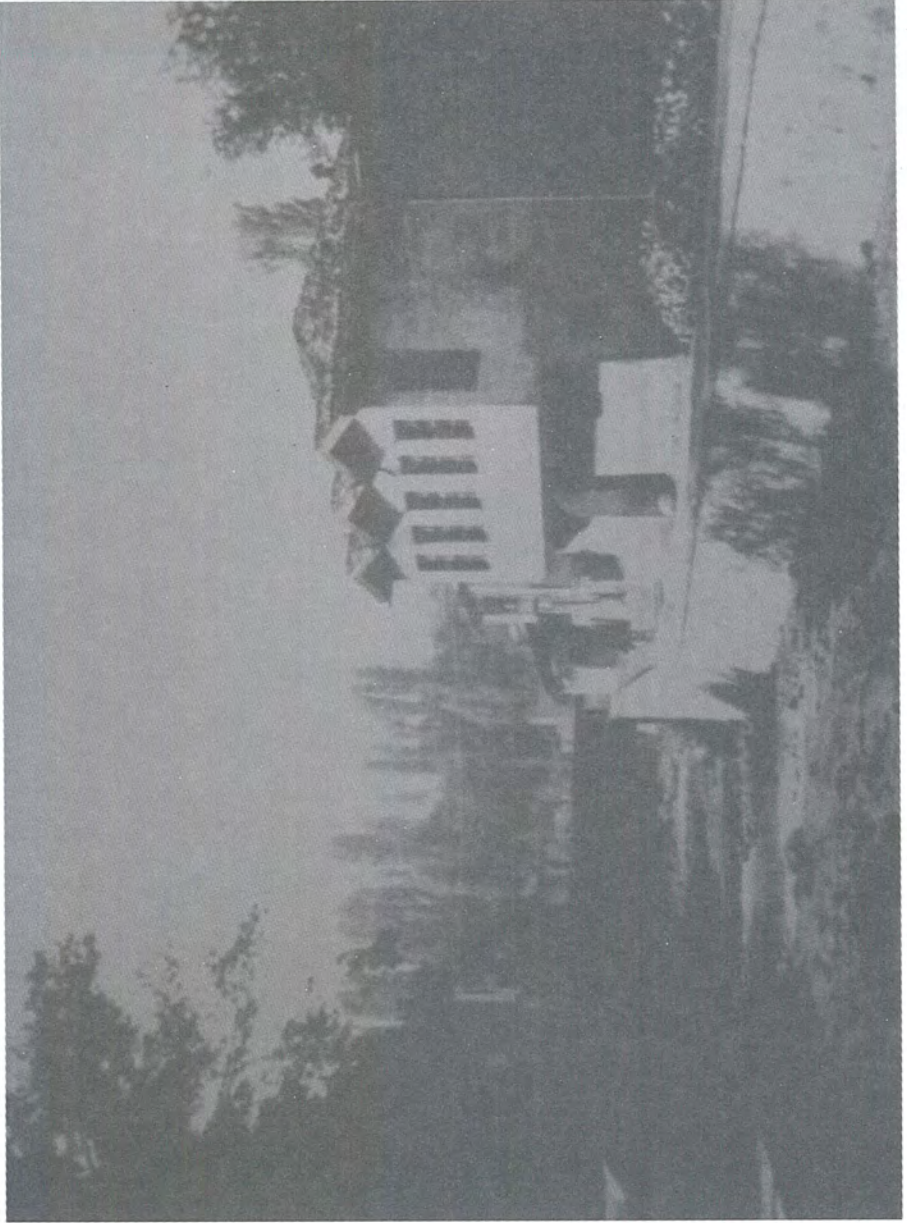

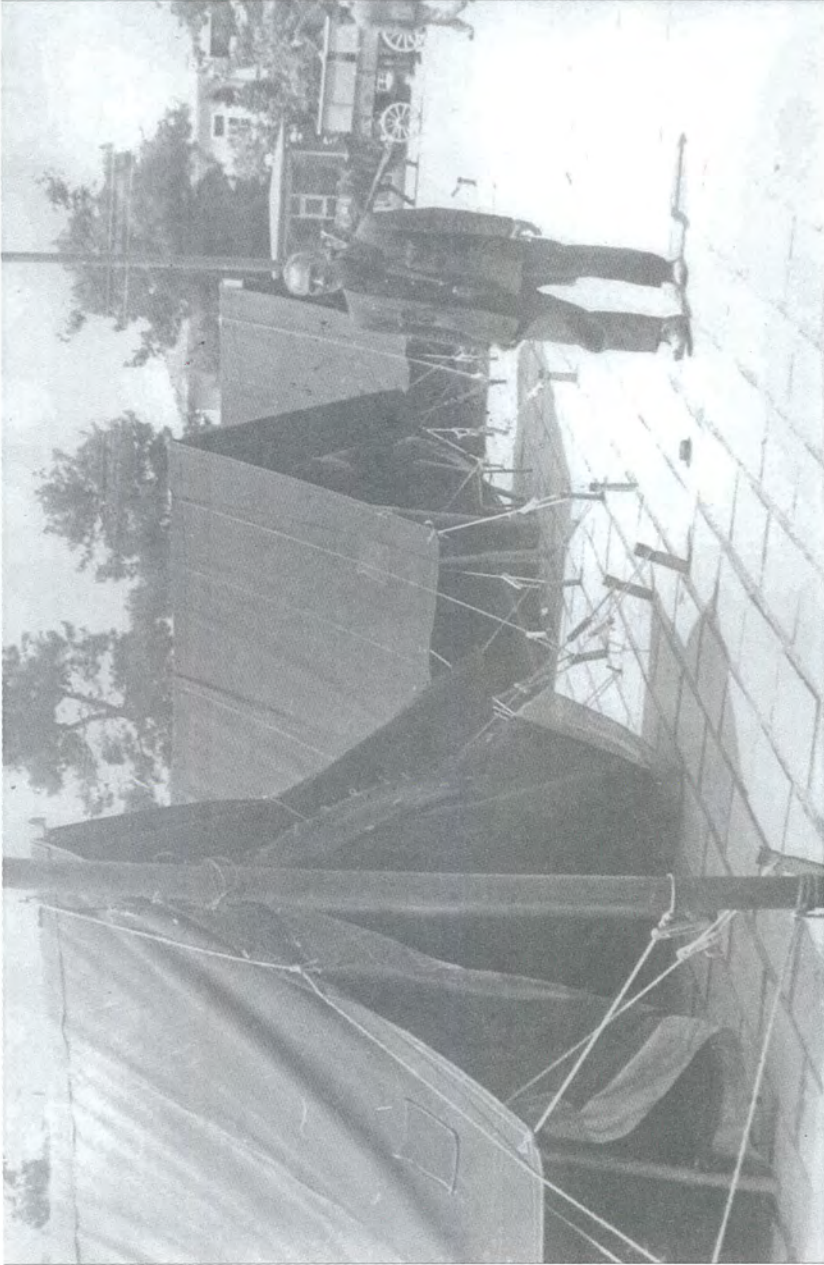

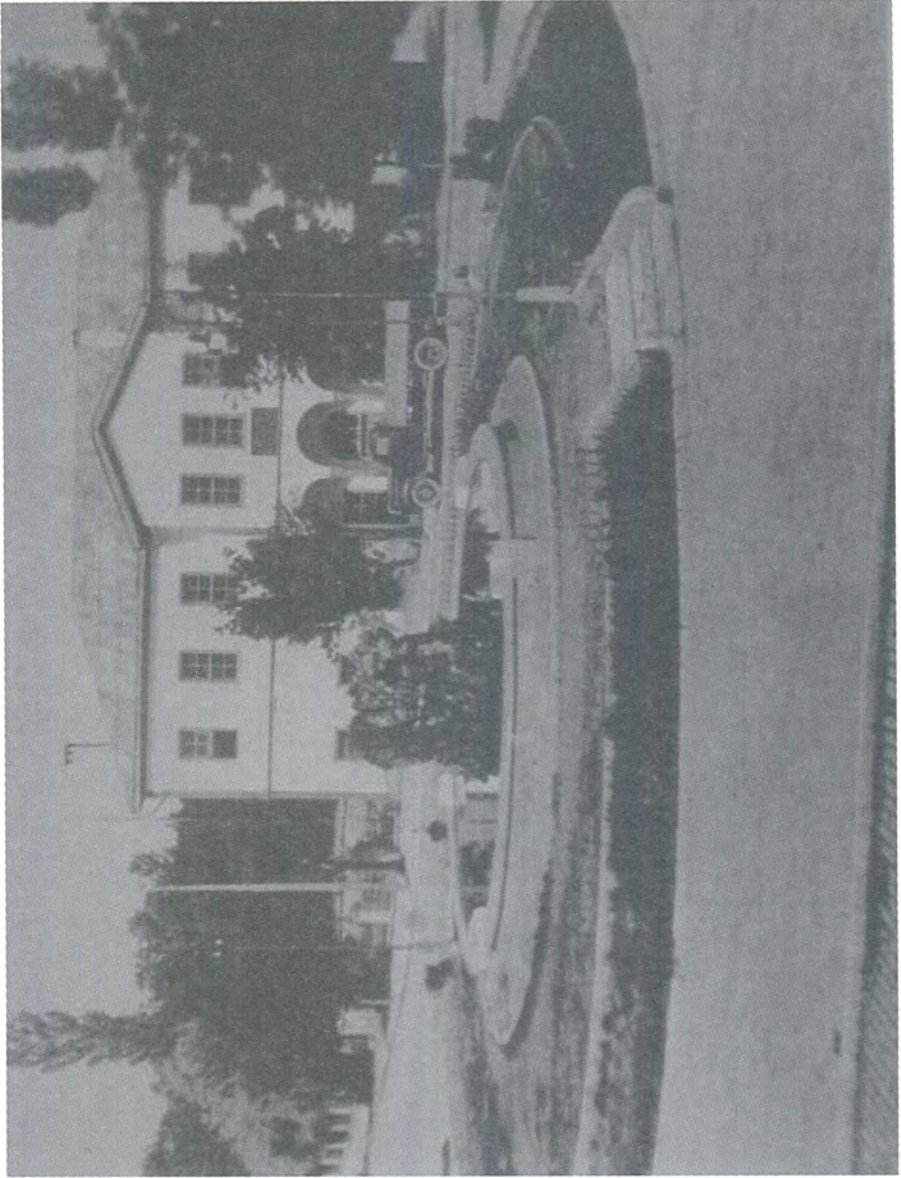

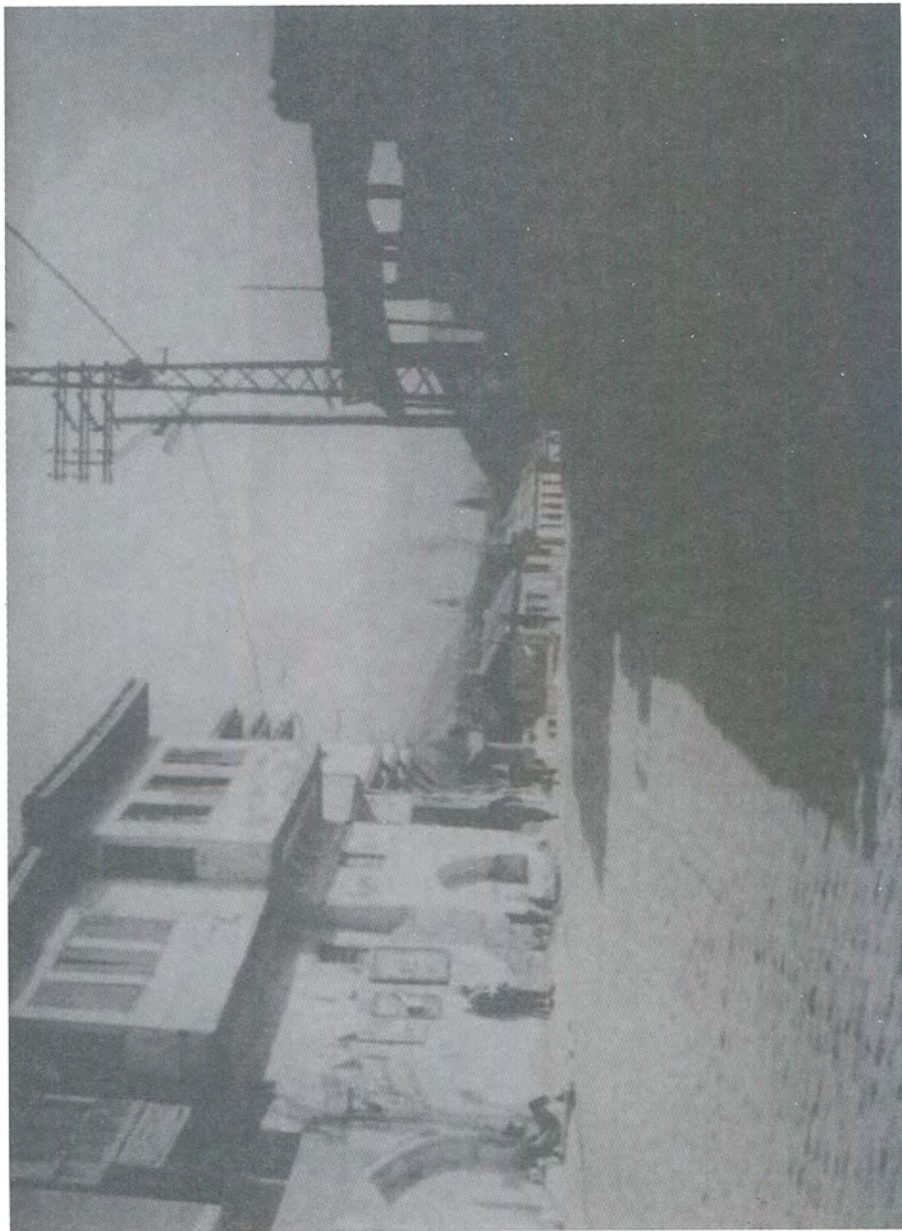

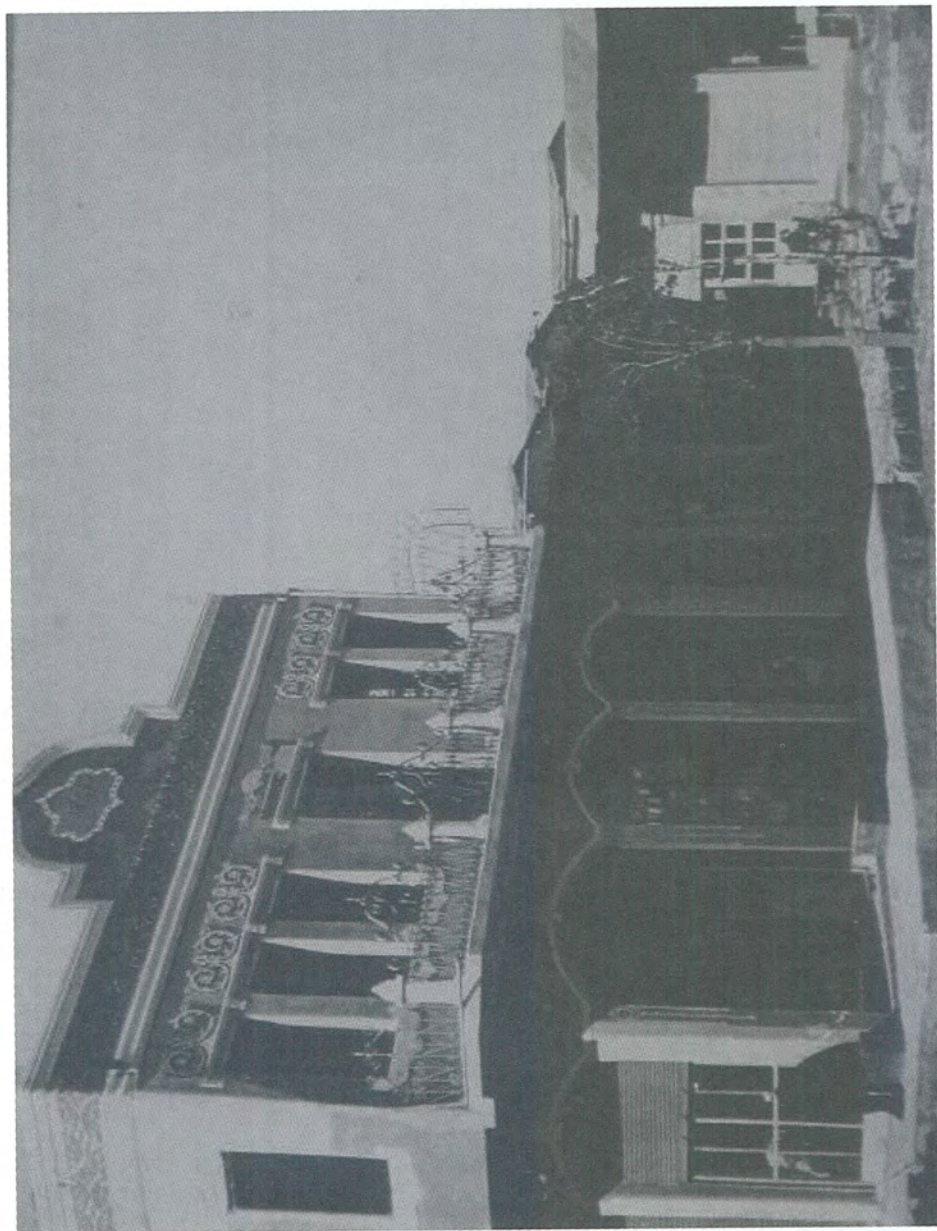

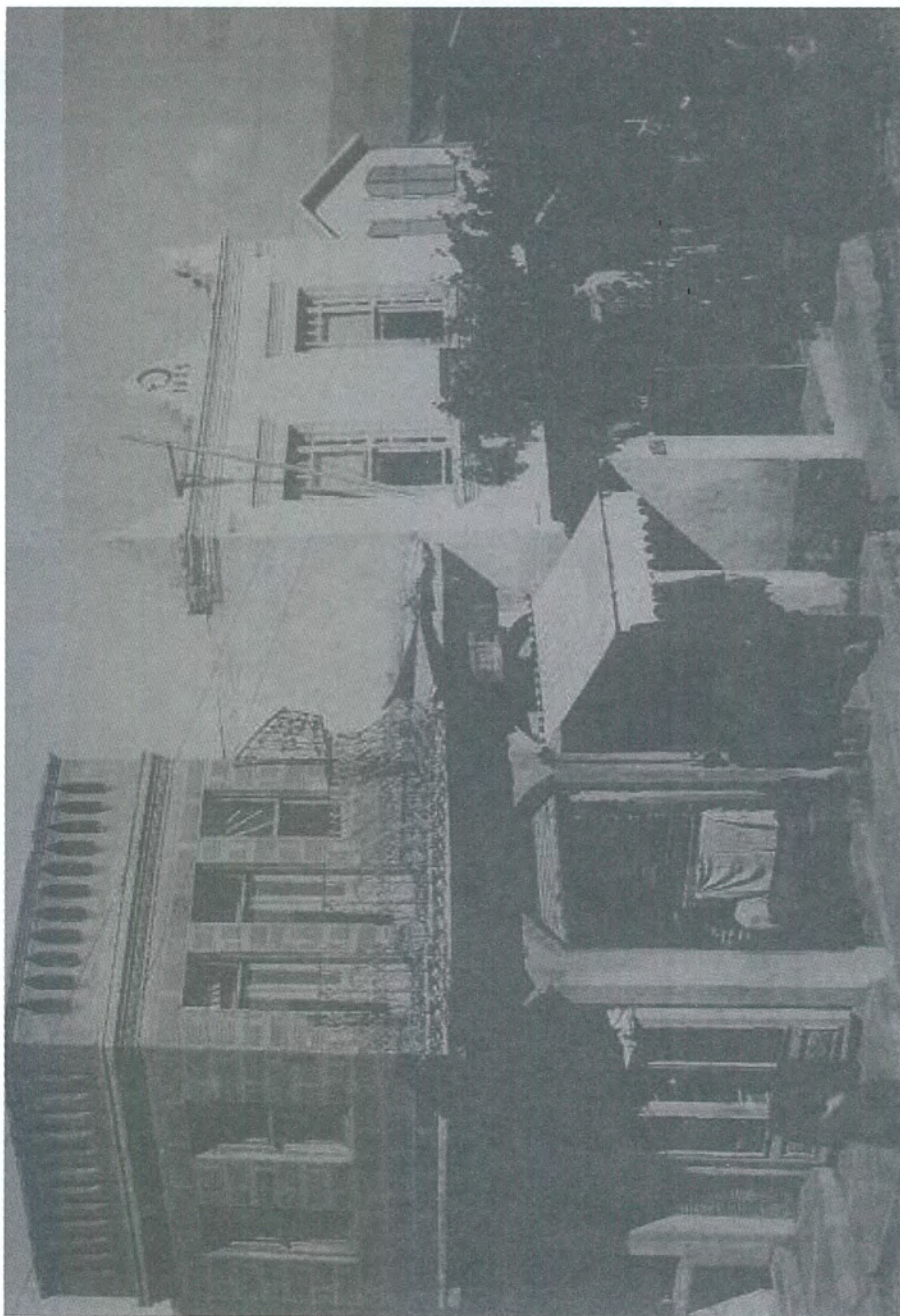

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

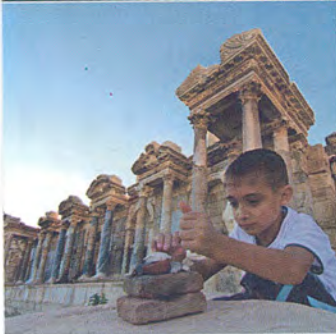
Turkiye

Burdur Gölü

Sagalassos

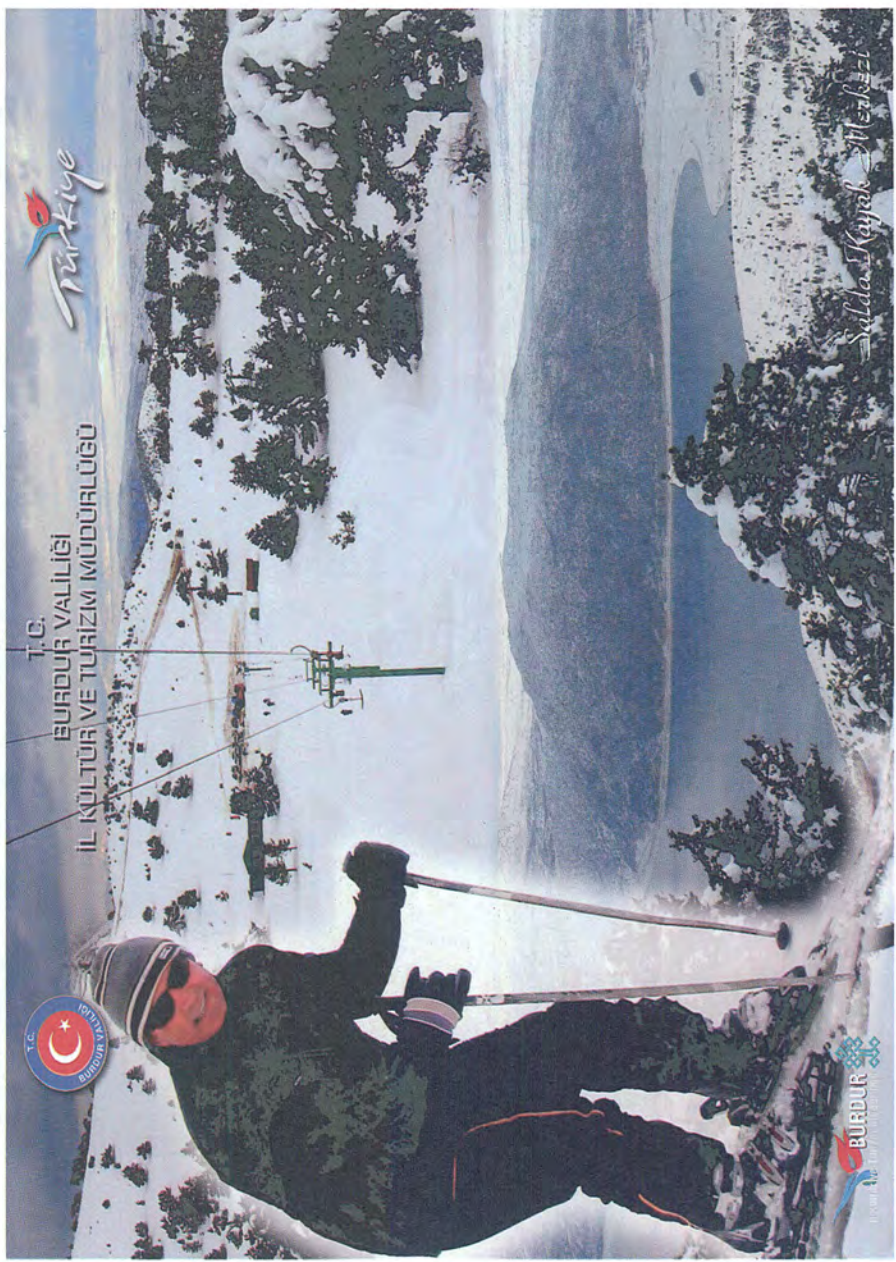

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

Sulda Kayak Merkezi

978-605-359-536-6